

JYU DISSERTATIONS 214

Sari Vanhanen

Monialainen yhteistyö kotouttamisessa - näkökulmana poliisin työ

JYU DISSERTATIONS 214

Sari Vanhanen

Monialainen yhteistyö kotouttamisessa – näkökulmana poliisin työ

Esitetään Jyväskylän yliopiston humanistis-yhteiskuntatieteellisen tiedekunnan suostumuksella
julkisesti tarkastettavaksi yliopiston vanhassa juhlasalissa S212
elokuun 28. päivänä 2020 kello 12.

Academic dissertation to be publicly discussed, by permission of
the Faculty of Humanities and Social Sciences of the University of Jyväskylä,
in building Seminarium, auditorium S212 on August 28, 2020 at 12 o'clock noon.

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

JYVÄSKYLÄ 2020

Editors

Olli-Pekka Moisio

Department of Social Sciences and Philosophy, University of Jyväskylä

Ville Korkiakangas

Open Science Centre, University of Jyväskylä

Cover photo by Veera Silvendoin.

Copyright © 2020, by University of Jyväskylä

Permanent link to this publication: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-8140-2>

ISBN 978-951-39-8140-2 (PDF)

URN:ISBN:978-951-39-8140-2

ISSN 2489-9003

ABSTRACT

Vanhanen, Sari

Multi-agency collaboration in integration work – perspective of police work

Jyväskylä: University of Jyväskylä, 2020, 75 p.

(JYU Dissertations

ISSN 2489-9003, 214)

ISBN 978-951-39-8140-2 (PDF)

This article-based dissertation in sociology examines the ongoing changes in the sphere of work and professional expertise that are taking place in Finnish society due to its increasing ethnic, linguistic and cultural diversity. The dissertation consists of four peer-reviewed articles. In order to study the challenges in enhancing *joint expertise*, it looks at multi-agency collaboration in integration work between the public and third sector. At the centre is the perspective of the police, especially in proactive police work at the local level. The research questions are as follows: How does multi-agency collaboration challenge the professional expertise and autonomy? What are the main factors that influence with whom the collaboration takes place, what it looks like, and how it is structured? This dissertation combines insights from research on work life and immigration and uses theories from the field of education research in analyzing collaborative learning and informal learning at work. The data includes interviews (15 individual, one group interview) from five police districts and one specific unit in Finland collected between November 2015 and August 2017. In addition, the data includes integration programmes from three municipalities. The analysis was conducted by using methods of critical close reading. Multi-agency collaboration is seen as necessary or even “self-evident” in police work due to the need for an overlapping knowledge of the relevant area in promoting safety and security. While the qualitative outcomes are related in the collaborative work, these are difficult to fit into the system of how achievements are usually documented. In the analysis, collaboration emerges as an opportunity for developing the work practices that aim at dismantling practices of “Othering”. At the same time, the professional autonomy of the police is strong, and is seen as constructed by a combination of contextual discretion. The conclusions are as follows: Firstly, proactive police work is seen as dialogic and flexible work that can be transformed according to the different situations. Secondly, the key element that emerges is meeting people with respect and dignity. Awareness of the legal, ethical and moral questions about equality and justice are here highlighted. Finally, the study brings forward the question of vocabulary, i.e. which expressions to use when the aim is to strengthen people’s experience of inclusion and everyday security. In the future, there is a need to include the knowledge and practices of collaboration in the police education as well as in further training of the police forces.

Keywords: multi-agency collaboration, police work, integration work, professional expertise, learning at work

TIIVISTELMÄ

Vanhanen, Sari

Monialainen yhteistyö kotouttamisessa – näkökulmana poliisin työ

Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, 2020, 75 p.

(JYU Dissertations

ISSN 2489-9003, 214)

ISBN 978-951-39-8140-2 (PDF)

Sosiologian artikkeliväitöskirja käsittelee työelämän muutosta ja ammatillista asiantuntijuutta etnisesti, kielellisesti ja kulttuurisesti monimuotoisessa yhteiskunnassa. Uudistuvan asiantuntijuuden haasteita lähestytään monialaisen, sektorirajat ylittävänä yhteistyön tarkasteluna poliisityön näkökulmasta. Tutkimus pohjautuu paikallisessa yhteistyössä mukana olleiden poliisien kertomiin kokemuksiin monialaisesta yhteistyöstä kotouttavassa työssä. Tutkimuksessa kysytään, millä tavoin monialainen, kotouttava yhteistyö haastaa poliisin ammatillista osaamista, asiantuntijuutta ja autonomiaa. Lisäksi kysytään, mitkä tekijät vaikuttavat siihen, kenen kanssa yhteistyötä tehdään, sekä millaista yhteistyö on ja miten se jäsentyy. Tutkimus yhdistää työelämä- ja maahanmuuttotutkimuksen keskusteluja. Kasvatustieteelliseen keskusteluun tutkimus liittyy käsitellessään yhteistyötä kollaboratiivisena ja informaalina työssäoppimisena.

Tutkimusaineisto muodostuu poliisien yksilöhaastatteluista (N=15) sekä yhdestä ryhmähaastattelusta. Haastattelut on tehty marraskuun 2015 ja elokuun 2017 välisenä aikana viiden poliisilaitoksen alueella Suomessa. Haastatteluaineiston analyysi on perustunut kriittiseen lähilukuun. Lisäksi on tarkasteltu yhteistyötä paikallisissa kotouttamisohjelmissa sisällönanalyysin pohjalta.

Yhteistyö näyttäytyy *toiseutta purkavina työkäytäntöinä*, mikä vaatii kykyä rakentaa aktiivista dialogia eri kieli- ja kulttuuritaustaisten yhteisöjen sekä muiden toimijoiden kanssa arjen turvallisuuden ja yhteiskunnallisen osallisuuden vahvistamiseksi. Samalla kun yhteistyö edellyttää ammatillisesti osaavaa *muuttuvien tilanteiden lukutaitoa*, poliisin ammatillinen autonomia korostuu. Johtopäätöksinä tutkimuksessa *ensinnäkin* piiryy kuva poliisityöstä joustavana, keskustelevana ja erilaisiin tilanteisiin muuntautuvana työnä. Yhteistyökokemukset kuvastavat kollaboratiivista oppimista sekä ammatillisen asiantuntijuuden laajentumista. *Toiseksi*, arvostava kohtaaminen nousee esiin yhteistyön kuvauksissa. Yhteistyön taustalla korostuvat juridiset ja eettis-moraaliset kysymykset yhdenvertaisuudesta ja oikeudenmukaisuudesta. *Kolmantena* tulee esiin kysymys siitä, mitä sanoja ja ilmauksia monialaisesta yhteistyöstä käytetään, jotta samalla ei luoda ulkoapäin leimaavaa kategorisointia eri vähemmistöistä. Toteutuakseen nykyistä tavoitteellisemmin jatkossa tulee kehittää yhteistyön toteutuksen ja vaikutusten laadullista seurantaa. Lisäksi yhteistyöosaamista tulee vahvistaa eri koulutusasteilla osana ammatillisia osaamisvaatimuksia.

Avainsanat: monialainen yhteistyö, poliisityö, kotouttava työ, ammatillinen asiantuntijuus, työssäoppiminen

Author's address Sari Vanhanen
Department of Social Sciences and Philosophy
University of Jyväskylä
sari.m.vanhanen@jyu.fi

Supervisors Professor Tapio Litmanen
Department of Social Sciences and Philosophy
University of Jyväskylä

Professor Jussi Välimaa
Finnish Institute for Educational Research
University of Jyväskylä

Reviewers Professor Kirsti Lempiäinen
Faculty of Education
University of Lapland

Research Director Lotta Haikkola
Finnish Youth Research Society

Opponent Professor Kirsti Lempiäinen
Faculty of Education
University of Lapland

ESIPUHE

Väitöskirjan tekemistä on kuvailtu matkana tai polkuna, palapelin kokoamisena tai karttapiirroksen luonnosteluna. Itselleni työskentely väitöskirjan parissa on merkinnyt ajankäytön ja tekemisen vapautta: toisinaan verkkaisesti soljuvaa, ajoittain intensiivisen kiireistä, mutta kokonaisuutena omiin valintoihin ja päätöksiin pohjautuvaa elämänvaihetta. Samalla se on ollut myös oivallinen itsekasvatuskokemus. Olen oppinut sietämään hitaita julkaisuprosesseja, määräaikaisten rahoituksen epävarmuutta sekä omien tekstien ja päätelmien kriittisiä kommentteja. Nyt työn ollessa valmis huomaan, kuinka monia yllättäviä oppeja tänä aikana onkaan kertynyt.

Väitöskirjahankkeen mahdollistamisesta haluan kiittää Jenny ja Antti Wihurin rahastoa sekä Jyväskylän yliopiston yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitosta. Vuosittain uudelleen kirjoitetut apurahahakemukset ovat samalla terävöittäneet ajatusta, mitä olenkaan tekemässä. Tutkimuksen aikana olen saanut nauttia katkeamatta jatkuneista apurahakausista. Kiitos!

Tärkeintä ovat olleet kaikki ne ihmiset, joiden kanssa olen työskennellyt ja keskustellut tänä aikana. Ilman erilaisia kohtaamisia, saamaani tukea ja kannustusta sekä monenlaisten ajatusten jakamista väitöskirjan tekeminen olisi hyvin yksinäistä työtä. Lista on pitkä, kuten esipuheessani tulette huomaamaan. Yhteisesti lämmin kiitos kaikille – myös teille, joita ajattelen näiden rivien välissä.

Ensinnäkin haluan välittää kiitokset kaikille väitöskirjatutkimuksen haastatteluihin osallistuneille. Kiitos ajastanne ja ajatuksistanne. Arvostan sitä, että olette jakaneet kokemuksianne ja osaltanne mahdollistaneet tutkimukseni toteutuksen. Kiitos.

Vilpittömät kiitokseni ansaitsevat väitöskirjaohjaajat professori Tapio Litmanen ja professori Jussi Välimaa. Säännöllisin väliajoin olemme tavanneet Jyväskylässä yleensä kolmisin, välillä myös erikseen: nämä tapaamiset ovat olleet äärimmäisen tärkeitä ja antoisia. Tapaamisiin olen tuonut eri vaiheissa kysymyksiä, epätoivon huokauksia tai löytämiäni oivalluksia yhdessä pohdittaviksi. Teillä molemmilla on ollut oma tapanne lähestyä, lukea ja kommentoida tekstejäni. Mikä rikkaus on ollut kuulla myös teidän keskinäistä keskusteluanne mitä erilaisimmista aiheista, joita väitöskirjahankkeeseen ja sen ympärille on liittynyt. Arvostan teidän tapaanne ohjata väitöskirjatyöskentelyä ja oppimisprosessia. Samalla olen voinut luottaa siihen, että voin kääntyä puoleenne aina, kun se on ollut tarpeen. Lämmin kiitos teille!

Sosiologian jatko-opintoseminaarin vetäjää professori Markku Lonkila kiitän rakentavista ja terävistä kommentteista. Otsikko on oleellinen! Jatko-opintoseminaarin kanssakumppaneita, erityisesti Timo Ahoa ja Jyrki Halmetta, kiitän monista keskusteluista ja tekemistänne kiperistä kysymyksistä. Suvi Kourin kanssa toivon voivani jatkaa ajatustenvaihtoa ja mahdollisesti yhteistä kirjoittamista niistä teemoista, joita molempien tutkimukset sivuavat.

Väitöskirjan esitarkastajia professori Kirsti Lempiäistä ja tutkimuspäällikkö Lotta Haikkolaa kiitän arvokkaista kommentteista ja huomioista käsikirjoitukseeni. Ne ovat edesauttaneet työn viimeistelyä ja tekstin terävöittämistä. Kiitos!

Olen saanut tehdä väitöskirjaa Siirtolaisuusinstituutin verkostotutkijana Turussa. Työskentelytilojen lisäksi tärkeää on ollut instituutin monitieteinen työyhteisö, jossa olen ollut mukana enemmän tai vähemmän intensiivisesti, osallistuen myös muuttoliiketutkimusta eri näkökulmista käsitteleviin seminaareihin ja muihin tilaisuuksiin. Jo siinä vaiheessa, kun aloin suunnitella väitöskirjan tekemistä, tutkimusjohtaja Elli Heikkilä on jakanut ajatuksiaan ja kannustanut työssä eteenpäin. Kiitos sinulle Elli lukuisista keskusteluista sekä lahjomattomasta optimistisuudestasi! Instituutin tutkijat ovat asiantuntijuudellaan antaneet paljon: kiitos Elina Turjanmaa tärkeästä vertais-sisaruudesta erityisesti väitöskirjan viimeistelyvaiheessa; Eveliina Lyytinen rohkaisevasta kannustuksesta sekä artikkelini mukaan ottamisesta toimittamaasi tutkimusjulkaisuun; Marja Tiilikainen arjen turvallisuutta pohtivista näkökulmista ja keskusteluista (yhteinen kirjoittaminen jatkuu!); Johanna Hiitola luonnosvaiheessa olleen käsikirjoituksen rikkaista kommentteista; Johanna Leinonen monista inspiroivista ajatuksista ja antamastasi tuesta sekä Tiina-Riitta Lappi paikan merkityksen pohdinnoista. Kiitos Tuomas Martikainen tuesta sekä Ismo Söderling rohkaisusta ja terävistä kysymyksistä. Kiitos myös kaikille muille ajatustenvaihdoista eri käänteissä. Työni taustalla Kirsi Sainio ja Krista Mielismäki-Kettunen olette olleet tärkeä tukipilari. Kiitos siitä!

Väitöskirjahankkeen aikana olen vierailut Göteborgin yliopiston sosiologian ja työelämä tutkimuksen laitoksella kolmessa vaiheessa. Näistä tutkijavierailuista ja niiden mahdollistamisesta haluan lämpimästi kiittää professori Jan Carlea, joka laitoksen johtajana vastasi vierailukutsuista ja niiden toteutuksesta. Samalla haluan kiittää Jania hienoista keskusteluista sekä tärkeistä yhteyksistä. Eri tyisen vaikuttavaa työlleni on ollut tutustua professori Micael Björkiin, jonka kanssa olemme keskustelleet poliisityön tutkimuksesta laajalti. *Jag vill varmt tacka professor Jan Carle vid institutet för sociologi och arbetsvetenskap vid Göteborgs universitet. Som prefekt vid institutet har ditt stöd för mina forskningsbesök varit betydelsefullt både teoretiskt och metodiskt i mitt avhandlingsprojekt. Du har visat mig viktiga kontakter. Tusen tack Jan! Speciellt värdefullt har det varit att kunna träffas med professor Micael Björk: det är synd att du Micael inte förstår finska, för jag har citerat din forskning flera gånger i mina texter. Tack för diskussioner, visioner och viktiga kommentarer. Och likaväl för din inbjudan till gästföreläsning där under hösten 2017. Hoppas vi kan fortsätta samarbetet i framtiden!*

Keväällä 2016 Konneveden kirjoittamisretriittikurssilla tapaamiani Katri Viitasaloa ja Anu-Riina Svenliniä kiitän luovasta ajatusten yhteydestä ja viimeistelyvaiheen vertaistuesta. CAPSLOCK-ladies, kiitos teille! Linda Bäckmania ja Kristel Edelmania haluan kiittää yhteisistä tapaamisista, joissa olemme pohtineet väitöskirjatutkimuksia ja parantaneet maailmaa. Lindalle myös suurkiitos englanninkielisen tiivistelmän kielentarkastuksesta. Lisäksi lämmin kiitos Anu Iso-talolle monista tärkeistä ja innostavista keskusteluista: hienoa, että löytyi joku, jonka kanssa sain vaihtaa ajatuksia poliisityön tutkimuksesta. Kiitos myös Hannu-Pekka Huttuselle ajatustenvaihdoista pitkin matkaa!

Kiitos Anita Maliselle yhteisistä oppimisen särön pohdinnoista, jotka ovat osaltaan vaikuttaneet tutkimukseni taustalla. Tunne on tärkeä asia. Väitöskirjan

ohessa olen ajoittain jatkanut työtä kouluttajana ja asiantuntijana täydennyskoulutuksissa. Haluan lämpimästi kiittää Kia Lundqvistia Turun yliopiston Braheakeskuksesta monista yhteisistä keskusteluista ja pohdinnoista sekä työkumppanuudesta usean vuoden ajalta. Kotouttavaa työtä ja kulttuuritietoisia työkäytäntöjä käsittelevissä koulutuspäivissä olen saanut kuulla ja keskustella niistä arjenläheisistä kysymyksistä, joita eri työtehtävissä toimivat ammattilaiset kohtaavat omassa työssään. Kiitos kollegani ja ystäväni Kia!

Väitöskirjatutkimukseni taustalla on aiempi tutkimus- ja kehittämishanke, jonka yhteydessä tutustuin silloiseen Poliisiammattikorkeakoulun täydennyskoulutusvastaavaan Erkki Elloseen. Kiitos sinulle ajatustenvaihdosta ja vahvasta kannustuksesta työn eri vaiheissa, se on ollut tärkeä mentaalinen tuki. Kiitos myös muille Poliisiammattikorkeakoulun eri tilaisuuksissa tapaamilleni henkilöille keskusteluista ja yhteistyön pohdinnoista.

Läheisiä ystäviäni kiitän monesta syystä. Krisselle kiitos analyttisen osuvista ajatuksista samalla kun Aino, Selma ja Paavo kommentoivat taustalla; Annelle suuret kiitokset tekstin oikoluvusta ja vahvasta tuestasi; Kristiinalle ja Jannelle kiitos maanläheisyydestä Smississä ja retkistä merellä; Kaisa, Johanna, Heidi ja Mira, mitä kaikkea vielä tuleekaan, saa nähdä; Minnalle kiitokset suolöydöistä ja mustikkapaikoista tutkimuspuhinnan keskellä; Susannalle ja Brianalle hymyilevät kiitokset niin paljon; Merjalle kiitos etä-tuesta ja rupattelusta Italian Alassiosta; Hannalle lapsuuden ystävyyden voimasta; Kirsti, Merja ja Elina, otamma tämän mahdollisuutena; Marja, Mauno ja Taimi sekä pikku-Rauha, olette olleet tärkeitä tässä kaikessa. Kiitos! Matkani Turun ja Jyväskylän välillä ovat olleet yksi osa väitöskirjahanketta. Majoituksesta ja herkullisesta ruokahuollosta Jyväskylässä haluan lämpimästi kiittää Gasthaus Nuolikadun Leenaa ja Raimoa sekä sittemmin aina vieraanvaraisia Elinaa ja Teemua. Olette olleet hurjan tärkeitä, kiitos!

Taustajoukkoina veljeni Petteri ja Jukka perheineen, Mikko ja Ritu sekä muu läheinen suku olette kannustaneet joka käänteessä. En tässä luettele teitä kaikkia rakkaita, joita ajattelen. Kiitos ja halaus!

Kaikkein tärkein tuki ja myötäeläjä on ollut oma perhe. Kiitos mainiot tyttäreni Veera ja Iira monien tunnelmien jakamisesta, maanpinnalle palauttamisesta ja kahelista huumorista sekä siippansa Jani ja Aku muun muassa kärsivällisestä teknisestä tuesta silloin, kun koneissa, ei käyttäjässä, on jotain omituista; lämmin kiitos teille kaikille. Olette aarteita!

Kiitos myös Einolle. Jaksoit uutterasti melkein loppuun saakka. Vuh!

Turussa aprillipäivänä 1.4.2020

Sari Vanhanen

LISTA TUTKIMUKSEEN SISÄLTYVISTÄ ARTIKKELEISTA

I

Vanhanen, S. (2015) Emerging Joint Expertise? Multiagency Collaboration Described in Local Integration Programmes in Finland. *Finnish Yearbook of Population Research* 50, 85–95.

II

Vanhanen, S. (2018) Uusia käytäntöjä rakentamassa? Poliisi yhteistyön tekijänä kotouttavassa työssä. *Työelämän tutkimus*, 16(1), 49–62.

III

Vanhanen, S. (2019) Valistusta ja vuorovaikutusta: turvapaikanhakijoiden laillisuuskasvatus poliisin työssä. Teoksessa Lyytinen, E. (toim.) *Turvapaikanhaku ja pakolaisuus Suomessa*. Siirtolaisuusinstituutti, Tutkimus 2. Turku: Siirtolaisuusinstituutti, 209–230.

IV

Vanhanen, S. (2020) Monialainen yhteistyö asiantuntijuuden muokkaajana kotouttamistyössä – näkökulmana poliisin työ. *Yhteiskuntapolitiikka*, 85(1), 31–41.

KUVIOT

KUVIO 1	Tutkimuksen taustalla olevat teemat ja näiden kolmen teeman välinen leikkauspiste, jossa tutkimuskysymykset muodostuvat	33
---------	---	----

TAULUKOT

TAULUKKO 1	Poliisin yhteistyön kategoriat ja niiden sisällöt	21
TAULUKKO 2	Tutkimusartikkeleiden kooste: artikkelin otsikko, kysymykset, teoreettiset käsitteet sekä aineisto ja analyysi ...	28

SISÄLLYS

ABSTRACT

TIIVISTELMÄ

ESIPUHE

LISTA TUTKIMUKSEEN SISÄLTYVISTÄ ARTIKKELEISTA

KUVIOT JA TAULUKOT

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	13
1.1	Itsestäänselvyydestä puheen ollen.....	13
1.2	Yhteistyö osana poliisin työtä.....	19
1.3	Monialainen yhteistyö kotouttavassa työssä.....	22
2	TUTKIMUSONGELMA JA SEN KÄSITTELY	27
2.1	Tutkimusartikkelit	27
2.2	Tutkimuskysymysten tarkennus.....	32
3	TEOREETTISET NÄKÖKULMAT.....	34
3.1	Aika, paikka ja niiden merkitys.....	35
3.2	Asiantuntijuuksia hämmentävä yhteistyö.....	38
4	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	43
4.1	Tutkimusaineisto ja analyysi.....	44
4.2	Tutkijapositio ja työn eettinen pohdinta	48
5	TUTKIMUSTULOKSET JA PÄÄTELMÄT.....	52
5.1	Paikallinen yhteistyö ja muuttuvien tilanteiden lukutaito.....	53
5.2	Jaetun asiantuntijuuden mahdollisuus ja ongelma	54
5.3	Toiseutta purkavat työkäytännöt.....	56
5.4	Mikä lopulta on uutta?.....	56
	SUMMARY.....	60
	LÄHTEET	62
	LIITE 1	73

1 JOHDANTO

1.1 Itsestänselvyydestä puheen ollen

Hyvin harvoin työtä tehdään täysin yksin ja irrallaan toisista. Toki yksin työkennellä joskus eri työtehtävissä ja ajoittain, mutta silti yhteistyö nivoutuu osaksi työelämää eräänlaisena itsestänselvyytensä (Aira 2012, 13). Myös omassa tutkimuksessani yhteistyön itsestänselvyys ja sen sanallistaminen ovat tulleet selvästi esiin: yhteistyötä tehdään *ilman muuta, koko ajan, kuuluu tähän hommaan* -tyyppisten kuvausten pohjalta. Tämän yhteistyöhön liittyvän itsestänselvyiden analyysi on tutkimukseni ydintä; ehkä kyse on työmuodosta, joka tunnetaan niin hyvin, ettei sitä edes nähdä?

Jälkimodernissa työelämässä työ näyttäytyy ”tietoistuneena, yksilöllisenä, joustavana ja liikkuvana sekä paikaltaan että sisällöltään” (Julkunen 2008, 18). Tämän taustalla on modernin työelämän instrumentaalinen rationaalisuus: työn pilkkominen osiin, mitattavuus ja tayloristinen tehokkuuden tavoittelu sekä työprosessin ja työn yksiulotteinen hallinta (mm. Bauman 2002). Hyvinvointivaltion uudistuminen, monitasohallinta¹ sekä projektiyhteiskunta ovat haastaneet yksintehtävää työtä. Tämä on merkinnyt paitsi eri ammattialojen, myös hallinnollisten sektorirajojen ylittävän yhteistyön lisääntymistä esimerkiksi monitahoisten, osittain vaikeasti määriteltävien ongelmien ratkaisemisessa (*wicked problems*) tai tilannekohtaisen, eri näkökulmia edellyttävän kokonaiskuvan hahmottamisessa (Isoherranen 2012; Sørensen & Torfing 2011).

Yhteistyön myötä kysymys *jaetun tiedon muodostamiseen osallistumisesta* nousee keskeiseksi – eli kysymys siitä, mistä tiedosta ja kenen tietämisestä tietyssä tilanteessa on kyse (Ronkainen 1999, 221–224; myös Saaristo 2000).

Yleisimmillään yhteistyön voi määritellä tilanteeksi, jossa vähintään kaksi henkilöä työskentelee yhdessä luodakseen tai tavoittaakseen jotain samaa asiaa.²

---

¹ Hallinta jakautuu erilaisille alueellisille ja toiminnallisille tasoille.

² Collaboration: The situation of two or more people working together to create or achieve the same thing <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/collaboration> Luettu 4.2.2019.

Työelämässä yhteistyö voi olla jonkin ammattiryhmän kesken tapahtuvaa kollegiaalista yhteistyötä, joka toteutuu joko saman organisaation sisällä tai organisaatorajat ylittävänä työnä. Moniammatillisella yhteistyöllä³ viitataan eri ammattiryhmien väliseen työhön. Tällöin yhteistyötä tehdään joko ammattiryhmien välisiä rajanvetoja noudattaen tai näitä ylittäen (esim. Daniels 2007; Isoherranen 2012; Edwards & Daniels 2012). Vaikka yhteistyöllä on positiivinen kaiku (Airu 2012, 21), latautuu siihen myös jännitteitä, ohipuhumista tai turhauttavana koettua rutinoitumista. Haasteina voivat olla yhteistyöosapuolten keskinäinen epäluottamus, kilpailu, resursoinnin vajeet sekä valta-asetelmien epäsymmetria (mm. Rolandsson 2016). Vastaavasti toimiva yhteistyö edellyttää osapuolten välistä luottamusta ja vastuukysymysten määrittelyä, myös yhteisen tiedon muodostamisen mahdollistavia käytäntöjä (Isoherranen 2012, 5).

Oma kiinnostukseni yhteistyötä kohtaan on herännyt seurattessani tutkimuskeskustelua kotouttavasta työstä ja sen ammatillisista vaatimuksista (mm. Anis 2008; Brewis 2008; Hagelund 2010; Säävälä 2012; Keskinen 2012; Alitolppa-Niitamo, Fågel & Säävälä 2013; Kärkkäinen 2017; Hiitola, Anis & Turtiainen 2018). Kotouttavassa työssä puhutaan *monialaisesta yhteistyöstä*, jossa kotouttamistyöstä vastaavien eri viranomaisten rinnalla yhteistyössä voi olla kolmannen sektorin sekä yksityissektorin toimijoita (Laki kotoutumisen edistämisestä 2010, § 31–32). Kotouttavassa työssä monialaisuuden taustalla on ajatus järjestöjen ja yhdistysten keskeisestä roolista kotouttamistyön ruohonjuuritasolla erilaisten palvelutarpeiden kohtaajana ja kokoajana, mutta myös tähän liittyvien palveluiden tuottajana (Pyykkönen 2007; Saksela-Bergholm 2009)⁴. Yksityissektorilla yhteistyö liittyy esimerkiksi asumiseen, koulutukseen tai työllisyyteen. Monialaisella yhteistyöllä pyritään erilaisten asiantuntijuuksien kuulemiseen ja huomioon ottamiseen⁵. Kiinnostuin siitä, mitä monialaisuus ja jaetun tiedon muodostamiseen osallistuminen kotouttamistyössä tarkoittaa, eli millä tavoin ammatillinen asiantuntijuus kohtaa kokemuspohjaista, subjektiivista, tilannekohtaista tietoa (Ronkainen 1999; Saaristo 2000; Meriluoto 2018; luottamuksesta ja asiantuntijuudesta ks. Björngren Cuadra & Fransson 2012; myös Jakonen 2017).⁶

Tässä tutkimuksessa monialaista, kotoutumisen edistämiseen liittyvää yhteistyötä lähestytään yhden ammattiryhmän eli *poliisin työn näkökulmasta*. Tutkimuksessa kysytään, millä tavoin poliisi tekee paikallista, kotouttavaa yhteistyötä, mitä kotouttava työ heidän nähdäkseen on sekä mitä monialainen yhteistyö merkitsee poliisityön ammatillisessa asiantuntijuudessa (mm. Wahlström 2011; McCarthy 2014; Björk 2016; O'Neill & McCarthy 2014). Tutkimuksessa on kyse poliisin ammatillisen autonomian ja yhteistyökäytännöissä jaettujen eri asiantun-

³ Moniammatillisuus korostuu esimerkiksi sosiaali- ja terveysalalla, kuten lastensuojelussa tai varhaiskasvatuksessa (Leppäkoski ym. 2017).

⁴ Asioimistulkkauksen viranomaisten ja asiakkaiden väliin jäävä rooli, Koskinen ym. 2018.

⁵ Tässä yhteydessä kokemusasiantuntijuus viittaa eri kieli- ja kulttuuritaustaisiin henkilöihin ja heitä edustaviin toimijoihin. Toisaalta kokemuspohjainen tieto ja sen reflektointi liittyvät myös kulttuurienväliseen työhön ammatillisen osaamisen näkökulmasta (esim. Hammar-Suutari 2009; Hiitola ym. 2018; Lundqvist 2018).

⁶ Jakonen (2017) Vastatieto. https://www.eduskunta.fi/TFI/tietoaeduskunnasta/julkaisut/Documents/tuvj_1+2017.pdf

tijuuksien välisestä kohtaamisesta. Yhteistyökäytäntöjen lisäksi tutkimus tarkastelee sitä, miten yhteistyökokemukset vaikuttavat poliisityön asiantuntijuuteen ja nostavat esiin uusia ammatillisen osaamisen vaatimuksia etnisesti, kielellisesti ja kulttuurisesti moninaisessa⁷ yhteiskunnassa (mm. Tanner 2008; Raunio, Säävälä, Hammar-Suutari & Pitkänen 2011). Myös tämä ”uusi” on tutkimuksen kohteena, eli kysymys siitä, mitä uutta, uudella tavalla nähtyä, tulkittua tai sanallistettua kotouttava yhteistyö tuo poliisin työhön?

Kotouttava työ on eräänlainen prisma, jonka lävitse katson paitsi poliisityötä, myös työelämää yleensä. Tämä on kiinnostavaa sen vuoksi, että kotouttavan työn kokemuspohja vaihtelee sekä ammattialoittain että alueittain (mm. Sotkasiira 2018a). Lisäksi kotouttamistyön ammatilliset osaamisvaatimukset ovat osin vasta muotoutumassa (Alitolppa-Niitamo ym. 2013; Buchert 2015; Kärkkäinen 2017). Samalla tulee muistaa, että kaikki maahanmuuttaneiden kanssa tai heidän vuokseen tehtävä työ ei ole kotouttamista (Sotkasiira 2018b). Toisaalta monenlaisen toimintaan voi sisältyä *kotouttamistyön elementtejä* ja eri yhteyksissä kotouttaminen voi saada erilaisia merkityssisältöjä (esim. Saukkonen 2013; Vuori 2015). Kotouttamistyöstä puhutaankin usein ilman tarkempaa, yhteistä määrittelyä (mm. Lundqvist 2018).

Kotouttavan työn taustalla voidaan nähdä yhtäältä yhdenmukaistavia, toisaalta erilaisuutta korostavia ajattelumalleja (Parekh 2008, 82–89) sekä myös rakenteelliseen yhdenvertaisuuteen pyrkiviä tavoitteita⁸. Käytännössä kotouttavaa työtä on tehty ja kehitetty määräaikaisen hankerahoituksen varassa, ja rahoitus on usein edellyttänyt (tai rajannut) monialaista yhteistyötä joko hankkeen valmistelussa, toteutuksessa tai hankkeessa saatujen tulosten juurruttamisessa ja leviittämisessä. Tämä hankeperhaisuus näyttäytyy kotouttamistyön jatkuvuuden ja katkosten välisenä ristiriitana sekä epäsymmetrisinä vastuu- ja valtakysymyksinä eri toimijoiden kesken (esim. Bäckman 2017b). Vaikka kotouttamistyössä on tiettyjä pysyviä rakenteita, voidaan siihen liittyvää työtä pitää ainakin osittain prekaarina ja epätyypillisenä työnä toiminnan määräaikaisuuden ja projektiperhaisuuden vuoksi (Julkunen 2008). Tästä syystä osa yhteistyössä muodostuvasta hiljaisesta tiedosta häviää tai jää eri sektoreiden väliseen katveeseen.

Tässä tutkimuksessa kotoutumisen edistäminen määrittyy laajasti eri yhteyksissä tapahtuvana ohjauksena, neuvontana ja kanssakäymisenä tai erilaisissa kohtaamisissa kehittyvinä (työ)käytäntöinä (Hiitola ym. 2018).

Tutkimuksella on kaksi keskeistä lähtökohtaa. Ensinnäkin olen halunnut tarkastella yhteistyötä *työkäytäntönä*, jota lähestyn yhtäältä kotouttavan työn, toisaalta poliisityön näkökulmasta. Pyrin tällä lähestymistavalla sekä korostamaan että problematisoimaan yhteistyötä usein itsestään selvänä pidettynä työmuotona (Aira 2012; Isoherranen 2012; Sørensen & Torfing 2011). Yleisten linjausten ja ohjeistusten rinnalla olen halunnut tarkastella työn arkea poliisien kokemana eli sitä, mitä käytännössä tehdään, ja miten tämä yhteistyön tekeminen nähdään

⁷ Moninaisuudella viitataan monikulttuurisuutta laajempaan näkökulmaan yhteiskunnallisenä ja ihmisten eri ominaisuuksia, rooleja tai identiteettejä huomioivana käsitteenä; moninaisuudesta esimerkiksi kulttuuripolitiikan näkökulmasta, ks. Pyykkönen (2016).

⁸ Esimerkiksi Opetushallituksen Kotoutumisen tukeminen -vaikutusohjelma <https://www.opph.fi/fi/tietoa-meista/kotoutumisen-tukeminen> Luettu 4.3.2020.

osana muuta työtä. Toinen lähtökohtani liittyy työn kontekstiin *paikallisena* yhteistyönä. Alueen ja toimintaympäristön tunteminen on keskeistä poliisin paikallisessa sidosryhmäyhteistyössä (McCarthy 2014; artikkeli IV). Huolimatta kotouttavan työn valtakunnallisista linjauksista, monialainen yhteistyö toteutuu paikallisesti erilaisena riippuen sekä kyseisen alueen (kunnan, kaupunginosan) palvelurakenteesta, toimijoista että alueen väestöpohjasta. Ajattelen, että paikallista yhteistyötä tarkastellen on mahdollista tavoittaa eroja ja yhtäläisyyksiä, jotka samalla kuvaavat monialaisen yhteistyön moninaisuutta Suomessa.

Mutta minkä vuoksi juuri poliisi? Kiinnostukseni taustalla on aiempi kokemus viiden EU-maan ”*Immigrants, Police and Social work*” -tutkimus- ja kehittämishankkeesta (v. 2009–2011), jossa koottiin toimivia ja lupaavia esimerkkejä poliisin ja sosiaalityön välisestä, proaktiivisesta yhteistyöstä maahanmuuttajien kotoutumisen edistämisen sekä kaksisuuntaisen kotoutumisen (engl. *two-way integration*) vahvistamiseksi. Hankkeen yhtenä tausta-ajatuksena oli poliisin ja sosiaalityön ammatillisuuteen sisältyvä kysymys tuen ja kontrollin ulottuvuudesta: molempien työ liittyy sekä osallisuuden ja aktiivisen kansalaisuuden edistämiseen että myös ristiriitojen tai konfliktien estämiseen ja ratkaisemiseen perheissä, yhteisöissä tai tietyillä alueilla. Tämän rinnalla pyrittiin löytämään esimerkkejä myös muiden toimijoiden, kuten etnisten yhteisöjen kanssa tehtävästä paikallisesta yhteistyöstä. Hankkeessa koottu maakohtainen aineisto muodostuu yksilö- ja ryhmähaastatteluista sekä kirjallisista dokumenteista (Heikkilä, Danker, Cómez Ciriano, McLaughlin & Reubsæet 2011; ks. myös Vanhanen & Heikkilä 2017). Toimiessani hankkeen projektipäällikkönä sain mahdollisuuden seurata eri maiden⁹ poliisityötä tästä näkökulmasta sekä keskustella samantyyppistä työtä erilaisissa yhteiskunnallisissa konteksteissa tekevien poliisihenkilöiden kanssa. Halusin syventyä aiheeseen enemmän ja päädyin tutkimaan yhteistyötä erityisesti poliisin näkökulmasta. Tutkimuksessani olen laajentanut näkökulmaa poliisin ja sosiaalityön yhteistyön tarkastelusta monialaiseen, myös kolmannen sektorin kanssa tehtävään, työhön sekä pohdin, ketkä ovat yhteistyön kautta ”oppijoina” (Tynjälä 2008) – yksittäiset henkilöt, työyhteisöt, organisaatiot, alueet – kotoutumisen ja sen kaksisuuntaisuuden¹⁰ edistämässä (ks. artikkeli I). Hankkeen aikana huomasin, että poliisityön eri muotoja ei välttämättä tunneta kotouttamistyöhön liittyvässä yhteistyössä, eikä poliisityötä ole tutkittu aiemmin Suomessa tästä näkökulmasta. Lisäksi poliisiin yhdistyy vahvan stereotyyppisiä mielikuvia tai aikaisempia kielteisiä kokemuksia (Saari 2009; Tiilikainen 2016; Keskinen ym. 2018), jotka osaltaan vaikuttavat eri osapuolten ennako-oletuksiin yhteistyöstä; tämä huomio tuli esiin myös kyseisessä hankkeessa (McLaughlin, Reubsæet & Vanhanen 2011; vrt. Korander 2004; Loftus 2010; Wieslander 2014; Björk 2016; Huotari & Puttonen 2012).

⁹ Suomen lisäksi hankkeessa oli mukana yhteistyökumppaneita Ruotsista, Hollannista, Espanjasta ja Iso-Britanniasta.

¹⁰ Kaksisuuntaisen (*two-way integration*) lisäksi puhutaan myös kolmesuuntaisesta (*three-way integration*) prosessista, jolla viitataan esimerkiksi ylijärjaisiin perhe-, hoiva- ja vastuusuhteisiin.

Väitöskirjaprojektin kannalta merkittävää on ollut edellä mainitun hankkeen aikana syntynyt yhteistyö Göteborgin yliopiston sosiologian ja työelämäntutkimuksen laitoksen¹¹ kanssa. Tärkeää on ollut poliisityön yhteiskuntatieteellisen tutkimuksen kokoaminen ja keskustelut poliisityötä eri näkökulmista tarkastelleiden tutkijoiden kanssa (ks. luku 4.1).

Poliisin yhteiskunnallinen rooli on haastava, kun tehdään yhteistyötä ja osallistutaan jaetun tiedon muodostamiseen: samalla kun poliisin tehtävä on vahvistaa yhteistä turvallisuutta, on poliisilla oikeus valvoa ja kontrolloida ihmisten toimintaa avoimessa yhteiskunnassa (Björk 2012, 109). Tämä kaksijakoinen tehtävä luo poliisin sidosryhmäyhteistyöhön erityisiä odotuksia ja ehtoja esimerkiksi luottamuksen rakentumiseen, keskinäiseen kanssakäymiseen tai yhteisten tavoitteiden nimeämiseen. Tietoisena kotouttamistyön käytäntöjen välisistä alueellista eroista (mm. Harilahti-Juola 2014; Mattila & Björklund 2013; Sundbäck 2017; Sotkasiira 2018a) olin kiinnostunut selvittämään, millä tavoin poliisin paikallinen yhteistyö toteutuu eri alueilla Suomessa. Tämän vuoksi halusin koota tutkimusaineistoni eri poliisilaitosten alueelta. Lisäksi olin kiinnostunut siitä, millä tavoin yhteistyössä mukana olevat poliisit itse näkevät yhteistyön osana omaa työtään ja ammatillisuuttaan (artikkelit II, III ja IV). Päädyin tekemään laadullista haastattelututkimusta sen vuoksi, että tavoitteeni oli koota yhteistyössä mukana olleiden poliisien omakohtaisia kokemuksia yhteistyöstä sekä heidän näkemyksiään siitä, mitä kotouttava työ on ja mitä se tarkoittaa poliisityössä. Ajattelin, että haastatteluaineiston kautta saan kuulla, millä tavoin poliisit itse tätä aihetta lähestyvät, määrittävät, tulkitsevat ja sanallistavat (Mason 2002; Creswell 2013, 25).

Poliisityössä ja kotouttavassa työssä on yhteisiä ja toisiaan sivuavia tavoitteita: yhtäältä ihmisten hyvinvoinnin ja osallisuuden edistämisen sekä yksilön, perheen tai yhteisön arjen turvallisuus, toisaalta hallinta ja kontrolli sekä näihin liittyvä turvallistaminen (mm. McLaughlin ym. 2011; Tiilikainen 2016; *everyday bordering*, Tervonen, Pellander & Yuval-Davis 2018). Työn etiikan, eettisen koodiston, normien ja moraalijärjestyksen tuottamisen kysymykset nousevat esiin sekä kotouttavassa työssä että poliisityössä (Parekh 2006; Niemi 2010). Yhteistä on myös yleistason ohjeistusten ja kasvokkaisen työn välinen dilemma. Työssä kohdattavia muuttuvia tilanteita tulkitaan ja ratkaistaan ilman valmista käsikirjoitusta. Lähellä ihmisten arkea tehtävässä työssä (*street-level bureaucracy*, Lipsky 1980) ammattilaiset tekevät päätöksiä ja hakevat tilannekohtaisia ratkaisuja yhdistämällä kohtaamisessa syntyvää erityistä tietoa työn taustalla oleviin ja sitä ohjeistaviin yleisiin linjauksiin. Ammattilaisille tämä voi näyttäytyä sekä yllättävinä että osin ristiriitaisina vaatimuksina (*dealing with dilemmas*, Lipsky 1980). Tämä edellyttää työntekijöiltä ammatillisesti joustavaa, tilannekohtaista arviointikykyä (myös Hagelund 2010; Säävälä 2012; Nordberg & Wrede 2015). Oman haasteensa yhteistyöhön tuo viranomaisten ja eri väestöryhmien, laajemmin kansalaistoiminnan, kohtaaminen, jossa jo lähtökohtaisesti kyse on erilaisista toimivalta- ja vastuukysymyksistä sekä toiminnan legitimiteteistä (mm. Rolandsson 2016; myös Wahlström 2011; Meriluoto & Litmanen 2019).

¹¹ Institutionen för sociologi och arbetsvetenskap i Göteborgs universitet.

Tutkimus sijoittuu työelämä tutkimuksen kentälle, erityisesti työn sosiologiaan, ja osin myös kasvatustieteelliseen keskusteluun, joissa tarkastellaan yhteiskunnan muutosta ja tämän vaikutusta työhön, asiantuntijuuteen sekä ammatillisiin osaamisvaatimuksiin (mm. Julkunen 2008; Tynjälä 2008; Palonen, Boshuizen & Lehtinen 2014). Tutkimuksessa yhteiskunnallinen muutos kohdentuu kieli- ja kulttuuritaustaltaan moninaistuvan väestön sekä tämän myötä erilaistuvien tarpeiden kohtaamiseen ja tunnistamiseen yhteiskunnan eri osa-alueilla (Saukkonen 2013 ja 2017; Kivisto & Wahlbeck 2013). Tämä merkitsee paitsi ammatillisten osaamisvaatimusten uudelleenarviointia, myös työyhteisö- ja organisaatiotason rakenteellisia muutoksia (Wrede & Nordberg 2010; Larja ym. 2012).

Tutkimuksessa tarkastellaan kriittisesti sekä poliisin että kotouttamistyön *käsitteellisiä välineitä* (Brubaker 2013, 32) samalla, kun analysoidaan kotoutumisen edistämistä monialaisena yhteistyönä sekä poliisin paikallista sidosryhmäyhteistyötä. Tällöin esimerkiksi käsitys etnisistä ryhmistä ei perustu selvärajaisiin mielikuviin tai valmiisiin oletuksiin, vaan kyse on tilannesidonnaisista toimista tai diskursiivisista kehyksistä, jotka ymmärretään poliittisina, sosiaalisina, kulttuurisina ja psykologisina prosesseina (emt., 33). Vastaavasti monikulttuurisuus ymmärretään tässä tutkimuksessa *intersektionaalisena*, erilaisten erontekojen tai eriarvoisuuksien risteymänä, jonka pohjalta yhteiskunnallisiin valtasuhteisiin ja näissä asemoitumiseen kytkeytyvät useat, toisiinsa vaikuttavat tekijät, kuten yhteiskuntaluokka, sukupuoli, ikä, uskonto ja etninen tausta (Keskinen & Vuori 2012, 9). Samoin kuin etnisyyden määrittäminen on valmiiksi oletetun kategorisoinnin yllättävää ja kontekstuaalista, *etnisyyttä ilman ryhmiä* (Brubaker 2013), myös intersektionaalisuus on muuttuvaa ja prosessiluonteista rakenteellisten reunaehtojen raameissa (Anthias 2012; haavoittuvuuden määrittämisen problematiikasta poliisityössä, Asquith, Bartkowiak-Théron & Roberts 2017; maahanmuuttaja-käsitteen kritiikistä, ks. Kurki 2019).

Tutkimuksessa on joitain rajauksia, joista keskeisin on se, että tarkastelen monialaista yhteistyötä erityisesti yhden osapuolen eli poliisin, kannalta, en siis esimerkiksi eri osallistujien tai yhteistyöhön liittyvän vuorovaikutuksen näkökulmasta (vrt. Aira 2012). Toinen keskeinen raja on se, että lähestyn poliisityötä yhden työmenetelmän eli paikallisen yhteistyön, kannalta. Vaikka yhteistyö sivuaa poliisityön eri osa-alueita tai toimintoja (esim. Puonti 2004; Sahramäki & Kankaanranta 2016), tutkimus painottuu proaktiivisen eli ennalta estävän poliisityön näkökulmaan yhteistyökäytännöissä (vrt. Heinämäki 2016; O'Neill & McCarthy 2014; Jukarainen & Taponen 2017). Korostan, että tutkimukseni ei käsittele poliisi-asiakas -tematiikkaa, vaikkakin tarkastelemani paikallinen yhteistyö käytännössä toteutuu kasvokkain kohtauksina (vrt. Tanner 2008; Saarikomäki 2017). Teoreettisesti tutkimus sivuaa monitieteistä muuttoliiketutkimusta, mutta keskittyy kotouttavan työn ja sen toteutuksen tarkasteluun Suomessa (Huttunen, Löytty & Rastas 2005; myös Saukkonen 2013; Hiitola ym. 2018). Toiseksi korostan, että poliisityötä käsittelevä tutkimus pohjautuu sosiologiseen sekä osin myös kasvatustieteelliseen tarkasteluun kriminologisen teoretisoinnin sijaan. Tutkimus ei myöskään kohdistu sukupuoleen (*gender*) liittyvään analy-

siin, vaikka joissain tutkimuskeskusteluissa poliisin yhteistyötä kuvaillaan pehmeänä, feminiininä, ja näin ollen (mahdollisesti) vähempiarvoisena työnä suhteessa poliisityön kovaan ytimeen (mm. McCarthy 2014).

Tässä artikkeliväitöskirjan johdanto- ja yhteenveto -osuuden ensimmäisessä luvussa kuvailen lukijalle tutkimuksen taustaa. Käsittelen monialaista yhteistyötä sekä poliisityössä että kotouttamistyössä Suomessa. Toisessa luvussa tarkennan tutkimuskysymykset ja esittelen lyhyesti tutkimusartikkeleiden (I-IV) sisällöt sekä kuvailen, millä tavoin eri artikkelit lähestyvät tutkimusongelmaa ja miten artikkelit liittyvät toisiinsa. Kolmannessa luvussa tuon esiin teoreettista keskustelua, johon tutkimus liittyy. Käsittelen yhteistyötä ensinnäkin ajan, paikan ja niiden merkityksen, toiseksi asiantuntijuuden eri muotojen ja informaation, kollaboratiivisen oppimisen tarkasteluna. Neljännessä luvussa kerron tutkimuksen toteutuksesta, aineistosta ja analyysistä sekä pohdin tutkimuseettisiä kysymyksiä. Viidennessä luvussa käyn läpi tutkimustulokset, kokoan tutkimuksen johtopäätökset, tuon esiin huomioita tulosten yhteiskunnallisesta merkityksestä sekä esitän jatkotutkimusideoita.

1.2 Yhteistyö osana poliisin työtä

Tutkimuksessa tarkastellaan poliisin monialaista, kotouttavaa yhteistyötä. Tosin poliisin sanastossa ei välttämättä puhuta ”kotoutumisesta” vaan esimerkiksi arjen turvallisuuden edistämisestä (Crawford & Hutchinson 2016), turvallisuutta uhkaavien häiriöiden tai rikollisuuden estämisestä eri ympäristöissä, kuten asuinalueilla, oppilaitoksissa tai kauppakeskuksissa (Sisäisen turvallisuuden strategia 2017). Lisäksi poliisi on yhtenä viranomaisena mukana hyvien väestösuhteiden vahvistamisessa (Yhdenvertaisuuslaki 2014). Käytännössä kyse on poliisin sidosryhmätyöstä eri toimijoiden kanssa sekä ennalta estävän työn paikallisista toimintamuodoista (Poliisin ennalta estävän työn strategia 2019). Tämä tarkoittaa esimerkiksi erityyppisiä tilaisuuksia, kohtaamisia, keskusteluja, tiedotusta ja tiedonvaihtoa, luentoja sekä ”kuulumisten kysymistä” tilannekuvan sekä erilaisten heikkojen signaalien kokoamiseksi. Poliisi pyrkii rakentamaan ja vahvistamaan luottamusta paitsi heidän työtään, myös muiden viranomaisten työtä kohtaan. Tämä nähdään tarpeelliseksi työskennellessä erityisesti niin sanotuista hajoavista tai hauraista yhteiskunnista Suomeen muuttaneiden henkilöiden ja yhteisöjen kanssa.

Poliisilain (2011) ensimmäisessä pykälässä todetaan, että

Poliisin tehtävänä on oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen turvaaminen, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sekä rikosten ennalta estäminen, paljastaminen, selvittäminen ja syyteharkintaan saattaminen. Poliisi toimii turvallisuuden ylläpitämiseksi yhteistyössä muiden viranomaisten sekä yhteisöjen ja asukkaiden kanssa ja huolehtii tehtäviinsä kuuluvasta kansainvälisestä yhteistyöstä (Poliisilaki 2011, §1).

Poliisin tehtävä on edistää yhteiskuntajärjestystä ja turvallisuutta. Samalla todetaan, että poliisi ei voi yksin turvata ihmisten arkea ja yhteiskunnan turvallisuutta, vaan tämä edellyttää poliisilta yhteistyötä muiden viranomaisten ja eri sidosryhmien kanssa (Sisäisen turvallisuuden strategia 2017; Poliisin ennalta estävän työn strategia 2019; myös esim. Ankkuritoiminnan käsikirja 2019).

Suomessa poliisikoulutus antaa valmiudet erilaisiin työtehtäviin, joiden edellyttämä ammatillinen osaaminen hioutuu käytännön kokemuksen myötä. Nykyinen kolmen ja puolen vuoden mittainen koulutus vastaa alempaa korkeakoulututkintoa. Tällä on pyritty vahvistamaan poliisin ammatillista osaamista aiempaa laajemmin. Koulutusta toteutetaan sekä suomen- että ruotsinkielisenä. Perusteina koulutukseen hakeutumiseen pidetään työn monipuolisuutta, ammatin käytännönläheisyyttä sekä halua auttaa muita ihmisiä (Vuorensyrjä & Lehmuskoski 2017, 16). Poliisiorganisaatio tarjoaa sisäisesti mahdollisuuksia erilaisiin asiantuntijatehtäviin, mikä nähdään yhtenä selityksenä ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneiden osuuden kasvulle hakijoista (10,5 % hakijoista vuonna 2017; emt.), tosin samalla poliisissa on oltu huolissaan erityisosaajien siirtymisestä muille aloille. Poliisin ylemmässä ammattikorkeakoulututkinnossa keskitytään johtamistaitoihin ja esimiestehtäviin. Tutkinto antaa kelpoisuuden päällystövirkoihin. Näiden lisäksi järjestetään ammatillista täydennyskoulutusta poliisihallinnossa työskentelevien ammattitaidon ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi. Nykyisen poliisin tutkinnon opetussuunnitelman vapaasti valittavina opintoina voi paneutua ennalta estävään toimintaan yhden kurssin osalta. Sidosryhmäyhteistyön osaaminen sisältyy osaksi Yhteiskunnallisen turvallisuuden kehittämisosaaminen -opintokokonaisuutta ja harjaantuu työelämässä koulutuksen jälkeen (Poliisi AMK opetussuunnitelma 2018–2020).

Poliisin yhteistyötä voi tyypitellä eri perustein (Taulukko 1). Ensinnäkin jo juridisesti poliisin yhteiskunnallinen tehtävä edellyttää yhteistyötä muiden viranomaisten sekä yhteisöjen ja asukkaiden kanssa (Poliisilaki 2011, § 1). Myös esimerkiksi nuorisolaki (2016, § 9), laki kotoutumisen edistämisestä (2010, § 31–32) sekä yhdenvertaisuuslakiin (2014) pohjautuva velvoite hyvien väestösuhteiden edistämisestä¹² ohjaavat poliisin yhteistyötä. Lisäksi vakavan väkivallan, lähisuhteiden väkivallan tai väkivaltaisen ekstremismin ehkäisyyn¹³ liittyvä toiminta edellyttää poliisilta tiivistä yhteistyötä eri viranomaisten sekä muiden toimijoiden kanssa (myös esim. Perukangas & Mankkinen 2019).

---

¹² ”Hyvien väestösuhteiden politiikka liittyy läheisesti yhdenvertaisuuden ja syrjimättömyyden periaatteisiin. Hyvien väestösuhteiden politiikalla pyritään vähentämään sosiaalisiin suhteisiin liittyviä kielteisiä ilmiöitä, kuten syrjintää viharikoksia ja vihapuhetta, segregaatiota, jotka estävät yhdenvertaisuuden toteutumista yksilöiden ja ryhmien välillä. Lisäksi hyvien väestösuhteiden politiikka pyrkii hyödyntämään monimuotoisuutta yhteiskunnassa.” <https://oikeusministerio.fi/hyvät-vaestosuhteet> Luettu 5.5.2019.

¹³ Kansallinen väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennalta ehkäisyn toimenpideohjelma http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/74921/Toimenpideohjelma_final.pdf? Luettu 5.5.2019.

TAULUKKO 1 Poliisin yhteistyön kategoriat ja niiden sisällöt

Poliisin yhteistyön kategoriat	Sisältö näissä kategorioissa
Juridinen	Poliisin yhteiskunnallinen tehtävä edellyttää yhteistyötä muiden viranomaisten sekä yhteisöjen ja asukkaiden kanssa (Poliisilaki 2011, § 1).
Maantieteellis-alueellinen	Paikallisten, alueellisten ja valtakunnantasoisten yhteistyömuotojen lisäksi poliisin kansainvälinen, valtionrajat ylittävä yhteistyö.
Strateginen tai operatiivinen	Strateginen yhteistyö liittyy yhteisiin linjauksiin, toimintamalleihin ja ohjeistuksiin, kuten esimerkiksi turvallisuussuunnittelun tai -varautumisen alueellisissa ohjelmissa. Operatiivinen yhteistyö tarkoittaa ongelmatilanteiden ratkaisemiseksi tehtävää eri toimijoiden yhteistyötä.
Ajallinen	Yhteistyö voi olla jatkuvaa ja säännöllisesti toistuvaa, kuten esimerkiksi edellä mainitussa strategisessa yhteistyössä. Toisaalta yhteistyö voi rakentua nopeasti akuutissa tilanteessa, ja joko jatkua pidempään, tai päättyä tilanteen ratkettua.
Temaattinen	Yhteistyön sisällöt kattavat laajalti erilaisia yhteiskunnallisia ja inhimillisiä kysymyksiä tai ongelmia.

Toiseksi yhteistyötä voidaan jäsentää maantieteellis-tilallisesti. Paikallisten, alueellisten ja valtakunnantasoisten yhteistyömuotojen lisäksi poliisin toimintaan sisältyy kansainvälinen, valtionrajat ylittävä yhteistyö. Yhteistyökonteksti voi olla tilallisesti rajattua, kuten oppilaitosturvallisuus tai tietyn alueen turvallisuus (esim. Björk 2006). Tällöin yksilö- tai yhteisötason kokemus turvallisuudesta lähestyy hyvinvoinnin, sosiaalisen ja yhteiskunnallisen osallisuuden tai viihtyvyyden kysymyksiä (mm. Junnilainen 2019). Esimerkiksi yhteisölähtöisessä poliisityössä pyritään ratkaisukeskeiseen, vuorovaikutteiseen ja proaktiiviseen yhteistyöhön tietyn alueen eri väestöryhmien kanssa (McCarthy 2014; Rolandsson 2016; Asquith ym. 2017; Jukarainen & Taponen 2017). Sen sijaan joissain ongel-

missa, esimerkiksi kansainvälissä ihmiskaupassa tai rajat ylittävässä jäterikollisuudessa, poliisitoiminta kattaa kaikki edellä mainitut yhteistyötasot alkaen paikallisesta, ilmiön tunnistamiseen liittyvästä yhteistyöstä, aina kansainväliseen yhteistyöhön (Lietonen & Ollus 2018; Sahramäki & Kankaanranta 2016).

Kolmanneksi yhteistyö voidaan nähdä strategisena tai operatiivisena työnä. Strateginen yhteistyö liittyy yhteisiin linjauksiin, toimintamalleihin ja ohjeistuksiin, esimerkiksi turvallisuussuunnittelun tai -varautumisen alueellisissa ohjelmissa. Operatiivinen yhteistyö tarkoittaa erilaisten ongelmatilanteiden ratkaisemiseksi tehtävää eri toimijoiden yhteistyötä. Toiminnallisesti yhteistyö voi olla välttämätön osa tiettyä prosessia. Tällöin yhteistyö ”on” eli sitä ei rakenneta erikseen (ks. esim. Puonti 2004; Ankkuritoiminnan käsikirja 2019).

Neljäntenä yhteistyö jäsentyy ajallisesti eri tavoin. Yhteistyö voi olla jatkuvaa ja säännöllisesti toistuvaa, kuten edellä mainitussa strategisessa yhteistyössä. Toisaalta yhteistyö voi rakentua nopeasti jonkin akuutin tilanteen tai esiin tulleen tarpeen pohjalta, ja joko jatkua pidempään, tai vastaavasti päättyä tilanteen ratkettua. Poliisin reaktiivisessa toiminnassa yhteistyörakenteet ovat jo olemassa ja realisoituvat tarvittaessa. Edelleen, yhteistyö voi olla luonteeltaan proaktiivista yhteistyötä, jolloin tavoitteena on ennalta estää kielteisiä tapahtumakulkuja tai vastaavasti edistää esimerkiksi asuinalueella koettua turvallisuutta yhteistyössä eri toimijoiden kanssa (ks. myös luku 3.1).

Viidentenä ulottuvuutena poliisin yhteistyötä voi jäsentää temaattisesti. Yhteistyön sisällöt kattavat laajalti erilaisia yhteiskunnallisia ja inhimillisiä kysymyksiä, joita ovat esimerkiksi nuorten syrjäytymisen ehkäiseminen tai yhtä lailla ikääntyneiden ihmisten turvallisuuden vahvistaminen; lähisuhde- ja seksuaaliväkivallan tunnistaminen ja ennaltaehkäisy; yritysten alihankintaketjujen valvonta tai kansainväliseen ihmiskauppaan liittyvä rikollisuus.

Mutta mikä kuuluu poliisille ja *mikä ei*? Yhteistyön tarkastelu lähestyy kysymystä poliisityön rajoista. Temaattisesti poliisityö sivuaa miltei elämän koko kirjoa, minkä pohjalta sekä poliisin omat että ulkopuolelta poliisiin kohdistuvat yhteistyötarpeet ovat monitahoisia. Ammatillisesti kysymys yhteistyön rajaamisesta liittyy poliisityön asiantuntijuuteen ja autonomiaan: yhteisten ratkaisujen hakeminen edellyttää samalla sekä joustavaa, tilannekohtaista tulkintaa että tietoisuutta oman työn rajoista (Lipsky 1980; Björkgren Cuadra & Fransson 2012; myös Wahlström 2011; Björk 2016).

1.3 Monialainen yhteistyö kotouttavassa työssä

Kotoutuminen ja kotouttava työ nivoutuvat keskusteluun kuulumisesta ja osallisuudesta tai vastaavasti ulkopuolisuudesta, toiseudesta ja erojen tekemisestä (mm. Löytty 2005; Keskinen 2012; Brubaker 2013 ja 2017; Hiitola ym. 2018; Sotkasiira 2018b). Kyse on sekä julkisen että yksityisen alueesta sekä siitä, millä tavoin näitä ylitetään, rajataan tai liitetään yhteen (Bauman 2002; Parekh 2006; myös Ronkainen 1999). Toisaalta kotouttava työ liittyy kulttuurien väliseen osaami-

seen (mm. Brewis 2008; Hammar-Suutari 2009) sekä tämän taustalla olevaan käsitteeseen monikulttuurisuudesta kytkeytyen samanaikaisesti paikallisiin ja ylijärjestyksiin prosesseihin (Huttunen ym. 2005, 10 ja 16-18; Tiilikainen 2016).

Koska tutkimukseni kohteena on monialainen yhteistyö kotouttavassa työssä, on keskeistä pohtia, mitä kotouttava työ¹⁴ tarkoittaa ja millä tavoin se määrittyy yhtenä osana suomalaista hyvinvointiyhteiskuntaa. Seuraavassa kuvailen kotouttavan työn rakennetta, sen hallintaa ja ohjausta sekä eri toimijoita, eli taustaa sille, miten kotouttava työ määrittyy sekä missä eri yhteyksissä kotouttamistyötä tehdään. Tämän pohjalta haen ymmärrystä sille, minkä vuoksi, mutta myös kenen ehdoilla, monialainen yhteistyö näyttäytyy yhtenä keskeisenä osana ja työmuotona kotouttavassa työssä.

Tutkimukseni paikantuu suomalaiseen yhteiskuntaan. Taustalla on ajatus siitä, että jokainen muunnelma monikulttuurisesta yhteiskunnasta muotoutuu erityiseksi tietyssä historiallisessa tilanteessa eikä asetu jonkin ”valmiiksi asetettua” mallia seuraavan kehityskaaren jatkumolle (Huttunen ym. 2005, 22). Viranomaistyössä monikulttuurisuus - ja kotoutumisen edistäminen - merkitsee erilaisten, monitasoisten prosessien hallintaa¹⁵. Suomalaiselle monikulttuurisuudelle on ollut tyypillistä, että viranomaiset ovat keskeisiä toimijoita ja heidän odotetaan ratkaisevan eri ongelmat (emt., 23).

Kotouttamisella tarkoitetaan kotoutumisen monialaista edistämistä ja tukemista viranomaisten ja muiden tahojen toimenpiteillä (Laki kotoutumisen edistämisestä 2010, § 3). Samalla kyse on yhteiskunnan eri palveluiden ja toimintojen muutoksesta, ”kohtaamisissa kehittyvistä käytännöistä” ja työn kautta oppimisesta (mm. Saukkonen 2013; Alitolppa-Niitamo ym. 2013; Keskinen & Vuori 2012; Hiitola ym. 2018). Kotouttamispolitiikassa on syytä erottaa toisistaan kotoutumisen edistämiseen kohdennetut palvelut niistä toimista, joilla pyritään muokkaamaan yhteiskunnan eri instituutioita väestön moninaisuuden myötä (*more inclusive / accommodating towards ethnic diversity*, Borevi 2013, 146). Ongelmallisena nähdään kapeasti vain kulttuuri- tai arvopohjaiseen tarkasteluun pohjautuva kotouttamispolitiikka, joka sivuuttaa elinoloihin, sosiaaliseen yhdenvertaisuuteen tai syrjintään liittyvät kysymykset (Brochmann & Djuve 2013, 231).

Suomessa kotoudutaan kieleen ja työelämään. Nämä korostuvat kotoutumisen ja myös kotouttavan työn tavoitteina ja yleisinä mittareina, vaikka yksilöllinen kotoutumisprosessi sisältää useita eritasoisia ja -aikaisia vaiheita ja merkityksiä (mm. Kazi, Alitolppa-Niitamo & Kaihovaara 2019). Kielen kautta kiinnitytään arkeen, työelämään ja ympäröivään yhteiskuntaan.¹⁶ Työllistymistavoitteen

¹⁴ Käytän tekstissä molempia ilmauksia kotouttava työ ja kotouttamistyö.

¹⁵ Eri tilanteissa monikulttuurisuuskeskustelun ongelmaksi muodostuu usein se, että keskustelijat eivät puhu samasta asiasta: monikulttuurisuus terminä sisältää eri merkityksiä, ja sitä voidaan käyttää kuvailevana, arvottavana tai tietyn tyyppiseen politiikkaan viittaavana terminä (Vitikainen 2018, 37-38).

¹⁶ Vuoden 2018 lopussa Suomessa asui lähes 392 000 vieraskielistä eli 7,1 prosenttia koko väestöstä. Vieraskielisiksi luetaan henkilöt, joiden kieli on jokin muu kuin suomi, ruotsi tai saame. <https://www.stat.fi/tup/maahanmuutto/maahanmuuttajat-vaestossa/vieraskieliset.html> Luettu 28.2.2020.

taustalla on suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan rakentuminen: paitsi palveluiden käyttäjinä, myös työntekijöinä kansalaiset osallistuvat eri palveluiden sekä ”yhteisen hyvän” rakentamiseen. (Pöyhönen, Suni & Tarnanen 2019.)

Samalla kun kotouttaminen on hallinnollinen käsite (mm. Hiitola ym. 2018, 14), sillä on erilaisia merkityksiä käytännön työn kannalta. Hallinnollisena terminä kotouttaminen yhtäältä mahdollistaa, toisaalta rajaa kotouttavaa työtä, liittyen myös työtehtävien fokusointiin sekä kysymykseen yleisistä tai erityisistä ammatillisista osaamisvaatimuksista (Lundqvist 2018; myös Sotkasiira 2018b). Ammatillisesti puhutaan myös monikulttuurisesta, kulttuuritietoisesta, kulttuurien välisestä tai kulttuurisensitiivisestä työstä (mm. Hammar-Suutari 2009). Kotouttamistyön holistisuuteen liittyy erilaisia, eri tilanteissa korostuvia, myös osin ristiriitaisia odotuksia ja oletuksia ihmisten sosiaalisen, kulttuurisen ja taloudellisen hyvinvoinnin edistämisestä.

Nykyisen kotoutumislain (2010) tarkoitus on tukea ja edistää kotoutumista ja maahanmuuttajan mahdollisuutta osallistua aktiivisesti suomalaisen yhteiskunnan toimintaan. Lisäksi tarkoitus on edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä myönteistä vuorovaikutusta eri väestöryhmien kesken (Laki kotoutumisen edistämisestä 2010, § 1). Kotoutuminen nähdään prosessina, joka toteutuu jokaisen kohdalla ja elämän eri osa-alueilla vaihteittain (mm. Parekh 2006; Alitolppa-Niitamo ym. 2013)¹⁷. Kotoutumiseen sisältyy sekä oikeuksia että velvoitteita (Brochmann & Hagelund 2011), jotka osaltaan rakentavat arjen kansalaisuutta (Vuori 2015).

Sen rinnalla, että suomen tai ruotsin kielen oppimista painotetaan, Suomessa eri vähemmistöillä on oikeus säilyttää oma kieli- ja kulttuuritaustansa. Kansainvälisesti vertailtuna Suomen kotouttamispolitiikkaa voi luonnehtia siten, että se pohjautuu vähemmistökulttuurien ja diversiteetin ajatukselle (Saukkonen 2013 ja 2017; Yhdenvertaisuuslaki 2014). Lisäksi on syytä korostaa, että suomalainen yhteiskunta ja kulttuuri ovat historian aikana muotoutuneet eri kulttuurivaikutteiden myötä, minkä vuoksi homogeeninen käsitys suomalaisuudesta on myytti (Tervonen 2017a; Vitikainen 2018).

Suomessa kotouttava työ jakaantuu paikalliselle, alueelliselle ja valtakunnalliselle tasolle sekä myös eri ministeriöiden vastuulle. Kotoutumisen edistämisen lainsäädäntö ja työn kehittäminen pohjautuvat hallituksen linjaamiin tavoitteisiin, Euroopan unionin lainsäädäntöön sekä kansainvälisiin sopimuksiin.¹⁸ Poliittiset linjaukset vaikuttavat maahanmuutto- ja kotouttamispolitiikan painotuksiin (Välimäki 2019), sillä valtioneuvosto päättää valtakunnallisesta kotouttamisen kehittämisestä ja tavoitteista laatimalla valtion kotouttamisohjelman neljäksi vuodeksi kerrallaan (Laki kotoutumisen edistämisestä, § 34). Vaikka kotoutumisen edistäminen jakautuu asiakohtaisesti eri ministeriöiden alaisuuteen,

¹⁷ Kotoutumisen ulottuvuuksia ja muutosprosessin kokemusta on jäsenelty esimerkiksi kotoutujan roolipaletissa (Novitsky & Alitolppa-Niitamo 2012), jossa on nimetty ihmisten kokemukseen vaikuttavat, eri vaiheissa aktiivisesti korostuvat roolit seuraavasti: muutoksenhallitsija, identiteetinrakentaja, kulttuurinkantaja, perheenjäsen, eri yhteisöjen jäsen ja tulevaisuudentekijä.

¹⁸ Keskeisiä kansainvälisiä sopimuksia ovat Euroopan ihmisoikeussopimus, kidutuksen vastainen yleissopimus, lapsen oikeuksien sopimus ja Geneven pakolaissopimus.

päävastuu on työ- ja elinkeinoministeriöllä¹⁹. Se vastaa yleisesti maahanmuuttajien kotoutumisen edistämiseen liittyvän työn suunnittelusta, ohjauksesta ja kehittämisestä sekä myös kotouttamispolitiikan ja hyvien etnisten suhteiden edistämisen yhteensovittamisesta. Hallinnollista jakaantumista eri ministeriöiden vastuulle on arvosteltu kokonaiskuvan puutteesta ja siitä, että huolimatta ministeriöiden välisestä koordinoinnista kotouttavan työn hallinta on hajanaista.

Alueellisella tasolla valtionhallintoa kotouttamistyössä edustavat työ- ja elinkeinoministeriön alaiset Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset (ELY), jotka vastaavat kotouttamisen alueellisesta kehittämisestä, yhteistyöstä, yhteensovittamisesta ja seurannasta. Lisäksi ELY-keskuksen tehtävä on tukea ja ohjata paitsi kyseisen alueen kuntien, myös työ- ja elinkeinotoimistojen työtä; niiden vastuulla on myös esimerkiksi työvoimakoulutuksena toteutettavan kotoutumiskoulutuksen suunnittelu, hankinta ja valvonta. Yhtenä vastuualueena ELY-keskuksilla on ilman huoltajaa maassa asuvien lasten ja nuorten asuinyksiköiden toiminnasta sopiminen ja valvonta (Laki kotoutumisen edistämisestä, § 37).

Käytännön tasolla ihmisten arjessa kotoutumisen edistäminen kuuluu kunnan vastuulle osana kunnallisia peruspalveluja (Laki kotoutumisen edistämisestä 2010, § 6), sillä ihmiset eivät asu ”valtiossa” tai ”alueilla”, vaan kunnassa kuntalaisena (Kuntalaki 2015, § 3). Kotoutumislain (2010) mukaan kotouttava työ käynnistyy siinä vaiheessa, kun henkilöllä on oleskeluluvan perusteella oikeus asua Suomessa yhtenä kuntalaisena.²⁰ Kotouttavan työn organisointi ja paikalliset yhteistyömuodot vaihtelevat kunnan (tai kuntayhtymän) palvelurakenteen pohjalta (mm. Harilahti-Juola 2014; Bäckman 2017b; Mattila & Björklund 2013). Minimissään kotouttava työ rajautuu pakolaistaustaisten kuntalaisten tarpeita vastaaviin palveluihin, joihin on mahdollista saada valtion erityistukea. Lisäksi paikallistasolla työ- ja elinkeinotoimistot vastaavat työikäisten henkilöiden kotoutumiskoulutukseen ja työllistymiseen liittyvistä palveluista. Alueelliset ja kuntien väliset erot ovat huomattavia väestörakenteen ja sen myötä kuntalaisten palvelutarpeiden osalta, minkä vuoksi myös kuntien organisoimissa kotouttamispalveluissa on eroja.²¹

Julkisen sektorin ja viranomaistyön rinnalla järjestöjen rooli kotouttamistyössä on merkittävä sekä ammatillisena työnä että myös järjestöjen organisoiman vapaaehtoistoiminnan kautta²². Kolmannen sektorin kotouttamistyö on luonteeltaan kunnallisia kotouttamispalveluita täydentävää sekä myös erilaisia

¹⁹ Työ- ja elinkeinoministeriön alaisuudessa on toiminut vuodesta 2014 lähtien Kotouttamisen osaamiskeskus, jonka tehtävänä on maahanmuuttajien kotoutumista edistävän työn tukeminen paikallisesti, alueellisesti sekä valtakunnallisesti.

²⁰ Valtaosalla maahan muuttaneista oleskeluluvan, tai EU-kansalaisilla rekisteröitymisen, perusteena on työ, perhesuhteet tai tutkinto-opinnot. Viime vuosina julkinen keskustelu pakolaisuudesta ja erityisesti turvapaikanhausta on nostanut tämän muuttoperusteen valokeilaan. Samalla keskustelu on kohdentunut *kotouttavan työn rajanvetoon* eli siihen, missä vaiheessa ja millaisiin palveluihin henkilö on oikeutettu, tai arviointiin siitä, missä vaiheessa ja muodossa kotouttava työ alkaa (ks. esim. Lyytinen 2019).

²¹ Tilastokeskus, Maahanmuuttajat väestössä <https://www.stat.fi/tup/maahanmuutto/maahanmuuttajat-vaestossa.html> Luettu 28.2.2020.

²² Valtakunnallisina toimijoina esimerkiksi Väestöliitto, Mannerheimin Lastensuojeluliitto, Suomen Punainen Risti ja Pakolaisapu ovat olleet myös kotouttavan työn tekijöitä ja kehittäjiä.

palveluita tuottavaa toimintaa (Pyykkönen 2007; Lautiola 2013; Ekholm 2015). Paljolti juuri järjestöjen ja paikallisen yhdistystoiminnan kautta tulee esiin eri kieli- ja kulttuuritaustaisten henkilöiden kokemusasiantuntijuus sekä tähän pohjautuvan tiedon korostaminen (mm. Hiitola ym. 2018; Koskinen, Vuori & Leminen 2019). Oman särmänsä kansalaisaktiivisuuteen tuo toisen tai kolmannen polven maahanmuuttajataustaisten henkilöiden näkökulma (esim. Bäckman 2017a), jolla halutaan erottautua edellisen sukupolven määrittämästä yhdistystoiminnasta. Tavoitteena on esimerkiksi rodullistamisen ja rakenteellisen toiseuden purkamisen (esim. Ruskeat Tytöt; Pauha 2018; musliminuorten yhteiskuntakriittisestä ironiasta, Juntunen & Laakkonen 2019).

Lisäksi eri kirkkokuntien seurakunnat ja muut uskonnolliset yhteisöt toimivat osaltaan myös kotouttavan työn parissa (esim. Pyykkönen & Martikainen 2013). Sisällöllisesti tämä on paitsi henkiseen ja sosiaaliseen hyvinvointiin liittyvää työtä, myös käytännönläheistä ohjausta, neuvontaa tai tukea.

Edellä kuvatun perusteella voi todeta kotouttavan työn jakautuvan sekä hallinnollisesti että sisällöllisesti eri tasoille (valtakunnallinen, alueellinen, kunta) ja toimijoille (viranomaiset, eri ammattiryhmät, järjestökenttä, yksityissektori). Yhteiskunnan eri osa-alueille ulottuvien, osin myös hajanaisten käytäntöjen vuoksi on ymmärrettävää, minkä vuoksi sektori- ja ammattialat ylittävää yhteistyötä painotetaan ja se nähdään tarkoituksenmukaisena työmuotona kotouttamistyössä.

Vaikka kotouttavassa työssä yhteistyötä tehdään laajalti, on sitä tutkittu yllättävän vähän. Aiemmissä tutkimuksissa *kolmannen sektorin kannalta* yhteistyötä on tulkittu suhteessa toimijuuteen sekä yhdistysten yhteiskunnalliseen rooliin hallinnan (*governance*) näkökulmasta (Pyykkönen 2007; Ekholm 2015; myös Lappalainen 2019). Maahanmuuttajataustaisten henkilöiden *opiskeluun ja työllistymiseen* liittyvissä tutkimuksissa yhteistyötä on sivuttu esimerkiksi koulutuksen nivelvaiheiden (Tarnanen ym. 2013) tai osaamisen tunnistamisen (Kärkkäinen 2017; Kilpi 2019) ja työelämärajapinnan tai työelämäkokemusten kautta (Wrede & Nordberg 2010; Larja ym. 2012; Kazi ym. 2019). *Kotouttavaa, monikulttuurista tai kulttuurisensitiivistä työtä* tarkastelevissa tutkimuksissa yhteistyö tulee esiin esimerkiksi koulun ja oppilashuollon (Säävälä 2012), nuorisotyön (Ahponen ym. 2014) sekä perheiden varhaisten palveluiden (Turtiainen & Hiitola 2015) kannalta. Näissä tutkimuksissa näkökulma on painottunut ammattilaisten ja asiakkaiden (oppilaiden, nuorten, perheiden) väliseen työskentelyyn tai vuorovaikutukseen eikä yhteistyön kuvaus sinänsä ole ollut keskiössä.

2 TUTKIMUSONGELMA JA SEN KÄSITTELY

2.1 Tutkimusartikkelit

Tutkimukseen sisältyy neljä vertaisarvioitua artikkelia. Temaattisesti niissä kaikissa käsitellään kotoutumisen edistämiseen liittyvää yhteistyötä. Ensimmäisessä artikkelissa (artikkeli I) yhteistyötä lähestytään paikallisten kotouttamisohjelmien pohjalta, kun taas kolmessa muussa artikkelissa (artikkelit II, III ja IV) yhteistyötä tarkastellaan poliisityön ja yhteistyössä mukana olleiden poliisihenkilöiden näkökulmasta. Artikkeli I on englanninkielinen, muut artikkelit on kirjoitettu suomeksi.

Tutkimusartikkelit tarkastelevat kotouttavaa yhteistyötä työn kautta oppimisena sekä tilannekohtaisena, jaetun tiedon ja asiantuntijuuden muodostumisena. Artikkelit I ja IV käsittelevät kysymystä jaetusta asiantuntijuudesta, joskin eri aineistoa analysoiden: ensimmäinen artikkeli käsittelee jaetun asiantuntijuuden mahdollisuutta ja eri toimijatasoilla tapahtuvaa oppimista kuntien kotouttamisohjelmien, kun taas neljännessä artikkelissa tarkastellaan yhteistyön vaikutusta poliisin ammatilliseen asiantuntijuuteen väitöskirjahankkeessa kootun haastatteluaineiston pohjalta (kuvaus tutkimusaineistosta, ks. luku 3). Toisin sanoen, artikkeli I nostaa esiin kysymyksen yleisellä tasolla ollen samalla johdanto tutkimuskysymysten käsittelyyn, kun taas artikkeli IV fokusoi aiheen tarkemmin poliisityöhön tuoden esiin yhteistyön vaikutuksen ammatilliseen asiantuntijuuteen.

Artikkeli II vastaa tutkimuksen empiiriseen kysymykseen siitä, millaista monialaista sidosryhmäyhteistyötä poliisi tekee maahanmuuttajien kotoutumisen edistämiseksi paikallistasolla. Samalla, kun artikkeli käsittelee yhteistyön kokemuksia poliisityön kannalta, siinä kuvaillaan haastateltujen poliisihenkilöiden näkemyksiä, mitä kotoutumisen edistäminen heidän nähdäkseen tarkoittaa sekä millä tavoin he näkevät yhteistyön liittyvän osaksi heidän työtään. Lisäksi artikkeli tuo esiin yhteistyön dilemmoja paitsi ajankäytön ja jatkuvuuden, myös yhteistyön ”mittaamisen” ja sen kautta myös arvostuksen kannalta tulostavoitteisessa, numeerisesti seurattavassa, työssä.

Tutkimusartikkeli III lähestyy poliisin paikallista yhteistyötä tutkimuksen aikana tapahtuneen, myös poliisityön järjestelyihin ja toimintaan vaikuttaneen yhteiskunnallisen tilanteen pohjalta. Sillä vaikka tutkimus fokusoi kotouttavaan työhön ja siinä tehtävään yhteistyöhön, poikkeuksellisen suuri turvapaikanhakijoiden määrä syksyllä 2015 ja alkuvuonna 2016 nosti esiin myös poliisin paikallisen yhteistyön tuolloin ajankohtaisessa muutostilanteessa. Artikkelin kuvailee sekä poliisin yhteistyötä että myös poliisityön edellyttämää *muuttuvien tilanteiden lukutaitoa* erilaisissa murroskohdissa.

Tutkimusartikkeleissa olen tehnyt tietoisesti valinnan sen suhteen, että monialaisen yhteistyön paikallisia yhteistyötahoja, esimerkiksi eri kieli- tai kulttuuritaustaisia yhdistyksiä tai uskonnollisia yhteisöjä, ei nimetä tarkemmin. Tämä liittyy paitsi tutkimusaineiston henkilö- ja paikkasidonnaisen anonymiteetin varmistamiseen, myös tutkimusaiheen rajaukseen: tutkimus lähestyy yhteistyötä kotouttavan työn ja erityisesti vielä poliisityön näkökulmasta, eikä käsittele eri yhteistyöosapuolten näkemyksiä yhteistyöstä. Eri kieli- ja kulttuuritaustaisten ryhmien tai yhteisöjen nimeäminen ei ole tarkoituksenmukaista (Brubaker 2013) tutkimuseettisesti tai sen vuoksi, ettei mikään tietty ryhmä tai yhteisö leimaudu ongelmallisena tai vaativana yhteistyön kohteena²³.

Ensimmäisen artikkelin (artikkeli 1) pohjana oleva aineisto koostuu kolmesta eri kotouttamisohjelmasta. Sen sijaan muissa artikkeleissa (artikkelit II, III ja IV) aineistona on tutkimuksessa kokoamani haastatteluaineisto eri puolilta Suomea. Korostan, että nämä kaksi eri aineistoa ovat keskenään erillisiä, eivätkä suoraan vastaa toisiaan.

Taulukossa 2 on koottu tiivistelmä siitä, mitä kysymystä kukin artikkeli käsittelee, mihin teoreettiseen keskusteluun se liittyy sekä mihin aineistoon artikkeli pohjautuu ja millä tavoin aineisto on analysoitu.

TAULUKKO 2 Tutkimusartikkeleiden kooste: artikkelin otsikko, kysymykset, teoreettiset käsitteet sekä aineisto ja analyysi

Artikkeli	Kysymys tai kysymykset	Teoreettiset käsitteet	Aineisto ja analyysi
Vanhanen, S. (2015) Emerging Joint Expertise? Multiagency Collaboration Described in Local Integration Programmes in Finland. Finnish Yearbook of Population Research 50, 85–95.	Miten yhteistyö mainitaan ja millä tavoin sitä kuvailaan kunnan kotouttamisohjelmassa? Mitä yhteistyömuotoja ohjelmissa on? Ketkä tai mitkä tahot mainitaan ”oppijoina”?	Kaksisuuntainen kotoutuminen (mm. Saukkonen 2013); työn kautta oppiminen ja oppimisen eri tasot: yksilö, organisaatio, verkostot, alue (Tynjälä 2008)	Kahden kunnan ja yhden kuntayhtymän kotouttamisohjelma Kirjallisen aineiston sisällönanalyysi

²³ Kulttuuristavista tulkinnoista, esim. Keskinen 2012; etnisestä profiloinnista, Keskinen ym. 2018.

<p>Vanhanen, S. (2018) Uusia käytäntöjä rakentamassa? Poliisi yhteistyön tekijänä kotouttavassa työssä. <i>Työelämän tutkimus</i>, 16(1), 49–62.</p>	<p>Millaista paikallista, monialaista yhteistyötä poliisi tekee kotoutumisen edistämiseksi? Mitä poliisilta heidän nähdäkseen odotetaan ja millaista lisäarvoa poliisi kokee voivansa tuoda yhteistyöhön? Miten he itse määrittävät kotouttavan työn?</p>	<p>Paikallistason työ (<i>street-level work</i>, Lipsky 1980) ja siihen liittyvät dilemmat; poliisin paikallinen sidosryhmäyhteistyö (mm. Rolandsson 2015); luottamuksen eriolottuvuudet poliisityössä (Björk 2012)</p>	<p>Poliisihenkilöiden yksilöhaastattelut (N=14)</p> <p>Kriittinen lähiluku</p>
<p>Vanhanen, S. (2019) Valistusta ja vuorovaikutusta: turvapaikanhakijoiden laillisuuskasvatus poliisin työssä. Teoksessa Lyytinen, E. (toim.) Turvapaikanhaku ja pakolaisuus Suomessa. Siirtolaisuusinstituutti, Tutkimus 2. Turku: Siirtolaisuusinstituutti, 209–230.</p>	<p>Mitä poliisin antama laillisuuskasvatus turvapaikanhakijoille tarkoittaa? Millä tavoin ja missä tilanteissa laillisuuskasvatus toteutuu? Millaista yhteistyötä turvapaikanhakijoiden laillisuuskasvatukseen liittyy?</p>	<p>Arjen turvallisuus (Crawford & Hutchinson 2016); yhteisölähtöinen poliisityö (O'Neill & McCarthy 2014); epätavanomainen oppiminen (Ziehen pohjalta Aittola 2012)</p>	<p>Poliisihenkilöiden yksilöhaastattelut (N=7)</p> <p>Kriittinen lähiluku</p>
<p>Vanhanen, S. (2020) Monialainen yhteistyö asiantuntijuuden muokkaajana kotouttamistyössä – näkökulmana poliisin työ. <i>Yhteiskuntapolitiikka-lehti</i>, 85(1), 31–41.</p>	<p>Mitä poliisin uudistuva asiantuntijuus tarkoittaa monialaisessa kotouttamistyössä? Mitä tämä mahdollinen ”uusi” edellyttää?</p>	<p>Avoin asiantuntijuus (Saaristo 2000); kollaboraatiivinen, informaali työn kautta oppiminen (mm. Tynjälä 2008, Palonen ym. 2014); proaktiivinen poliisityö (mm. McCarthy 2014); työn tunneulottuvuus (Hochschild 1983)</p>	<p>Poliisihenkilöiden yksilö- ja ryhmähaastattelut (N=15, yksi ryhmähaastattelu)</p> <p>Kriittinen lähiluku</p>

Ensimmäisen artikkelin lähtökohtana on ajatus siitä, että eri näkökulmia yhdistävä monialainen yhteistyö korostuu keskeisenä työmuotona kotouttavassa

työssä (Laki kotoutumisen edistämisestä 2010, § 31–32). Yleisyydestä huolimatta tätä yhteistyötä on tutkittu yllättävän vähän.

Kotouttavan työn kokemuspohja vaihtelee alueittain ja tähän liittyvä ammatillinen asiantuntijuus on Suomessa suhteellisen nuorta. Lisäksi kotouttavan työn organisointi on kuntakohtaisesti erilaista sekä väestöpohjan että kuntien palvelurakenteiden välisten erojen vuoksi. Näin ollen myös yhteistyön muodot ja tarpeet ovat alueittain erilaisia. Suomessa kotouttavaa työtä on tehty ja kehitetty paljolti projektipohjaisen työskentelyn kautta, mikä toisaalta on vaikeuttanut tiettyjen toimintojen jatkuvuutta, mutta toisaalta myös edellyttänyt sektorirajat ylittävää yhteistyötä. Yhteistyön taustalla on pyrkimys kaksisuuntaiseen kotoutumiseen eli myös vastaanottavan yhteiskunnan eri palveluiden ja toimintojen muutokseen (Saukkonen 2013). Lisäksi kyse on laajenevasta, jaetusta asiantuntijuudesta, johon eri toimijoiden välisellä yhteistyöllä pyritään (*emerging joint expertise*, Palonen ym. 2014). Artikkelin teoreettisena pohjana tarkastellaan työn kautta oppimisen eri muotoja ja oppimisen tasoja (*levels of learning*, Tynjälä 2008) sekä kotouttavaan työhön sisältyvää monitahoista dilemmaa kasvokkaisen työn ja hallinnollisten ohjeistusten yhdistämisenä (*dealing with dilemmas*; Hagelund 2010; Nordberg & Wrede 2015; Säävälä 2012).

Artikkelissa analysoidaan kuntien kotouttamisohjelmia käytännön kotouttamistyön ja lainsäädännön välimaastossa sekä sitä, millä tavoin kotouttamisohjelmissa yhteistyö mainitaan ja keiden yhteistyötä odotetaan tekevän. Lisäksi pohditaan, ketkä ovat ”oppijoita” kotouttamisohjelmissa: yksilöt, kuntien eri palvelut vai laajemmat alueelliset yhteistyöverkostot? (Tynjälä 2008; myös Tarnanen, Pöyhönen, Lappalainen & Haavisto 2013). Artikkelin aineistona on kolme eri kotouttamisohjelmaa (pieni kaupunki, kuntayhtymä ja suuri kaupunki), joita tarkastellaan sisällönanalyysin pohjalta.

Toinen artikkeli lähestyy yhteistyötä poliisityön näkökulmasta kysyen, millaista yhteistyötä poliisi tekee kotoutumisen edistämiseksi ja mitä yhteistyö on käytännössä? Artikkelin pohjautuu väitöskirjahankkeessa koottuun poliisihenkilöiden haastatteluaineistoon. Eri työtehtävissä toimivat poliisit valikoituivat tutkimukseen mukaan sen pohjalta, että heillä on omakohtaista kokemusta paikallisesta, monialaisesta yhteistyöstä. Lisäksi artikkeli tarkastelee haastateltavien pohdintoja siitä, mitä poliisilta heidän nähdäkseen odotetaan ja millaista lisäarvoa poliisi itse kokee voivansa tuoda yhteistyöhön. Tarkastelun lähtökohtana on kasvokkainen työ (*street-level work*, Lipsky 1980), jossa työntekijä soveltaa hallinnollisia ohjauksia erilaisissa käytännön tilanteissa. Yleistason säännösten ja tilannekohtaisten arvioiden yhdistäminen luo työhön eettis-moraalisen dilemman, joka edellyttää samalla sekä joustavuutta että tietoista, ammatillista arviointikykyä (Hagelund 2010; Nordberg & Wrede 2015). Yhteistyötä käsittelevän analyysin taustaksi kuvaillaan luottamuksen ulottuvuuksia poliisityössä Micael Björkin (2012) tekemän jäsentelyn pohjalta. Kriittiseen lähilukuun perustuvassa analyysissä yhteistyökokemukset jäsentyvät neljään kategoriaan. Ensinnäkin tarkastellaan yhteistyön lähtökohtia, koettuja hyötyjä sekä poliisin tuomaa lisäarvoa yhteistyöhön. Toiseksi tuodaan esiin haastateltavien näkemyksiä kotouttavasta

työstä, mikä myös taustoittaa yhteistyöhön liittyvien kokemusten kuvausta. Kolmanneksi yhteistyötä ja sen merkityksiä jäsennetään suhteessa työnkuvaan, resursointiin ja työyhteisöön. Näiden lisäksi neljäntenä näkökulmana käsitellään yhteistyössä koettuja ristiriitaisuuksia ja ongelmakohtia.

Kolmas artikkeli pureutuu kysymykseen siitä, mitä turvapaikanhakijoille suunnattu laillisuuskasvatus on ja miten se toteutuu poliisityössä. Huomattavan suuri turvapaikanhakijamäärä syksyllä 2015 ja alkuvuonna 2016 vaikutti poliisin työhön siten, että eri työtehtävistä ohjattiin henkilöstöä turvapaikkatutkintaan ja hakemusten vastaanottoon. Samalla tilanne joko synnytti tai tiivistä poliisin tekemää paikallista yhteistyötä vastaanottokeskusten, eri asuinyksiköiden sekä muiden toimijoiden kanssa. Artikkelin on osa monitieteistä tutkimusjulkaisua, jossa tarkastellaan turvapaikanhaun ja pakolaisuuden kysymyksiä Suomessa (Lyytinen 2019). Artikkelissa analysoidaan poliisin vastuulla olevaa, turvapaikanhakijoille suunnattua, laillisuuskasvatusta väitöskirjahankkeen aineistosta valikoitujen haastattelujen pohjalta. Valikointi perustuu niihin loppusyksyllä 2015 ja vuoden 2016 aikana tehtyihin yksilöhaastatteluihin (N=7), joissa on tullut esiin laillisuuskasvatuksen sekä tähän nivoutuvan yhteistyön kokemuksia ja kuvausta. Teoreettisesti poliisityötä tarkastellaan kasvokkaisena työnä (Lipsky 1980), joka edellyttää uusien tilanteiden lukutaitoa muuttuvissa olosuhteissa (Björk 2006, 2012; Huotari & Puttonen 2012). Laillisuuskasvatusta lähestytään arjen turvallisuuden näkökulmasta (Crawford & Hutchinson 2016) hyödyntäen analyysissa epätavanomaisen oppimisen käsitettä (Aittola 2012). Kriittisen lähiluvun pohjalta analysoidaan, miten laillisuuskasvatusta tehdään, eli millä tavoin ja millaisissa tilanteissa, sekä miten tätä kuvaillaan osana poliisityötä. Käytännössä laillisuuskasvatus toteutuu osana vastaanottokeskusten tai muiden asuinyksiköiden opintotoimintaa. Lisäksi arjen kohtaamiset ja muu kanssakäyminen näyttäytyvät tilanteina, joissa voidaan käsitellä laillisuuskasvatukseen sisältyviä tai sitä sivuaivia kysymyksiä.

Neljäs artikkeli pureutuu yhteistyökokemusten ja poliisityön asiantuntijuuden tarkasteluun. Artikkelissa käsitellään yhteiskunnan moninaistumisen vaikutusta ammatillisiin osaamisvaatimuksiin sekä kysymystä siitä, miten kotouttava monialainen yhteistyö haastaa asiantuntijuutta uudella tavalla. Teoreettisesti artikkeli pohjautuu keskusteluun avoimesta asiantuntijuudesta (Saaristo 2000), alueellisesta, proaktiivisesta poliisityöstä (mm. McCarthy 2014) sekä työn tunneulottuvuudesta (Hochschild 1983) työn kautta oppimisena (Tynjälä 2008; Palonen ym. 2014; myös Kärkkäinen 2017). Aineistona ovat paikallisessa yhteistyössä mukana olleiden, eri toiminnoissa työskentelevien, poliisien yksilö- ja ryhmähaastattelut (N=15, yksi ryhmähaastattelu), jotka on koottu viiden eri poliisilaitoksen alueelta ja yhdestä muusta yksiköstä marraskuun 2015 ja elokuun 2017 välisenä aikana. Artikkelissa poliisityön asiantuntijuus suhteessa paikalliseen monialaiseen yhteistyöhön jäsentyy kolmen analyttisen kategorian kautta: ensinnäkin alueellisen toimintaympäristön tuntemisena, toiseksi yhteistyökokemuksina suhteessa poliisin ammatilliseen autonomiaan ja ammatilliseen rooliin ja kolmanneksi työn tunneulottuvuutena. Johtopäätöksinä todetaan ensinnäkin, että alueellisen tiedon pohjalta paikallinen sidosryhmäyhteistyö on sekä jatkuvaa

että muuttuvaa: samalla kun yhteistyötä rajataan, uusia yhteyksiä rakennetaan. Toiseksi todetaan, että monialainen yhteistyö sekä haastaa että vahvistaa poliisin ammatillista asiantuntijuutta. Kolmantena tuodaan esiin työn tunneulottuvuus, joka yhteistyössä näyttäytyy yhtäältä myönteisinä, toisaalta ristiriitaisina kokemuksina. Lopputulemana todetaan, että monialainen, kotouttava yhteistyö edellyttää nykyistä selkeämpää jäsenystä sekä yhteistyössä kertyvän asiantuntijuuden tunnistamista osana poliisityön kokonaisuutta.

2.2 Tutkimuskysymysten tarkennus

Tutkimuksessa tarkastellaan työelämässä tapahtuvaa ammatillisen asiantuntijuuden muutosta osana kielellisesti ja kulttuurisesti moninaistuvaa yhteiskuntaa. Tutkimus lähestyy ammatillista asiantuntijuutta ja ammatillisen osaamisen muutosvaatimuksia *monialaisen yhteistyön* kautta. Monialaisella tarkoitetaan tässä yhteydessä eri toimijoiden kanssa tehtävää, sektorirajat ylittävää, yhteistyötä. Tutkimus tarkastelee monialaisen yhteistyön ehtoja sekä yhteistyön vaikutusta ammatilliseen asiantuntijuuteen.

Tutkimuksen pääkysymys on:

Millä tavoin monialainen kotouttava yhteistyö haastaa poliisin ammatillista osaamista, asiantuntijuutta ja autonomiaa?

Autonomia on relationaalinen käsite, johon sisältyy kysymys *suhteessa mihiin*. Tässä tutkimuksessa ammatillista autonomiaa tarkastellaan ensinnäkin suhteessa omaan työhön eli mahdollisuuden tehdä itsenäisiä päätöksiä muuttuvissa työtilanteissa (Lipsky 1980). Toiseksi autonomiaa katsotaan suhteessa omaan organisaatioon ja esimiehiin, työn kohteeseen sekä yhteistyökumppaneihin. Ammatillinen autonomia liittyy yksilön harkintavaltaan ja itsemääräämisoikeuteen sekä tilanteen tai prosessin kontrolliin (Wrede, Olakivi, Fischer & Sigfrids 2017, 3–6). Yhteistyössä autonomia muuttuu muotoaan, kun itsenäinen päätöksenteko yhdistyy yhteisesti rakentuvaan päätökseen tai ratkaisuun.

Tutkimuksen pääkysymystä lähestytään empiirisesti poliisityön näkökulmasta Suomessa. Tutkimuskontekstina on paikallinen, kotoutumisen edistämiseen liittyvä, yhteistyö osana poliisin ennalta estävää toimintaa (Laki kotoutumisen edistämisestä 2010, § 31–32; Poliisin ennalta estävän työn strategia 2019).

Tutkimuksen alakysymyksinä poliisin paikallisesta yhteistyöstä kysytään:

- 1) *Mitkä tekijät vaikuttavat siihen, kenen kanssa yhteistyötä tehdään?*
- 2) *Millaista yhteistyö on ja miten se jäsentyy?*

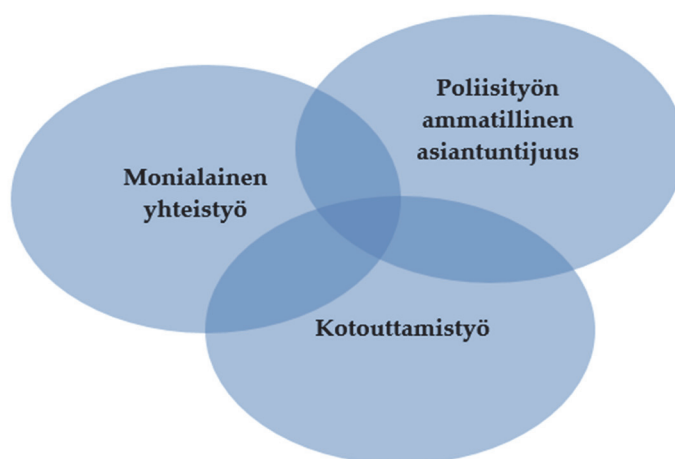
Yhteistyötä tarkastellaan kollaboratiivisena oppimisena sekä mahdollisuutena osallistua jaetun tiedon muodostamiseen (Blumer 1969; Saaristo 2000; Palonen ym. 2014). Ammatillista autonomiaa ja asiantuntijuutta katsotaan suhteessa

kokemuspohjaisen, subjektiivisen ja tilannekohtaisen tiedon kohtaamiseen (mm. Ronkainen 1999; Meriluoto 2018). Lähtökohtana on ajatus siitä, että monialainen yhteistyö edellyttää ammatillisuuden reflektointia sekä oppimista eri tasoilla, jolloin yksilöiden lisäksi kyse on yhteisöjen, organisaatioiden ja myös alueiden oppimisesta (Tynjälä 2008).

Asiantuntijuuden rinnalla tutkimus tarkastelee monialaisen yhteistyön vaikutusta ammatillisiin työkäytäntöihin sekä työn painopisteiden arviointiin eli siihen, miten yhteistyössä muodostunut, yhteisesti jaettu tieto konkretisoituu ja osaltaan muokkaa poliisin paikallista yhteistyötä.

Tämän taustalla on ajatus *yhteistyöpohjaisesta* innovatiivisuudesta julkisella sektorilla (Sørensen & Torfing 2011), jolla tarkoitetaan tarkoituksellista ja proaktiivista prosessia sisältäen paitsi uusien ajatusten ja ideoiden tuottamisen, myös niiden käytännön soveltamisen ja levittämisen. Tällöin pyritään tietoisesti muuttamaan esimerkiksi tuotteiden, palveluiden tai *organisaation rutiinien muotoa, sisältöä ja repertuaaria* tai yhteisesti muokkaamaan kyseisessä (rajatussa) kontekstissa *tehtyjen linjausten tavoitteita* tai perustavanlaatuisen *ongelmien ymmärtämistä*. Yhteistyöpohjainen innovaatio tähtää kvantitatiivisen, määrällisen muutoksen sijasta kvalitatiiviseen eli *laadulliseen muutokseen* (Sørensen & Torfing 2011; myös Torfing, Krogh & Ejrnæs 2017).²⁴ Tämän ajatuksen pohjalta tutkimuksessa arvioidaan, syntyykö poliisin monialaisen yhteistyön kautta pysyvää, laadullista muutosta – eli vastavuoroista oppimista, johon kaksisuuntaisella kotoutumisella pyritään (Saukkonen 2013; Alitolppa-Niitamo ym. 2013; Kivisto & Wahlbeck 2013)?

KUVIO 1 Tutkimuksen taustalla olevat teemat ja näiden kolmen teeman välinen leikkauspiste, jossa tutkimuskysymykset muodostuvat

²⁴ Keskeistä on ymmärrys siitä, että innovaatio ei näy pelkästään uusina ideoina, vaan se sisältää aina idean käytännön soveltamisen, mikä puolestaan mahdollistaa muutoksen (Sørensen & Torfing 2011).

3 TEOREETTISET NÄKÖKULMAT

Tutkimus käsittelee poliisin paikallista kotoutumista edistävää yhteistyötä. Tutkimusaihe sivuaa eri tutkimuskeskusteluita, sillä sekä kotouttavaa työtä käsittelevä että sen taustalla oleva maahanmuuttotutkimus on jo lähtökohtaisesti monitieteistä. Ensinnäkin tutkimus nivoutuu *työelämäntutkimukseen* tarkastellessaan moninaistuvan yhteiskunnan myötä muuttuvia työkäytäntöjä, ammatillisia kompetensseja ja asiantuntijuutta. Tutkimuksen lähtökohtana on ajatus *jaetun tiedon muodostamiseen osallistumisesta* sekä avoimesta asiantuntijuudesta (Saaristo 2000; Stenius 2016) ja yhteisiä merkityksiä rakentavasta sosiaalisesta vuorovaikutuksesta (Blumer 1969). Toiseksi tutkimus lähestyy *kasvatustieteellistä tutkimusta* työssä tapahtuvana informaalina oppimisena. Tiedollisen ja taidollisen ulottuvuuden lisäksi oppimisessa keskeistä on myös emotionaalinen ulottuvuus. Työelämässä tunnetyön käsite liitetään työorganisaation määrittämiin vaatimuksiin (Hochschild 1983), mutta nähdään myös tunteiden läsnäolona ja tietoisena hyväksymisenä työssä. Kolmanneksi tutkimus sivuaa *poliisityön tutkimusta* sosiologian näkökulmasta ja käsittelee poliisin yhteiskunnallista roolia pohjoismaisessa hyvinvointiyhteiskunnassa. Paikallista yhteistyötä tarkastellaan poliisityöhön sisältyvän dilemman kautta eli yhtäältä valvonnan ja kontrollin, toisaalta arjen yhteisen turvallisuuden vahvistamiseen liittyvien tavoitteiden, odotusten ja käytännön työn ristipaineessa (Lipsky 1980; Björk 2006 ja 2012; O'Neill & McCarthy 2014; McCarthy 2014).

Yhtäältä tutkimus käsittelee työn arkea ja *tavanomaisuutta* eli sitä, mitä jatkuvasti tehdään yhtenä osana työtä. Toisaalta tutkimuksen taustalla on ajatus itselle uuden kohtaamisesta ja kulttuurisesta erilaisuudesta suhteessa ihmisten väliseen yhtäläisyyteen, jonka mukaan kohtaamisen osapuolet ovat ”riittävän samanlaisia ymmärtääkseen toisiaan ja voidakseen rakentaa keskinäistä dialogia, mutta samalla riittävän erilaisia ja arvoituksellisia, jotta tämä dialogi on välttämätöntä” (Parekh 2006, 124). Lisäksi tutkimus sivuaa Rogers Brubakerin (2013) ajatusta ”etnisyydestä ilman ryhmiä” eli hänen esittämänsä kritiikkiä etnisyyden määrittymisestä ryhmäkeskeisyyden kautta. Brubakerin mukaan yhteiskunta-analyysissä tulee varoa arkiymmärrykseen pohjautuvaa etnisten ryhmien

reifikaatiota eli jo valmiiksi ajatellun esineellistämisen toistamista tai vahvistamasta (emt., 31–32).

Tässä luvussa käsitellään *eri tutkimusartikkeleitani yhdistävää* teoreettista keskustelua tutkimuskysymysten ja tutkimusprosessin aikana esiin nousseiden teemojen pohjalta: ajan ja paikan merkitystä sekä asiantuntijuuden muotoja ja eri asiantuntijuuksien välistä suhdetta.

”Paikka” ja paikallisuus ovat tämän tutkimuksen lähtökohtana. Minkä vuoksi? Taustalla on ajatus siitä, että monikulttuurisuus sijoittuu samanaikaisesti sekä paikalliseen elämään että ylirajaisiin suhteisiin (Huttunen ym. 2005, 10). Kotouttava työ, kotoutumisen edistäminen, ”koti” sijoittuu tiettyyn paikkaan paitsi metaforana, myös konkreettisesti. Tutkimuksissa (*place making – home making*) on tarkasteltu sitä, kuinka ihmiset kokevat ja rakentavat arkielämänsä suhteessa paikkaan (Huttunen 2019). Paikka ja paikallinen liittyvät sekä fyysiseen tilaan tai alueeseen että paikan kokemiseen ja sosiaalisten suhteiden rakentamaan tilaan. Paikallisesti määrittävän tiedon taustalla on ajatus siitä, että sama paikka on kokemuksena eri ihmisille erilainen (Bauman 2002; ks. myös Tervonen 2017b; Junnilainen 2019).

Paikallinen tieto on tärkeää poliisityössä ja tämän tiedon kokoaminen edellyttää toimivaa, osin jatkuvaa, osin tilannekohtaisesti syntyvää sidosryhmäyhteistyötä (mm. McCarthy 2014; O’Neill & McCarthy 2014; Rolandsson 2015 ja 2016; Vuoden poliisi 2017 ja 2019). Poliisityöhön sisältyy sekä paikkaan sidottua että paikan ylittävää tietoa: ”silma väkijoukossa” seuraa, ennakoii, kontrolloi, valvoo ja varmistaa ihmisten yhteistä turvallisuutta avoimessa yhteiskunnassa (esim. Björk 2012). Näin olleen paikkaan liittyvä tieto on merkityksellistä, myös suhteessa sekä julkiseen että yksityiseen tilaan (vrt. *ordningsmakten i stadens periferi*, Björk 2006).

Aika-paikka-tematiikan lisäksi tutkimus käsittelee monialaiseen yhteistyöhön liittyvää ja yhteistyössä (mahdollisesti) syntyvää *jaettua asiantuntijuutta*. Kotouttavassa työssä ammatillisen asiantuntijuuden rinnalla puhutaan kokemuspohjaisesta tiedosta ja kokemusasiantuntijuudesta. Erilaisten asiantuntijuuksien kohtaamiseen kietoutuu jaetun tiedon lisäksi *työn tunneulottuvuus* (Hochschild 1983): paitsi että yhteistyössä kootaan ja yhdistetään tietoa, siihen liittyy myös keskenjääviä ajatuksia, väärinymmärrystä ja epätietoisuutta, mikä voi herättää hämmennystä. Tämä hämmennyksen tunne kuvastaa informaaliin, epämuodolliseen, työssäoppimiseen liittyvää *oppimisen säröä*, joka vaikuttaa kiusalliselta, mutta joka voi mahdollistaa uuden ymmärryksen muodostumisen (esim. Arvaja & Malinen 2017).

3.1 Aika, paikka ja niiden merkitys

Aika on yksi proaktiivista yhteistyötä raamittava tekijä: työtehtävien jäsentymisen, määrittely ja rajaaminen linkittyvät aikaan ja ajankäyttöön. Ilmaus proaktiivinen, *ennakoiva, jotain edeltävä*, liittyy ajan ja paikan, näihin pohjautuvan tiedon

sekä työn lähtökohtien hahmottamiseen. Ennalta estävässä paikallisessa poliisi-työssä aika-paikka -tietoisuus vaatii ammatillisesti joustavaa sekä jatkuvasti uudistuvaa, tilannetietoista kokonaiskuvaa toimintaympäristöstä (Björk 2006; Wahlström 2011; Poliisin ennalta estävän työn strategia 2019–2023). Poliisityössä ajallisen jatkuvuuden rinnalla yhteistyöhön heijastuvat sekä paikallisesti että yhteiskunnallisesti merkittävät muutokset tai erityiset tapahtumat. Myös kotouttavassa työssä aika jäsentyy eri tasoilla. Yhtäältä työ peilaa yksilöllisen kotoutumisprosessin eri vaiheita sekä kotoutumisen eri osa-alueita ja näiden keskinäistä eritahtisuutta ajan näkökulmasta muuttuvana prosessina. Hallinnollisesti – ja myös käytännön työnä – paikallinen kotouttamistyö toteutuu kunta- tai kuntayhtymäpohjaisten kotouttamishjelmien aikasyklissä, joka määrittyy poliittisina päätöksinä yleensä valtuustokausittain. Näiden rinnalla kotouttamistyön projektipohjaisuus lataa työhön erityisen, katkoksellisen aikakerroksen. Tämä ajallinen jatkuvuuden ja määräaikaisuuden rinnakkaisuus vaikuttaa myös osaltaan kotouttamistyön ammatillisen osaamisen rakentumiseen ja työn systemaattiseen kehittämiseen.

Aika ja ajankäyttö suhteessa yhteistyön tekemiseen näyttäytyvät sekä *aikaa vaativana* että *riittävää aikaa edellyttävänä* työnä. Yhteistyössä kohtaavat ajankäytön erilaiset tavoitteet ja rytmit: tulostavoitteinen ja numeerisesti mitattava, instrumentaalisen rationaalisuuden läpäisemä aika heijastuu yhteistyön toteutukseen. Aikaan liittyvä ristiriita syntyy siitä, että eri yhteistyösapuolten keskinäisen luottamuksen rakentaminen vaatii aikaa: mahdollisesti useita tapaamisia, keskusteluyhteyksiä, toistoa ja jatkuvuutta. Myöskään yhteistyön edellyttämä dialoginen osaaminen ei ole valmis taito, vaan vaatii kehittyäkseen kokemusta ja harjoittelua (Björk 2016, 46) eli aikaa sekä mahdollisuutta reflektoida kokemuksiaan. Toisaalta poliisityössä tarvitaan nopeasti muodostuvia yhteistyömuotoja, kun jokin yllättävä tapahtuma tai ongelmallinen ilmiö edellyttää yhteistä tilanekuvaa, tiedonvaihtoa ja ratkaisujen löytämistä.

Aika jäsentää, estää tai vahvistaa yhteistyökäytäntöjä. Työn jäsentäminen instrumentaalisen rationaalisuuden pohjalta vaikuttaa siihen, nähdäänkö yhteistyön hidastavan vai tehostavan työtä (mm. Aho 2019). Yhteistyöhön liittyvä resurssipuhe kuvastaa työn ajallisia ehtoja: on tehtävä valintoja, mihin työaikaa eli ammatillista osaamista ja resurssia, käytetään. Näin ollen työn fokusointi ja yhteistyön painopisteiden sisällöllinen määrittely yhdistyvät samalla työn aikarameihin (artikkeli II ja IV). Aika nivoutuu myös yhteistyön vaikutusten tai vaikuttavuuden arviointiin. Yhteistyössä muodostunut tieto voi osoittautua merkitykselliseksi viiveellä tai esillä olleet kysymykset nousta esiin jossain toisessa yhteydessä. Eli yhteistyön kannalta ”aika” on yhtäältä tietty hetki, ajankohta tai tilaisuus, joka ei toistu. Toisaalta aika merkitsee kestoa tai prosessia, jonka jokin asia, toiminto tai tapahtuma vaatii. Kolmanneksi aika voi tarkoittaa jatkuvuutta tai traditiota eli jotain, mitä siirretään menneestä tulevaan.

Miten mittaat sitä, että jotain ei tapahdu? Tämä aikaan ja paikkaan linkittyvä kysymys kuvastaa työn tavanomaisuutta tai sitä, että kotouttavassa työssä tai myöskään poliisityössä ei välttämättä tapahdu mitään erityistä: ihmiset elävät arkeaan asuinympäristössä ja kantavat ”moninaisuutta itsessään” (Parekh 2006;

Bäckman 2018a). Ajan merkitys tulee esiin suhteessa erilaisiin tilanteisiin ja ta-
pahtumiin, mutta miten nähdään se työ, jossa ”ei tapahdu mitään erityistä”?

Ajan lisäksi keskeistä yhteistyön jäsentämisen ja analyysin kannalta tässä tutkimuksessa on ”paikka” ja sen sosiaalisesti muodostuva merkitys (Ronkainen 1999). Poliisityössä paikallisuus liittyy yhteistyön alueeseen, jossa ihmiset elävät tai kokoontuvat. Poliisityössä alueen – kyseisen paikan, asuinalueen tai tilan – tieto edellyttää kokonaiskuvan rakentamista erilaisten yhteyksien, havainnoinnin ja seurannan avulla. Toimintaympäristön tunteakseen poliisi tekee yhteistyötä eri toimijoiden kanssa, ja toimintaympäristöstä riippuen eri yhteydet ovat relevantteja. Näin ollen paikka, tila ja paikallisuus sitovat poliisityön sekä ajan-kohtaisten ilmiöiden että yhtä lailla myös jatkuvuuden ja muutoksen pohjalta tehtävään yhteistyön painopisteiden arviointiin ja sen myötä tarpeellisten (ja mahdollisten) toimintojen rakentamiseen.

Paikan *sosiaalisesti muodostuvan merkityksen* taustalla on ajatus siitä, että staattisuuden sijaan tietty paikka ja yhteinen tila rakentuvat jatkuvasti, ja samalla tämä paikka nähdään eri tavoin. Esimerkiksi Doreen Massey (2005) määrittää tilan (*space*) ensinnäkin eritasoisten keskinäisten suhteiden kautta; toiseksi tilaan sisältyvän, ja sitä välttämättä muokkaavan, moninaisuuden yhdistelmänä; kolmanneksi avoimena ja jatkuvasti rakentuvana ”tähän mennessä kerrottujen ja myös tulevien tarinoiden kohtaamisena” (emt., 31–32).

Zygmunt Bauman (2002) kuvailee kaupunkitilojen eroja rajattuina ja valvottuina alueina, toisaalta myös tuntemattomina ja sivuutettuina kaupunkialueina. Hän viittaa *kohteliaan välinpitämättömyyden* käsitteeseen, kun toisilleen vieraat ihmiset ”jotka eivät jaa muistojaan” kohtaavat modernissa kaupunkitilassa, ja samalla sanoutuvat irti tiiviistä kanssakäymisestä (emt., 116–117; 128). Kyse on myös kyvystä sietää eroja ja erilaisuutta, jopa nauttia ja hyötyä niistä; tämä vaatii eräänlaista ”taitoa”, jota ei opi harjoittelematta eikä käden käänteessä (emt., 130). Baumanin mukaan erilaisuuden kohtaamisesta selviämiseen on syntynyt erillisiä kaupunkialueita, omia reviierejä, johon vetäydytään pelottavasta, moniäänisestä tilasta, jossa ”kukaan ei tiedä, miten puhua toiselle” turvalliseen nurkkaan, jossa ”kaikki ovat samanlaisia”, jolloin puheenaiheita on niukalti ja puhuminen helppoa (emt., 131–132)²⁵. Samoin hän toteaa, että kaikilla ei ole yhtä hyviä mahdollisuuksia hallita tätä arvaamattomuutta, eikä siten vapauttaan – se että kaikki eivät pääse nauttimaan samanlaisesta välittömyydestä, on yksi keskeinen sysäys sosiaalisen eriarvoisuuden syntymisessä (emt., 146). Esimerkeissään Bauman viittaa monikulttuurisiin suurkaupunkeihin, joissa hyvin selvästi erottuvat keskenään erilaiset asuinalueet, joita myös valvotaan, rajataan ja sen myötä pidetään erillisinä (myös Koskela 2009).

Suomessa asuinalueiden yhteiskunnallista eriytymiskysymystä eli taloudellis-sosiaalista eriytymistä, ja osin tähän liitettyä kulttuurista monimuotoistumista, selvittäneet tutkijat korostavat sitä, kuinka ”yhtä” (ulkopuolisten) mielikuvien aluetta ei ole olemassa. Sen sijaan alueella asuvia erilaisia ihmisiä yhdistää lähinnä se, kuinka useimmat heistä sopivat huonosti lähiöiden asukasryhmiä

²⁵ Bauman viittaa etnisyyden pohjalta muodostuneisiin kaupunginosiin. Täysin vastaavanlaisia alueita ei ole syntynyt suomalaisessa kaupunkikulttuurissa.

yksinkertaistaviin tyypittelyihin. Pikemminkin kyse on monimuotoisesta ja -suuntaisesta todellisuudesta, jossa sosiaalinen eriytyminen näkyy naapurustojen välillä tai niiden sisällä, ei niinkään asuinalueen mittakaavassa (Tervonen 2017b, 11; ks. myös Juntunen & Laakkonen, 2019). Yhteisöllisyyttä ja eriarvoisuutta kahdella asuinalueella erittelevässä Lotta Junnilaisen tutkimuksessa (2019) tarkastellaan paikkoihin kytkeytyvää elämää sosiaalisina ja kulttuurisina käytäntöinä. Hänen mukaansa alueilla rakentui erilaisia tekemisen ja ajattelemisen tapoja, jotka muodostuivat alueille ominaisiksi ”merkitysten maisemiksi”. Kaiken kaikkiaan taustalla on ajatus siitä, että alueen ”ihmiset eivät ole ongelma” vaan kyse on yhteiskunnallisista rakenteista ja eriarvoisuuden kasautumisesta tai tiivistymisestä. (Junnilainen 2019,14: ks. myös 242–244.)²⁶

Suomessa keskustelua eri alueiden yhteiskunnallisesta eriytymisestä, ja erityisesti väestöpohjan kieli- ja kulttuuritaustalta monikulttuuristen asuinalueiden tilannetta, peilataan usein ruotsalaisiin ongelmalähiöihin. Tällöin uhkana nähdään virallisen yhteiskuntajärjestyksen ulkopuolisuus ja irrallisuus, epävirallisen talouden verkostot sekä näihin kytkeytyvät jengipohjaiset valtasuhteet (ks. esim. *Utsatta områden 2017*; lähiöalueiden poliisityöstä ja epävirallisista valtasuhteista, *ordningsmakten i stadens periferi*, Björk 2006). Lisäksi on syytä korostaa, että kyseinen ilmiö ei palaudu ainoastaan kysymykseen monikulttuurisuudesta tai maahanmuutosta, vaan kyse on monisyisestä ja -tasoisesta yhteiskunnallisesta kysymyksestä (mm. Saukkonen 2017)²⁷.

Hyvinvoinnin ja arjen turvallisuuden kokemus liittyvät läheisesti toisiinsa. Arjen turvallisuudessa on kyse luottamuksesta ja ennakoinnista eli aikaperspektiivistä, jonka pohjalta voi luottaa siihen, että ”tulevan” rakentaminen on mahdollista, ja että siihen voi itse vaikuttaa. (Crawford & Hutchinson 2016.) Esimerkiksi viime aikoina on jälleen nostettu esiin lähipoliisityö ja sen merkitys. Tämä toiminto on sekä kiiteltä että kiisteltyä lähinnä sikäli, mitä tällä työllä tarkoitetaan ja miten työn painopisteet määritellään (*närpolis – nära vem?* Björk 2012; Virta 2012; myös Asquith ym. 2017). Poliisityössä keskeistä on kumuloituva tieto suhteessa johonkin tilaan: hiljainen tieto rakentuu ajan ja kokemusten myötä eli esimerkiksi yhteistyöhön liittyvä kokemustieto kehittyy vähitellen. Samalla poliisityöhön vaikuttavat yleiset yhteiskunnalliset tai lainsäädännön muutokset, jotka myös osaltaan muokkaavat paikallista työtä.

3.2 Asiantuntijuuksia hämmentävä yhteistyö

Yhteistyö hämmentää asiantuntijuutta: sekoittaa ajatuksia, muokkaa mielikuvia, täydentää valmiita ennako-oletuksia. Mutta yhteistyö hämmentää myös siten, että se herättää uusia kysymyksiä tai lisää epävarmuutta, kun yhteisesti ratkaisutavat asiat eivät etene tai ne muuttuvat aiempaa monimutkaisemmiksi.

²⁶ Vaikka tässä käsitellään kaupunkitilaa, kysymys on yhtä lailla relevantti katoavien palveluiden vuoksi paitsi eri kaupunkialueilla, myös haja-asutusalueilla.

²⁷ Ykkösaamu: Jengirikollisuutta, ampumatapauksia ja käsikranaatteja – onko Malmö jo menetetty kaupunki? Radio Yle 1 24.1.2018 <https://areena.yle.fi/1-4342681>

Näennäisessä helppoudessaan yhteistyö on yksi vaativa osa työtä. Lisäksi yhteistyö haastaa ammatillista asiantuntijuutta ja asiantuntijuuden rajoja joko niitä vahvistaen, muokaten tai ylittäen (mm. Isoherranen 2008; Lumio 2011; Palonen ym. 2014; Edwards & Daniels 2012; artikkeli IV).

Suvi Ronkainen (1999) kirjoittaa tiedon sosiaalisuudesta ja tiedon sosiaalisesta paikantumisesta. Lähtökohtana on ajatus subjektiviteetista, joka rakentuu tietynlaisessa paikassa toimimalla²⁸. Tässä yhteydessä paikka määrittyy ”symbolisia merkityksiä tulvivana, sekä materiaalisena että fyysisenä ympäristönä ja toimintakulttuurina” (emt., 23). Hänen mukaansa ”tieto ja sen tuottaminen sijoittuvat ja samalla myös sitoutuvat joihinkin institutionaalsiin kehyksiin, joiden intressit ja itsestänselvyydet jäsentävät tiedoksi seuloutuvaa”. Tähän liittyy näkemys siitä, että ”tietoa paikannetaan erittelemällä sen tuottamisessa tärkeiden sosiaalisten suhteiden muodostelmia. Tällöin positio ei ole paikka, vaan se kuvaa aina ”paikkaa” suhteessa toisiin”. (Ronkainen 1999, 118–119.) Tarkastellessaan tietämisen paikallisuutta ja erojen epistemologiaa Ronkainen korostaa, että yksin tietäminen ei ole mahdollista, vaan ”tietäminen vaatii vähintäänkin käsitteitä, sanoja, keskusteluyhteyksiä, väitteitä, jotka muotoutuvat vuorovaikutuksessa toisen kanssa”. Mutta samalla tiedon pätevyys rajautuu, sillä ”jokainen yhteisö rakentuu itsestänselvyyksien, poissulkemisten, rutinoituneiden ymmärrysmaailmojen ja toimintakäytäntöjen varaan”. (emt., 221–222.)

Näin ollen voidaan ajatella, että osallistuminen (jaetun, yhteisen) tiedon muodostamiseen edellyttää paitsi Ronkaisen kuvaamaa tiedon sosiaalista paikantumista, myös erilaisten ymmärrysmaailmojen välisten erojen ja ristiriitaisuuksien kohtaamista. Esimerkiksi poliisityötä sekä poliisin ja mielenosoittajien välisiä neuvotteluja käsittelevässä tutkimuksessaan Mattias Wahlström (2011) toteaa, että poliisityön kannalta neuvottelu sijoittuu ”jännitteiselle akselille dialogin ja kontrollin väliin” samalla, kun siihen sisältyy tietty oletus vastavuoroisuudesta. Analyysissään hän tuo esiin ajatuksen neuvottelun rajoista eli tietyistä asioista, jotka eivät ole yhteisesti neuvoteltavissa (*non-negotiable topics*). Rajanveto liittyy sekä tietoisuuteen vastakkaisista näkemyksistä (*counterpart perspectives*) että myös oman todellisuusrakenteen säilyttämiseen (*own reality constructions*). (emt., 34–37.) Neuvottelun minimivaatimus on löytää tietty temaattinen rajalinja, joka neuvottelussa tulisi ylittää eli pienin yhteinen nimittäjä, jonka pohjalta voidaan keskustella. Yhtä lailla tärkeää on huomioida, että neuvottelun tavoite ei aina ole selkeän yhteisymmärryksen löytäminen, vaan luottamuksen rakentaminen, kyseiseen tilanteeseen (Wahlströmin tutkimuksessa julkinen mielenilmaus tai protesti) ja sen ilmapiiriin vaikuttaminen, tiedonvaihto tai pohjan luominen mahdollisesti myöhemmin ajankohtaiseksi tulevalle keskustelu- tai neuvotteluyhteydelle. (emt., 33.)

Tässä tutkimuksessa asiantuntijuutta tarkastellaan monialaisen kotouttamistyön ja erityisesti poliisityön ammatillisuuden kannalta. Asiantuntijuus ymmärretään laajasti tarkoittaen sekä ammattispesifiä osaamista että myös kokemuspohjaista, epävirallista, nonformaalia asiantuntijuutta (esim. Saaristo 2000;

²⁸ Ronkaisen ajatus jatkaa osin edellisen alaluvun 3.1. keskustelua ”paikan” merkityksestä.

Meriluoto 2018). Vaikka tutkimus fokusoii työelämän ja ammatillisten osaamisvaatimusten tarkasteluun, monialainen yhteistyö sivuaa myös kansalaisyhteiskunnan tutkimusta.

Tutkimuksen kohteena olevassa monialaisessa yhteistyössä kysymykset osallisuudesta, luottamuksen eri muodoista (mm. Björkgren Cuandra & Fransson 2012) sekä viranomaistyön roolista suhteessa kansalaisiin ovat keskeisiä. Toisaalta on syytä pohtia ”yhteisön” sekä myönteistä merkitystä että myös sen kielteisesti sitovaa tai muokkaavaa vaikutusta yksilön kannalta (Bauman 2001). Yleisesti asiantuntemuksen sosiologiassa tarkastellaan sitä, kuinka asiantuntemus ja asiantuntijakäytännöt rakentuvat ja rakennetaan sosiaalisesti. Tällöin asiantuntemusta ei ole sidottu yksittäisten ihmisten ajatteluun, valintoihin ja toimintoihin, vaan on korostettu rakenteiden ja perinteiden, kuten esimerkiksi ammattieettisten sääntöjen tai kirjattujen pätevyysvaatimusten, kollektiivista luonnetta. (Pirttilä 2002, 11–12.) Asiantuntijuutta käsitellään myös riskitietoisuutena tai julkisuuteen, kommunikaatioon ja luottamukseen perustuvana avoimena asiantuntijuutena (emt., 17). Esimerkiksi ympäristökysymyksiin liittyy tyypillisesti erilaisia näkökulmia yhdistävää asiantuntijuutta (Saaristo 2000). Vastaavasti kotouttava yhteistyö voi tilannekohtaisesti edellyttää moninäkökulmaista tietoa ja kokemuspohjaa.

Monialaisessa yhteistyössä asiantuntijuuksien välinen kanssakäyminen näyttäytyy kollaboratiivisena, yhteisöllisenä oppimisena, jota kuvaavat esimerkiksi yhteisen tavoitteen määrittely ja siihen sitoutuminen, uuden tiedon luominen ja yhteisten merkitysten neuvottelu. Kollaboratiivinen oppiminen edellyttää ”yhdessä ajattelua” eli eri näkemysten arviointia, kriittistä pohdintaa sekä perusteltuja väitteitä ja vastaväitteitä. Samalla dialoginen puhe on vaativaa ja edellyttää harjoittelua. (Hakkarainen ym. 2004; vrt. Björk 2016, 46.)

Yhteistyön osapuolet eivät välttämättä ajattele, että kyse on yhteisestä oppimistilanteesta – tämä onkin vain yksi näkökulma yhteistyön analyysiin. Mutta voidaan ajatella, että yhteistyössä on kyse informaalista, työn kautta tapahtuvasta, osin satunnaisesta, epätavanomaisesta oppimisesta (Aittola 2012). Tämä tarkoittaa sitä, että oppimiselle ei ole tiettyä muodollista rakennetta tai ulkopuolelta määriteltyä tavoitetta. Tällöin oppiminen liittyy esimerkiksi työkokemukseen, yhteistyöhön ja vuorovaikutukseen; näiden pohjalta uuden oppimisesta tietoiseksi tuleminen edellyttää kokemusten arviointia ja reflektiota. Myös hiljainen tieto liittyy yhteistyöhön eli ajatus siitä, että tiedämme enemmän kuin pystymme kertomaan (Polanyi 1966). Hiljaista tietoa kuvaillaan ei-sanallisena, intuitiivisena tietona, joka näkyy esimerkiksi tapoina, rutiineina, tiettyinä käytäntöinä tai emotionaalisina, koettuina tuntemuksina. Hiljaista tietoa voidaan tunnistaa heikkoina signaaleina tai arkisina, hyväksi koettuina, käytäntöinä.²⁹

Yhteistyöhön liittyy myös tunneulottuvuus: yhteistyö hämmentää sekä tiedollisesti että emotionaalisesti. Kyse ei ole ainoastaan vuorovaikutuksen sujuvuudesta tai kanssakäymisen kompastelusta vaan siitä, että yhteistyöosapuolilla ei välttämättä ole keskenään valmiita, yhteisen tiedon muodostamista mahdol-

---

²⁹ Hiljainen tieto kans.jyu.fi/sanasto/sana-kansio/hiljainen-tieto, luettu 1.8.2019

listavia käytäntöjä (Isoherranen 2012, 5; myös Aira 2012). Osapuolten keskinäinen vastuunjako voi olla epäselvä, valtasuhteet epäsymmetriset tai yhteistyön tavoitteita ei riittävästi tarkenneta yhdessä (esim. McLaughlin ym. 2011; Isoherranen 2012). Kotouttavassa yhteistyössä voi tulla esiin asioita, jotka ovat jo lähtökohtaisesti vaikeita ratkaista tai niiden merkityssisällöt ovat ”kulttuurisesti syviä” ja keskenään erilaisia, kuten esimerkiksi käsitykset päätöksenteosta, lojaalisuudesta tai kunniakäsityksistä (Parekh 2006; ks. myös Gronow 2017; Vitikainen 2018). Eri asiantuntijuudet eivät kohtaa toisiaan tai puhuvat toisensa ohitse, mikäli odotukset ovat täysin erilaiset, jolloin keskustelu jää oletusten tasolle dialogisen vuoropuhelun sijaan. Tällöin työ voidaankin nähdä *kohtaamisissa kehittyvinä käytäntöinä*: monialainen yhteistyö kotouttavassa työssä on yksi esimerkki työskentelystä, jossa ”aidon” kohtaamisen ja vuorovaikutuksen merkitys – ja mahdollisuus – korostuvat (Hiitola ym. 2018).

Kimmo Saaristo (2000) analysoi asiantuntijuutta ja sen tilannekohtaista muotoutumista moniäänisessä ja –näkökulmaisessa ”metsäkeskustelussa”. Käsitellessään professionaalisen asiantuntijuuden vaihtoehtoja hän kysyy, onko enää vain ”tilanteittain neuvoteltuja asiantuntijuuksia” vai onko edelleen vahvoja eksperttejä, joihin luotetaan tai joihin on ehkä pakko luottaa? Edelleen hän kysyy, mitä vasta-asiantuntijuudella tarkoitetaan ja miten se nähdään osana ”metsäkeskustelua”? Analyysissään hän päätyy rajatun ja ennalta määritetyn asiantuntijuuden sijaan kontekstuaaliseen, yhteisesti tuotettuun asiantuntijuuteen, joka perustuu julkisuuteen, kommunikaatioon ja luottamukseen. (emt., 15.) Samoin kuin kotouttavaan työhön ja kotoutumiseen liittyvässä keskustelussa, kyse on paikallisen ja globaalin yhteydestä, joka näyttäytyy ”metsässä” eri tavoin kuin ”kotoutumisen edistämisessä”, mutta joissa molemmissa monitasoinen ulottuvuus on läsnä.

Laajasti poliisityötä Ruotsissa tutkinut sosiologi Micael Björk korostaa, että ei ole olemassa vain ”yhtä poliisityötä” eikä myöskään yhdenlaista poliisikulttuuria. Hänen mukaansa ulkopuoliset tekevät helposti huomioita tuntematta työn eri puolia. (Björk 2016, 48.) Vaikka poliisityön asiantuntijuus on pohjimmiltaan yhtenäinen, muotoutuu poliisin spesifi ammatillinen osaaminen eri työtehtävien ja toimintojen kautta. Tämän tutkimuksen aiheena olevan ennalta estävän yhteistyön asiantuntijuus nivoutuu poliisin eri toimintoihin (tutkinta, kenttätyö, ulkomaalaispoliisi, lähipoliisityö), minkä vuoksi sen voi ajatella olevan sekä yleistä että erityistä ammatillista osaamista (vrt. Heinämäki 2016; Bayerl, Karlović, Akhgar & Markarian 2017). Proaktiivisuus merkitsee valmistautumista ja ennakointia, eli jonkin asian tai tilanteen ennalta ehkäisyä ”ennen kuin jotain tapahtuu”. Eri tutkimuksissa proaktiivisen poliisityön piirteitä ja siihen liittyvää ammatillista asiantuntijuutta on tarkasteltu esimerkiksi lähipoliisityön (McCarthy 2014; Asquith ym. 2017; Bayerl ym. 2017) tai nuorten kanssa tehtävän poliisityön (Björk 2006; Bruselius-Jensen & Pless 2017; Torfing ym. 2017) näkökulmasta. Kuvaavaa on se, että huolimatta eri näkökulmista, yhteisinä piirteinä proaktiivisessa poliisityössä korostuvat arvostava vuorovaikutus ja avoimen keskusteluyhteyden merkitys, ratkaisukeskeinen työote sekä tilannekohtaisen tiedon rakentaminen valmiin kaavamaisuuden sijaan. Mutta ennaltaestävyydestä puhutaan

poliisityössä myös niissä tilanteissa, joissa jotain on jo tapahtunut: kyse on esimerkiksi nuoren rikoksentekijän kanssa työskentelystä rikoskierteen katkaisemiseksi, mutta myös moniammatillisesta yhteistyöstä nuoren syrjäytymisen estämiseksi (mm. Ankkuritoiminta).

Samalla poliisin ammatillinen autonomia on vahva – heidän oletetaan toimivan ”poliisina” oman ammatillisuutensa pohjalta, mitä myös arvostetaan (Björk 2006; myös Bruselius-Jensen & Pless 2017). Mutta yhtä lailla tulee esiin tarve perustella tätä poliisin dialogista asiantuntijuutta poliisiorganisaation sisällä suhteessa ”perinteiseen” poliisityöhön. Sisäistä vastakkainasettelua kuvailaan esimerkiksi pehmeänä, feminiininä ja epämääräisenä työnä suhteessa yksinäisyyttä, hierarkkisuutta ja suoraviivaisuutta korostavaan työotteeseen. Avoin, keskusteleva, myös liberaalina työotteena kuvastuva joustavuus kuvastuu joko vastapoolina tai rinnakkaisena työnä suhteessa poliisityön konservatiiviseen jäähmyyteen. (McCarthy 2014; O’Neill & McCarthy 2014.)

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tutkimus sijoittuu laadullisen tutkimuksen viitekehykseen. Olen lähestynyt tutkimuskohteena olevaa ilmiötä aineistolähtöisesti, toki asettamieni tutkimuskysymysten pohjalta, ja liittänyt tekemäni huomiot ja analyysin teoreettisiin keskusteluihin. Toisin sanoen, tutkimuksessa ei ole lähdetty liikkeelle valmiista teoreettisesta kehikosta. Toteutukseen ovat vaikuttaneet yhtäältä hermeneuttinen ote, toisaalta myös fenomenologinen tiedonintressi. Lähtökohtana on ollut tutkimuksessa haastateltujen poliisien kertoma kokemus tutkimuksen kohteena olevasta ilmiöstä kuvaillen mitä he ovat kokeneet ja millä tavoin he ovat tämän kokeneet (Creswell 2013, 76). Tutkimus on kohdistunut monialaisen yhteistyön toteutukseen ja sen ehtoihin, ei itse henkilöihin, jotka yhteistyöstä kokemuksensa ja näkemystensä pohjalta kertovat.

Tutkimushaastattelut voidaan nähdä aktiivisina todellisuutta ja merkityksiä luovina tapahtumina (Hyvärinen 2017, 19). Kysymys-vastaus-tyyppisen vuorovaikutuksen sijaan haastattelijä voi muotoilla tilanteista enemmän keskustelumaisen, vaikka vie tai johdattelee kysymyksillään haastattelua eteenpäin (Ruusuvoori & Tiittula 2017, 53). Näin ollen haastattelu ei ole pelkästään tiedonkeruumenetelmä, vaan myös mahdollisuus saada rikas käsitys tutkimuskohteena olevasta ilmiöstä. Tämä samalla vaikuttaa pyrkimykseen ymmärtää tätä ilmiötä.

Osaltaan tutkimuksen taustalla on vaikuttanut myös kriittinen tutkimusote ja tiedonintressi (mm. Mason 2002, 40–41). Tämä on liittynyt ensinnäkin kysymykseen siitä, milloin tai missä asiayhteydessä paikallinen yhteistyö nähdään kotouttavana työnä ja toiseksi, millä tavoin kotouttava työ määrittäyty yhtenä osana poliisityön ammatillista asiantuntijuutta.

Tässä luvussa kuvailen tutkimusprosessin eri vaiheita ja toteutusta. Lisäksi käsittelen tutkimuseettisiä kysymyksiä sekä rooliani tutkijana suhteessa tutkimusaiheeseen. Vaikka tavoite on lähestyä tutkimuksen kohteena olevaa ilmiötä objektiivisesti, on tutkimuksessa aina tietty subjektiivinen tulokulma, joka rajautuu jo tiedonkäsityksen, tutkimusongelman määrittämisen ja tutkimuskysymysten pohjalta (Mason 2002, 21–22).

Tutkimusaineiston kuvaus noudattelee kronologista jäsenystä alkaen tutkimusluvan hakemisesta ja edeten aineiston kokoamisen eri vaiheisiin. Tässä yhteydessä kuvailen myös tutkimusaineiston analyysia. Lisäksi pohdin tutkimusaiheen ja toteutuksen ajankohdan kannalta erityistä yhteiskunnallista tilannetta ja sen vaikutusta tutkimusprosessiin.

4.1 Tutkimusaineisto ja analyysi

Aiemmin mainittu (luku 1) omakohtainen kokemus viiden EU-maan ”Immigrants, Police and Social work” -tutkimus- ja kehittämishankkeesta (v. 2009–2011) tarjosi mahdollisuuden seurata eri maiden poliisityötä paikallisen yhteistyön näkökulmasta sekä keskustella samantyyppistä työtä erilaisissa yhteiskunnallisissa konteksteissa tekevien poliisihenkilöiden kanssa. Nämä esimerkit laajensivat myös omaa käsitystäni siitä, millaista poliisityö on eri muodoissaan. Poliisin työn käytännönläheiset kuvaukset sekä heidän kokemuksensa paikallisen yhteistyön onnistumisista ja ongelmakohdista vaikuttivat sekä oman väitöskirjatutkimukseni rajaukseen että näkökulmaan, josta olen lähestynyt tutkimusaihetta.

Organisatorisen tarkastelun sijaan (mm. Rolandsson 2016) tutkin poliisin paikallista yhteistyötä siinä mukana olleiden poliisien kertomana kokemuksena. Tälle valinnalle on kaksi perustetta: ensinnäkin tutkimus lähtee siitä, että kotouttavaa työtä tehdään arjen käytännöissä eli niissä paikoissa ja tilanteissa, joissa ihmiset elävät ja asuvat (Hiitola ym. 2018; Sotkasiira 2018a; myös Anthias 2012). Toiseksi, ennalta estävässä poliisityössä keskeistä on tietyn paikan ja toimintaympäristön tuntemus, ja tämä kokonaiskuva tarkentuu paikallisessa yhteistyössä (Clements 2006; Björk 2006 ja 2016; McCarthy 2014; artikkeli IV).

Tutkimuksen valmisteluvaiheessa pohdin rinnakkain sekä teoreettisia lähtökohtia että tutkimusaineiston kokoamista. Aluksi mielessäni oli vertailla poliisin yhteistyökäytäntöjä Suomessa ja Ruotsissa, erityisesti Göteborgin alueella aiemmin koottujen esimerkkikuvausten pohjalta. Luovuin vertailun tekemisestä siksi, että Ruotsissa oli vuoden 2015 aikana tehdyn laajan poliisiorganisaation uudistuksen vuoksi huomattavan paljon avoimia kysymyksiä liittyen paikalliseen poliisityöhön³⁰. Ratkaisuun vaikuttivat myös konkreettiset, sekä aikatauluun että taloudellisiin mahdollisuuksiin liittyvät, resurssit tutkimuksen toteutuksessa. Tärkein peruste oli kuitenkin tutkimukseni näkökulma eli se, että tällä tavoin poliisityötä Suomessa ei ollut aiemmin tarkasteltu yhteiskuntatieteellisenä tutkimuksena.

Väitöskirjaan sisältyvä ensimmäinen artikkeli on syntynyt tutkimuksen taustaksi pohtiessani monialaista yhteistyötä ja sen roolia keskeisenä työmenetelmänä kotouttavassa työssä Suomessa. Artikkelin aineistona on kahden eri puolilla Suomea sijaitsevan ja erityyppisen kunnan sekä yhden kuntayhtymän kotouttamisohjelma. Tämä artikkeli on ollut johdanto monialaisen kotouttavan

---

³⁰ Keskustelut aiheesta sosiologi Micael Björkin kanssa lokakuussa 2015.

yhteistyön ja siinä syntyvän jaetun asiantuntijuuden tarkasteluun. Kerron tarkemmin tutkimusartikkeleista ja näiden välisestä suhteesta luvussa 2.1. Haluan vielä tässä yhteydessä korostaa, että ensimmäisen artikkelin pohjana ollut aineisto sekä kolmen muun artikkelin pohjana oleva haastatteluaineisto ovat keskenään erillisiä, eivätkä liity toisiinsa.

Aloitin poliisin paikallista yhteistyötä kuvailevan tutkimusaineiston kokoamisen marraskuussa 2015 saatuaani apurahan kokopäiväistä väitöskirjatutkimusta varten³¹. Kokonaisuudessaan tutkimuksen primääriaineisto muodostuu poliisien puolistrukturoidusta yksilö- ja ryhmähaastatteluista (N=15 sekä yksi fokusryhmä, jossa neljä osallistujaa), jotka olen koonnut marraskuun 2015 ja elokuun 2017 välisenä aikana viidellä eri poliisilaitoksella sekä yhdessä erityisyksikössä. Alkuperäisestä suunnitelmasta poiketen ryhmähaastatteluista toteutui kolmen sijaan vain yksi, sillä muut kaksi ryhmähaastattelua peruuntuivat työesteiden vuoksi. Käytännössä toinen näistä jo sovituista ryhmähaastatteluista toteutui lopulta yksilöhaastatteluna, sillä muut osallistujat joutuivat perumaan haastattelutapaamisen äkillisen työtehtävän vuoksi.

Kokosin tutkimusaineiston puolistrukturoituina haastatteluina saadakseni kuulla, millä tavoin haastateltavat poliisit kertovat työstään ja omista kokemuksistaan monialaisesta paikallisesta yhteistyöstä sekä miten he näkevät ja määrittelevät kotouttavan työn paitsi yleisesti, myös osana omaa työtään poliisina. Poliisihallituksen myöntämällä tutkimusluvalla (17.8.2015) oli työlleni kaksitahoinen vaikutus: yhtäältä tämä mahdollisti poliisihenkilöiden osallistumisen tutkimukseen työajalla, joskin vapaaehtoisuuden ja heidän oman kiinnostuksensa pohjalta. Toisaalta joidenkin haastattelijain yhteydessä minua pyydettiin välittämään palautetta ja viemään viestiä Poliisihallitukselle siitä, mitä tulisi tehdä tai millaisia resursseja paikalliseen yhteistyöhön tarvitaan.

Tutkimuksessa haastatellut poliisihenkilöt valikoituivat mukaan sen perusteella, että heillä oli omakohtaista kokemusta monialaisesta yhteistyöstä. Heidän tavoittamisessaan hyödynsin niin kutsuttua lumipallomenetelmää. Aluksi pyrin tavoittamaan haastateltavat poliisit avainhenkilön kautta. Avainhenkilöt toimivat joko poliisina tai paikallisen monikulttuurisuusverkoston tai vastaavan yhteistyön vetäjänä. Yksi haastateltava otti oma-aloitteisesti yhteyttä ja yksi oli ylimääräisenä mukana paikkakunnalla järjestetyissä haastatteluissa alun perin muiden sovittujen haastattelijain lisäksi. Molemmat kertoivat, että heidän mielestään aihe on tärkeä ja sen vuoksi he halusivat olla mukana tutkimuksessa. Vastaavasti muutamiin yhteydenottoihin en saanut vastausta, mikä saattoi johtua joko kiinnostuksen tai ajan puutteesta. Kuten olen jo aiemmin maininnut, aineistonkeruu alkoi samaan aikaan kuin Suomeen saapui suuri määrä turvapaikanhakijoita loppuvuonna 2015, mikä vaikutti suoraan poliisin työtilanteeseen ja -resursointiin.

Haastateltaviin otin yhteyttä sähköpostitse. Viestissäni kerroin lyhyesti tutkimuksen sisällöstä sekä siitä, että osallistuminen vapaaehtoisuuden ja oman kiinnostuksen pohjalta on mahdollista työajalla Poliisihallituksen tutkimusluvalla perusteella. Lisäksi kerroin erikseen, minkä vuoksi otin juuri kyseiseen henkilöön yhteyttä ja mistä tai keneltä olin saanut tämän ehdotuksen.

---

³¹ Jenny ja Antti Wihurin rahasto on tukenut väitöskirjahankkeen toteutusta v. 2015-2017.

Hyvää tieteellistä käytäntöä noudattaen korostin jo haastattelua sovittaessa tutkimuksen luottamuksellisuutta sekä tietojen anonymisointia henkilö- ja paikkakuntatasolla. Kertasin nämä tutkimuseettiset lähtökohdat vielä haastattelupaamisen alussa.

Haastattelut tapahtuivat pääsääntöisesti eri poliisiasemien tiloissa, välillä henkilön työhuoneessa, välillä neuvottelu- tai muussa tilassa.³² Kaksi haastattelua tehtiin muissa tutkimushaastattelun kannalta sopivissa tiloissa. Kestoltaan haastattelut olivat keskimäärin tunnin mittaisia, vaihdellen vajaasta tunnista noin puoleentoista tuntiin. Olin jo etukäteen pyytänyt haastateltavaa varaamaan aikaa yhden tunnin verran ja pidin huolen, että aika ei ylity, jollei haastateltava itse toivonut keskustelun jatkuvan.

Haastattelun alussa kerroin omasta taustastani ja siitä, minkä vuoksi olin kiinnostunut tutkimusaiheesta (haastattelurunko, Liite 1). Lisäksi korostin sitä, että halusin kuulla haastateltavan omia kokemuksia yhteistyöstä, siihen liittyvistä ongelmista ja myös toimivista esimerkeistä. Haastattelutilanteissa keskustelu oli yleensä luontevaa ja vapautunutta, ja usein polveilevaa, omaa työtä ja siihen liittyviä periaatteita ääneen pohtivaa kuvausta. Vaikutti siltä, että osalle haastateltavista aihe oli erityisen tärkeä ja he kokivat haastattelun yhtenä mahdollisuutena tuoda esiin omia näkemyksiään ja pohdintojaan sekä yhteistyöstä että omasta ammatillisesta roolistaan. Huolimatta mahdollisesta ammatillisuusmuurista (Alastalo, Åkerman & Vaittinen 2017, 227) koin, että haastatteluissa minulle kuvailtiin poliisityötä siten kuin henkilöt sen itse kokivat, eikä haastattelutilanteissa pyritty välttämään tai kaunistelemaan erilaisia näkemyksiä sen mukaan, mitä minun tutkijana oletettiin haluavan kuulla.

Haastateltavat poliisit työskentelivät eri tehtävissä: osa työskenteli kenttäpartiossa tai -valvonnassa, aluepoliisina tai ennalta estävässä toiminnassa, osa nuorten rikostutkinnassa tai ulkomaalaispoliisina. Osa toimi päällystötehtävissä (kenttä- tai tutkintaryhmä, laajempi yksikkö) ollen samalla tiiviissä yhteydessä käytännöntason työhön. Haastateltavien työkokemus poliisina vaihteli noin viidestä vuodesta yli 30 vuoteen. Osa haastateltavista oli aiemmin työskennellyt muussa ammatissa, mutta kaikki olivat kiinnostuneita ja motivoituneita senhetkisestä työstään poliisina. Yksilöhaastatteluissa kolme oli naisia. Ryhmähaastattelussa yksi neljästä osallistujasta oli nainen, muut miehiä. Kaksi haastattelukeskustelua käytiin ruotsiksi, muut suomeksi. Tutkimusartikkeleissa käyttämäni aineistolainaukset olen kääntänyt suomeksi anonymiteetin varmistamiseksi.

Kaikki haastattelut on nauhoitettu ja litteroitu. Haastatteluaineisto on anonymisoitu siten, että sen enempää haastateltava kuin myöskään haastattelupaikkakunta ei ole tunnistettavissa. Anonymiteetin säilyttämiseksi tutkimusartikkelien suorissa lainauksissa olen käyttänyt joko numeroitua koodia (esim. H1, H2; RH1 jne.) tai muunlaista viittausta (artikkeli III) tiettyyn haastatteluun viittaen.

---

³² Joidenkin haastatteluiden yhteydessä minulle tarjottiin kahvit, minkä koin kohteliaisuutena, mutta myös siten, että tutkimusaiheeseen suhtauduttiin vakavasti ja tutkimukseen osallistuminen koettiin tärkeänä.

Kaikki haastateltavat kokivat yhteistyön tärkeäksi osaksi omaa työtään, vaikka yhteistyön osuus työn kokonaisuudesta vaihteli toimenkuvasta ja työtehtävistä riippuen. Eri sidosryhmien kanssa tehtävän yhteistyön lisäksi haastattelussa tuli esiin myös poliisin sisäinen yhteistyö eri toimintojen kesken.

Haastatteluaineiston analyysi perustuu kriittiseen lähilukuun (artikkelit II, III ja IV). Jäsensin ja alustavasti myös analysoin aineistoa samalla, kun tein haastatteluita, sillä haastatteluaineiston kokoaminen eteni vaiheittain haastateltavien löytymisen ja heille sopivien ajankohtien mukaan. Samalla seurasin haastattelussa sekä toistuvia että uusina esiin tulevia ajatuksia yhteistyöstä. Artikkeleissa II ja IV analyysiin ovat sisältyneet kaikki siinä vaiheessa kootut haastattelut. Sen sijaan artikkelissa III olen rajannut aineistoa siten, että valitsin mukaan ne haastattelut, joissa tulee esiin turvapaikanhakijoille suunnattu laillisuuskasvatus sekä tähän liittyvä paikallinen yhteistyö.

Artikkelikohtaisesti olen aluksi käynyt läpi aineiston useaan kertaan ilman valmiita luokitteluja. Tämän jälkeen olen jäsenellyt ja luokitellut sisällöt aineistosta esiin nousseiden teemojen pohjalta. Eri artikkeleissa olen jäsentänyt ja analysoinut aineiston uudelleen kyseisten tutkimuskysymysten sekä teoreettisten tulokulmien mukaan. Eli vaikka tutkimuksessani olen lähtenyt tarkastelemaan kohteena olevaa ilmiötä aineistolähtöisesti, olen ollut tietoinen siitä, että "aineistosta ei itsestään nouse mitään, eikä aineisto puhu, vaan tutkimuskysymys sekä tutkijan lukemisen tapa, tulkinta ja valinnat ohjaavat ja jäsentävät aineiston käsittelyä" (Ruusuvaori, Nikander & Hyvärinen 2010, 15).

Toisin kuin edellä kuvatuissa artikkeleissa, ensimmäisen artikkelin (artikkeli I) aineistona on kirjallinen aineisto, johon sisältyy kolme esimerkkiä kunnallisista kotouttamisohjelmista eri puolilta Suomea. Nämä on valikoitu siten, että mukana on esimerkki pienestä kaupungista (Pudasjärvi), suuresta kaupungista (Tampere) ja yhdestä kuntayhtymästä (Pietarsaari, Uusikaarlepyy, Pedesöre, Luoto ja Kruunupyy). Kirjallisen aineiston analyysinä olen käyttänyt sisällönanalyysia (Mason 2002; Elo & Kyngäs 2008) jäsentäen aineistoa artikkelin tutkimuskysymysten pohjalta eli miten yhteistyö mainitaan ja millä tavoin sitä kuvaillaan kunnan kotouttamisohjelmassa, mitä yhteistyömuotoja ohjelmassa on sekä ketkä tai mitkä tahot ohjelmassa mainitaan "oppijoina".

Tutkimuksen pääpaino on poliisien haastatteluaineistossa. Tämän lisäksi olen tehnyt eri näkökulmista tutkimusaiheittani lähestyviä asiantuntijahaastatteluita (sekundääriaineisto, N=5). Nämä haastattelut ovat edustaneet poliisiorganisaatiota sekä paikallisia yhteistyötahoja, erityisesti kolmannen sektorin toimijoita. Näiden merkitys on ollut taustoittaa primääriaineistosta esiin tulleita asioita sekä poliisityön kokonaiskuvaa.

Kuten jo johdantoluvussa mainitsin, kokonaisuudessaan väitöskirjahankkeen kannalta merkittävää on ollut tiivis yhteistyö Göteborgin yliopiston sosiologian ja työelämäntutkimuksen laitoksen kanssa. Olen vierailut siellä vuosina 2015, 2016 ja 2017. Tässä itselleni tärkeää ovat olleet paitsi poliisityöhön liittyvän yhteiskuntatieteellisen tutkimuksen kokoaminen, myös keskustelut poliisityötä eri näkökulmista tarkastelleiden tutkijoiden kanssa. Näiden pohjalta olen saanut tarkennettua omaa näkökulmaani poliisityön tutkimiseen. Lisäksi olen esitellyt

omaa tutkimustani laitoksen vierailevana tutkijana (5.10.2017). Eniten työhöni on vaikuttanut laajalti poliisityötä Ruotsissa tutkinut sosiologi Micael Björk, joka on muun muassa tehnyt etnografista tutkimusta poliisityöstä lähiöalueiden jengirikollisuuden parissa (*Ordningmakten i stadens periferi*) sekä analysoinut Ruotsissa vuonna 2015 tehtyä valtakunnallista poliisiorganisaation muutosta (*Den stora polisreformen*). Hänen lisäksi paikallista poliisiyhteistyötä tutkinut Bertil Rolandsson (mm. *Justifying Coproduced Policeability: Restrained Creativity and New Modalities of (Dis)Agreements in the Swedish Police*) ja poliisityön ammatillista osaamista tutkinut Mattias Wahlström (mm. *The Making of Protest and Protest Policing. Negotiation, Knowledge, Space, and Narrative*) ovat olleet tärkeitä keskustelukumppaneita tutkimukseni eri vaiheissa.

Göteborgissa olen lisäksi (lokakuussa 2016) haastatellut yhtä aluepoliisitoiminnasta vastaavaa poliisin edustajaa (*kommunpolis i Angered*) sekä seurannut Ruotsissa, erityisesti Göteborgissa, käytyä keskustelua kaupunkilähiöissä tehtävästä poliisityöstä ja alueiden moniammatillisesta yhteistyöstä. Kaiken kaikkiaan olen hyödyntänyt Göteborgista saamaani empiiristä ja teoreettista tietoa osana Suomessa kokoamani aineiston analyysiä sekä tutkimuksen teoreettista taustaa.

Edellä kuvatun lisäksi olen tutkimusprosessin aikana seurannut monialaiseen yhteistyöhön liittyvää keskustelua esimerkiksi alueelliseen ja valtakunnalliseen turvallisuuteen liittyvien sekä muuttoliikkeitä ja maahanmuuttokysymyksiä käsittelevien seminaarien yhteydessä. On ollut kiinnostava huomata, kuinka samasta työmuodosta puhutaan eri yhteyksissä erilaisin käsittein ja painotuksin. Tämä huomio on puolestaan lisännyt omaa kiinnostustani tutkimusaihetta kohtaan sekä vahvistanut käsitystäni siitä, että monialaisesta yhteistyöstä puhutaan monin eri sanoin ja osittain myös erilaisia näkemyksiä sivuuttaen.

4.2 Tutkijapositio ja työn eettinen pohdinta

Väitöskirjatutkimus pohjautuu poliisien kokemuksiin paikallisesta yhteistyöstä ja on toteutukseltaan vahvasti aineistolähtöinen. Näkökulma poliisityöhön on ulkopuolisen. Ulkopuolisuudella tarkoitan sitä, että tutkijana olen tarkastellut yhteistyötä ja ammatillista asiantuntijuutta ilman poliisityön sisältä määrittyvää tietoa. Toiseksi tarkoitan ulkopuolisuudella tutkijan mahdollisuutta katsoa itselle tuttua aihetta – kuten tässä tutkimuksessa monialaista yhteistyötä – analyttisesti uudella tavalla ja ottaen askeleen sivuun myös omista kokemuksistaan sekä aiemmista käsityksistään (Mason 2002, 5).

Tutkimuksen ennakoivassa eettisessä analyysissä Mustajoki (2019) korostaa eettisten kysymysten monitahoisuutta sekä sitä, että näiden ymmärtäminen on vaiheittainen prosessi. Tutkijan tulee pohtia muun muassa sitä, ketkä ovat osallisia tutkimuksen eri vaiheissa eli ketkä vaikuttavat tutkimukseen sekä keihin tutkimus vaikuttaa? Omalla kohdallani tämä pohdinta on ollut keskeistä jo siinä vaiheessa, kun rakensin tutkimussuunnitelmaa ja tarkensin sen tavoitteita, mutta myös tutkimusprosessin eri vaiheissa. Tutkimuksen vaikutusta olen miettinyt paitsi haastattelemini poliisien sekä myös heidän työyhteisöjensä kannalta

ja korostanut samalla haastattelukeskusteluiden luottamuksellisuutta ja anonyymiteettiä. Haastattelutapaamisissa pyrin siihen, että haastateltavat voisivat kertoa omakohtaisia kokemuksiaan ja näkemyksiään ilman, että jokin ajatus olisi ”oikein tai väärin”. Samalla olin tietoinen siitä, että jo kysymyksenasetteluni toi keskusteluun tietyn tulokulman ja tällä tavoin ohjasi haastattelutilannetta (vrt. Kvale & Brinkmann 2015).

Aloittaessani tutkimushanketta en osannut ennakoida, kuinka vahvasti polarisoitunutta keskustelua tutkimusaiheen ympärillä käydään, joko poliisityöstä, kotouttamistyöstä tai muuttoliikkeistä yleensä. Voimakkaasti latautunut julkinen keskustelu on vaikuttanut siihen, että aineistonkeruuvaiheessa olen pyrkinyt pitämään matalaa profiilia omasta tutkimuksestani kahdestakin syystä: ensinnäkin sen vuoksi, että olen halunnut luoda tutkijana luottamuksellisen ilmapiirin haastattelutilanteissa. Toiseksi olen halunnut vaalia omaa työrauhaani tutkimuksen aikana ylimääräiseltä, myös asiattomalta kommentoinnilta, vaikka välillä olisin halunnut osallistua tutkimusaihetta sivuavaan, osin ristiriitaiseen, keskusteluun.³³ Pohdin eettisiä kysymyksiä tiiviisti myös haastatteluaineiston analyysivaiheessa, jolloin mietin tutkijan valtaa ja vastuuta sen suhteen, millä tavoin aineistoa jäsentää ja tulkitsee, ja mitä siitä nostaa esiin (Ruusuvuori & Tiittula 2017, 55–56; myös Mason 2002, 174–176). Mietin myös sanojen merkityksiä: kenelle ja minkä vuoksi kirjoitan, mitä vaikutuksia sillä on – ja mitä toivoisin olevan? Tutkimuksen julkaisemiseen ja yhteiskunnalliseen keskusteluun osallistumiseen liittyvät kysymykset ovat olleet mielessäni, sillä tutkimusta tehdessäni olen saanut kuulla vahvan stereotyyppisiä kommentteja sekä kotoutumisesta, maahanmuutosta että poliisityöstä. Olen miettinyt, kuinka tutkimustuloksia luetaan viinoon, tulkitaan ”väärin” tai niitä käytetään jopa jotain osapuolta vastaan. Aineistonkeruuta varten myönnetty Poliisihallituksen tutkimuslupa on edellyttänyt eettisten ehtojen täyttämistä tutkimusaineiston kokoamiseen, käsittelyyn ja analyysiin, julkaisemiseen sekä aineiston säilyttämiseen ja arkistointiin liittyen. Tämä on ollut tärkeä, myös välttämätön, taustatuki kysyessäni haastateltavia mukaan tutkimukseen: he ovat voineet vapaaehtoisuuden pohjalta osallistua haastatteluun työajalla.

Tutkimushaastatteluiden tekemisessä olen kokenut tutkijaroolini ulkopuolisena, siis ei poliisina, sekä myönteisenä että myös osin haastavana. Haastattelutilanteista on heijastunut myönteinen suhtautuminen tutkimusaiheeseen sekä osin myös ääneen lausuttu tarve kertoa kokemuksista ja tuoda esiin ajatuksia poliisin yhteistyön toteutuksesta ja yhteistyön edelleen kehittämisestä. Tutkijana olen pyrkinyt luomaan avoimen ja keskusteleavan ilmapiirin, joka jättää tilaa haastateltavan omaan tapaan sanallistaa työtään ja yhteistyökokemuksiaan. Tosin esimerkiksi yksi haastateltava kommentoi, että *mää taidan nyt viedä tätä haastattelua* kertoessaan omasta työstään nuorten kuulustelutilanteissa. Välillä mietin itsekkin, millä tavoin osaan haastatella poliiseja, jotka ammatikseen kuulustelevat ja haastattelevat ihmisiä eri tilanteissa (vrt. Kainulainen 2015, 52). Oletan, että

---

³³ Tutkijoiden kohtaamasta vihapuheesta, ks. esim. <https://www.vastuullinentiede.fi/fi/julkaiseminen/tutkija-vihapuheen-kohteena> Luettu 5.11.2019.

oma kokemukseni haastattelijana – joskin aivan muussa yhteydessä aikuisoppijoiden ohjauksen parissa – on myötävaikuttanut haastattelukeskusteluiden tekemiseen, ilmapiiriin ja keskustelun rakentumiseen.

Jo lähtökohtaisesti poliisityötä, kotoutumisen edistämistä ja monialaista yhteistyötä käsittelevään tutkimukseen latautuu useita eettisiä kysymyksiä. Esimerkiksi arjen turvallisuudesta on eettisesti relevanttia kysyä, kenen, missä tilanteessa ja millä tavoin koetusta turvallisuudesta on kyse (Crawford & Hutchinson 2016; myös Tiilikainen 2016). Vastaavasti osallisuuteen ja sen vahvistamiseen – josta kotouttavassa työssä pohjimmiltaan on kyse – liittyy oleellisesti kysymys osallisuudesta ja määrittelystä (vrt. Parekh 2006; *equality in a multicultural society*). Tämä johtaa pohtimaan työn eettisiä perusteita esimerkiksi sen suhteen, pyritäänkö yhteistyöllä edistämään kotoutumista ja osallisuutta yhteiskuntaan yleisesti vai painottuvatko poliisin yhteistyökäytännöt tiettyihin ongelmakohtiin tai haavoittuviksi määrittyviin kohderyhmiin (Clements 2006; Asquith ym. 2017). Poliisityön eettisyys pohjautuu ihmisten yhdenvertaiseen ja arvostavaan kohteluun. Yhteistyökäytännöissä tämän tavoitteen noudattaminen on keskeistä, mutta samalla myös haastavaa erilaisten normi- ja arvonäkemyksen kohdatessa (mm. Hiitola ym. 2018; ks. myös Uhnö 2015; Keskinen ym. 2018).

Muuttoliikkeiden, monikulttuurisuuden ja etnisten suhteiden, rodullistettujen vähemmistöjen tai kotouttavan työn tutkimuksessa eettisyys on erityisen keskeistä (mm. Bäckman 2017a; Lyytinen 2019; Pöyhönen ym. 2019). Myös tutkija kohtaa eettisen kysymyksen siitä, kenen puolelle hän asettuu tai millä tavoin hän huomioi tutkimuksen vaikutukset sekä tutkimuskohteen että yhteiskunnallisen keskustelun kannalta. Tutkijan on mahdollista sitoutua esimerkiksi yhteiskunnassa syrjittyjen puolelle ilman, että hän menettää itsenäisyyttään. Samalla tutkijan tulee muistaa, että tutkimuksella voi olla sekä tarkoituksellisia että yllättäviä vaikutuksia poliittisesti ja yhteiskunnallisesti. (Chan 1997, 10–11).

Tutkimuseettiset kysymykset ovat olleet keskeisiä paitsi tutkimuskontekstin, myös tutkimuskohteen kannalta myös omassa tutkimuksessani. Olen miettinyt tutkimukseni vaikutusta esimerkiksi ammatillisista osaamisvaatimuksista, ennalta estävästä poliisityöstä sekä monialaisesta kotouttamisesta käytävään keskusteluun. Kotouttava työ sekä laajemmin kansainväliset muuttoliikkeet ovat olleet voimakkaasti esillä julkisuudessa, mikä on samalla luonut jännitteitä tutkimusteeman ympärille. Tutkimushankkeen aikana poikkeuksellinen turvapaikanhakijamäärä tilanne vaikutti paitsi keskustelu- ja asenneilmapiirin kärjistymiseen, myös konkreettisesti poliisityöhön siten, että kaikilla poliisilaitoksilla ohjattiin lisäresursseja muista työtehtävistä turvapaikkatutkintaan ja hakemusten vastaanottoon (Poliisin vuosikertomus 2015). Oman tutkimusaineistoni kokoamiseen tilanne vaikutti aikataulumuutoksina. Lisäksi se heijastui osittain myös haastattelukeskusteluiden sisältöön: vaikka tutkimus tarkastelee yhteistyötä, jota tehdään jo maassa asuvien maahanmuuttajien kotoutumisen edistämiseksi, myös turvapaikanhakijaprosessiin liittyvä yhteistyö tuli esiin haastattelussa (ks. artikkeli III).

Tutkimuksen eettisyyttä voidaan pohtia myös suhteessa tutkimusrahoitukseen. Tutkijan tulee olla tietoinen siitä, millä tavoin rahoittajan odotukset joko

suoraan tai epäsuorasti vaikuttavat tutkimuksen toteutukseen, tuloksiin tai näiden esille tuomiseen (mm. Chan 1997, 8). Itselleni tutkimusapuraha on ollut pitkäjänteisen työn mahdollistaja ilman sisällöllistä vaikutusta tai muuta ulkopuolista sidonnaisuutta tutkimusprosessiin. Lisäksi se on mahdollistanut työni kannalta merkitykselliset tutkijavierailut Göteborgin yliopiston sosiologian ja työelämäntutkimuksen laitokselle väitöskirjaprosessin aikana. Tämä puolestaan on tarjonnut mahdollisuuden peilata omaa tutkimusta sananmukaisesti "vierain silmin". Vierailujen yhteydessä käydyt keskustelut (Björk; Wahlström; Rolandsson; Angered-Hjällbon aluepoliisitoiminnasta vastaavan poliisin haastattelu) ovat tarjonneet tärkeitä metodisia ja teoreettisia linjauksia tähän tutkimukseen.

5 TUTKIMUSTULOKSET JA PÄÄTELMÄT

Tutkimukseni lähtökohtana on ollut työelämän muutos kielellisesti, kulttuurisesti ja etnisesti moninaisessa yhteiskunnassa. Tämä muutos edellyttää ammatillisen osaamisen ja työmuotojen arviointia eri aloilla. Asiantuntijuuksien eriytyessä työelämässä korostuu yhä enemmän sektorirajat ylittävä yhteistyö, jota tehdään monitahoisen kokonaiskuvan hahmottamiseksi ja mielekkäiden ratkaisujen löytämiseksi uusissa, muuttuvissa, tilanteissa. Näin myös kotouttavassa työssä, jota oma tutkimukseni osaltaan käsittelee.

Tutkimuksessani olen lähestynyt työelämässä tapahtuvaa muutosta poliisin työn näkökulmasta ja kysynyt, millä tavoin monialainen, kotouttava yhteistyö haastaa poliisityön ammatillista osaamista, asiantuntijuutta ja autonomiaa. Tämän lisäksi olen tarkastellut yhteistyön ehtoja kysymällä mitkä tekijät vaikuttavat siihen, kenen kanssa yhteistyötä tehdään sekä millaista yhteistyö on ja miten se jäsentyy.

Tässä luvussa käyn läpi tutkimuksen keskeiset tulokset ja päätelmät asettamieni tutkimuskysymysten pohjalta. Aluksi tarkastelen paikallista yhteistyötä ja muuttuvien tilanteiden lukutaitoa eli sitä, *miten yhteistyö jäsentyy ja millaisin ehdoin* monialainen yhteistyö toteutuu. Sen jälkeen lähestyn yhteistyötä *jaetun tiedon muodostamisen* näkökulmasta: millä tavoin monialainen yhteistyö haastaa ammatillista asiantuntijuutta ja mitä se merkitsee ammatillisen autonomian kannalta? Lisäksi tuon esiin, miten yhteistyössä muodostunut tieto vaikuttaa yhteistyön painopisteiden määrittymiseen ja yhteistyökäytäntöjen rakentumiseen sekä myös ammatillisten osaamisvaatimusten uudelleenarviointiin. Tämän pohjalta luonnehdin monialaista yhteistyötä *toiseutta purkavina työkäytäntöinä* ja tarkennan tähän liittyviä ehtoja ja mahdollisuuksia.

Yhteenvedo-osuuden päätteeksi arvioin käyttämäni tutkimusmetodia ja tutkimuksen toteutusta kokonaisuutena sekä sitä, millä tavalla nämä ovat vaikuttaneet tutkimuskohteena olevan ilmiön hahmottamiseen ja ymmärtämiseen. Tähän liittyen pohdin, mitä tutkimus on tuonut esiin tai mahdollisesti sivuuttanut. Lisäksi tuon esiin keskeisimmät johtopäätökset tutkimustulosten pohjalta.

Kokoan tutkimustuloksia ensisijaisesti poliisityön näkökulmasta, mutta liitän päätelmät myös yleisemmin kotouttavan työn tarkasteluun. Näiden lisäksi

esitän ajatuksia jatkotutkimusideoista. Aivan lopuksi palaan tutkimukseni lähtökohtiin pohtien, minkä vuoksi monialaista yhteistyötä kotouttavassa työssä ja erityisesti vielä poliisityön näkökulmasta on nähdäkseni tärkeä tutkia ja tuoda esiin. Vaikka tutkimukseni käsittelee työelämämuutosta ja sektorirajat ylittävää yhteistyötä yhden ammattiryhmän kertomien kokemusten pohjalta, ovat sen tulokset ja päätelmät sovellettavissa myös laajemmin eri yhteyksissä.

5.1 Paikallinen yhteistyö ja muuttuvien tilanteiden lukutaito

Analysoimissani paikallisissa kotouttamisohjelmissa (artikkeli I) yhteistyö mainitaan ja se tulee esiin eri yhteyksissä. Ohjelmissa korostuu yhteistyön poikkiallinnollisuus sekä yhteisen tiedon tai uusien työmuotojen rakentaminen. Kriittisenä kysymyksenä korostuu työn aikajänne jatkuvuuden ja katkosten välissä. Tämä liittyy yhtäältä valtuustokausittain vaihtuvaan kuntatason poliittiseen päätöksentekoon, toisaalta kotouttamistyön usein projektipohjaiseen toteutukseen. Toinen kriittinen kysymys kiteytyy vastuunjakoon sekä työn joustavuuteen eri toimijoiden kesken. Vaikka yhteistyön rakenteet tunnustetaan, monialaisen yhteistyön toteutuksen ja vaikutusten seuranta jäävät avoimiksi.

Tutkimuksen empiirinen haastatteluaineisto kuvaa poliisin paikallista sidosryhmäyhteistyötä, jota tehdään eri toimijoiden kanssa aluekohtaisen tilanteen ja kokonaiskuvan hahmottamiseksi ja päivittämiseksi (artikkelit II, III ja IV). Tarkastelun kohteena on monialainen kotouttava yhteistyö. Yhteistyökäytäntöjen erot selittyvät alueiden väestöpohjan, paikallisten tarpeiden ja toimintaympäristöjen välisten erojen vuoksi. Tutkimuksessani olen tarkastellut, millä tavoin toiminnan paikalliset painotukset määritellään, miten yhteistyön tavoitteita seurataan ja arvioidaan sekä mitkä kysymykset ovat ammatillisesti haastavia.

Tutkimusaineistossa tulee esiin yhteistyön kahtalainen tulkinta: samalla kun paikallinen yhteistyö näyttäytyy luontevana osana poliisityössä tehtävää ja työn tavoitteisiin linkittyvää yhteistyötä, koetaan kotouttava yhteistyö keskenään jännitteisten tavoitteiden leikkauspisteinä. Yhteistyön ongelmat ja tavoitteiden jännitteisyys liittyvät yhtäältä yhteistyön näkyväksi tekemiseen eli toiminnan dokumentoinnin ja vaikutusten todentamisen vaikeuteen, toisaalta ammatillisen osaamisen vaateisiin.

Yhteistyön merkitysten todentamisen ja vaikutusten arvioinnin ongelmallisuus kiteytyy toiminnan kirjaamiseen eli numeerisesti seurattavaan työn raportointiin, ja tämän pohjalta määrittävään toimintojen tuloksellisuuteen. Sen rinnalla – tai sijaan – yhteistyön vaikutusten todentaminen edellyttäisi työn laadullista ja pitkäjänteistä seurantaa. Koska yhteistyön tekeminen vaatii *työ*aikaa, tämä merkitsee työtehtävien painopisteiden fokusointia sekä jatkuvaa arviointia missä yhteyksissä, keiden kanssa ja millä tavoin yhteistyötä tehdään. Yhteistyön kontekstista riippuen voidaan yhteinen päätös tai tilannekohtainen ratkaisu löytää nopeasti. Mutta toisinaan yhteistyön vaikutukset näyttäytyvät vasta viiveellä tai yhteistyössä jaettu tieto tulee merkitykselliseksi vasta myöhemmin jonkin muun

työtehtävän yhteydessä. Tämä *ajankäytön suhteellisuus* tekee yhteistyön vaikutus-seuraamisen ja todentamisen vaikeaksi.

Eli yksi keskeinen monialaisen yhteistyön ehto poliisityössä liittyy aikaan. Ensinnäkin ajan *kestona* ja prosessina, sillä joidenkin asioiden, kuten vastavuoroisen yhteistyön pohjana olevan luottamuksen, rakentaminen vaatii aikaa. Toisaalta ajan merkitys tulee esiin *ajankohtina*, tilaisuuksina, yksittäisinä hetkinä ja muuttuvina tilanteina työympäristössä. Kolmanneksi ajan vaikutus näyttäytyy ajallisena *jatkuvuutena*, kun jotain siirretään menneestä tulevaan, mikä tarkoittaa yhteistyötä ”muuttuvien tilanteiden” yli. Yhtenä ongelmana, eli jatkuvuuden ja suunnitelmallisuuden puutteena, nousee esiin yhteistyön sattumanvaraisuus. Tämän vuoksi yhteistyö koetaan muusta työstä tai työyhteisöstä irrallisena ja sen myötä vähemmän arvostettuna ja tunnustettuna työnä.

Toiseksi yhteistyön ongelmat ja tavoitteiden jännitteisyys liittyvät ammatillisuuden vaateisiin eli pohdintaan siitä, mitä poliisin ammatillinen asiantuntijuus tarkoittaa ja mitä yhteistyön edellyttämä *muuttuvien tilanteiden lukutaito* merkitsee. Näyttää siltä, että kotouttavan työn yhteistyökokemukset ja näissä muodostuva tieto on ainakin osittain vaarassa jäädä näkymättömäksi työksi, koska tälle työlle ei välttämättä ole vakiintunutta asemaa osana poliisityötä tai yhteistyökäytännöt nojaavat henkilöityneeseen tietoon, kiinnostukseen ja kokemuspohjaan (artikkelit II ja IV).

Voidaankin todeta, että yhteistyö on paitsi jatkuvaa ja tavoitteellista, myös sattumanvaraista ja yksittäisten henkilöiden kiinnostuksen varaan jäävää toimintaa ilman selkeästi määriteltyä asemaa työn kokonaisuudessa. Henkilöityminen on ymmärrettävä piirre yhteistyön toimivuuden sekä sen pohjana olevan luottamuksen rakentumisen kannalta. Sen sijaan henkilöitymisen vaarana ovat toiminnan katkokset tai työn kuormittavuus, minkä vuoksi sidosryhmäyhteistyön vaatimuksia ja vastuunjakoa tulisi katsoa nykyistä kattavammin.

Jotta tilannekohtaista, työn kautta tapahtuvaa, oppimista tunnistetaan ja sen myötä syntyvää tietoa osataan liittää nykyistä tietoisemmin ja tavoitteellisemmin osaksi ammatillista osaamista, on tälle oltava työyhteisö- ja organisaatiotasolla sekä kiinnostusta ja mahdollisuuksia että myös selkeitä rakenteita. Muutoin kotoutumisen edistäminen monialaisena yhteistyönä jää satunnaisuuden, teemallisten ja ajallisten katkosten sekä henkilöityneen hiljaisen tiedon varaan.

5.2 Jaetun asiantuntijuuden mahdollisuus ja ongelma

Jos monialainen yhteistyö nähdään sosiaalisena vuorovaikutuksena ja erilaisten merkitysjärjestelmien välisenä neuvotteluna, joka luo tai rakentaa yhteisesti jaetua sosiaalista järjestystä (Blumer 1969), on syytä kysyä, mitä osallistuminen yhteisen tiedon muodostamiseen merkitsee poliisityön asiantuntijuudelle ja ammatilliselle autonomialle. Kuinka paljon autonomiasta pitää luopua?

Poliisityössä tiivistyy yhteiskunnallisen todellisuuden monitahoinen hahmottaminen. Työtä värittävät syrjäytymisen ja rikollisuuden ongelmat, mikä luo

ammattillista skeptisyyttä kohdattaessa perhe- ja yhteisöolojaliteetin pimeitä puolia tai laillisuuden rajoja koettelevia ongelmia (mm. Björk 2006 ja 2008). Yhtenä monialaisen yhteistyön vaikutuksena tässä tutkimuksessa tulee esiin työn tunneulottuvuuteen liittyvä huomio siitä, kuinka dialoginen sidosryhmäyhteistyö murtaa poliisiin ammatillista kyynistymistä avaamalla tai laajentamalla erilaisien kokemustaustojen ymmärrystä (artikkeli IV).

Yhteistyön merkitys – eli minkä vuoksi paikallista sidosryhmäyhtöä tehdään – liittyy siihen, että pohjoismaisessa hyvinvointivaltiossa sosiaalista järjestystä ei ylläpidetä pakkokeinoin vaan neuvottelemalla. Vastavuoroisen neuvotteluyhteyden rakentaminen vaatii ammatillisesti tietoista ja tavoitteellista osaamista. Näin ollen ei ole yllättävää, kuinka vahvasti vuorovaikutus- ja neuvottelutaidot ja niiden merkitys korostuvat tutkimusaineistossa toimivan yhteistyön kuvauksissa.

Toisaalta myös koetaan ammatillisen asiantuntemuksen ja vuorovaikutustaitojen riittämättömyyttä esimerkiksi niissä tilanteissa, joissa yhteistyöosapuolten käsitykset ja tulkinnat yhteiskunnallisista normeista tai merkitysjärjestelmistä ovat hyvin erilaiset. Vaikeina tilanteina tulevat esiin esimerkiksi yksilön itsemääräämisoikeuteen ja koskemattomuuteen liittyvät kysymykset. Vaikka kyse on juridisesti selkeästä linjauksesta ja tulkinnasta, voi ”jaetun tiedon muodostaminen” tai siihen liittyvän jaetun ymmärryksen varmistaminen jäädä epäselväksi. Näiden tilanteiden käsittely edellyttää hienovaraista, kulttuuritietoista osaamista ja neuvottelutaitoa, johon haastattelemani poliisit kaipaavat lisää ammatillista osaamista ja myös kollegiaalista tukea (neuvottelutaidon merkityksestä poliisityössä mm. Wahlström 2011; McCarthy 2014; Björk 2016).

Monialainen yhteistyö liittyy kysymykseen ammatillisen autonomian rajoista. Samalla kun yhteistyö edellyttää joustavuutta ja muuttuvien tilanteiden lukutaitoa, korostuu poliisityön ammatillinen autonomia: poliisi tekee poliisin työtä (artikkeli IV). Jaetun tiedon muodostaminen ei merkitse luopumista ammatillisesta roolista tai autonomiasta, vaan pikemminkin näkökulmaerojen tunnistamista, säilyttämistä ja ajoittain myös ammatillisen autonomian rajanvetojen ylittämistä (myös esim. O’Neill & McCarthy 2014).

Tutkimuksessa nousee esiin pohdinta siitä, tuleeko kaikkien poliisien tehdä monialaista, proaktiivista yhteistyötä. Kysymys kuvastaa poliisityön sisäistä, eri toimintojen keskinäistä arvostusta ja sitä, millä tavoin proaktiivinen yhteistyö ”pehmeänä” työnä nähdään osana poliisityön ammatillisuutta (Heinämäki 2016; McCarthy 2014; myös Korander 2004).

Samalla tutkimuksessa tulee esiin poliisiorganisaation sisäinen yhteistyö. Vaikka poliisin monialainen, kotoutumista edistävä yhteistyö näyttäytyy tutkimusaineiston perusteella marginaalisena osana työn kokonaisuutta, sen merkitys tunnustetaan sisäisessä yhteistyössä. Yhteistyön avulla saatua tietoa ja asiantuntemusta voidaan hyödyntää esimerkiksi yksittäisessä tutkinnassa tai jonkin ongelmatilanteen taustoittamisessa ja sen ratkaisemisessa (artikkeli II).

5.3 Toiseutta purkavat työkäytännöt

Tämän tutkimuksen yhtenä keskeisenä päätelmänä on, että paikallinen, monialainen yhteistyö mahdollistaa hyvien väestösuhteiden edistämisen sekä *toiseutta purkavien työkäytäntöjen* vahvistamisen poliisityössä. Kyse on erilaisten tarpeiden ja ongelmien tunnistamisesta, palveluiden ja työn kehittämisestä sekä ammatillisen osaamisen reflektiosta ja uudelleenarvioinnista. Tutkimusaineistossa tämä kuvastuu osin ammatillisen epävarmuuden sietona, mutta myös informaalina työn kautta oppimisena (artikkelit III ja IV).

Tutkimuksessani olen lähestynyt kotouttavaa työtä laajasti eri yhteyksissä tapahtuvana ohjeistuksena, neuvontana ja kanssakäymisenä sekä erilaisissa kohtaamisissa kehittyvinä työkäytäntöinä (Hiitola ym. 2018). Vastaavasti kotoutuminen merkitsee paitsi kielitaidon vahvistumista, kouluttautumista ja työllistymistä, myös osallisuutta, hyvinvoinnin moniulotteisuutta sekä arjen turvallisuuden kokemusta.

Kotouttavan työn ja poliisityön kriittisessä tutkimuksessa nostetaan esiin kulttuuristavat tulkinnat, toimijoiden väliset valtasuhteet ja ihmisten eriarvoisuuden kokemukset (mm. Uhnoo 2015; Saarikkomäki 2017; Kurki 2019). Lisäksi puhutaan universalismin paradoksista: kohtelemalla kaikkia samalla tavalla ei välttämättä osata tunnistaa niitä työkäytäntöjä, joita vähemmistöt itse kokevat ongelmallisina (Saari 2009; Keskinen 2012).

Tietoisuus yhteiskunnan ja työelämän syrjivistä rakenteista ja käytännöistä on yksi peruste paikallisen, monialaisen yhteistyön rakentamiselle ja edelleen kehittämiseksi. Haastatteleman poliisit perustelevat monialaisen yhteistyön merkitystä kotoutumisen edistämiseen liittyvässä työssä luottamuksen rakentamisena viranomaisia, myös poliisityötä kohtaan. Tämä nähdään tärkeänä, jotta poliisin puoleen osataan kääntyä ongelmatilanteissa. Samalla halutaan vahvistaa vähemmistöryhmien yhteiskunnallista osallisuutta (artikkeli II).

Paikallinen yhteistyö nähdään arjen turvallisuuden rakentamisena, jossa on mahdollista kuulla eri yhteisöjen kokemuksia ja näkökulmia ilman ennalta valmiiksi laadittua agenda (arjen turvallisuus ihmisten osallisuutta vahvistavana aktiivisuutena, Crawford & Hutchinson 2016). Myös esimerkiksi poliisin turva-paikanhakijoille suunnattu laillisuuskasvatus ja tähän liittyvä yhteistyö näyttävät paitsi yksisuuntaisena tiedonjakamisena, myös vuorovaikutteisena ja keskustelevana työnä sen rinnalla, että poliisi vastaa omasta ammatillisesta roolistaan ja työnsä tavoitteista osana laajempaa toimijaverkostoa (artikkeli III).

5.4 Mikä lopulta on uutta?

Monialainen yhteistyö on keskeinen, mutta itsestänselvyytenä osin sivuun jäävä tai tarkemmin sanallistamaton osa sekä poliisityötä että kotouttavaa työtä.

Yhteistyötä tehdään jatkuvasti eri yhteyksissä. Tämä ei sinänsä ole mitään uutta. Mutta minkä vuoksi yhteistyö tulee nostaa esiin ja sitä on syytä tarkastella monialaisessa kotouttamistyössä ja vielä erityisesti poliisityön näkökulmasta?

Tutkimuksen yksi tavoite on ollut tuoda esiin poliisin työtä ja toimintoja, joilla rakennetaan vastavuoroista kanssakäymistä ja luottamusta ilman ennalta määritellyn etnisyyden kategorisointia (Brubaker 2013 ja 2017). Paikallisessa monialaisessa sidosryhmätyössä tämä on mahdollista, mutta se vaatii tavoitteellista, pitkäjänteistä ja tunnustettua asemaa osana muuta poliisityötä. Jatkuvuuden rinnalla tarvitaan tietoista pohdintaa siitä, *millä tavalla ja millaisin sanoin* yhteistyötä tehdään.

Tutkimuksessani olen tietoisesti sivuuttanut joitain tulokulmia, kuten poliisityön kulttuurin tarkastelun. Tämä aihe ei sinänsä ole ollut tutkimukseni kohteena, vaikka haastatteluaineistossa on tullut esiin poliisityön painopisteiden tai työmenetelmien keskinäiset erot esimerkiksi kuvauksina ”kovasta tyylistä” tai ”puhumisen kulttuurista” (artikkeli II). Tekemääni rajausta olen joutunut ajoittain perustelemaan tutkimushankkeen aikana eri yhteyksissä, sillä tutkimusotettani on arvosteltu ”sinisilmäiseksi” tai ”myötäsukaiseksi” poliisin työtä ja poliisi-instituutiota kohtaan. Tutkimukseni pohjalta voidaan todeta, että poliisin ennalta estävät toiminnot kuvastuvat, ainakin ajoittain, marginaaliin jäävänä työnä, vaikka proaktiivisen työn merkitystä korostetaan eri yhteyksissä ja sen nähdään olevan poliisityön ydintä.

Aineistossani tulevat esiin alueelliset erot poliisin eri toimintojen organisoinnissa, mikä myös selittää edellä mainitsemaani huomiota kotouttavan yhteistyön marginaalisuudesta. Eli vaikka lähtökohtaisesti poliisin työ on samanlaista niin Vuosaarella ja Varissuolla kuin esimerkiksi Korpilahdella tai Kemijärvelläkin, niin aluekohtainen tieto, väestörakenne ja sen myötä toiminnan priorisointi muokkaavat ja rajaavat paikallista työtä ja yhteistyökäytäntöjä tarkoituksenmukaisiksi (artikkeli IV).

Keskeisinä johtopäätöksinä tutkimuksestani voi tiivistää seuraavaa:

Ensinnäkin tutkimuksessa piirtyy kuva poliisityöstä joustavana, keskusteltavana ja erilaisiin tilanteisiin muuntautuvana työnä. Samalla monialaista yhteistyötä tekevät poliisit korostavat poliisin ammatillista asiantuntijuutta, autonomiaa ja sen rajoja. Yhteistyö näyttää vahvistavan ammatillista autonomiaa: poliisin odotetaan tekevän työtä poliisina ja tuovan poliisin ammatillisen näkökulman kyseisen asian tai tilanteen käsittelyyn (Clements 2006; McCarthy 2014; Rolansson 2015 ja 2016). Näin ollen yhteistyötä ei tule nähdä ammatillisena ”menetyksenä” tai toimintana, joka edellyttäisi poliisin hylkäävän asiantuntijuuttaan tai erityisosaamistaan. Päinvastoin, yhteistyökokemukset kuvastavat kollaboratiivista oppimista sekä ammatillisen asiantuntijuuden laajentumista (artikkelit II ja IV). Paikallisten yhteistyötarpeiden ja toiminnan painopisteiden arviointi kuvastaa ”rutiinien muodon, sisällön ja repertuaarin sekä tehtyjen tavoitteiden tietoista muokkaamista” (Sørensen & Torfing 2011) eli ainakin osittain yhteistyöpohjaista laadullista muutosta poliisin työssä.

Toiseksi, ihmisten arvostava kohtaaminen tulee esiin pohjavireenä poliisin monialaisen yhteistyön kuvauksissa. Yhteistyön taustalla korostuvat juridiset ja

eettis-moraaliset kysymykset yhdenvertaisuudesta ja oikeudenmukaisuudesta. Ammatillinen pohdinta siitä, ”*kuinka teen työni hyvin,*” kietoutuu yhteistyössä esiin tulevaan kysymykseen ”*kuinka elän oikein*” tässä yhteiskunnassa (Bauman 1993; Parekh 2006; Fransson 2012; Häyry ym. 2018).

Monialaisen yhteistyön taustalle kaivataan ammatillista varmuutta kulttuurien väliseen työskentelyyn sekä vaikeiden tilanteiden käsittelyyn ja työstämiseen eli siihen, miten toimitaan ja millä tavalla vakavia ongelmia ratkaistaan ilman että samalla luodaan tyypitteleviä tai leimaavia käsityksiä eri väestöryhmistä. Vastaavaa eettistä pohdintaa tai ammatillista epätietoisuutta uusissa tilanteissa kohtaavat myös muut eri ammattialojen edustajat omassa työssään (mm. Brewis 2008; Lundqvist 2018). Yhtä lailla järjestökentällä ja eri yhteisöissä kysymykset yhdenvertaisuudesta ja kuulluksi tulemisesta nousevat esiin, kun pohditaan sitä, millaista kokemusmaailmaa toiminta edustaa tai mahdollisesti sivuuttaa (Bauman 2001; Pyykkönen 2008).

Tutkimuksen yhteydessä on ollut yllättävää huomata, että kotouttamistyön toimijat eivät välttämättä tunne ennalta estävää poliisityötä. Poliisityö saatetaan nähdä pikemminkin tekoina kuin tietona (Huotari & Puttonen 2012). Tämän vuoksi on tärkeää tuoda esiin poliisityötä myös kotouttavan työn näkökulmasta.

Kolmantena nousee esiin kysymys siitä, mitä sanoja monialaisessa yhteistyössä käytetään, kun tavoitteena on vahvistaa ihmisten yhteiskunnallisen kuulumisuuden tunnetta ja arjen turvallisuutta (Crawford & Hutchinson 2016). Poliisin, samoin kuin myös muiden ammattilaisten, tulee olla tietoisia siitä, millä tavoin eri väestöryhmiä ulkoapäin määrittävää kategorisointia (Brubaker 2013; Buchert 2015; Kurki 2019) tai kielteisesti leimaavaa turvallistamispuhetta (mm. Hammerstad 2014) mahdollisesti luodaan.

Poliisityön autonomia on yhdistelmä tilannekohtaista harkintaa ja ammatillista asiantuntijuutta, jossa yhdistyvät muuttuvien tilanteiden lukutaito ja ohjeiden mukainen toiminta (Lipsky 1980). Tutkimushankkeen aikana yhteiskunnalliset muutokset ja yllättävät tilanteet ovat vaikuttaneet poliisityön toimintaympäristöön, ohjeistuksiin ja yhteistyön painopisteisiin. Yksi myös oman tutkimukseni toteutukseen vaikuttanut muutostilanne oli loppuvuonna 2015 Suomeen tulleiden turvapaikanhakijoiden määrä. Tämä heijastui suoraan poliisityön organisointiin valtakunnallisesti sekä vaikutti myös paikalliseen yhteistyöhön (artikkeli III). Ilmaus ”kolme minuuttia ja 465 askelta”³⁴ viittaa traagiseen tapahtumaan Turun torilla elokuussa 2017, mikä nosti esiin poliisin ammatillisen osaamisen erityistilanteissa, mutta heijastui myös paikalliseen yhteistyöhön ja tarpeeseen edistää hyviä väestösuhteita avoimessa yhteiskunnassa.

Nämä odottamattomat, yhteiskunnallisesti merkittävät, tapahtumat ovat yllättävällä tavalla raamittaneet myös omaa tutkimustani ja kuvastaneet sitä, kuinka poliisi hierarkkisena linjaorganisaationa toimii selkeiden ohjeistusten mukaisesti. Muuttuvat tilanteet vaativat paikallisen toiminnan ja yhteistyökäytäntöjen arviointia yhä uudelleen.

³⁴ Onnettomuustutkintakeskus (2018) Puukotukset Turussa 18.8.2017. https://turvallisuus-tutkinta.fi/material/attachments/otkes/tutkintaselostukset/fi/poikkeuksellisetapahtumat/nuxEHjYF/P2017-01_Turku.pdf Luettu 22.10.2019.

Niinpä toteutuakseen nykyistä tavoitteellisemmin monialainen kotouttaminen edellyttää, että yhteistyöosaamista käsitellään poliisin eri koulutusasteilla ja täydennyskoulutuksessa yhtenä osana ammatillisia osaamisvaatimuksia muuttuvassa yhteiskunnassa. Toimiva yhteistyö ja dialogisuus vaativat harjoittelua sekä mahdollisuutta kokemusten reflektointiin ammatillisen asiantuntijuuden kehittymiseksi. Lisäksi poliisin päällystökoulutuksessa tulee korostaa eettistä vastuuta hyvien väestösuhteiden edistämiseksi sekä monialaisen kotouttamistyön mahdollistamiseksi käytännön työssä.

Kotouttavassa työssä – kuten myös muissa yhteyksissä – monialaisella yhteistyöllä voidaan pyrkiä muuttamaan jo aiemmin tehtyjen linjausten tavoitteita tai perustavanlaatuisien ongelmien ymmärtämistä (Sørensen & Torfing 2011). Tällöin on syytä pysähtyä arvioimaan yhteistyön toimivuutta, ehtoja ja mahdollisesti tarkentamatta jääneitä odotuksia, joita eri osapuolilla on yhteistyön sisällöstä, toteutuksesta tai tavoitteista eli siitä, minkä vuoksi yhteistyötä tehdään juuri siinä tilanteessa ja sillä kokoonpanolla. Tällöin palataan keskeiseen kysymykseen siitä, *kenen ääntä* monialaisessa yhteistyössä *kuullaan*, *millä tavoin ja missä yhteyksissä*. Toki monialaisen yhteistyön hyötyjä ja mielekkyyttä voidaan katsoa myös praktisen taktisesti projektirahoitusten ehtoja myötäillen, jolloin erilaisten yhteistyötahojen mukanaolo hyödyttää toiminnan taloudellista resursointia ja siten myös sen toteutumista.

Jatkotutkimuksena olisi luonteva tarkastella monialaista kotouttamistyötä *eri toimijoiden yhteisenä* työskentelynä. Toisaalta olisi hedelmällistä jatkaa tutkimusta, joka fokusoi esimerkiksi poliisin *yhteistyökokemusten ja asiantuntijuuden muotoutumiseen työuran eri vaiheissa*. Vastapoolina tekemälleni tutkimukselle olisi kiintoisaa lähestyä monialaista yhteistyötä eri kieli- ja kulttuuritaustaisten ryhmien tai yhteisöjen kertomana kokemuksena siitä, miten he näkevät yhteistyön tavoitteet esimerkiksi yhteiskunnallisen osallisuuden lisäämisestä tai toiseuden purkamisena. Tällöin relevantiksi nousee kysymys siitä, mitä ”moninaiset” eri tahot edustavat, mitä heidän *oletetaan* edustavan sekä millaisen yhteisen työn he itse kokevat tärkeäksi ja merkitykselliseksi.

Lopuksi totean, että nykyisten, jo olemassa olevien monialaisten ja -ammatillisten yhteistyökäytäntöjen rinnalle tarvitaan avointa, laaja-alaista, muuttuvien tilanteiden ja tarpeiden mukaan uudistuvaa yhteistyötä. Samalla tulisi tunnistaa paitsi yhteistyön toimivuuden ehtoja, myös jaetun asiantuntijuuden edellytyksiä muuttuvassa yhteiskunnassa. Tällöin yhteistyö voi edistää työn *laadullista muutosta*, jota yhteisesti jaettu ja muodostettu asiantuntijuus mahdollistaa; mikäli yhteistyökäytännöille on mentaalista tilaa ja riittäviä, joustavia rakenteita. Sekä paljon kaivattua aikaa.

SUMMARY

This article-based dissertation in sociology examines the ongoing changes in the sphere of work and professional expertise that are taking place in Finnish society due to its increasing ethnic, linguistic and cultural diversity. The dissertation consists of four peer-reviewed articles. In order to study the challenges in enhancing *joint expertise*, it looks specifically at multi-agency collaboration in integration work. At the centre is the perspective of the police, especially in proactive police work. The study analyses the preconditions for collaboration, as well as the possibilities for enhancing joint expertise in multi-agency collaboration, especially between the public and third sector. This analysis is based on recounted experiences of police officers in multi-agency collaboration in integration work at a local level.

The research questions are as follows: How does multi-agency collaboration challenge the professional expertise and autonomy? What are the main factors that influence with whom the collaboration takes place, what it looks like, and how it is structured?

Here, collaboration is seen as social interaction and dialogue between different meaning systems, constructing a shared social order. This dissertation combines insights from research on work life and immigration. In addition, it uses theories from the field of education research in analyzing collaborative learning and informal learning at work. A key element in the structuring of collaboration is the question of time with different phases (punctual, ongoing, combining the past and the future). Another precondition has to do with place, viewed as socially experienced and constructed rather than geographical space. Professional expertise is seen as a combination of experimental, knowledge-based and emotional work.

The data includes interviews (15 individual, one group interview) from five police districts and one specific unit in Finland. The data was collected between November 2015 and August 2017. In addition to the interviews, the data includes integration programmes from three municipalities, with focus on their descriptions of multi-agency collaboration and joint learning. The analysis was conducted by using methods of critical close reading and content analysis.

Collaboration in police work is seen as a natural or even "*self-evident*" *practice* in its general objectives of promoting safety and security in an open welfare society. However, integration work is experienced as constituting an intersection between several different, sometimes conflicting, goals and systems. This dilemma is explained partly by the time-schedules and quantitative follow-up as part of police work. While the *qualitative outcomes are more relevant* in the collaborative work, these are difficult to fit into the system of how achievements are usually documented. Multi-agency collaboration at the local level is seen as necessary in police work due to the need for an overlapping knowledge of the relevant area: what is happening, what are the concerns or worries in local communities, and what kinds of issues are relevant in neighbourhoods. This is the reason

why *enhancing joint expertise* in multi-agency collaboration is valuable in police work.

In the analysis, collaboration emerges as an opportunity for developing the work practices that aim at *dismantling practices of "Othering"*. This requires an ability to engage in active dialogue with minority groups and other stakeholders in promoting everyday security and inclusion in society. There is also a need for flexibility and being able to "read" the changing circumstances. At the same time, the professional autonomy of the police is strong, and is seen as constructed by a combination of contextual discretion as well as professional expertise, combining flexibility of interpreting changing situations and following the instructions of police work.

The conclusions of the study are as follows: *Firstly*, proactive police work is seen as dialogic and flexible work that can be transformed according to the different situations. The recounted experiences of collaboration reflect collaborative learning and an expansion of the professional expertise. This also seems to strengthen the professional autonomy. *Secondly*, the key element that emerges from the descriptions of collaboration is meeting people with respect and dignity. Awareness of the legal, ethical and moral questions about equality and justice are here highlighted. *Finally*, the study brings forward the question of vocabulary, i.e. which words and expressions to use when the aim of the collaboration is to strengthen people's experience of inclusion and everyday security. The police, as well as other professionals, need to be aware of how categorization and negative labelling of certain groups of the population may take place through discourse on securitization.

In the future, there is a need to include the knowledge and practices of collaboration in the police education as well as in further training of the police forces. It is important to note that these skills, such as engaging in dialogue, require training and practicing. In addition, officer training needs to include the ethical responsibility in promoting good ethnic relationships and multi-agency collaboration with various actors.

Alongside the ongoing cooperation practices there is a need for an open and wide-ranging cooperation that is open to transformation in accordance with changing circumstances. In this way, the collaboration can promote a *qualitative change*, which is rendered possible by collectively shared expertise.

LÄHTEET

- Aho, T. (2019). Tuhansia töitä, valvottuja öitä. Etnografinen tutkimus rekkamiesten työnteosta ja rekkamieheydestä tiekuljetusalan käytännöissä. JYU Dissertations 76. Jyväskylä: University of Jyväskylä.
- Ahponen, P., Harinen, P., Honkasalo, V., Kivijärvi, A., Pyykkönen, M., Ronkainen, J., Souto, A-M. & Suurpää, L. (2014). New Challenges for Nordic Welfare Services. Emerging Cultural Diversity in Finnish Youth Work. *Nordic Journal of Migration Research*, 4(1), 30–39.
- Aira, A. (2012). Toimiva yhteistyö. Työelämän vuorovaikutussuhteet, tiimit ja verkostot. *Jyväskylä Studies in Humanities* 179. Jyväskylä: Jyväskylä University Printing House.
- Aittola, T. (2012). Thomas Ziehe. Epätavanomaisen oppimisen puolustus. Teoksessa Aittola, T. (toim.) *Kasvatussosiologian suunnannäyttäjät*. Helsinki: Gaudeamus, 228–260.
- Alastalo, M., Åkerman, M. & Vaittinen, T. (2017) Asiantuntijahaastattelu. Teoksessa Hyvärinen, M., Nikander, P. & J. Ruusuvuori (toim.) *Tutkimus-haastattelun käsikirja*. Tampere: Vastapaino, 214–232.
- Alitolppa-Niitamo, A., Fågel, S. & Säävälä, M. (2013). Olemme muuttaneet - ja kotoudumme. Maahan muuttaneen kohtaaminen ammatillisessa työssä. Helsinki: Väestöliitto.
- Anis, M. (2008). Sosiaalityö ja maahanmuuttajat: Lastensuojelun ammattilaisten ja asiakkaiden vuorovaikutus ja tulkinnat. Helsinki: Väestötutkimuslaitoksen julkaisusarja D 47/2008.
- Ankkuritoiminnan käsikirja. (2019). Moniammatillinen yhteistyö nuorten hyvinvoinnin edistämiseen ja rikosten ennaltaehkäisemiseen. Sisäinen turvallisuus. Sisäministeriön julkaisuja 2019:16. Sisäministeriö.
- Anthias, F. (2012). Transnational Mobilities, Migration Research and Intersectionality. Towards a translocational frame. *Nordic Journal of Migration Research*, 2(2), 102–110.
- Arvaja, M. & Malinen, A. (2017). Dialoginen oppiminen aikuisopiskelijan näkökulmasta. Teoksessa Hakala, J. & K. Kiviniemi (toim.) *Vuorovaikutuksen jännitteitä ja oppimisen säröjä*. Aikuispedagogiikan haasteiden äärellä. Kokkola: Jyväskylän yliopisto, Kokkolan yliopistokeskus Chydenius, 59–72.
- Asquith, N., Bartkowiak-Théron, I. & Roberts, K. (Eds.) (2017). *Policing Encounters with Vulnerability*. Cham: Palgrave Macmillan.
- Bauman, Z. (1993). *Postmodern Ethics*. Oxford: Blackwell.
- Bauman, Z. (2001). *Community. Seeking Safety in an Insecure World*. Cambridge: Polity Press.
- Bauman, Z. (2002). *Notkea moderni*. Tampere: Vastapaino.
- Bayerl, P., Karlović, R., Akhgar, B. & Markarian, G. (Eds.) (2017). *Community Policing - A European Perspective*. Advanced Sciences and Technologies for Security Applications. Cham: Springer.

- Björk, M. (2006). Ordningmakten i stadens periferi. En studie av polisiära gänginsatser i Göteborg 2004–2005. Eslöv: Brutus Östlings Bokförlag Symposium.
- Björk, M. (2008). Fighting Cynicism. Some Reflections on Self-Motivation in Police Work. *Police Quarterly*. 11(1), 88–101.
- Björk, M. (2012). Fem punkter om polisen och tillitens flyktiga natur. I Björngren Cuadra, C. & O. Fransson (red.) *Tillit och förtroende. Ständiga utmaningar för professionella*. Malmö: Gleerups, 109–130.
- Björk, M. (2016). Den stora polisreformen. Fem arbetspapper. Lund: Studentlitteratur.
- Björngren Cuadra, C. & Fransson, O. (red.) (2012) *Tillit och förtroende. Ständiga utmaningar för professionella*. Malmö: Gleerups.
- Blumer, H. (1969). *Symbolic Interactionism. Perspective and Method*. Berkeley: University of California Press.
- Borevi, K. (2013). Understanding Swedish Multiculturalism. In Kivisto, P. & Ö, Wahlbeck. *Debating Multiculturalisms in the Nordic Welfare State*. London: Palgrave and Macmillan, 140–169.
- Brewis, K. (2008). Stress in the Multi-ethnic Customer Contacts of the Finnish Civil Servants. *Developing Critical Pragmatic Intercultural Professionals*. Jyväskylä Studies in Humanities 103. Jyväskylä: University of Jyväskylä.
- Brochmann, G. & Hagelund, A. (2011). Migrants in the Scandinavian Welfare State. *Nordic Journal of Migration Research*, 1(1), 013–024.
- Brochmann, G. & Djuve, A. (2013) *Multiculturalism or Assimilation? The Norwegian Welfare State Approach*. In Kivisto, P. & Ö. Wahlbeck (Eds.) *Debating Multiculturalism in the Nordic Welfare State*. London: Palgrave Macmillan, 219–245.
- Brubaker, R. (2013). *Etnisyys ilman ryhmiä*. Tampere: Vastapaino.
- Brubaker, R. (2017). *Grounds for difference*. Cambridge: Harvard University Press.
- Bruselius-Jensen, M. & Pless, M. (2017). Nye veje i det forebyggende politiarbejde med unge i udsatte boligområder. Erfaringer fra lokalnetværket for unge – et kriminalitetsforebyggende projekt igangsat af Københavns vestigns politi. Center for Ungdomsforskning. Institut for Læring og Filosofi. København: Aalborg Universitet i København.
- Buchert, U. (2015). *Maahanmuuttajuuden institutionaaliset kategoriat*. Helsinki: Kuntoutussäätiö.
- Bäckman, L. (2017a). 'Second Generation?' Language and Identity among Adults whose Parents were Migrants. Åbo: Åbo Akademi University Press.
- Bäckman, L. (2017b). *Integration i projektform - en kartläggning av integrationsprojekt i Svenskfinland*. Siirtolaisuusinstituutti Julkaisuja 20. Turku: Siirtolaisuusinsituutti.
- Chan, J. (1997). *Changing Police Culture*. Cambridge: University of Cambridge.
- Clements, P. (2006). *Policing a Diverse Society*. Oxford: Oxford University Press.

- Crawford, A. & Hutchinson, S. (2016). Mapping the Counters of 'Everyday Security': Time, Space and Emotion. *British Journal of Criminology*, 56(6), 1184-1202.
- Creswell, J.W. (2013). *Qualitative Inquiry & Research Design. Choosing Among Five Approaches*. Los Angeles: Sage.
- Daniels, H. (2007). Learning in and for multi-agency working. *Oxford Review of Education*. 33(4), 521-538.
- Edwards, A. & Daniels, H. (2012). The knowledge that matters in professional practices. *Journal of Education and Work*, 25(1), 39-58.
- Ekholm, E. (2015). Työtä yhteisön ja yhteiskunnan hyväksi - Maahanmuuttaja-järjestöt palveluiden tuottajina. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 53/2015. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö.
- Elo, S. & Kyngäs, H. (2008). The Qualitative Content Analysis Process. *Journal of Advanced Nursing*, 62(1), 107-115.
- Fransson, O. (2012). Förtroendet för professioner. I Björngren Cuadra, C. & o, Fransson (red.) *Tillit och förtroende. Ständiga utmaningar för professionella*. Malmö: Gleerups, 11-23.
- Gronow, A. (2017). Pään sisällä vai ihmisten välisissä yhteyksissä? Kulttuurin leviäminen sosiaalisissa verkostoissa. Teoksessa Gronow, A. & T. Kaidesoja (toim.) *Ihmismielen sosiaalisuus*. Helsinki: Gaudeamus, 76-103.
- Hagelund, A. (2010). Dealing with the Dilemmas: Integration at the Street-level in Norway. *International Migration*, 48(2), 79-102.
- Hakkarainen, K., Lonka, K. & Lipponen, L. (2004) *Tutkiva oppiminen - järki, tunteet ja kulttuuri oppimisen sytyttäjinä*. Helsinki: WSOYpro.
- Hammar-Suutari, S. (2009). Asiakkaana erilaisuus: kulttuurien välisen viranomaistoiminnan etnografia. Karjalan tutkimuslaitoksen julkaisuja no 147. Joensuu: Joensuun yliopisto.
- Hammerstad, A. (2014). The Securitization of Forced Migration. In Fiddian-Qasmiyeh, E., Loescher, G., Long, K. & Sigona, N. (Eds.) *The Oxford Handbook of Refugee and Forced Migration Studies*. Oxford: University Press, 265-277.
- Harilahti-Juola, V. (2014). Maahanmuutto tuo kuntaan uusia kuntalaisia. Teoksessa Heikkilä, E. (toim.) *Haavoittuvasta lapsuudesta ehjään aikuisuuteen. Siirtolaisuusinstituutti, Tutkimuksia A 49*. Turku: Siirtolaisuusinstituutti, 89-102.
- Heikkilä, E., Danker, M., Cómez Ciriano, E. McLaughlin, H. & H. Reubsaet (Eds.). (2011). *Working Together for Better Integration - Immigrants, Police and Social work*. Institute of Migration, Migration Studies C 18. Turku: Siirtolaisuusinstituutti.
- Heinämäki, A-K. (2016). Ennalta estäminen kuuluu poliisitoiminnan ytimeen. Teoksessa Teoksessa Vesterbacka, M. (toim.) *Kun isolla kengällä astuu, jää iso jälki. Kahdeksantoista näkökulmaa poliisiin työhön. Lukemisto Poliisiammattikorkeakoulun valintakokeita varten 2016-2017*. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu, 67-76.

- Hiitola, J., Anis, M. & Turtiainen, K. (toim.) (2018). Maahanmuutto, palvelut ja hyvinvointi. Kohtaamisissa kehittyviä käytäntöjä. Tampere: Vastapaino.
- Hochschild, A. (1983). *The Managed Heart. Commercialization of Human Feeling*. Berkeley: University of California Press.
- Huotari, V. & Puttonen, E. (2012). Poliisin sisäinen toimintaympäristö. Teoksessa Honkonen, R. & V. Muttilainen. Poliisin toimintaympäristö: Poliisiammattikorkeakoulun katsaus 2012. Poliisiammattikorkeakoulun raportteja. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu, 121–131.
- Huttunen, L., Löytty, O. & Rastas, A. (2005). Suomalainen monikulttuurisuus. Paikallisia ja ylijäisiä suhteita. Teoksessa Rastas, A., Huttunen L. & O. Löytty (toim.) Suomalainen vieraskirja. Kuinka käsitellä monikulttuurisuutta. Tampere: Vastapaino, 16–40.
- Huttunen, L. & Homanen, R. (2017). Etnografinen haastattelu. Teoksessa Hyvärinen, M., Nikander, P. & J. Ruusuvuori (toim.) Tutkimushaastattelun käsikirja. Tampere: Vastapaino, 131–152.
- Huttunen, L. (2019). Embodied locations and transnational connections: Politics and poetics of home-making in migratory contexts. Luento 4.6.2019, Siirtolaisuusinstituutti.
- Hyvärinen, M. (2017). Haastattelun maailma. Teoksessa Hyvärinen, M., Nikander, P. & J. Ruusuvuori (toim.) Tutkimushaastattelun käsikirja. Tampere: Vastapaino, 11–45.
- Häyry, M., Takala, T. & Ahola-Launonen, J. (toim.) (2018). Oikeudenmukaisuuden ongelma. Helsinki: Gaudemus.
- Isoherranen, K. (2012). Uhka vai mahdollisuus - moniammatillista yhteistyötä kehittämässä. Helsingin yliopisto Sosiaalitieteiden laitos. Sosiaalitieteiden laitoksen julkaisuja 2012:18. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Jukarainen, P. & Taponen, J. (2017). Yhteisöpohjainen poliisityö turvallisuuden parantamiseksi. Työryhmäesitys Muuttuva Suomi – Turvallisempi Suomi, valtakunnallinen turvallisuusseminaari 26.1.2017, Turku.
- Julkunen, R. (2008). Uuden työn paradoksit: keskusteluja 2000-luvun työprosesseista. Tampere: Vastapaino.
- Junnilainen, L. (2019). Lähiökylä. Tutkimus yhteisöllisyydestä ja eriarvoisuudesta. Tampere: Vastapaino.
- Juntunen, M. & Laakkonen, V. (2019). "Mitä te tutkotte? Että mikä meissä mamuissa on vikana?" Musliminuorten yhteiskuntakriittinen ironia Turun Varissuolla. Nuorisotutkimus, 37(2), 70–83.
- Kainulainen, H. (2015). Poliisit ja rosvot. Teoksessa Häkkinen, A. & M. Salasuo (toim.) Salattu, hävetty, vaiettu. Miten tutkia piilossa olevia ilmiöitä. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 161. Tampere: Vastapaino, 51–80.
- Kazi, V., Alitolppa-Niitamo, A. & A. Kaihovaara (toim.). (2019). Kotoutumisen kokonaiskatsaus 2019: Tutkimusartikkeleita kotoutumisesta. TEM oppaat ja muut julkaisut 2019:10. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö.
- Keskinen, S. (2012). Kulttuurilla merkityt toiset ja universaalien kohtelun paradoksi väkivaltatyössä. Teoksessa Keskinen, S., Vuori, J. & A. Hirsiaho

- (toim.) Monikulttuurisuuden sukupuoli. Kansalaisuus ja erot hyvinvointivaltiossa. Tampere: Tampere University Press, 291–320.
- Keskinen, S. & Vuori, J. (2012). Erot, kuuluminen ja osallisuus hyvinvointiyhteiskunnassa. Teoksessa Keskinen, S., Vuori, J. & A. Hirsiaho (toim.) Monikulttuurisuuden sukupuoli. Kansalaisuus ja erot hyvinvointivaltiossa. Tampere: Tampere University Press, 7–35.
- Keskinen, S., Alemanji, A., Himanen, M., Kivijärvi, A., Osazee, U., Pöyhölä, N. & Rousku, V. (2018) Pysäytetyt - Etninen profilointi Suomessa. Svenska social- och kommunalhögskolan vid Helsingfors universitet, 2/2018. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Kivisto, P. & Wahlbeck, Ö. (2013). Debating Multiculturalism in the Nordic Welfare State. In Kivisto, P. & Ö. Wahlbeck (Eds.) Debating Multiculturalism in the Nordic Welfare State. London: Palgrave Macmillan, 1–21.
- Korander, T. (2004). Poliisikulttuuri. Poliisiammatin ja -tutkimuksen väline. Oikeus 33(1), 4–24.
- Koskela, H. (2009). Pelkokierre: pelon politiikka, turvamarkkinat ja kamppailu kaupunkitilasta. Helsinki: Gaudeamus.
- Koskinen, K., Vuori, J. & Leminen, A-L. (toim.) (2019). Asioimistulkkaus. Monikielisen yhteiskunnan arkea. Tampere: Vastapaino.
- Kurki, T. (2019). Immigrant-ness as (mis)fortune?: Immigrantisation through integration policies and practices in education. University of Helsinki Faculty of Educational Sciences Helsinki Studies in Education 40.
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2015). InterViews: Learning the Craft of Qualitative Research Interviewing. Sage Publications.
- Kärkkäinen, K. (2017). Learning, teaching and integration of adult migrants in Finland. Jyväskylä studies in education, psychology and social research 594. Jyväskylä: University of Jyväskylä.
- L 410/2015. Kuntalaki.
- L 1386/2010. Laki kotoutumisen edistämisestä.
- L 1285/2016. Nuorisolaki.
- L 872/2011. Poliisilaki.
- L 1325/2014. Yhdenvertaisuuslaki.
- Lappalainen, P. (2019). Osallistamispolitiikalla hallinnoidaan kansalaisia ja asukkaita. Teoksessa Meriluoto, T. & T. Litmanen (toim.) Pelastaako osallistaminen demokratian? Tampere: Vastapaino, 123–144.
- Larja, L., Warius, J., Sundbäck, L., Liebkind, K., Kandolin, I. & Jasinskaja-Lahti, I. (2012). Discrimination in the Finnish Labor Market: An Overview and a Field Experiment on Recruitment. (Työ ja yrittäjyys. Employment and Entrepreneurship). Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö.
- Lautiola, H. (2013). Kumppanuutta kotouttamisen kentillä. Esimerkkejä järjestöjen ja viranomaisten yhteistyöstä kotouttamisessa. Osallisena Suomessa -hanke. Kopio Niini.

- Leppäkoski, T., Koivuluoma, M., Perälä, S. & Paavilainen, E. (2017). Moniammatillisen yhteistyön muutokset ja kehittämistarpeet lasten ja nuorten auttamisessa. *Yhteiskuntapolitiikka* 82(2), 200-211.
- Lietonen, A. & Ollus, N. (2018). *Opas yrityksille ja työnantajille riskienhallintaan erityisesti alihankintaketjuissa - Työvoiman hyväksikäytön ja ihmiskaupan ennaltaehkäisy Suomessa*. Helsinki: The European Institute for Crime Prevention and Control, affiliated with the United Nations (HEUNI).
- Lipsky, M. (1980). *Street-Level Bureaucracy. Dilemmas of the Individual in Public Services*. New York: Russell Sage Foundation.
- Loftus, B. (2010). Police occupational culture: classic themes, altered times. *Policing and Society: An International Journal of Research and Policy*, 20(1), 1-20.
- Lumio, M. (2011). *Hymyn takana: thaimaalaiset maahanmuuttajat, viranomaiset ja kotoutuminen*. Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 93. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu.
- Lundqvist, K. (2018). Kulttuuritietoinen asiakastyö – mitä tarkoittaa käytännössä? Luento koulutuspäivässä Kulttuuritietoinen osaaminen asiakastyössä, Sylvia 3 -hanke yhteistyössä Turun yliopiston Brahea-keskuksen kanssa. Helsinki, Pasila 26.10.2018.
- Lyytinen, E. (toim.) (2018). *Turvapaikanhaku ja pakolaisuus Suomessa*. Siirtolaisuusinstituutti, Tutkimus 2. Turku: Siirtolaisuusinstituutti.
- Löytty, O. (2005). *Toiseus*. Teoksessa Rastas, A., Huttunen L. & O. Löytty (toim.) *Suomalainen vieraskirja. Kuinka käsitellä monikulttuurisuutta*. Tampere: Vastapaino, 161-189.
- Mason, J. (2002). *Qualitative Researching*. London: Sage.
- Massey, D. (2005). *Place, Space, and Gender*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Mattila, M. & Björklund, K. (2013). *Tomaatteja, teollisuutta ja monikulttuurisuutta: Närpiön malli maahanmuuttajien kotouttamisessa*. Turku: Siirtolaisuusinstituutti.
- McCarthy, D. (2014). *'Soft' policing. The Collaborative Control of Anti-Social Behaviour*. London: Palgrave Macmillan.
- McLaughlin, H., Reubsaet, H. & Vanhanen, S. (2011). Introduction. In Heikkilä, E., Danker, M., Gómez Ciriano, E., McLaughlin, H. & H. Reubsaet (Eds.) *Working Together for Better Integration – Immigrants, Police and Social work*. Institute of Migration, Migration Studies C 18. Turku: Siirtolaisuusinstituutti, 7-17.
- Meriluoto, T. (2018). *Making experts-by-experience – Governmental ethnography of participatory initiatives in Finnish social welfare organisations*. Jyväskylä: University of Jyväskylä.
- Meriluoto, T. & Litmanen, T. (2019) *Pelastaako osallistaminen demokratian?* Teoksessa Meriluoto, T. & Litmanen, T. (toim.) *Pelastaako osallistaminen demokratian?* Tampere: Vastapaino, 7-28.

- Mustajoki, H. (2018). Ennakoiva etiikka tutkimustyössä. Vastuullinen tiede. Tutkimusetiikka ja tiedeviestintä Suomessa.
<https://www.vastuullinentiede.fi/fi/tutkimusty%C3%B6/ennakoiva-etikka-tutkimusty%C3%B6ss%C3%A4> Luettu 9.1.2019.
- Niemi, M. (2010). Moraalijärjestystä tuottamassa. Tutkimus poliisityöstä lasten parissa. *Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social Research* 391. Jyväskylä: University of Jyväskylä.
- Nordberg, C. & Wrede, S. (2015). Street-Level Engagements: Migrated Families Encountering the Local Welfare State. *Nordic Journal of Migration Research*, 5(2), 54–57.
- Novitsky, A. & Alitolppa-Niitamo, A. (2012). Kotoutujan roolipaletti – toimintamalli avuksi maahanmuuttajatyöhön. Helsinki: Väestöliitto.
- O'Neill, M. & McCarthy, D. (2014). (Re)negotiating police culture through partnership working: Trust, comprise and the 'new' pragmatism. *Criminology & Criminal Justice* 14(2), 144–159.
- Palonen, T., Boshuizen, H. & Lehtinen, E. (2014). How Expertise is Created in Emerging Professional Fields. In Halttunen, T., Koivisto, M. & S. Billett (Eds.). *Promoting, Assessing, Recovering and Certifying Lifelong Learning. International Perspectives and Practices. Lifelong Learning Book Series.* Dordrecht: Springer.
- Parekh, B. (2006). *Rethinking Multiculturalism. Cultural Diversity and Political Theory.* London: Palgrave Macmillan.
- Parekh, B. (2008) *A New Politics of Identity. Political Principles for an Interdependent World.* New York: Palgrave Macmillan.
- Pauha, T. (2018). Religious and national identities among young Muslims in Finland: A view from the social constructionist social psychology of religion. University of Helsinki. Helsinki: Unigrafia.
- Perukangas, M. & Mankkinen, T. (2019). Havaintoja palveluun ohjauksen rajapinnasta ja suosituksia toiminnan kehittämiseksi. Selvitys väkivaltaisen radikalisaation ennalta ehkäisystä ja huolta aiheuttavien henkilöiden palveluohjauksesta Ankkuritoiminnassa ja paikallisessa yhteistyössä. Sisäministeriön julkaisuja 2019:17. Helsinki: Sisäministeriö.
- Pirttilä, I. (2002). Mistä asiantuntemuksen sosiologiassa on kyse? Teoksessa Pirttilä, I. & Eriksson, S. (toim.) *Asiantuntijoiden areenat. SoPhi* 66, Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä: KopiJyvä Oy, 11–19.
- Polanyi, M. (1966). *The tacit dimension.* London: Routledge & Kegan Paul.
- Poliisin ennalta estävän työn strategia 2019–2023. ENSKA. Sisäministeriön julkaisuja 2019:3. Helsinki: Sisäministeriö.
- Poliisin ennalta estävän toiminnan strategia vuosille 2014–2018. Sisäministeriön julkaisu 2/2014. Sisäinen turvallisuus. Helsinki: Sisäministeriö.
- Puonti, A. (2004). *Learning to Work Together. Collaboration Between Authorities in Economic-Crime Investigation.* University of Helsinki, Department of Education, Center for Activity Theory and Developmental Work Research, Faculty of Education. Helsinki: University of Helsinki.

- Pyykkönen, M. (2007). Järjestäytyvät diasporat. Etnisyys, kansalaisuus, integraatio ja hallinta maahanmuuttajien yhdistystoiminnassa. Jyväskylän yliopisto.
- Pyykkönen, M. (2016). Kulttuuripolitiikan ja sen perustutkimuksen tarve moninaistuvassa yhteiskunnassa. Kulttuuripolitiikan tutkimuksen vuosikirja, 4–5.
- Pyykkönen, M. & Martikainen, T. (2013). Muuttoliike ja kansalaisyhteiskunta. Teoksessa Martikainen, T., Saukkonen, P. & M. Säävälä (toim.) Muuttajat. Kansainvälinen muuttoliike ja suomalainen yhteiskunta. Helsinki: Gaudeamus, 281–300.
- Pöyhönen S., Suni, M. & Tarnanen, M. (2019). Kieli kotouttamispolitiikan ytimessä: aikuiset maahanmuuttajat matkalla työelämään. Teoksessa Saarinen, T., Nuolijärvi, P., Pöyhönen, S. & T. Kangasvieri (toim.) Kieli, koulutus ja politiikka – Monipaikkaisia käytänteitä ja tulkintoja. Tampere: Vastapaino, 257–285.
- Raunio, M., Säävälä, M., Hammar-Suutari, S. & Pitkänen, P. (2011). Monikulttuurisuus ja kulttuurisen vuorovaikutuksen areenat. Teoksessa Pitkänen, P. (toim.) Kulttuurien kohtaamisia arjessa. Tampere: Vastapaino, 17–50.
- Rolandsson, B. (2015). Partnerships with the police – logics and strategies of justification. *Qualitative Research in Organizations and Management: An International Journal* 20(1), 281–300.
- Rolandsson, B. (2016). Justifying Coproduced Policeability: Restrained Creativity and New Modalities of (Dis)Agreements in the Swedish Police. *International Journal of Public Administration*, 40(8), 694–696.
- Ronkainen, S. (1999). Ajan ja paikan merkitsemät. *Subjektiviteetti, tieto ja toimijuus*. Gaudeamus: Helsinki.
- Ruskeat Tytöt. <https://www.ruskeattytot.fi/> Luettu 23.10.2019.
- Ruusuvuori, J., Nikander, P. & Hyvärinen, M. (2010). Haastattelun analyysin vaiheet. Teoksessa Ruusuvuori, J., Nikander, P. & M. Hyvärinen (toim.) Haastattelun analyysi. Tampere: Vastapaino, 9–36.
- Ruusuvuori, J. & Tiittula, L. (2017) Tutkimushaastattelu ja vuorovaikutus. Teoksessa Hyvärinen, M., Nikander, P. & J. Ruusuvuori (toim.) Tutkimushaastattelun käsikirja. Tampere: Vastapaino, 46–86.
- Saari, K. (2009). Poliisin ja etnisten vähemmistöjen välinen suhde 2000-luvun Suomessa – kertovatko suomalaistutkimukset kahta ristiriitaista tarinaa? *Oikeus*, 38(4), 402–419.
- Saarikkomäki, E. (2017). Trust in public and private policing: Young people's encounters with the police and private security guards. University of Helsinki, Institute of Criminology and Legal Policy. Helsinki: Unigrafia.
- Saaristo, K. (2000). Avoin asiantuntijuus. Nykykulttuurin tutkimuskeskuksen julkaisuja 66. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Sahramäki, I. & Kankaanranta, T. (2016). Jäterikollisuus Suomessa nyt ja tulevaisuudessa. *Poliisiammattikorkeakoulun tutkimuksia* 43. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu.

- Saksela-Bergholm, S. (2009). *Immigrant Associations in the Metropolitan Area: Forms of Mobilisation, Participation and Representation*. Helsinki: University of Helsinki, Swedish School of Social Science.
- Saukkonen, P. (2013). *Erilaisuuksien Suomi. Vähemmistö- ja kotouttamispolitiikan vaihtoehdot*. Helsinki: Gaudeamus.
- Saukkonen, P. (2017). *Interplay and co-operation between national and local levels in integration policy*. Working Papers 2017: 4. Helsingin kaupunginkanslia, kaupunkitutkimus ja -tilastot 2017, Helsinki. https://www.hel.fi/hel2/tietokeskus/julkaisut/pdf/17_09_18_Tyopaper_eita_4_Saukkonen.pdf Luettu 1.2.2019.
- Sisäisen turvallisuuden strategia. Sisäministeriön julkaisu 15/2017. Helsinki: Sisäministeriö.
- Sotkasiira, T. (2018a). *Kotoutumista vai hyvinvointia? Metafora-analyysi syrjäseutujen kotopalveluista*. Teoksessa Hiitola, J., Anis, M. & K. Turtiainen (toim.) *Maahanmuutto, palvelut ja hyvinvointi. Kohtaamisissa kehittyviä käytäntöjä*. Tampere: Vastapaino, 30–52.
- Sotkasiira, T. (2018b). *Tietävä, tulkitseva ja taisteleva asiantuntijuus turvapaikanhakijoiden sekä ammattilaisten ja vapaaehtoisten välisissä kohtaamisissa*. *Janus*. 26(4), 292–308.
- Stenius, M. (2016). *Why share? Motivational predictors of individual knowledge sharing in expert work*. Publications of the Faculty of Social Sciences 33. *Social Psychology*. Helsinki: Unigrafia.
- Sundbäck, L. (2017). *Är integrationspråket individens, kommunens eller statens val? Slutrapport över projektet Integration på svenska vid Kommunförbundet*. Helsingfors: Finlands kommunförbund.
- Säävälä, M. (2012). *Burden of Difference? Scholl Welfare Personnel's and Parents' Views of Wellbeing of Migrant Children in Finland*. *Finnish Yearbook of Population Research* 2012, 31–50.
- Sørensen, E. & Torfing, J. (2011) *Enhancing Collaborative Innovation in the Public Sector*. *Administration & Society*, 43(8), 842–868.
- Tanner, A. (toim.) (2008). *Poliisi ja maahanmuuttajat. Kohti kotoutumista edistävää vuorovaikutusta. Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 67/2008*. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu.
- Tarnanen, M, Pöyhönen, S., Lappalainen, M. & Haavisto, S. (toim.) (2013). *Osallisena Suomessa. Kokeiluhankkeiden satoa. Delaktig i Finland. Skörden från försöksprojektet. Jyväskylän yliopisto, soveltavan kielentutkimuksen keskus. Suomen Kulttuurirahasto. Svenska kulturfonden. Jyväskylä & Helsinki/Helsingfors*.
- Tervonen, M. (2017a). *Historiankirjoitus ja myytti yhden kulttuurin Suomesta*. Teoksessa Markkola, P., Snellman, H. & A.-C. Östman (toim.) *Kotiseutu ja kansakunta. Miten suomalaista historiaa on rakennettu*. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura, 137–162.
- Tervonen, M. (2017b). *Jakautuuko Suomi? 4 näkökulmaa Vuosaaresta*. Rätty, R. (toim.) *Tervetuloa, tämä on Vuosaari*, 6–17. Myös https://issuu.com/reettaraty/docs/vuosaari_lehti

- Tervonen, M., Pellander, S. & Yuval-Davis, N. (2018). Everyday Bordering in the Nordic Countries. *Nordic Journal of Migration Research*, 8(3), 139–142.
- Tiilikainen, M. (2016). Onko paikalla väliä? Somalialaisten perheiden turvallisuuden kokemuksia Torontossa ja Helsingissä. Teoksessa Heikkilä, E. & T. Martikainen (toim.) *Maassamuutto ja siirtolaisuus kehityksen moottoreina? IX Muuttoliikesymposium 2015*. Turku: Siirtolaisuusinstituutti, 53–72.
- Torfig, J., Krogh, A., Ejrnæs, A. (2017). Samarbejdsdrevet innovation i kriminalpræventive indsatser. Slutrapport om sammenhængene mellem samarbejde, innovation og kriminalpræventiv effekt og måling heraf. Roskilde Universitet og medarbejdere fra Københavns Kommunes Sikker By sekretariat i perioden 2015-2017. København: Rosendahls A/S.
- Turtiainen, K. & Hiitola, J. (2015). Varhaisen tuen palvelut maahanmuuttajataustaisille perheille. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja, Konserni 68/2015. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö.
- Tynjälä, P. (2008). Perspectives into learning at the workplace. *Educational Research Review*, 3(2), 130–154.
- Uhnoo, S. (2015). Within 'the Tin Bubble': the police and ethnic minorities in Sweden. *Policing and Society*, 25(2), 129–149.
- Utsatta områden – Social ordning, kriminell struktur och utmaningar för polisen. 2017. Underrättelseenheten Juni 2017. Stockholm: Nationella operativa avdelningen.
- Vanhanen, S. & Heikkilä, E. (2017). Multi-professional work practices in the field of immigrant integration – examples of collaboration between the police and social work. *Migration Letters*, 14 (2), 273–284.
- Virta, S. (2012). Lähipoliisitoiminta muuttuvassa toimintaympäristössä. Teoksessa Honkonen, R. & V. Muttillainen (toim.) *Poliisin toimintaympäristö: Poliisiammattikorkeakoulun katsaus 2012*. Poliisiammattikorkeakoulun raportteja. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu, 132–140.
- Vitikainen, A. (2018). Monikulttuurisuus ja yhdenvertaisuus – Ristiriidoista eteenpäin? Teoksessa Häyry, M., Takala, T. & J. Ahola-Launonen (toim.) *Oikeudenmukaisuuden ongelma*. Helsinki: Gaudeamus, 36–45.
- Vuoden poliisi haluaa luoda luottamusta. Helsingin Sanomat 6.1.2018, C21.
- Vuoden poliisi Vesa Jauhiainen on antanut poliisille kasvot Turun lähiöissä. https://www.poliisi.fi/poliisihallitus/tiedotteet/1/0/vuoden_poliisi_vesa_jauhiainen_on_antanut_poliisille_kasvot_turun_lahioissa_84954 Luettu 11.10.2019.
- Vuorensyrjä, M. & Lehmuskoski, A. (2017). Poliisikoulutuksen vaikuttavuusarviointi 2017: vuosina 2014–2015 valmistuneiden poliisien työllisyys ja arviot koulutuksen työelämävastaavuudesta. Poliisiammattikorkeakoulun raportteja. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu.
- Vuori, J. (2015). Kotouttaminen arjen kansalaisuuden rakentamisena. *Yhteiskuntapolitiikka* 80(4), 395–404.
- Välimäki, M. (2019). Poliittikkaa kansallisten, kansainvälisten ja ideologisten reunaehtoien puitteissa: Suomalaiset puolueet ja maahanmuutto 1973–2015.

- Turun yliopiston julkaisuja. *Annale Universitatis Turkuensis*. Sarja C, osa 481. Turku: Turun yliopisto.
- Wahlström, M. (2011). *The Making of Protest and Protest Policing. Negotiation, Knowledge, Space, and Narrative*. Göteborg Studies in Sociology No 47. University of Gothenburg. Göteborg.
- Wieslander, M. (2014). *Ordningsmakter inom ordningsmakten. Diskurskamp, dilemma och motstånd i blivande polisers samtal om mångfald*. Karlstad University Studies 2014:40. Karlstad: Karlstad universitet.
- Wrede, S. & Nordberg, C. (toim.) (2010). *Vieraita työssä: työelämän etnistyvä eriarvoisuus*. Helsinki: Gaudeamus.
- Wrede, S., Olakivi, A., Fischer, N. & Sigfrids, A. (2016). *Autonomia ja ammatillisuus käytännön lääkäreiden näkökulmasta*. Helsinki: Lääkäriliitto.

LIITE 1

Haastattelurunko yksilöhaastattelu

Johdanto

- Mistä tutkimuksessa on kyse
- Oma taustani, minkä vuoksi olen kiinnostunut tästä aiheesta ja poliisin työstä
- Korosta keskustelun luottamuksellisuutta; myös että kaikki vastaukset ovat luvallisia ja oikein

Taustakysymykset

- Kerro itsestäsi, omasta koulutuksestasi ja työhistoriastasi
- Miten ja millaisissa työtilanteissa itse kohtaat maahanmuuttajia?
- Mitä 'kotoutumisen edistäminen' tai 'kotouttava työ' mielestäsi tarkoittaa käytännössä? Mitä se on poliisin työssä?

Teemakysymykset

Monialainen yhteistyö poliisin työn näkökulmasta

- Miten itse olet (ollut) mukana monialaisessa yhteistyössä? Kerro esimerkkejä
- Millaista yhteistyö on?
  - satunnaista, tilannesidonnaista, jatkuvaa
  - ajankohtaisen tiedon jakamista, konsultoivaa, toiminnan koordinointia, mitä esimerkiksi?
  - miten toimii (kuka johtaa, koordinoi, vie eteenpäin jne.)
- Keitä yhteistyössä on mukana?
- Ovatko etniset tai uskonnolliset yhteisöt mukana? Jos ovat, niin millä tavoin?
- Mikä merkitys on sillä, että poliisi on mukana yhteistyössä?
- Mikä mielestäsi yhteistyössä on parasta, mikä vaikeinta? Minkä vuoksi?

Poliisin työ, osaaminen ja asiantuntijuus

- Mitä hyötyä poliisin työlle on keskustelusta eri alojen edustajien kanssa?
- Entä mitä hyötyä poliisin osallistumisesta on

- Eri yhteiskumppaneiden kannalta?
- Omien asiakkaiden tai eri yhteisöjen kannalta?
- Millainen osuus yhteistyöllä on oman työsi kokonaisuudessa?
- Miten työyhteisösi ja esimiehesi tukee ja ohjeistaa monialaista yhteistyötä kotouttavassa työssä?
(manuaalit, kirjalliset ohjeistukset tms.)
- Vaikuttaako monialainen yhteistyö omaan työyhteisösi ja sen toimintaan?
- Miten viet sidosryhmiltä saatua tietoa eteenpäin a) omassa työssäsi, b) työyhteisössäsi?
- Jos mietit työtäsi tästä hetkestä viisi vuotta eteenpäin, millaista a) oma työsi, b) yhteistyö on silloin?

Haastattelurunko ryhmähaastattelu

Aluksi yhteisesti haastattelun toteutuksesta

Rajattu aika; Kaikkien näkemykset tärkeitä; Keskustelu on luottamuksellista, eikä sitä jatketa tai kommentoida enää tilaisuuden jälkeen

Esittäytyminen lyhyesti

Yhteistyö käytännössä

Kun yhteistyö ”toimii”, mitä se tarkoittaa?

Mieti, miten ohjeistaisit uutta työntekijää? Mitä mielestäsi on tärkeää tietää?

Mitkä ovat yhteistyön rajat? Mitä pitää varoa, onko jotain sellaista?

Yhteistyö ja yhteisöt

Mitä jokin yhdistys tai yhteisö edustaa,

minkä vuoksi juuri heidän kanssaan tehdään yhteistyötä?

Miten yhteyshenkilö(t) valikoituu(vat)?

Kuka (ketkä) edustaa(vat) yhteisöä? Kenen ääntä, mielipiteitä tai kokemuksia?

Yhteistyö ja luottamus

Miten luottamus rakentuu?

Onko (millä tavoin) oleellista? Mitä se tarkoittaa käytännössä?

Miten huomaat epäluottamuksen?

Yhteistyö omassa työssä

Miten yhteistyö vaikuttaa omaan työhösi poliisina?

Mitä mielestäsi olet oppinut yhteistyöstä?

Mieti, että sinun pitäisi perustella esimiehellesi sitä, minkä vuoksi yhteistyötä tehdään - mitä silloin haluat tuoda esiin?

Lopuksi

Onko vielä jotain, mitä haluaisit tuoda esiin tai kertoa?

ORIGINAL PAPERS

I

EMERGING JOINT EXPERTISE? MULTIAGENCY COLLABORATION DESCRIBED IN LOCAL INTEGRATION PROGRAMMES IN FINLAND

Sari Vanhanen 2015

Finnish Yearbook of Population Research 50, 85–95

<https://journal.fi/fypr/article/view/49665>

Reproduced with kind permission by the Population Research Institute of The Family Federation of Finland (Väestöliitto) in collaboration with The Migration Institute of Finland and The Finnish Demographic Society.

Emerging Joint Expertise? Multiagency Collaboration Described in Local Integration Programmes in Finland

SARI VANHANEN, University of Jyväskylä, Finland

Abstract

Multiagency collaboration is seen as an essential way of working to promote the two-way integration of newcomers and a receiving society. The term multiagency collaboration underlines the diversity of actors in cooperation. Cross-sectorial networks are mentioned in higher strategies as well as in the local programmes or plans for action. But how is multiagency work structured at the local level? This article looks at the examples of multiagency collaboration in the written documents of local integration programmes in the Finnish context. The examples are chosen from different areas. It seems that collaboration is widely emphasized as a goal or a working method. Whereas expertise in integration work is relatively novel in Finland, more analytical awareness of multiagency collaboration could support learning in networks and developing hybrid practices in this emerging field of knowledge.

Keywords: multiagency collaboration; two-way integration; local integration programmes; learning in networks; joint expertise

Introduction

This article investigates local integration programmes and the ways in which multiagency collaboration is mentioned in these documents. Here, the term *multiagency collaboration* highlights the diversity of actors in cooperation: not only the authorities or certain professionals, but also civil organizations, associations and ethnic or religious communities are represented. In essence, promoting the integration of migrants can be characterised as proactive work where the ideas of inclusion and emancipation are emphasised. Multiagency collaboration is justified in promoting active citizenship and participation of newcomers, and in developing good relations and fostering mutual interaction. Following the idea of two-way integration, the perspective and participation of immigrants in the multiagency collaboration is crucial as they are not only an object but partners and have an essential role in the cooperation. (Laki kotoutumisen edistämisestä 2010, 3§)

On the other hand, collaboration can be a useful – and even necessary – method in

formulating new knowledge and work processes (e.g. Isoherranen 2012; Palonen et al., 2014; Tynjälä 2008). In a novel field of expertise like promoting two-way integration in the Finnish society, both formal and informal learning are needed. According to Tynjälä (2008) learning in work can occur at different levels and learners may be individuals, groups, communities, organizations, networks and regions. Learning can be understood as the creation of new knowledge and considered a social process where the aim of participation is to develop new practices (Tynjälä 2008, 131).

It is notable that promoting, and even realising, integration services in the Finnish context is often based on project work and project based funding. Active networking is usually expected either in the project implementation and/or in project steering group with the representation of various actors. One specific project '*Osallisena Suomessa*' (Participatory Integration in Finland) was mentioned in the Integration Act (2010) with the purpose of finding and creating local examples of good practices in promoting integration nationwide. The project targeted lifelong learning, starting from primary education of early years up to various forms of learning in adult education. The main outcome was the notion of the essential role of local collaboration and multiagency networks. Despite the demanding economic situation, new innovative work processes or working cultures were created, and they are expected to sustain. (Tarnanen et al. 2013; *Osallisena Suomessa* -hankkeen arviointiraportti 2013)

The purpose of the local integration programmes, based on the Integration Act in Finland (2010), is to coordinate and give guidelines to integration work at the local level. Programmes are compiled by a municipality or several municipalities together (Integration Act 2010, 6§ and 31§-33§). In practice, programmes can be seen as mediators between integration policy and everyday work at the local level. Before looking at the multiagency collaboration in the local integration programmes, a theoretical discussion related to the integration, multicultural policies and integration work 'dealing with dilemmas' at the street level are focused on from both a sociological and a multidisciplinary perspective (Hagelund 2008; Nordberg & Wrede 2015). Yet the need for collaboration is connected with the changing demands in working life. Examples of local integration programmes are analysed by looking at how multiagency collaboration is mentioned and described. In the end, also the levels of learners in the integration work are reflected upon. This article can be seen as an opening for further discussion and analysis of local collaborative activities and the processes for emerging joint expertise in this specific field.

Multiagency collaboration in integration work: generating joint expertise?

The issue of integration of immigrants revolves around the question of differences which includes identity discourses and recognising differences particularly in the public sphere (Pentikäinen 2008, 327; see also e.g. Alitolppa-Niitamo et al. 2012; Rastas et al. 2005; Martikainen et al. 2013; Saukkonen 2013). Parekh (2008) points out that the idea of integration is not as innocent as it seems. It involves a particular way of incorporating outsiders into the prevailing social structure, and it is sometimes either indistinguishable or only marginally different from assimilation. Immigrants might integrate at some of the levels (political, economic, social, moral and cultural) but not at others. Rather than ask how immigrants can be assimilated or integrated, we should ask how they can become equal citizens and be bound to the rest of the society by the ties of common belonging, which is a two-way process requiring a broad consensus on what is expected of each party (Parekh 2008, 85-87; see also Pentikäinen 2008; Brochmann & Djuve 2013).

The process of integration is closely connected to multicultural policies, which from a sociological perspective can be viewed in two reciprocal ways: both as a form of claims-making by minority groups, and as a way in which the dominant society and its political system accommodate and manage diversity (Kivisto & Wahlbeck 2013, 5). It is useful to break open the concept of multicultural policies in order to differentiate between measures targeted at ethno-cultural groups and policies where the goal is to transform common institutions in a manner that is more inclusive and hospitable towards ethnic diversity (Borevi 2012, 144-144).

How are these perspectives brought to practice? Welfare workers and institutions dealing with the dilemmas of integration at the street-level are both providing space for cultural diversity and promoting social equality. Public sector employees have created various repertoires to handle everyday dilemmas for which policies do not provide solutions (Hagelund 2009, 88-96). The dilemmas have also been touched upon from various perspectives in the Finnish context, in studies concerning e.g. interaction and interpretations in special issues and the definition of professional roles (Anis 2008); stress factors at work and training towards becoming critical pragmatic intercultural professionals (Brewis 2008); effects of cultural diversification in the work of civil servants (Hammar-Suutari 2009); intercultural competences of both the authorities and the immigrants (Lumio 2011); possible tensions between the authorities and the immigrants (Tanner 2008); school welfare personnel's and parents' views on the wellbeing of migrant children (Säävälä 2012); and emerging cultural diversity in Finnish youth work (Ahponen et al. 2014). Also the roles of immigrant, ethnic or religious associations have been analysed from a perspective of integration and as a part of modern governance and civil society (Pyykkönen 2007; Pyykkönen & Martikainen 2012; Lautiola 2013).

Multiagency collaboration can be one method to settle dilemmas in daily work in the field of integration. According to McLaughlin et al. (2011) multi-professional col-

laboration contains a shared understanding that a ‘joined up’ approach with ‘joined up thinking’ would reduce the overlap between services and promote the pooling together of expertise and resources, resulting in not only added value but a more effective and less costly service. The significance of collaboration is in being able to respond holistically to the needs of the service user, and to arrive at a more developed understanding of the problem and its potential solutions (McLaughlin 2011, 20; see also Isoherranen et al. 2008; Isoherranen 2012). However, the main challenges of developing inter-professional collaboration in an organisation have been seen in the roles involving agreed flexibility, the specification of responsibilities, the practices of developing shared knowledge, as well as in learning teamwork and interaction skills. Organisational structures constitute the fifth challenge as they do not always support the development of shared knowledge and a joint operating model (Isoherranen 2012, 6).

The multiplicity of domains is characteristic when thinking about the mechanisms for emerging expertise. Due to the complex and non-traditional nature of the problems to be solved, typical for many new areas of expertise, they are placed on the interface of traditional fields of expertise, infiltrating an entirely new area of research and knowledge production. Hybrid practices, processes and expertise enable lateral information flows and cooperation across the boundaries of organisations, firms and groups of experts or professionals (Palonen & al. 2014, 136).

In sum, multifaceted processes of two-way integration and restructuring welfare state, different counterparts dealing with dilemmas at the local level and an option for new areas of expertise within various forms of lateral collaboration are combined at the local or street level. Following the definition of Kivisto and Wahlbeck, (2013), the dominant society shows various ways to accommodate and manage diversity e.g. through the local integration programmes. But what do the programmes say about multiagency collaboration: how is an active (or possible) dialogue mentioned and described?

Research question and data

As mentioned in the introduction, the aim of local integration programmes is to coordinate and give guidelines to integration work at the local level. The local programme is compiled by a municipality or several municipalities together. A municipality (or a coalition) has the responsibility to implement and develop the programme in collaboration with other actors. Furthermore it also has to follow the realisation of the programme and evaluate its impacts. The planning, implementation and development is completed by local authorities in co-operation with employment and economic development offices and other officials, and with organisations, associations and communities promoting integration and fostering good ethnic relations (Integration Act, 31-32§).

In this article I study local integration programmes from the perspective of multiagency collaboration asking a) how collaboration is mentioned and described, and b) what the forms for collaboration are. The material is based on three examples of local integra-

tion programmes representing local variations and covering different parts of Finland.

It is notable that the integration programmes can vary between the municipalities because they are based on the independent service structure of each municipality. Another factor affecting local services is the number of immigrants that varies drastically between the municipalities in Finland, where the metropolitan area has the highest density of migrants but many rural municipalities may only have a few dozen. Most of the large cities have included the local integration programme in their wider strategic plans, yet some cities have also a separate immigration (also called ‘multicultural’) programme or a strategy. In the rural areas with aging and dwindling populations, either within one municipality or between several municipalities, local cooperation has an important role in developing and finding new options for services to sustain. (see e.g. Harilahti-Juola 2014; Mattila & Björklund 2013)

The examples here are from a small city, a coalition of several municipalities and a large city. They are not painting the whole picture but offering some viewpoints for the questions above. Analysing the qualitative material in the form of written documents is based on content analysis (see e.g. Elo & Kyngäs 2008).

Collaboration described in three local integration programmes

Examples of local integration programmes are from the city of Pudasjärvi, the region of Pietarsaari and the city of Tampere. All of them took part in the developing project ‘*Osallisena Suomessa*’ (Participatory Integration in Finland project) with different aims and focus groups. (Tarnanen et al. 2013)

The first example, the city of Pudasjärvi, is located at the edge of sparsely populated Lapland and has been facing strong socioeconomic challenges like many other regions in Northern and Eastern parts of Finland. Yet it has been a kind of innovator in developing local services to attract new residents with the slogan to combine an economy-based strategy with a wellbeing or ‘vitality’ strategy (‘*elinkeinopolitiikasta elinvoimapolitiikkaan*’). One of Finland’s reception centres for refugees is situated in Pudasjärvi. The City of Pudasjärvi has been actively developing the services for newcomers with the idea of including them within the general services that the municipality offers for all inhabitants. In addition, they have created new forms of services or ways of working to meet the needs of migrants, e.g. in attending and completing primary school in adulthood, and improving Finnish skills in new learning environments. (Harilahti-Juola 2014)

A network-based model in Pudasjärvi was built to coordinate the integration / migration work as part of the central administration in the municipality. This network is closely connected to services for education, employment, social and health, and leisure time services. The main task of the network is to have a holistic overview of the migration and to develop further services that are needed whatever the reason for immigration

is. The main aim is to enhance the collaboration between the local actors (Pudasjärven kaupunki Kotouttamisohjelma 2013-2016, 7). Third sector organisations are involved as well, such as the Finnish Red Cross, the 4H club, Maa- ja kotitalousnaiset, MSL, sport clubs, parishes and village associations. They can receive special funding from the city for activities supporting two-way integration, the learning of the Finnish language and the building of positive ethnic relations (Kotouttamisohjelma, 21).

The second example represents the Swedish-speaking area on the western coast of Finland: the Pietarsaari region (including Pietarsaari, Uusikaarlepyy, Pedersöre, Luoto and Kruunupyö) has developed multiagency networks on a regional basis. Integration work is connected partly to an existing collaboration, and partly built up specifically in order to concretely share resources and tasks and promote joint knowledge (Pietarsaaren seudun kotouttamisohjelma 2014–2017, 5; 22-23; 44–45). It is notable that the number and profile of migrants varies in the region. The Oravainen/Oravais reception centre for refugees has locations in several municipalities.

In the integration programme of the Pietarsaari region a cross-sectorial collaboration between the authorities as well as with immigrants and local inhabitants is clearly emphasised. The programme clarifies the need for collaboration from three bases: multiagency collaboration between different actors (both authorities and associations), between various immigrant (or ethnic) communities as well as between local inhabitants and migrants. The aim is for all collaboration partners to have easy access to the information they need. They also mention the importance of having a joint contact person for updated information and interaction. In the city of Pietarsaari the cross-sectorial collaboration is active but further development is still needed. Also the learning institutions in the region have regular meetings concerning the needs arising from the immigrant population. It is mentioned that for example in preparatory teaching (*valmistava opetus*) for newcomers there is a need for sharing experiences, finding regional solutions and maintaining cooperation. Additionally, the collaboration between the municipalities is emphasised in the various services for receiving refugees. According to the regional integration programme, the collaboration should attain all the sectors more permanently and this should be coordinated persistently. A joint organ with decision-making powers provides a comprehensive follow-up and evaluation of the programme. (Pietarsaaren seudun kotouttamisohjelma 2014-2017)

The third example, the city of Tampere in the Pirkanmaa region, has profiled itself with a strong emphasis on the active role for newcomers and a vivid interaction between all inhabitants. In Tampere migration is characterised by a high percentage of international students and specialists at the local universities. The integration programme of Tampere claims that client-oriented integration is based on the functional collaboration between different sectors of administration. Regular meetings and active discussions are organised in order to sustain and develop cross-sectorial collaboration. The unit managers of the different municipal sectors are supposed to offer reasonable time resources for their staff to participate in cross-sectorial networking. In the meetings new sugges-

tions are given to better and more efficiently organise integration work. Cross-sectorial cooperation is also seen as a tool for diminishing costs.

Furthermore, the integration programme of Tampere emphasises an active partnership with the private and the third sector, the local education institutions and a larger regional network and there are regular cross-sectorial meetings to promote this partnership. The third sector organisations, including immigrant associations, are encouraged to produce services to promote integration. The aim is to encourage long term partnerships in ordering these services. The third sector is very active, with services and integration activities available for immigrants. There are several associations and projects developing further activities, including the Finnish Refugee Council's Organization Incubator (Järjestöhautomo) project that supports immigrant associations. The Tampere Immigrant Council has been established in an advisory capacity but it lacks decision-making powers (Tampereen kaupungin kotouttamisohjelma 2010-2020). The city of Tampere is also part of the EURO CITIES network of good practices in integration.

Conclusions for further discussion

The Integration Act in Finland requires local multiagency collaboration to be initiated by a municipality. The relevance of joint networks and multiagency collaboration in promoting two-way integration at the local level can be found in local integration programmes. Although the forms of collaboration can vary according to local context and specific characteristics, an active cross-sectorial work is emphasised.

How is collaboration mentioned and described? Because the municipalities are the key-unit in undertaking the integration programme, the collaboration is closely connected to the service structure in each municipality and the authorities involved. When the programme is shared by a coalition of municipalities, an active networking between the partners is a prerequisite for collaboration. In all the example programmes in this material, collaboration is described as cross-sectorial work. For example, in Tampere the unit managers are supposed to offer reasonable time resources for the joint network, and in Pudasjärvi cross-sectorial collaboration is seen as a platform for the integration programme to be implemented. On the other hand, collaboration is connected to the inclusion or partnership of newcomers. An active interaction between all inhabitants is supported in neighbourhoods or in low-threshold activities (culture or sport clubs). Furthermore, the collaboration with third sector organisations and/or migrant associations is mentioned in integration programmes with local variations.

What are the forms for collaboration? In the programmes based on the coalition of municipalities there are many forms for collaboration: not only a joint advisory committee but also e.g. in language education and in the use of interpreters collaboration is seen important. In addition to the authorities, multiagency collaboration includes e.g. third sector and local parishes of different religions. Collaboration with the migrant associations has various forms. One of these is encouraging and informing the asso-

ciations to provide services for the municipality. Regional, national and international networks are one further form in collaboration. These are necessary in developing the local integration work in general but also getting project based funding for new activities. However, the coordination of the multiagency collaboration is seen as significant.

Thinking about the levels of learning (Tynjälä 2008), *who are the learners in multiagency collaboration connected to integration work?* In the local integration programmes, the need for promoting new knowledge and work practices is mentioned in different ways. Here, the learners are individuals, organisations and regions. The need for knowledge creation in the integration work is emphasised. According to this material it seems that the authorities are expected to share and fulfil their expertise with the colleagues both with similar professional background and also with other experts, actors or institutions. Not only the newcomers but also the neighbourhoods are supposed to learn reciprocally.

A remarkable character in the local integration programme is dealing with a timespan. In restructuring the welfare state alongside multifaceted processes of two-way integration, one aim is to build up persistent work practices, as stated in the programmes above. It is noted that the measures and practices should be available to all immigrants as a part of the general basic advisory service provided to all local residents. Yet the local integration programmes are to be checked every four years following the time period of municipal elections. This may cause critical evaluation e.g. of the assets at the local level. As mentioned earlier, the integration practices are often based on temporary project work and funding. So the local integration programmes are dealing both with continuance and transformation according to the political atmosphere and project phases. Multiagency collaboration is connected to a similar play with permanent practices and discontinuities where some actors have a more stable status than the others.

However, the main challenges in collaboration (Isoherranen 2012) concern the roles involving agreed flexibility and the specification of responsibilities. In the examples of local integration programmes the organisational structures for multiagency work are described but there is a need for analysing how well or poorly these structures support the development of shared knowledge and joint expertise in the field of two-way integration. In the future there is a need to more closely analyse the multiagency collaboration from this point of view. Nevertheless, this article offers one perspective on the question about how a dominant society and its political system accommodate and manage diversity (Kivisto & Wahlbeck 2012), or how common institutions transform to become more inclusive towards ethnic diversity (Borevi 2012). Later on it will be important to look more closely at the functions of collaboration and also at the significances of expanding expertise.

References

- Ahponen, P., Harinen, P., Honkasalo, V., Kivijärvi, A., Pyykkönen, M., Ronkainen, J., Souto, A.-M. & Suurpää, L. (2014) New challenges for Nordic welfare services. *Emerging Cultural Diversity in Finnish Youth Work. Nordic Journal of Migration Research*. Volume 4, Issue 1, pp. 30–39.
- Alitolppa-Niitamo, A., Fågel, S. & Säävälä, M. (Eds.) (2013). *Olemme muuttaneet – ja kotoudumme*. Maahan muuttaneen kohtaaminen ammatillisessa työssä. [We Have Migrated – and Feel Home Here. Professionals Meeting with Immigrants at Their Work.] Väestöliiton Monikulttuurinen osaamiskeskus. Kirjapaino Fram, Vaasa.
- Anis, M. (2008). *Sosiaalityö ja maahanmuuttajat*. Lastensuojelun ammattilaisten ja asiakkaiden vuorovaikutus ja tulkinnat. [Social Work and Immigrants. Interaction and Interpretations of Child Protection Professionals and Clients] Väestöntutkimuslaitoksen julkaisusarja D 47/2008, Helsinki.
- Borevi, K. (2013) Understanding Swedish Multiculturalism. In Kivisto, P. & Wahlbeck, Ö. (Eds.) *Debating Multiculturalism in the Nordic Welfare States*. pp. 219-45. Palgrave Politics of Identity and Citizenship Series. Palgrave Macmillan, pp. 140–69.
- Brewis, K. (2008) *Stress in the Multi-ethnic Customer Contacts of the Finnish Civil Servants*. Developing Critical Pragmatic Intercultural Professionals. Jyväskylä Studies in Humanities 103. University of Jyväskylä.
- Brochmann, G. & Djuve, A. (2013). Multiculturalism or Assimilation? The Norwegian Welfare State Approach. In Kivisto, P. & Wahlbeck, Ö. (Eds.) *Debating Multiculturalism in the Nordic Welfare States*. pp. 219-45. Palgrave Politics of Identity and Citizenship Series. Palgrave Macmillan.
- Elo, S. & Kyngäs, H. (2008). The Qualitative Content Analysis Process. *Journal of Advanced Nursing* 62(1), pp. 107–115.
- Hagelund, A. (2009). Dealing with the Dilemmas: Integration at the Street-level in Norway. *International Migration*. Volume 48 (2), pp. 79-102.
- Hammar-Suutari, S. (2009) *Asiakkaana erilaisuus – Kulttuurien välisen viranomaistoiminnan etnografia*. [Difference as a Client – Ethnography of Intercultural Civil Servants.] Publications of Carelian Institute n:o 147. University of Joensuu.
- Harilahti-Juola, V. (2014). Maahanmuutto tuo kuntaan uusia kuntalaisia. [Migration Brings New Residents to a Municipality]. In Heikkilä, E. (Ed.) *Haavoittuvasta lapsuudesta ehjään aikuisuuteen*. Siirtolaisuusinstituutti, Tutkimuksia A 49. Pallosalama, Turku.
- Isoherranen, K., Rekola, L. & Nurminen, R. (Eds.) (2008) *Enemmän yhdessä*. Moniammatillinen yhteistyö. [Together More. Multiprofessional collaboration]. Sanoma Pro Oy.
- Isoherranen, K. (2012). *Uhka vai mahdollisuus – moniammatillista yhteistyötä kehittämässä*. [Threat or opportunity. Promoting interprofessional collaboration.] Helsingin yliopisto, Sosiaalitieteiden laitos. Sosiaalitieteiden laitoksen julkaisuja 2012:18
- Kivisto, P. & Wahlbeck, Ö. (Eds.) (2013). *Debating Multiculturalism in the Nordic Welfare States*. Palgrave Politics of Identity and Citizenship Series. Palgrave Macmillan.
- Laki kotoutumisen edistämisestä (1386/2010), [Integration Act in Finland] <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101386> [assessed 7 September 2014]
- Lautiola, H. (2013) *Kumppanuutta kotouttamisen kentillä*. Esimerkkejä järjestöjen ja viranomaisten yhteistyöstä kotouttamisessa. [Partnership in the Fields of Integration. Examples of Collaboration Between Associations and Authorities]. Suomen kulttuurirahasto, Kopio Niini.
- Lumio, M. (2011) *Hymyn takana – Thaimaalaiset maahanmuuttajat, viranomaiset ja kotoutuminen*. [Behind the Smile. Thai Immigrants, Authorities and Integration] Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 93. Poliisiammattikorkeakoulu. Tampereen yliopistopaino Oy, Juvenes Print.
- Martikainen, T., Saukkonen, P. & Säävälä, M. (Eds.) (2013). *Muuttajat*. Kansainvälinen muuttoliike ja suomalainen yhteiskunta. [Migrants. International Migration and a Finnish Society]. Gaudeamus.

- Mattila, M. & Björklund, K. (2013). *Tomaatteja, teollisuutta ja monikulttuurisuutta*. Närpiön malli maahanmuuttajien kotouttamisessa. [Tomatoes, Industry and Multiculturalism. A model of Närpiö in Integration of Immigrants.] Aluekeskuksen tutkimuksia nro 5. Siirtolaisuusinstituutti, Turku.
- McLaughlin, H., Reubsaet, H. & Vanhanen, S. (2011). Introduction. In Heikkilä, E., Danker, M., Cómez Ciriano, E., McLaughlin, H. & Reubsaet, H. (Eds.) *Working Together for Better Integration – Immigrants, Police and Social Work*. pp. 7-22. Migration Studies C18. Institute of Migration, Turku.
- Nordberg, C. & Wrede, S. (2015) Street-Level Engagements: Migrated Families Encountering the Local Welfare State. *Nordic Journal of Migration Research*. 5(2), pp. 54-57.
- Osallisena Suomessa -hankkeen arviointiraportti (2013) [The Evaluation Report of Participatory Integration in Finland –project]. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja. Konserni 29/2013.
- Palonen, T., Henry P.A. Boshuizen, H.P.A. & Lehtinen, E. (2014). How Expertise is Created in Emerging Professional Fields. In Halttunen, T., Koivisto M. & Billett, S. (Eds.) *Promoting, Assessing, Recognizing and Certifying Lifelong Learning*. pp. 131-149. International Perspectives and Practices. Springer, Dordrecht.
- Parekh, B. (2008). *New Politics of Identity*. Political Principles for an Interdependent World. Palgrave Macmillan.
- Pentikäinen, M. (2008) Creating an Integrating Society and Recognizing Differences. The Role and Limits of Human Rights, with Special Reference to Europe. *Acta Electronica Universitatis Lapponiensis* 38.
- Pyykkönen, M. (2007). Järjestäytyvät diasporat. Etnisyys, kansalaisuus, integraatio ja hallinta maahanmuuttajien yhdistystoiminnassa. [Organised Diasporas. Ethnicity, Citizenship, Integration and Governance in Migrant Associations]. *Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social Research*. Jyväskylän yliopisto.
- Pyykkönen, M. & Martikainen, T. (2013). Muuttoliike ja kansalaisyhteiskunta. [Migration and Civil Society]. In Martikainen, T., Saukkonen, P. & Säävälä, M. (Eds.) *Muuttajat. Kansainvälinen muuttoliike ja suomalainen yhteiskunta*. pp. 281-300. Gaudeamus.
- Rastas, A., Huttunen, L. & Löytty, O. (Eds.) (2005). *Suomalainen vieraskirja*. Kuinka käsitellä monikulttuurisuutta. [A Finnish guestbook. How to Handle Multiculturalism]. Vastapaino, Tampere.
- Saukkonen, P. (2013) *Erilaisuuksien Suomi*. Vähemmistö- ja kotouttamispolitiikan vaihtoehdot. [Finland and Differences. Alternatives of Minority and Integration Policy]. Gaudeamus.
- Säävälä, M. (2012) The Burden of Difference? School Welfare Personnel's and Parents' Views of Well-being of Migrant Children in Finland. *Finnish Yearbook of Population Research* 2012, pp. 31-50.
- Tanner, A. (2008). *Poliisi ja maahanmuuttajat*. Kohti kotoutumista edistävää vuorovaikutusta. [Police and Immigrants. Towards the Interaction Promoting Integration]. Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 67. Tampere.
- Tarnanen, M., Pöyhänen, S., Lappalainen M. & Haavisto, S. (Eds.) (2013). *Osallisena Suomessa*. Kokeiluhankkeiden satoa. Delaktig i Finland. Skörden från försöksprojekten. [Participatory Integration in Finland. Findings from the Pilot Projects]. Jyväskylän yliopisto, Soveltavan kielentutkimuksen keskus. Suomen Kulttuurirahasto. Svenska kulturfonden. Jyväskylä & Helsinki/Helsingfors.
- Tynjälä, Päivi (2008) Perspectives into Learning at the Workplace. *Educational Research Review*. Vol. 3 (2), pp. 130-154

Local integration programmes:

- Pietarsaaren seudun kotouttamisohjelma 2014-2017. [Integration Programme of Pietarsaari Region] http://www.kotouttaminen.fi/files/41552/Pietarsaaren_seudun_kotouttamisohjelma_2014-2017.pdf
- Pudasjärven kaupunki. Kotouttamisohjelma 2013-2016. [Integration Programme of City of Pudasjärvi] http://www.pudasjarvi.fi/images/liitteet/maahanmuuttajat/kotouttamisohjelma_2013-2016.pdf
- Tampereen kaupungin kotouttamisohjelma 2010 – 2020. Tampere virtaa: Sujuvan kotouttamisen vastuullinen kaupunki.[Integration Programme of City of Tampere. Tampere Flows: A Responsible City of Fluent Integration] http://www.tampere.fi/material/attachments/k/unnamed_6421/koto_ohjelma2010.pdf

II

UUSIA KÄYTÄNTÖJÄ RAKENTAMASSA? POLIISI YHTEISTYÖN TEKIJÄNÄ KOTOUTTAVASSA TYÖSSÄ

Sari Vanhanen 2018

Työelämän tutkimus, 16(1), 49–62

<https://journal.fi/tyoelamantutkimus/article/view/85267>

Uudelleenjulkaistu Työelämän tutkimusyhdistys ry:n luvalla.

Sari Vanhanen

Uusia käytäntöjä rakentamassa?

Poliisi yhteistyön tekijänä kotouttavassa työssä

Abstrakti

Monialainen yhteistyö on yksi keskeinen työmenetelmä kotouttavassa työssä. Monialaisuus viittaa viranomaisten rinnalla järjestökentän, kieli- ja kulttuuritaustaisten yhteisöjen sekä yksityissektorin osallisuuteen yhteistyössä. Myös poliisi on yhtenä toimijana paikallisessa, monialaisessa yhteistyössä kotoutumisen edistämiseksi. Mutta mitä tämä yhteistyö on käytännössä poliisin työn näkökulmasta? Mitä poliisilta heidän nähdäkseen odotetaan ja millaista lisäarvoa poliisi kokee voivansa tuoda yhteistyöhön? Tämä artikkeli kuvailee poliisien kokemuksia yhteistyöstä perustuen väitöskirjatutkimuksen haastatteluaineistoon, joka on koottu neljän poliisilaitoksen alueelta Suomessa. Poliisityötä lähestytään kasvokkaina ja tilannesidonnaisena osaamisena, jolle on ominaista muuttuvien tilanteiden lukutaito. Teoreettisesti artikkeli tarkastelee sidosryhmäyhteistyötä sekä luottamuksen eri ulottuvuuksia poliisityössä. Kriittiseen lähilukuun perustuvan analyysin pohjalta kotoutumista edistävä yhteistyö näyttäytyy toisaalta tavanomaisena osana poliisityötä, mutta toisaalta risteävien, osin jännitteisten, tavoitteiden leikkauspisteenä. Toteutuksessa korostuu poliisin ennalta estävä työote. Yhteistyön dilemmat liittyvät työn resursseihin ajankäytön ja ammatillisen osaamisen suhteen.

Johdanto

Yhteistyö eri alojen ammattilaisten kesken korostuu työelämässä yhä enemmän: tiimit, verkostot ja moniammatilliset yhteistyöryhmät ovat yksi osa työn arkea. Yhteistyön merkityksen korostuminen liittyy yhtäältä asiantunteumuksen eriytymiseen, toisaalta kokonaisvaltaisen työotteen sekä kustannustehokkuuden vaatimukseen. Yhteistyöllä nähdään olevan yksittäisiä toimijoita laaja-alaisempia mahdollisuuksia ratkoa uusia ja muuttuvia ongelmia. Sektoripohjaisen ajattelun sijaan pyrkimyksenä on luoda kokonaisvaltainen käsitys kyseisestä tilanteesta sekä tähän vaikuttavista teki-

jöistä. (Isoherranen 2012; Rolandsson 2015; McLaughlin ym. 2011; Palonen ym. 2014.)

Myös kotouttavassa työssä sektorirajat ylittävä monialainen yhteistyö nähdään keskeisenä työmuotona. Suomessa kotouttavalla, eli kotoutumista edistävällä työllä tarkoitetaan yleisesti maahan muuttaneiden ohjausta ja neuvontaa yhteiskuntaan, työelämään, koulutukseen sekä erilaisiin palveluihin. Monialaisuudella korostetaan erityyppisten toimijoiden osallistumista paikalliseen yhteistyöhön, jolloin viranomaisten rinnalla mukana on järjestökentän, eri kieli- ja kulttuuritaustaisten ryhmien tai uskonnollisten yhteisöjen sekä yksityisen sektorin edustajia. (Laki

kotoutumisen edistämisestä 2010, §31–32.) Käytännössä yhteistyötä luonnehtii proaktiivinen, ennalta ehkäisevä työote. Tavoite on edistää kaksisuuntaista kotoutumista ja vuoropuhelua eri toimijoiden kesken. Lisäksi tavoitteena on eri kieli- ja kulttuuritaustaisten toimijoiden osallistuminen työskentelyyn aktiivisina toimijoina (vrt. Parekh 2008; Saukkonen 2013; Kivisto & Wahlbeck 2013; Vanhanen & Heikkilä 2017; myös Yhdenvertaisuuslaki 2014).

Tässä artikkelissa monialaista, kotoutumisen edistämiseen liittyvää yhteistyötä lähestytään yhden viranomaistahon, eli poliisin työn näkökulmasta, kysyen: millaista yhteistyötä poliisi tekee kotoutumisen edistämiseksi ja mitä yhteistyö on käytännössä? Mitä poliisilta heidän nähdäkseen odotetaan ja millaista lisäarvoa poliisi itse kokee voivansa tuoda yhteistyöhön?

Esimerkkinä paikallisesta, ihmisten parissa kasvokkain toteutuvasta työstä (*street-level bureaucracy*, Lipsky 1980) poliisi kohtaa eri kieli- ja kulttuuritaustaisia henkilöitä erilaisissa tilanteissa ja työtehtävissä, aina lupahallinnosta ja kenttäpartioista rikostutkintaan. Ulkomaalaispoliisin palveluissa asiakaskunta ymmärrettävästi on muodostunut maahanmuuttajataustaisista asiakkaista.

Poliisi, kuten myös muut kasvokkaista asiakastyötä tekevät viranomaiset, soveltaa työssään hallinnollisia ohjeistuksia erilaisissa käytännön tilanteissa. Arkityössä joudutaan kohtaamaan ja käsittelemään valintatilanteita, joissa tietyt periaatteet korostuvat, mutta joissa ei ole selkeää tietoa siitä millä tavoin nämä tilanteet pitäisi ratkaista. Yleistason säännösten ja tilannekohtaisten arvioiden yhdistäminen lataa työhön eettis-moraalisen ongelman, joka puolestaan edellyttää samalla sekä joustavuutta että ammatillista arviointikykyä. (Lipsky 1980; myös Hagelund 2009; Nordberg & Wrede 2015.)

Kotouttavassa työssä poliisi on mukana erimerkiksi hyvien etnisten väestösuhteiden edistämässä, samalla kun heidän keskeinen tehtävänsä on yleisen turvallisuuden ja

yksilökohtaisen turvallisuudentunteen ylläpitäminen moninaistuvassa yhteiskunnassa (Poliisilaki 2011). Suomessa luottamusta poliisiin pidetään yhteiskunnallisesti arvokkaana. Vahvan luottamuksen katsotaan perustuvan toimivan yhteiskuntarakenteen ja ennakoitavuuden pohjalle (mm. Kääriäinen 2008).

Tässä artikkelissa tuon esiin monialaista yhteistyötä tehneiden poliisien kokemuksia perustuen haastatteluaineistoon, joka on koottu Suomessa neljän eri poliisilaitoksen alueelta marraskuun 2015 ja joulukuun 2016 välisenä aikana. Teoreettisesti tarkastelen poliisityötä sidosryhmäyhteistyön (mm. Björk 2006; 2016; McCarthy 2012; Huotari & Puttonen 2012; O'Neill & McCarthy 2014) sekä luottamuksen eri ulottuvuuksien (Björk 2012) kautta. Kotoutumista edistävää työtä lähestyn kriittisesti kysyen, miten poliisin edustajat itse määrittelevät kotouttavan työn: onko kyse ”valmiista” kategorioista vai pikemminkin tilannekohtaisista tulkinnoista (vrt. Anis 2008; Hagelund 2009; Säävälä 2012; myös Brubaker 2013; 2015)?

Vaikka monialainen yhteistyö on käytännössä keskeinen osa kotouttavaa työtä, on aihetta tutkittu yllättävän vähän suomalaisessa kontekstissa. Poliisityön eri muotoja ei myöskään tunneta riittävästi monialaisen, kaksisuuntaista kotoutumista rakentavan työn näkökulmasta. Tämän vuoksi on tärkeää tuoda esiin poliisin oma ääni ja kokemuspohja kysymyksiin, jotka ovat ajankohtaisia paitsi työelämän muutosten, myös moninaistuvan yhteiskunnan kannalta. Lisäksi on syytä pohtia, millä tavoin muuttuvaan toimintaympäristöön liittyvät osaamisvaatimukset nähdään ja tunnustetaan osaksi poliisityötä.

Yhteistyö, luottamus ja muuttuvien tilanteiden lukutaito poliisin työssä

Sidosryhmäyhteistyö on tärkeä osa poliisityötä. Sitä tehdään paitsi eri viranomaisten kesken, niin myös järjestökentän toimijoiden, eri yhteisöjen sekä yrityssektorin kanssa. Yhteistyö voi

liittyä ennalta ehkäisevään, aktiivisia yhteyksiä ja vuoropuhelua edellyttävään työhön, tai korjaavaan, tietyn ongelmallisen tilanteen pohjalta käynnistyvään työskentelyyn. Viitattaessa ennalta ehkäisevään työhön poliisi käyttää termiä ennalta estävä työ. (Poliisin ennalta estävän toiminnan strategia 2014–2018.) Kyse voi olla joko vakiintuneesta yhteistyöstä, kuten esimerkiksi turvallisuuteen, aluetyöhön tai nuorten hyvinvoinnin edistämiseen liittyvissä työryhmissä, tai tilannekohtaisesti syntyvästä yhteisestä työskentelystä.

Yleisesti yhteistyö kahden tai useamman tahon välillä voi muodoltaan olla tiedonjakamista, keskinäistä konsultointia, toiminnan koordinoitua tai yhteisesti hallinnoitua työtä (vrt. Glasby 2007). Toimiva yhteistyö edellyttää selkeää tavoitetta. Lisäksi eri osapuolten tulee tietää toistensa intresseistä ja toimintatavoista. Edellytyksenä ovat yhteistyön koordinointi, päätöksenteko ja vastuunjako. Vastaavasti nämä samat kysymykset voivat olla esteinä onnistumiselle: mikäli toimijoilla ei ole yhteisesti jaettua käsitystä edellytyksistä ja tavoitteista, voi yhteistyö herättää enemmän turhautumista kuin toivottuja tuloksia. Myös organisaatorakenteet tai osapuolten väliset valtasuhteet voivat olla yhteisen tiedon tai toimintamallin kehittämisen esteinä. (Isoherranen 2012; McLaughlin ym. 2011.)

Eri tutkimuksissa on käsitelty poliisin työtä sidosryhmien välisessä yhteistyössä. Näissä on tarkasteltu osapuolten väliseen luottamukseen, joustavaan neuvotteluun sekä prosessikeskeiseen työskentelytapaan perustuvan yhteistyön toteutusta, mikä on nähty osin uudenlaisena lähestymistapana poliisin työskentelyssä (esim. McCarthy 2012; O'Neill & McCarthy 2014). Yhteisölähtöistä, alueellista poliisityötä on tarkasteltu odotusten ja oikeutuksen sekä näihin liittyvien jännitteiden kannalta (*justificatory arrangements*, Rolandsson 2015) sekä lähipoliisityöhön liittyvien kysymysten näkökulmasta (mm. Innes 2007; Virta 2012; Houtsonen ym. 2017; Jukarainen & Taponen 2017). Toisaalta poliisin sidosryhmäyhteistyötä on tarkasteltu organisaatiokult-

tuurin kautta. Hierarkkisen johto- ja organisaatiomallin sekä päätöksentekokulttuurin rinnalla yhteisölähtöinen työskentely on edellyttänyt eri näkökohdat huomioivaa hienovaraista neuvottelua, päätöksentekoon liittyvän auktoriteettiaseman muutosta sekä osallistuvaa johtamistapa (Björk 2006; 2016; Adams ym. 2002; myös Eronen 2014).

Suomessa koetaan vahvaa luottamusta poliisia kohtaan (Kääriäinen 2008; Poliisibaroometri 2016). Tämän voi ajatella vaikuttavan myönteisesti monialaisen yhteistyön toteutukseen. Myös suhteessa maahanmuuttajiin, joilla mahdollisesti on aiemman kokemuksensa pohjalta kielteisiä asenteita poliisia tai yleisesti viranomaisia kohtaan, poliisi on pyrkinyt luomaan ja vahvistamaan luottamusta (Tanner 2008; luottamuksen haasteista, ks. Kääriäinen & Niemi 2014; myös Turtiainen 2012). Vastavuoroinen yhteistyö poliisin ja eri osapuolten välillä nähdään keskeisenä arjen turvallisuuden rakentamisessa (vrt. Himberg 2017; Crawford & Hutchinson 2016; maahanmuuttajajohdistusten roolista kansalaisyhteiskunnassa ks. Pyykkönen 2007; Pyykkönen & Martikainen 2013).

Luottamuksen ulottuvuudet ja tilannekohtaiset tulkinnat

Poliisin työtä suhteessa monialaiseen yhteistyön kotouttavassa työssä voidaan teoreettisesti tarkastella eri näkökulmista. Tässä artikkelissa lähestyn poliisityötä paikallisena, kasvokkaisena ja tilannesidonnaisena osaamisena (Lipsky 1980), jolle on ominaista ongelmien moninaisuus (mm. Björk 2012).

Vastaavasti kotouttavaan työhön läheisesti liittyvät käsitteet, kuten esimerkiksi etnisyyden, voidaan nähdä muuttuvina ja tilannesidonnaisina. Taustalla on pyrkimys ylittää ihmisten kategorisointi esimerkiksi etnisyyden ja tähän liitetyn yksilöitä yhtenäistävän ryhmäsidonnaisuuden perusteella. Tällöin lähtökohtana on ajatus siitä, että etnisyyden on perustaltaan yksi sosiaalisen maailman havaitsemisen, tul-

kitsemisen ja esittämisen tapa. Toisin sanoen, etnisyyden määrittelyssä kyse ei ole ”tosi-asiasta”, vaan pikemminkin yhdestä näkökulmasta tai tavasta nähdä maailma (Brubaker 2013, 41; Brubaker 2015).

Käytännön poliisityössä, jossa yleistason hallinnollisia ohjeistuksia ratkaistaan yksittäisiin tilanteisiin soveltaen, ”muuttuvien kategorioiden” haasteet tulevat esiin. Poliisityön katsotaan olevan ihmiskeskeistä asiantuntijatyötä, jolle on ominaista ongelmien monisyisyys ja monimutkaisuus. Poliisityössä toiminnan tarkoitusta parhaiten palvelevaa ratkaisua tavoitellaan oman harkinnan, aikaisemman kokemuksen, laintuntemuksen, neuvottelun ja tilanteessa tarjolla olevan informaation avulla. On myös todettu, että eri sidosryhmien kanssa tehtävää yhteistyötä voi osin rajoittaa se, että poliisityö nähdään enemmän operatiivisena toimintana (tekoina) kuin systemaattisena tietämyksenä (tietona) (Huotari & Puttonen 2012, 125-128).

Laajalti poliisin työtä ja sen muutosta Ruotsissa tutkinut Micael Björk (2012) on kiinnostavalla tavalla analysoinut luottamusta suhteessa poliisityön moninaisuuteen ja muuttuviin tilanteisiin. Poliisilla legitiiminä turvallisuusviranomaisena on oikeus voimankäyttöön samalla kun poliisityön tavoitteena on turvata ihmisten yhteistä vapautta. Yleisen järjestyksen ylläpitämisen ja ihmisten suojelun ja auttamisen taustalla on pyrkimys turvata avoimen yhteiskunnan toiminta (emt., 109). Tosin Björkin mukaan tulisi luopua oletuksesta, että poliisi on eräänlainen yhteiskunnallisen turvallisuuden ja kokonaisuuden ”lakeija”, sillä heidän suhteensa ympäröivään yhteiskuntaan muodostuu yllättävistä ja vaikeista päätöksistä, mikä myös vaikuttaa työn mentaliteettiin (*”vi får laga efter läge”*). Yhteiskunnan heterogeenisuus ja monimuotoisuus omalta osaltaan haastavat luottamuksen rakentamista, mikä vaikuttaa myös poliisin työhön (Björk 2012, 109; vrt. Turtiainen 2012).

Björkin mukaan luottamusta poliisityössä luonnehtii jatkuva epävarmuus, ehdollisuus ja riippuvuus, onpa kyse sitten suhteista kollegoihin, johtajiin, poliittisiin päättäjiin tai tiedotusvälineisiin. Luottamukseen liittyen hän on hahmottanut viisi erilaista ulottuvuutta. Ensinnäkin, luottamus näyttäytyy tietyllä tavoin vastakuvana, institutionalisoituneen epäluottamuksen ja skeptisyyden muotona suhteessa kansalaisiin. Tämä tarkoittaa sitä, että poliisin yhteiskunnallinen rooli on valvoa, kontrolloida ja seurata kansalaisten toimintaa, samalla kun kyse on luottamuksen rakentamisesta. Toisena ulottuvuutena Björk tarkastelee organisatorista puskurivyöhykettä luottamuksen ja uskottavuuden välimaastossa. Tähän liittyen erityisesti ylemmät poliisijohtajat kohtaavat julkisuuden suhteessa poliittisen keskustelun ja tiedotusvälineiden todellisuuteen, mikä on muuttunut yhä vaikeaselkoisemmaksi ja vaativammaksi. Kolmanneksi luottamusta voidaan lähestyä nuorisorikostutkijoiden epävirallisten tunnesäännösten (*känslorekler*) kautta. Tämä tulee esiin tilanteissa, joissa he rakentavat luottamusta esimerkiksi epäiltyjen jengirekrytoijien kanssa tilannekuvan saamiseksi ja ratkaisemiseksi. Neljäs näkökulma käsittelee luottamuksen ja epäluottamuksen vaikutusta tai tasapainoilua monikulttuuristen kaupunkilähiöiden lähipoliisitoiminnassa; millä tavoin ja kenen kanssa poliisin tulee toimia, ilman että yhteistyö samalla edistää rinnakkaisia, epävirallisia valtarakenteita tai taloudellisia verkostoja nk. harmaalla alueella (*parallelt samhälle*). Viides ulottuvuus liittyy poliisiorganisaation sisäiseen tiedonvaihtoon ja henkilöstön keskinäiseen luottamukseen. (Björk 2012, 109-110.)

Poliisityön luottamuksen eri ulottuvuuk- sien vaikutus on syytä huomioida myös silloin, kun tarkastellaan kotoutumisen edistämistä monialaisena yhteistyönä. Tällöin sekä esiin tulevat että myös ääneen lausumattomat odotukset eri osapuolten välillä voivat vaikuttaa ratkaisevasti yhteistyön toteutukseen ja tavoitteisiin käytännössä.

Aineisto

Artikkeli pohjautuu sosiologian väitöskirjatutkimuksen laadulliseen tutkimusaineistoon, joka koostuu poliisihenkilöstön yksilö- ja fokusryhmähaastatteluista. Tässä artikkelissa hyödynnän aineiston litteroituja yksilöhaastatteluja sekä tekemiäni keskustelumuistiinpanoja. Puolistrukturoidut haastattelut (N=14) on koottu eri puolilta Suomea neljän poliisilaitoksen alueelta sekä yhdestä muusta yksiköstä marraskuun 2015 ja joulukuun 2016 välisenä aikana. Kaksi haastattelukeskustelua käytiin ruotsiksi, muut suomeksi.

Haastateltavat poliisit ovat valikoituneet mukaan sillä perusteella, että heillä on oma-kohtaista kokemusta monialaisesta yhteistyöstä, joka tilannekohtaisesti on voinut liittyä kotouttavaan työhön. Yhteistyössä he ovat olleet mukana joko toimenkuvansa tai oman aloitteensa pohjalta. Henkilöiden tavoittamisessa olen hyödyntänyt nk. lumipallomenetelmää. Haastatteluhetkellä he työskentelivät erityyppisissä työtehtävissä, kuten kenttäpartiossa tai -valvonnassa, aluepoliisina, nuorten rikostutkinnassa, ennalta estävässä toiminnassa tai ulkomaalaispoliisina. Osa työskenteli päällystötehtävissä (kenttä- tai tutkintaryhmä, laajempi yksikkö), mutta kaikilla oli tiivis yhteys käytännön tason asiakastyöhön suoraan ja/tai sidosryhmäyhteistyön kautta. Haastateltujen poliisien työkokemus vaihteli viidestä vuodesta eläkeikää lähentelevään kokemuspohjaan. Haastateltavista kaksi on naisia.

Tutkimusaineiston keruu käynnistyi samana ajankohtana, jolloin EU-alueelle ja sen myötä myös Suomeen hakeutui poikkeuksellinen määrä turvapaikanhakijoita. Tämä vaikutti poliisin työresursseihin loppuvuodesta 2015 ja alkuvuonna 2016, mikä puolestaan heijastui haastatteluiden toteutuksen aikatauluihin sekä osittain myös keskustelujen sisältöihin. Oman tutkimukseni fokuksena on kotouttavaan työhön liittyvä yhteistyö, mikä viittaa tilanteeseen, jossa maahan muuttaneella henkilöllä on voimassa oleva oleske-

lulupa. Kuitenkin haastatteluissa tulee esiin myös yhteistyö liittyen työskentelyyn turvapaikanhakijoiden kanssa tai poliisin rooliin turvapaikanhakuprosessissa ko. ajankohtana. Ulkomaalaispoliisin tehtäviä on siirtynyt Maahanmuuttovirastolle vuosina 2016 ja 2017, mikä myös on vaikuttanut heidän työhönsä.

Hyvää tieteellistä käytäntöä noudattaen mainitsin jo haastattelusta sovittaessa keskustelun luottamuksellisuudesta sekä siitä, että anonymiteetin säilyttämiseksi tunnistettavuudet sekä henkilö- että paikkakuntatasolla poistetaan. Varmistin asian vielä haastattelutapaamisen alussa. Yhteydenottovaiheessa kerroin Poliisihallituksen tutkimusluvasta, minkä perusteella haastateltavien oli mahdollista osallistua tutkimukseen työajalla, toki oman kiinnostuksensa ja vapaaehtoisuutensa pohjalta.

Aineistoanalyysi perustuu haastatteluiden kriittiseen lähilukuun. Litteroidut yksilöhaastattelut on ensin käyty läpi ilman ennakkoon valmiita luokitteluja kysymyspohjaisesti. Tämän jälkeen aineisto on jäsennelty ja luokiteltu esiin nousseiden teemojen pohjalta. Anonymiteetin säilyttämiseksi suorissa lainauksissa käytetään numeroitua koodia tiettyyn haastatteluun viitaten (H1, H2 jne.). Aineistolainauksen pohjalta käytän tekstissä termiä eri kieli- ja kulttuuritaustaiset henkilöt, mutta myös ilmausta maahanmuuttaja tai maahanmuuttajataustainen henkilö.

Poliisi yhteistyön tekijänä kotouttavassa työssä

Tässä luvussa käyn läpi kokemuspohjaisia näkemyksiä kotoutumisen edistämiseen liittyvästä monialaisesta yhteistyöstä, joita erilaisissa tehtävissä työskentelevillä poliiseilla on osana omaa työtään. Analyttisinä kategorioina kuvailen yhteistyön lähtökohtia ja koettuja hyötyjä sekä sitä, millaista lisäarvoa poliisi kokee voitavansa tuoda yhteistyöhön. Toiseksi tuon esiin haastateltavien pohdintaa siitä, miten he näkevät poliisin työn suhteessa kotouttavaan työ-

hön. Tämä on tärkeä kysymys analyysin taustalla, vaikka tutkimuskohteena onkin yhteistyö poliisi-asiakas-suhteen sijaan. Kolmantena tarkastelen yhteistyötä suhteessa poliisin työnkuvan kokonaisuuteen, resursseihin ja työyhteisöön. Lopuksi käsittelen yhteistyön ongelma-kohtia ja ristiriitaisuuksia aineistossa esiin tulleiden kuvausten pohjalta.

Yhteistyön lähtökohtia ja merkityksiä

”Turvallisuuden edistäminen, parantaa turvallisuutta, ei ole vain poliisin työtä vaan siihen pitäis saada kaikki mukaan. [...] Toinen on sitte että maahanmuuttajat, tai puhutaan eri kieli- ja kulttuuritaustaiset henkilöt, on sitte, tai ei puhuta kohderyhmistä vaan puhutaan yhteisöistä joiden kanssa pyritään tiiviiseen yhteistyöhön ja luottamuksen rakentamiseen, jotta me pystytään ratkaisemaan heidän kanssaan yhdessä heitä koskevia turvallisuusongelmia.” (H3)

Edellä oleva lainaus tiivistää lähtökohdan, minä vuoksi poliisi tekee yhteistyötä eri tahojen ja toimijoiden kanssa. Kyse on turvallisuuden edistämisestä yhteisenä toimintana eri sidosryhmien kanssa (mm. Himberg 2017). Poliisi ei yksin määritä turvallisuuteen liittyviä tavoitteita tai ongelma-kohtia, vaan tähän tarvitaan erilaisia näkökulmia ja laaja-alaista kokemuspohjaa. Tilannekuvan luominen ja ratkaisujen löytäminen edellyttävät yhteistyötä, jonka onnistuminen puolestaan vaatii vastavuoroista luottamusta eri osapuolten kesken. (Björk 2012; myös Crawford & Hutchinson 2016.)

Sektorirajat ylittävää yhteistyötä poliisin, eri viranomaisten sekä muiden toimijoiden kesken tehdään esimerkiksi aluetyöhön, turvallisuussuunnitelmiin sekä nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseen liittyen (mm. moniammatillinen Ankkuri-toiminta; ks. Sisäministeriö 2016). Pysyviä toimintamalleja on voitu rakentaa myös määräaikaisen, hanke-pohjaisesti syntyneen yhteistyön kautta:

”[muualla] ihmeteltiin monesti sitä yhteistyötä, miten saumattomasti täällä työskennellään, kaupungin hallintokunnat ja poliisilaitos [nuoriin liittyvissä kysymyksissä]. Että niitä kun on ollu pitkinä hankkeina, ne on jääneet toimintamalleiksi, ei oo ollu vaan tiäkkö niinku sanoja paperilla vaan ne on ollu ihan oikeesti konkreettisia hankkeita, jotka on muuntuneet sittemmin toimintamalleiksi. Että ne ei oo hankkeita enää.” (H14)

Yhteistyö korostuu poliisin ennalta estävässä työssä. Tämä tulee ilmi alla olevassa lainauksessa, joka kuvailee haastatteluhetkellä ajankoh-taiseen aiheeseen liittynyttä yhteistyötapaamista. Mukana tässä oli ollut sekä viranomais-ten että eri järjestöjen ja yhdistysten edustajia.

”Tää on ihan hyvä esimerkki siitä, että itsekin aukesi silmät siitä, että kyllähän meillä ennalta estävässä toiminnassa se on yks lähtökohta, että me poliisina ei pystytä yksin tekemään näitä asioita, ratkasemaan. Et semmosesta perinteisestä poliisitoimintamallista on vaan tultava ulos, että poliisi menee paikalle ja sanoo, että laki sanoo näin ja tekkää näin. [...] Kyl me tehdään täällä ihan jatkuvas-ti muitten kanssa töitä. Ei pelkästään viranomaisten, vaan nimenomaan näitten järjestöjen kanssa, ja on todettu että siellä on ihan valtava kapasiteetti. Hirveesti niinku tahtoa, ennen kaikkea.” (H5)

Aluetyön kannalta käytännönläheiset, asumiseen liittyvät kysymykset ja yhteistyö esimerkiksi isännöitsijä- ja kiinteistöalan yritysten tai asukasneuvojien kanssa koetaan tärkeinä. Toimivan viranomaisverkoston nähdään tukevan omaa työtä sekä myös karsivan tarpeetonta päällekkäisyyttä:

”Kun tunnetaan hyvin, [alueellinen viranomaisyhteistyö] toimii ilman mitään salassapitohömpötyksiä.” (H4)

Mutta minkä vuoksi poliisia heidän mielestään pyydetään yhteistyöhön? Haastateltavien mielestä muut tahot pitävät poliisin mukana-

oloa yhteistyössä tärkeänä ja merkityksellisenä. Perusteina sille, että poliisia pyydetään mukaan, mainitaan uskottavuuden lisääntyminen kyseisen asian suhteen sekä tietty jämäkkyys: poliisia arvostetaan, pidetään oikeudenmukaisena, tai ”informaatio mitä tulee, niin se on oikeellista” (H14). Joissain tilanteissa poliisi voi olla kokoa-va voima yhteistyön käynnistämiseksi tai sen jatkamiseksi.

Vastaavasti poliisin kannalta tärkeänä nähdään poliisin ja kansalaisten välisen suhteen edistäminen, yhteistyön monimuotoisuus ja kumppanuuksien rakentaminen. Samalla kun muiden toimijoiden ymmärrys poliisin työstä kasvaa, myös poliisin oma tuntemus sekä toisten työstä että heidän yhteiskunnallinen kokonaiskuvansa laajenevat. Tavoitteena on, että tehdään ”samoilla termeillä samoja asioita” (H6).

Yhteistyö eri kieli- ja kulttuuritaustaisten yhdistysten tai uskonnollisten yhteisöjen kanssa käynnistyy yleensä poliisin aloitteesta. Joskus yhteistyö alkaa myös yhdistyksen tai yhteisön ehdotuksesta, kun poliisia pyydetään esimerkiksi kertomaan suomalaisen yhteiskunnan rakenteesta, lainsäädännöstä tai yksilön oikeuksista ja velvollisuuksista. Aiheena voivat olla nuoriin liittyvät huolet tai kysymykset, joita käsitellään vanhempien kanssa, kuten alla olevassa lainauksessa:

K: ”Miten sä ite oot ollu mukana – sua pyydetään?”

V: Joo. Lähinnä puhumaan.

K: Mistä? Mitä ne aiheet on?”

V: Laidasta laitaan, päihteet, poliisin työ, lastenkasvatus. Ihan näin yksinkertasi, elämään liittyviä asioita.” (H7)

Yhteistyön lähtökohtana voi olla joko yleinen, avoin ”valistus” (vrt. Niemi 2010) tai jokin ristiriitainen tilanne, johon haetaan yhteistä ratkaisua. Haastateltavat kuvailevat yhteistyötä mahdollisuutena kysyä ja tarkentaa asioita kasvokkain, erilaisten näkemysten jakamisena, molempinpuolisena oppimisena ja ymmärryksen

lisääntymisenä sekä myös tilannekohtaisten ratkaisujen löytämisenä (vrt. Jukarainen & Tapponen 2017):

”Ainakin ite näen, kun poliisi on mukana, se on signaali yhteisöjen suuntaan, että niistä ollaan kiinnostuneita, niiden halutaan olevan osa tätä yhteiskuntaa. Kenties signaali siitä, että niissä yhteisöissä on sellaisia haasteita tai ongelmia, joihin ehkä tarvitaan laaja-alaisempaa tulokulmaa kuin että he keskenään yrittävät setviä.” (H6)

Muodoltaan yhteistyö vaikuttaisi olevan tiedonjakamista ja keskinäistä konsultointia, sekä jonkin verran myös toiminnan koordinoitua (Glasby 2007). Ajallisesti tarkasteltuna toteutus saattaa olla satunnaista, tilannesidonnaista tai jatkuvaa, osin aiheesta ja yhteistyösuhteesta riippuen.

Aineiston pohjalta muodostuu käsitys, että yhteistyö kotoutumisen edistämiseen liittyen voi olla yksi osa muuta yhteistyötä, eli nousta yhtenä aiheena esiin eri työryhmissä tai verkostoissa (vrt. Säävälä 2012). Toisaalta yhteistyötä kieli- ja kulttuuritaustaisten yhdistysten tai uskonnollisten yhteisöjen kanssa pyritään rakentamaan erikseen. Näin ollen on relevanttia tarkastella, millaisena kotouttava työ nähdään ja miten sen koetaan liittyvän poliisin työhön.

Käsitys kotouttavasta työstä yhteistyön taustalla

Kotoutumisen edistäminen nähdään työnä, jota tehdään kouluissa ja oppilaitoksissa sekä sosiaalityön ja työvoimahallinnon piirissä; ”kotouttamisen kyllä hoitaa pääasiassa joku muu viranomainen kuin poliisi” (H3). Kotoutumisessa korostetaan osallisuutta, vastuuta oman elämäntilanteen ja omien asioiden hoitamisesta, halua oppia kieltä sekä mielekkäitä sosiaalisia suhteita.

Tosin kotouttavan työn taustalla olevaa integraatioajatusta myös kritisoidaan ihmisten kyvykkyyttä ja osaamista aliarvioivana näkö-

kulmana: ”Aivan kuin niillä jotka tänne tulee, ei olisi mitään lähtökohtia millekään sosiaalisille normeille, ja me [suomalaiset] yritetään opettaa sivistystä.” (H13)

Poliisi yhtenä viranomaisena kohtaa erilaisia ihmisiä eri tilanteissa. Tämän vuoksi myös heidän osuutensa kotouttavassa työssä nähdään tärkeänä:

”Että voi keskustella ja tavallaan niinku sit sieltäkin jos heillä on jotain huolia tai murheita tai ongelmakohtii, ja tämmösii näin, ni kyl se vaan se. Ei tätä työtä tehdä minkään tietokoneen takana, ja papereita laatimalla, et se on vaan. Tää on mun mielipide, mitä enemmän tuolla liikkuu ja näkee, ja keskustelee, sen paremmin tavallaan sitte, myöskin tässä kotouttamisessa on tärkeitä tämmönen. Et on tällasia keskustelumahdollisuuksia.” (H9)

Kyse voi olla esimerkiksi liikenteenvalvonnasta, perhekriiseistä, lupahallinnosta ja sen yhteydessä annettavassa opastuksesta tai oleskelulupaan liittyvistä kysymyksistä. Esimerkiksi maahanmuuttajataustaisten nuorten kuulustelutilanteet, joissa myös alaikäisen vanhemmat ovat läsnä, nähdään osana kotouttavaa työtä:

”Et se on tavallaan sitä kotouttamista, että mehän voidaan näis [nuorten] kuulustelutilanteis. Mehän puhutaan monenlaisia mui-takin asioi, kuin se rikosasia.” (H7)

Keskustelun, ajatustenvaihdon ja tiedonjakamisen avulla pyritään ennakkokäsitysten ja asenteiden muokkaamiseen puolin ja toisin. Samalla poliisi voi kertoa – mikäli tähän on tarvetta – esimerkiksi kansalaisten yhdenvertaisuuteen, sukupuolten väliseen tasa-arvoon tai viranomaistyöhön liittyvistä kysymyksistä (vrt. kotoutuminen arjen kansalaisuutena, Vuori 2015). Ohjauksella ja yhteydenpidolla pyritään siihen, että vaikeita tilanteita ei ratkota yksinomaan perheen tai yhteisön sisällä, vaan tarvittaessa uskalletaan pyytää apua (mm. Björk 2006):

”Meidän työ on tietysti sitä, että tuodaan tuuksi sitä omaa työtä, ja kerrotaan että tässä

maassa poliisiin voi luottaa ja että poliisiin voi turvautua, viranomaisiin. Se on se meidän tapa auttaa kotoutumisessa, ettei tarvii aina-kaan poliisia pelätä.” (H3)

Poliisin rooli kotoutumisen edistämässä nähdään tärkeänä niissä tilanteissa, joissa maahanmuuttaneella on aiemman kokemuksen pohjalta kielteinen, jopa pelokas asenne poliisia ja yleensä viranomaisia kohtaan. Tällöin halutaan korostaa ihmisten yhdenvertaisuutta ja arvostavaa työtettä. Tämä tuodaan esiin myös esimerkiksi ulkomaalaispoliisin työnkuvaan liittyvän (kielteisen) oleskelulupapäätöksen ilmoittamisen kohdalla, jossa kyse on vahvasti tunnelatautuneesta tilanteesta:

”No siinä tilanteessa haluan kohdata asiakkaan kunnioittavasti, ja silleen että me ollaan ihmisiä molemmin puolin pöytää. Ja samalla kertoa selkeesti mistä on kyse.” (H12)

Useissa esimerkkitalanteissa korostetaan tasa-arvoista kohtaamista ja vuorovaikutusta, jossa tavoitteena on luottamuksen rakentaminen poliisiin yhtenä viranomaistahona:

”Suomessa kun ajattelee, niin suomalaisen nuoren ajatusmaailmassa kyl mä tiedän, että vielä poliisia kunnioitetaan. Se on niinku haluttu ammatti. [...] et ne [maahanmuuttajataustaiset] jotka syntyy Suomeen, ne hän näkee jo koulussa suomalaisen poliisin toiminnan, siitä tulee normaalia. Mutta sitte tulee ne, jotka ei oo sitä väylää, ni heille sen kertominen tulee vaan sillä läsnäololla. Se tulee silleen. En mä voi sanoa että hei, mä olen hyvä jätkä, luota minuun, ja sä luotat suomalaiseen poliisiin. Ei se tuu sillä. Se voi tulla ihan sillä, että me pelataan jotain pingistä nuokkarilla. Se voi tulla sillä se luotamus. Mun ajatus on se, että se pätee tähän suomalaiseen nuoreen ihan samalla tavalla. Ne haastaa mut pingispeliin ja mää pelaan sen ja häviän, mutta silti mä en suutu ja käytä niitä poliisin voimakeinoja vaan siks, että mää hävisin.” (H2)

Kotouttavana työnä tuodaan esiin erilaiset arkiset kohtaamiset, joissa samalla pyritään rakentamaan molemminpuolista luottamusta (Björk 2012). Haastateltavat korostavat, että työtä tehdään yhdenvertaisuuden pohjalta henkilön elämäntilanne ja hänen taustansa huomioiden. Toisin sanoen, etnisyys ei välttämättä ole ”määräävä tekijä” tai lähtökohta, vaan pikemminkin työ perustuu muuttuvaan, tilannekohtaiseen arvioon siitä, mistä kulloinkin on kyse ja mitä siinä tilanteessa tulee erityisesti huomioida (vrt. Anis 2008; Hagelund 2009; Brubaker 2013).

Yhteistyö suhteessa oman työn kokonaisuuteen

Yhtenä teemana haastatteluissa käsiteltiin sitä, millä tavoin yhteistyö käytännössä toteutuu suhteessa muuhun poliisin työhön. Kuten yhteistyön eri muodot vaihtelevat, myös yhteistyön osuus poliisin työssä vaihtelee riippuen toimenkuvan luonteesta ja paikallisen toimintaympäristön piirteistä. Lisäksi yhteistyön – ja kotouttavan työn – organisoinnin alueelliset erot tulevat esiin. Kysymys liittyy työn resursseihin niin ajankäytön kuin osaamisenkin kannalta, kuten yksi haastateltavista halusi täsmentää: *”Osuus mun työssä? Tarkoitatko määrää tai prosenttia, vai meidän osaamista?”* (H10)

Yleisesti todetaan, että yhteistyön tekeminen ja sen rakentaminen vaativat aikaa. Kuitenkin samalla jo pienet, ajallisesti lyhyet yksittäiset kohtaamiset nähdään oman työn kannalta merkityksellisinä:

”Et kyllä niinku tuossa oli juttelua siitä kynnisydestäkin, niin jos aattelee ettei oo milään mitään merkitystä, että tommonenki yks kohtaaminen, sil ei oo mitään merkitystä, ja tulee kynniseks, ni ei sitte kannata tehdä yhtään mitään. Et kyl se niinku pienistä teoista koostuu tavallaan se kokonaisuus. Miten kaikki, eri viranomaiset niinku kohtaa näit ihmisii, ja miten heidän elämänsä pala palalta rakentuu tavallaan tänne sitte.” (H9)

Ajankäytön kannalta korostuvat yhteistyön tavoitteellisuus ja mielekkyys, tai kuten eräs haastateltava kuvasi, *”ei mitään pullakahvikokouksia”*. Erilaiset yhteistyömuodot nähdään tärkeinä, mutta myös kuormittavina. Yhteistyön kautta tulee esiin asioita, jotka vaativat yhteydenottoja tai muita jatkotoimenpiteitä:

”Aikaa se vie... poikii mulle joka kerta töitä. Aina kun oon yksittäisen toimijan kanssa, vaatii jonkun toimenpiteen, kotikäynti, puhuttelu, yhteys kouluun. Työllistän itte itteeni.” (H4)

Osa haastatelluista kokee kotouttavaan työhön liittyvän yhteistyön yksinäisenä ja kaipaa siihen enemmän sekä tietoa että kollegiaalista tukea vastaavanlaista työtä tekevien poliisien kanssa:

”Joo, se on yksinäistä työtä. Olis kiinnostava tietää kuinka moni [poliisi] ja millä tavoin esimerkiksi naisen asemaan ja oikeuksiin liittyviä kysymyksiä käsitellään ja niistä puhutaan. En tiedä, haluisin jakaa näitä kokemuksia enemmän.” (H10)

Vaikeana pidetään oikeiden yhteyshenkilöiden löytämistä, mikä toisaalta nousi esiin myös yhteistyön merkitysten osalta. Yhteyshenkilön löytämisen vaikeus mainitaan sekä viranomaisytyön että eri järjestöjen tai yhteisöjen suhteen:

”Et jos vaikeinta ois, ni sen oikeen ihmisen löytäminen. [...] just niinku tämmöset tapahtumat, on se sit seminaari tai jotain mitä tahansa, sinne se mukaan lähteminen että sä tutustut niihin ihmisiin. Tai ne näkee sut, hei et toi on ihan tavallinen ihminen ja sillä on tämmösi mielipiteitä. Se helpottaa niiden asioiden hoitamista.” (H2)

Jatkossa yhteistyön nähdään edelleen lisääntyvän. Samalla toivotaan selkeyttä ja suunnitelmallisuutta työn aika- ja osaamisresursseihin sekä pitkäjänteisempää tukea siihen, millä tavoin ja minkä verran yhteistyötä käytännössä voi tehdä.

Yhteistyön dilemmat

Siitä huolimatta, että yhteistyö koetaan tärkeänä ja mielekkäänä työmuotona, siihen liittyy myös ristiriitaisia jännitteitä ja ongelmakohtia. Yhtenä esimerkkinä tulee esiin henkilösidonaisuus, jota kuvaillaan toisaalta luottamuksen saavuttamisen yhtenä edellytyksenä, toisaalta kulttuurienvälistä vuorovaikutusta kuvaavana piirteenä (Björk 2006; Bruselius-Jensen & Pless 2017):

”Juu, ne luottaa siihen että mä teen sitä hommaa rehellisesti ja tietysti teen mitä poliisin kuuluu tehdä. Myöskin niinku autan heitä, jos on tarvetta. Voisko sanoa että se menee aika paljon näiden yhteiskunnan toimintojen selittämiseen, että minkä tähden näin tehdään [...] Siinä on välillä tosi vaikee pitää sitä tuttav ja virkamiehen välistä rajaa, että ei saa lähte liian tuttavaks. Nehän helposti tekee sen, että ne helposti ottaa jo melkein sukulaiseks [...] ei oo mitenkään helppo pitää sitä rajaa.” (H7)

Kasvokkainen kanssakäyminen inhimillistä viranomaisen kohtaamista, mutta samalla tekee (yhteis)työstä henkilöitymisen vuoksi haavoittuvaa:

”Et tavallaan se on hyvin sellaista henkilösidonnaista. Et toki, se jossain määrin parantaa luottamusta koko poliisiin, mutta kyllä se usein on niin, että mä haluan jutella sen yhden poliisin kanssa, että onko se poliisi-Janne paikalla? Et haluan jutella sen kanssa. Tämä on tietysti vielä hyvin haasteellinen asia tässä. Mitä enemmän asiat on henkilösidonaisia, niin saatetaan nuukahtaa jos henkilö ei syystä tai toisesta olekaan käytettävissä, vaihtaa työpaikkaa tai tulee jotain muuta. Sit saataan romahduttaa se taso taas. Mutta ehkä se on niin että se [luottamus] pikkuhiljaa tulee näiden yksittäisten kontaktien kautta.” (H5)

Vastavuoroisen yhteistyön ja luottamuksen rakentaminen vaatii aikaa ja toisaalta pitkään rakennettu yhteys voidaan menettää nopeasti. Haastatteluissa viitataan poliisiorganisaation

sisäisiin näkemyseroihin, sekä myös poliisi-työn julkiseen rooliin, joka voi kääntyä käytännön tason työn kannalta kielteiseksi vaikutukseksi (*tillitens flyktiga natur*, Björk 2012):

”Vaikeeta tietenki on se, että erikieliset ja kulttuuritaustaiset tai maahanmuuttajat ei oo yks homogeeninen ryhmä, vaan siellä on toistasataa erilaista, erikielistä ja eri kulttuurista, pitäis osata jollain lailla tietää kaikista jotain edes, että siitä yhteistyöstä tulee mitään. Että sen yhteistyön rakentaminen on hyvin vaikeeta, ja luottamuksen rakentaminen on hyvin vaikeeta, vaivalloista. Ja kun sen luottamuksen saa rakennettua, niin ei tarvita kuin yks varomaton lause mediassa niin se menee samantien. Se on poissa se luottamus sitten. Se on se hankaluus tuossa.” (H3)

Haastatteluissa tulee esiin huoli poliisien asenteista ja osaamisvajeesta liittyen yhteistyöhön eri kieli- ja kulttuuritaustaisten toimijoiden kanssa:

”Meidän yhteisössäkään se ei oo välttämättä niin vahvasti, se ei oo mikään semmonen niinku, miks sitä nyt sanois, mediaseksikäs aihe ollenkaan, siis ei ollenkaan tämmönen maahanmuuttaja, kotouttaminen, tukeminen.” (H2)

Yhteistyön merkityksen esiin tuominen omassa organisaatiossa koetaan haastavaksi. Yksi ongelmakohta nähdään siinä, miten tehdä työ näkyväksi, sillä yhteistyön toteutuksen ja ennalta estävän toiminnan kannalta poliisityön suoritteiden ja tulosten mittaaminen on vaikeaa:

”Mutta kyllä sitä tuota, välillä joutuu kovastikin perustelemaan, varsinkin tekemään tätä työtä näkyväksi. Me ite tiedetään toki mitä me tehdään, mutta meiltä ei synny pöytäkirjoja niinku tutkinnasta [...] meillä ei ole sellasii keikkoja ku hälytyspartioilla. Että tulee keikka, joka lyödään rekisteriin, ja siihen tulee suoritteet. Ja sit ne voidaan ajaa tilastoisiin [...] Et tavallaan se, tietysti poliisityö muutenkin on vaikeesti mitattavaa, tai turvallisuuden tuottaminen yleensäkin, ni kyl se

ennalta estävä toiminta on äärimmäisen vaikeeta mitata. [...] Ni se on yks haaste, että miten tehdä tätä työtä näkyväksi ja sitä kautta perustella kuinka tärkeitä se on.” (H5)

Työn taustalla esimiesten ja laitoksen johdon tuen merkitys korostuu, joskin monialaista yhteistyötä on usein tehty ja kehitetty itsenäisesti (vrt. Eronen 2014). Samalla tulee esiin huoli siitä, että yhteistyötä ei välttämättä pystytä tekemään suunnitelmallisesti ja pitkäjänteisesti.

Vaikka edellä kuvaillaan marginaalisuutta suhteessa työyhteisöön, tuodaan esiin myös oman organisaation sisäinen yhteistyö ja sen merkitys. Monialaisessa yhteistyössä saatua asiantuntemusta voidaan hyödyntää esimerkiksi yksittäisen tutkinnan taustoittamisessa sekä kokonaiskuvan hakemisessa tiettyyn ongelmatilanteeseen tai ilmiöön.

Aineistosta tulee ilmi, kuinka monialaisen yhteistyön organisointi kotouttavassa työssä vaihtelee eri alueilla (vrt. Houtsonen ym. 2017). Samoin todetaan, että yhteistyötoiveita poliisille esitetään paljon. Tämän vuoksi toimintaa on rationalisoitava paikallisten painopistealueiden ja ajankohtaisen tilannekuvan pohjalta.

Johtopäätökset

Tässä artikkelissa tarkastelin poliisien omakohtaisia kokemuksia monialaisesta, kotoutumisen edistämiseen liittyvästä paikallisesta yhteistyöstä Suomessa. Keskeisenä johtopäätöksenä voi todeta, että yhteistyö on yhtäältä arki-tavanomainen ja luonteva osa poliisityötä, toisaalta useiden risteävien, osin jännitteisten, tavoitteiden leikkauspiste. Tämä lataa yhteistyöhön eettis-moraalisen haasteen, joka edellyttää sekä joustavuutta että tilannekohtaista arviointikykyä.

Vahvasta ammatillisesta otteesta huolimatta haastateltavat kertoivat erilaisista tilanteista, joissa ei ole ollut selkeää tietoa tai ohjeistusta siitä, millä tavoin tulisi toimia (Lipsky 1980; myös Hagelund 2009). Havainto tukee

teoreettista tarkastelua luottamuksen liikkuvasta luonteesta ja eri ulottuvuuksista poliisityössä sekä myös sitä, että yhteiskunnan monimuotoisuus luo uusia vaatimuksia vastavuoroisen luottamuksen rakentamiseen (Björk 2012). Toisaalta tilannekohtainen tulkinta ja ammatillinen joustavuus voidaan nähdä yhtenä edellytyksenä sille, että avoin vuoropuhelu esimerkiksi poliisin ja eri kieli- ja kulttuuritaustaisten yhdistysten tai uskonnollisten yhteisöjen kanssa on mahdollista, ja että se toteutuu ilman ennako-oletuksia tai valmiita tulkintoja (vrt. Jukarainen & Taponen 2017; myös Brubaker 2013). Tämä vahvistaa käsitystä siitä, että paikallinen, kasvokkain tapahtuva poliisityö edellyttää tietoisuutta luottamuksen ja epäluottamuksen vaikutuksesta yhteistyön rakentamiseen. Sen sijaan haastateluissa ei tullut esiin huomioita siitä, että poliisiin tulisi välttää yhteistyötä joidenkin tahojen kanssa sen vuoksi, että yhteistyön nähtäisiin edistävän rinnakkaisia, epävirallisia valtarakenteita yhteiskunnan reuna-alueilla (Björk 2006; 2012).

Poliisin rooli ja heihin kohdistuvat odotukset ovat olleet esillä kotoutumiseen liittyvässä julkisessa keskustelussa, paljolti juuri poikkeuksellisen turvapaikanhakijamäärän vuoksi vuosina 2015 ja 2016. Yllättävää kyllä nämä aiheet eivät tulleet esiin haastattelutilanteissa, mikä kertonee poliisin vahvasta ammatillisesta identiteetistä ja siitä että heillä on kykyä ”puskuroida” heidän työnsä ympärillä käytävää keskustelua (vrt. Björk 2012).

Monialaista yhteistyötä tehdään sekä toimintaa linjaavalla tasolla, että tilannekohtaisesti, mutta se, milloin yhteistyö nähdään nimenomaan kotouttavana työnä, vaihtelee tapauksittain. Havainto myötäilee Rogers Brubakerin (2013) ajatusta etnisyydestä muuttuvana määreenä: etnisyys on pikeminkin kontekstisidonnainen, tiettyyn tilanteeseen liittyvä näkökulma kuin staattisen pysyvä ryhmän tai yksilön ominaisuus. Vastaava tilanneherkkyys kuvaa paitsi poliisin työtä (Björk 2012; 2016; Huotari & Puttonen 2012) myös yleisesti ammatillisia osaamis-

vaatimuksia kotouttavan työn kannalta (mm. Anis 2008; Hagelund 2009; Säävälä 2012). Huomionarvoista on se, että yhteistyössä kyse ei ole vain ”sanelupolitiikasta” tai yhdensuuntaisesta viestinnästä myöskään silloin, kun halutaan informoida kansalaisen oikeuksista ja velvoitteista. Sen sijaan siinä korostuu sekä molemminpuolisen vuorovaikutuksen tarve, että tavoite, jonka mukaisesti arjen turvallisuutta ei voi rakentaa eikä määrittää yksin poliisityön näkökulmasta, vaan tämä edellyttää aktiivista vuoropuhelua eri toimijoiden kesken (vrt. Himberg 2017).

Poliisin kannalta monialaiseen yhteistyöhön kotouttavassa työssä liittyy erilaisia odotuksia ja muuttuvia tekijöitä. Yhteistyö on mutkaton mutta vaativa työmuoto, jossa eri osapuolten näkökulmat, tavoitteet ja oletetut vaikutukset vaihtelevat. Parhaimmillaan yhteistyö tukee omaa työtä ja edistää kokonaisvaltaisen ratkaisun löytämistä, mikä edellyttää odotusten selkeyttämistä ja luottamusta osapuolten kesken. Paikallistason kotouttava työ ”arjen kansalaisuuden rakentamisena” (Vuori 2015) sisältää paitsi hallinnollisten ohjeistusten ja yksilöllisten elämäntilanteiden yhteensovittamista, myös kieli- ja kulttuurisidonnaisten merkitysten huomioonottamista – samalla kun kyse on yhdenvertaisuuteen ja objektiivisuuteen tähtäävästä viranomaistyöstä.

Kirjallisuus

- Adams, R. E., Rohe W. M. & Thomas A. A. (2002) Implementing Community-Oriented Policing: Organizational Change and Street Officer Attitudes. *Crime and Delinquency* 48 (3), 399–430.
- Anis, M. (2008) Sosiaalityö ja maahanmuuttajat: Lastensuojelun ammattilaisten ja asiakkaiden vuorovaikutus ja tulkinnat. Helsinki: Väestöntutkimuslaitoksen julkaisusarja D 47/2008.
- Björk, M. (2006) Ordningsmakten i stadens periferi. En studie av polisiära gänginsatser i Göteborg, 2004–2005. Eslöv: Brutus Östlings Bokförlag Symposium
- Björk, M. (2012) Fem punkter om polisen och tillitens flyktiga natur. Teoksessa C. Björngren Cuandra

Voidaankin todeta, että näiden eri vaatimusten samanaikainen kohtaaminen on haastavaa, mutta myös antoisaa työtä, kuten useat haastateltavat oman kokemuksensa pohjalta toteavat.

Yhteistyöhön liittyvän luottamuksen rakentaminen vaatii aikaa ja sitoutumista. Tämä tuodaan haastatteluissa vahvasti esiin. Haastateltavien kokemukset kertovat joustavuudesta – tosin myös siitä, että toimintamallit vaihtelevat, mikä on alueelliset erot huomioiden ymmärrettävää. Tutkimus tekee näkyväksi yhteistyön käytäntöjä ja osaamista. Samalla kuitenkin nousee esiin tarve ammatillisen osaamisen vahvistamiseen sekä tietotaidon jakamiseen. Kotouttavaan työhön liittyvä yhteistyö on jo olemassa olevaa, mutta myös uutta työtä, jonka merkitys tulee korostumaan jatkossa. Kun yhteiskunta on moninaistumassa erilaisten prosessien kautta, laaja-alainen näkemys ja tilannekuva ovat vaatimuksia, joita aktiivinen yhteistyö edistää.

Kiitokset

Väitöskirjatyöskentelyn apuraha Jenny ja Antti Wihurin rahastolta. Kiitokset myös Siirtolaisuusinstituutille tiiviistä yhteistyöstä.

- & O. Fransson (toim.) Tillit och förtroende. Ständiga utmaningar för professionella. Malmö: Gleerups, 109–130.
- Björk, M. (2016) Den stora polisreformen. Fem arbetspapper. Lund: Studentlitteratur.
- Brubaker, R. (2013) Etnisyys ilman ryhmiä. Tampere: Vastapaino.
- Brubaker, R. (2015) Grounds for Difference. London: Harvard University Press.
- Bruselius-Jensen, M. & Pless, M. (2017) Nye veje i det forebyggende politiarbejde med unge i ud-satte boligområder. Erfaringer fra lokalnetværket for unge – et kriminalitetsforebyggende projekt igangsæt af Københavns vestigns politi. Center for

- Ungdomsforskning. Institut for Læring og Filosofi. København: Aalborg Universitet i København.
- Crawford, A. & Hutchinson, S. (2016) Mapping the Counters of 'Everyday Security': Time, Space and Emotion. *British Journal of Criminology* 56 (6), 1184–1202.
- Eronen, H. (2014) Voimaannuttavaan johtamiseen poliisissa? Teoksessa V. Mutttilainen & V. Huotari (toim.) Poliisin toimintaympäristö: Poliisiammattikorkeakoulun katsaus 2014. Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 112. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu, 119–124.
- Glasby, J. (2007) *Understanding Health and Social Care*. Bristol: Policy Press.
- Hagelund, A. (2009) Dealing with the Dilemmas: Integration at the Street-level in Norway. *International Migration* 48(2), 79–102.
- Himberg, K. (2017) Sisäisen turvallisuuden strategian eteneminen: Miltä turvallisuusympäristöme tulevaisuus näyttää? Puheenvuoro Muuttuva Suomi – Turvallisempi Suomi, valtakunnallinen turvallisuusseminaari. 25.1.2017, Turku. [online]. <URL:http://intermin.fi/ajankohtaista/seminaarit/turku-2017>. Luettu 14.2.2017.
- Houtsonen J., Taponen J., Jukarainen P. & Kujanpää O. (2017) Community Policing as a Social System and Its Components. Teoksessa P. Bayerl, R. Karlović, B. Akhgar & G. Markarian (toim.) *Community Policing – A European Perspective*. *Advanced Sciences and Technologies for Security Applications*. Cham: Springer, 51–64.
- Huotari, V. & Puttonen, E. (2012) Poliisin sisäinen toimintaympäristö. Teoksessa R. Honkonen & V. Mutttilainen (toim.) Poliisin toimintaympäristö: Poliisiammattikorkeakoulun katsaus 2012. Poliisiammattikorkeakoulun raportteja. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu, 121–131.
- Innes, M. (2007) The Reassurance Function. *Policing* 1 (2), 132–141.
- Isoherranen, K. (2012) Uhka vai mahdollisuus – moniammatillista yhteistyötä kehittämässä. Helsingin yliopisto Sosiaalitieteiden laitos. Sosiaalitieteiden laitoksen julkaisuja 2012:18
- Jukarainen, P. & Taponen, J. (2017) Yhteisöpohjainen poliisityö turvallisuuden parantamiseksi. Puheenvuoro Muuttuva Suomi – Turvallisempi Suomi, valtakunnallinen turvallisuusseminaari. 26.1.2017, Turku. [online]. <URL:http://intermin.fi/ajankohtaista/seminaarit/turku-2017>. Luettu 14.2.2017.
- Kivisto, P. & Wahlbeck, Ö. (toim.) (2013) *Debating Multiculturalism in the Nordic Welfare States*. Palgrave Politics of Identity and Citizenship Series. London: Palgrave Macmillan.
- Kääriäinen, J. (2008) Why Do the Finns Trust the Police? *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention* 9 (2), 141–159.
- Kääriäinen, J. & Niemi, J. (2014) Distrust of the Police in a Nordic Welfare State: Victimization, Discrimination, and Trust in the Police by Russian and Somali Minorities in Helsinki. *Journal of Ethnicity in Criminal Justice* 12 (1), 4–24.
- Lipsky, M. (1980) *Street-Level Bureaucracy. Dilemmas of the Individual in Public Services*. New York: Russell Sage Foundation.
- McCarthy, D.J. (2012) Gendering 'Soft' policing: multi-agency working, female cops, and the fluidities of police culture/s. *Policing and Society: An International Journal of Research and Policy* 23 (2), 261–278.
- McLaughlin, H., Reubsæet, H. & Vanhanen, S. (2011) Introduction. Teoksessa E. Heikkilä, M. Danker, E. Cómez Ciriano, H. McLaughlin & H. Reubsæet (toim.) *Working Together for Better Integration – Immigrants, Police and Social Work*. *Migration Studies* C18. Turku: Institute of Migration, 7–17.
- Niemi, M. (2010) Moraalijärjestyttä tuottamassa. Tutkimus poliisityöstä lasten parissa. *Jyväskylän Studies in Education, Psychology and Social Research* 391.
- Nordberg, C. & Wrede, S. (2015) Street-Level Engagements: Migrated Families Encountering the Local Welfare State. *Nordic Journal of Migration Research* 5 (2), 54–57.
- O'Neill, M. & McCarthy, D.J. (2014) (Re)negotiating police culture through partnership working: Trust, compromise and the 'new' pragmatism. *Criminology & Criminal Justice* 14 (2), 143–159.
- Palonen, T., Boshuizen, H.P.A. & Lehtinen, E. (2014) How Expertise is Created in Emerging Professional Fields. Teoksessa T. Halttunen, M. Koivisto & S. Billett (toim.) *Promoting, Assessing, Recognizing and Certifying Lifelong Learning*. *International Perspectives and Practices*. Dordrecht: Springer, 131–149.
- Parekh, B. (2008) *New Politics of Identity. Political Principles for an Interdependent World*. London: Palgrave Macmillan.
- Poliisibarometri (2016) Kansalaisten käsitykset poliisin toiminnasta ja sisäisen turvallisuuden

- tilasta. Sisäministeriön julkaisu 27/2016. Sisäinen turvallisuus. Helsinki: Sisäministeriö. [online]. <URL:http://intermin.fi/julkaisut/julkaisu?pubid=URN:ISBN:978-952-324-107-7>. Luettu 16.6.2017.
- Poliisin ennalta estävän toiminnan strategia vuosille 2014–2018. Sisäministeriön julkaisu 2/2014. Sisäinen turvallisuus. Helsinki: Sisäministeriö.
- Pyykkönen, M. (2007) Järjestäytyvät diasporat. Etnisyys, kansalaisuus, integraatio ja hallinta maahanmuuttajien yhdistystoiminnassa. Jyväskylän Studies in Education, Psychology and Social Research 306.
- Pyykkönen, M. & Martikainen, T. (2013) Muuttoliike ja kansalaisyhteiskunta. Teoksessa T. Martikainen, P. Saukkonen & M. Säävälä (toim.) Muuttajat. Kansainvälinen muuttoliike ja suomalainen yhteiskunta. Helsinki: Gaudeamus, 281–300.
- Rolandsson, B. (2015) Partnerships with the police – logics and strategies of justification. *Qualitative Research in Organizations and Management: An International Journal* 20 (1), 2–20.
- Saukkonen, P. (2013) Erilaisuuksien Suomi. Vähemmistö- ja kotouttamispolitiikan vaihtoehdot. Helsinki: Gaudeamus.
- Sisäministeriö (2016) Ankkuri-toimintamallia kehitetään yhdessä. [online]. <URL:http://intermin.fi/artikkeli/-/asset_publisher/ankkuri-toimintamallia-kehitetaan-yhdessa>. Luettu 19.6.2017
- Säävälä, M. (2012) The Burden of Difference? School Welfare Personnel's and Parents' Views of Wellbeing of Migrant Children in Finland. *Finnish Yearbook of Population Research* 2012, 31–50.
- Tanner, A. (toim.) (2008) Poliisi ja maahanmuuttajat. Kohti kotoutumista edistävää vuorovaikutusta. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 67/2008.
- Turtiainen, K. (2012) Possibilities of Trust and Recognition between Refugees and Authorities. Resettlement as a Part of Durable Solutions of Forced Migration. *Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social research* 451.
- Vanhane, S. & Heikkilä, E. (2017) Multi-professional work practices in the field of immigrant integration – examples of collaboration between the police and social work. *Migration Letters* 14 (2), 265–276.
- Virta, S. (2012) Lähipoliisitoiminta muuttuvassa toimintaympäristössä. Teoksessa R. Honkonen & V. Mutttilainen (toim.) Poliisin toimintaympäristö: Poliisiammattikorkeakoulun katsaus 2012. Poliisiammattikorkeakoulun raportteja. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu, 132-140.
- Vuori, J. (2015) Kotouttaminen arjen kansalaisuuden rakentamisena. *Yhteiskuntapolitiikka* 80 (4), 35–404.

Virallisaineisto

- L 1386/2010. Laki kotoutumisen edistämisestä.
L 872/2011. Poliisilaki.
L 1325/2014. Yhdenvertaisuuslaki.

III

VALISTUSTA JA VUOROVAIKUTUSTA: TURVAPAIKANHAKIJOIDEN LAILLISUUSKASVATUS POLIISIN TYÖSSÄ

Sari Vanhanen 2019

Teoksessa Lyytinen, E. (toim.) Turvapaikanhaku ja pakolaisuus Suomessa. Siirtolaisuusinstituutti, Tutkimus 2. Turku: Siirtolaisuusinstituutti, 209–230

<https://siirtolaisuusinstituutti.fi/wp-content/uploads/2019/12/t-02-isbn-978-952-7167-60-1-turvapaikanhaku-ja-pakolaisuus-suomessa.pdf>

Uudelleenjulkaistu Siirtolaisuusinstituutin luvalla.

9. Valistusta ja vuorovaikutusta: turvapaikanhakijoiden laillisuuskasvatus poliisin työssä

Sari Vanhanen

9.1. Johdanto

Yksilöiden ja yhteiskunnan turvallisuus on poliisityön ydintä. Samalla poliisityöhön nivoutuu kaksijakoinen kysymys päätäntävällästä ja luottamuksesta: legitiiminä turvallisuusviranomaisena poliisilla on oikeus valvontaan ja voimankäyttöön samalla kun työn tavoite on turvata ihmisten yhteistä vapautta avoimessa yhteiskunnassa (Björk 2012, 109; ks. myös Keskinen ym. 2018). Turvapaikanhakijoiden vastaanottoon ja maahantulon alkuvaiheeseen liittyvä poliisityö on kiinnostava tarkastelukohde, jossa kohtaavat sekä yksilöiden oikeuksiin, että kansalliseen lainsäädäntöön liittyvät kysymykset. Näiden kysymysten yhtenä leikkauspisteenä voidaan nähdä Suomessa turvapaikanhakijoille tarjottava laillisuuskasvatus, jonka toteutusta tarkastelen tässä luvussa poliisin työn näkökulmasta.

Luku pohjautuu poliisin monialaista yhteistyötä kotoutumisen edistämisessä käsittelevän väitöskirjatutkimuksen haastatteluaineistoon (Vanhanen 2018). Aineistolähtöiseen tarkasteluun on valikoitu loppusyksyllä 2015 ja vuoden 2016 aikana tehdyt poliisin yksilöhaastattelut sen perusteella, mikäli turvapaikanhakijoiden laillisuuskasvatus sekä tähän liittyvä yhteistyö on tullut haastattelussa esille. Käytännössä poliisin antama laillisuuskasvatus toteutuu vastaanottokeskuksissa tai muissa turvapaikanhakijoiden asuinyksiköissä järjestettävän opintotoiminnan yhteydessä. Tämän lisäksi arjen erilaiset kohtaamiset ja muu kanssakäyminen poliisin ja turvapaikanhakijoiden

välillä voidaan nähdä tilanteina, joissa myös sivutaan laillisuuskasvatukseen liittyviä kysymyksiä.

Teoreettisesti lähestyn poliisityötä paikallisena, kasvokkaisena työnä (Lipsky 1980), joka edellyttää erilaisten tilanteiden lukutaitoa muuttuvissa olosuhteissa (Björk 2006, 2012; Huotari & Puttonen 2012). Poliisin turvallisuustyöhön liittyvä laillisuuskasvatus voidaan nähdä opettamisena ja oppimisena, mutta myös kasvatuksena ja valistuksena. Kasvatuksesta ja tähän nivoutuvasta ”moraalijärjestyksen tuottamisesta” on kyse erityisesti yksin alaikäsinä maahantulleiden turvapaikanhakijoiden kanssa tehtävässä työssä, kuten yleensäkin nuorten parissa tai heihin kohdistuvassa poliisityössä (Niemi 2010; Bruselius-Jensen & Pless 2017). Samalla kyse on muuttuvista tilanteista, jotka haastavat myös poliisin edustajia pohtimaan omaa työtään ja ammatillista osaamistaan (mm. Innes 2007; Björk 2012, 116–123; Bartkowiak-Théron ym. 2017).

Poliisin kannalta turvapaikanhakijoiden poikkeuksellinen määrä syksyllä 2015 vaikutti työtehtävien jakamiseen ja resurssointiin merkittävästi. Tilanne sitoi työvoimaa siten, että kaikilla poliisilaitoksilla ohjattiin lisäresursseja muista tehtävistä turvapaikkatutkintaan ja hakemusten vastaanottoon. Paitsi virassa olevia poliiseja, tilanteessa hyödynnettiin myös Poliisiammattikorkeakoulun opiskelijoita sekä jo eläkkeelle siirtyneitä poliisimiehiä. Turvapaikkatutkinnan poliisi suoritti lähes kymmenkertaisen määrän aiempiin vuosiin verrattuna. Lisäksi Torniossa aloitti syyskuussa 2015 toimintansa tilapäinen järjestelykeskus, jonne Ruotsin puolelta Haaparannan kautta Suomeen saapuneet turvapaikanhakijat ohjattiin suoraan rajanylityksen jälkeen heidän rekisteröimisensä nopeuttamiseksi. Kaikista turvapaikanhakijoista liki puolet rekisteröitiin juuri Tornion järjestelykeskuksessa. Enimmillään hakijoita rekisteröitiin Torniossa lähes 500 hakijan päivävauhdilla. (Poliisin vuosikertomus 2015, 7–8; ks. tässä teoksessa Nykänen ym.)

Käytännössä poliisi teki turvapaikkatutkinnan (henkilöllisyyden, maahantulon ja matkareitin selvittäminen) yli 30 000 turvapaikanhakijalle ennen tehtävän siirtymistä Maahanmuuttovirastolle. Turvapaikkatutkinta siirtyi poliisilta Maahanmuuttovirastolle 1.3.2016, minkä jälkeen poliisin tehtäviin on kuulunut ulkomaalaisvalvonnan lisäksi turvapaikkahakemuksen vastaanottaminen ja turvapaikanhakijan rekisteröinti sekä maastapoistamispäätösten täytäntöönpano (Poliisin vuosikertomus 2016, 7).

Samalla turvapaikkatilanteen viestintää ohjeistettiin Poliisihallituksen taholta: poliisi tuotti Suomen lakia ja poliisia käsittelevän videon myös arabiaksi, somaliksi ja kurdiksi tekstitettyinä sekä esitteen turvapaikanhakijoille Suomen poliisista ja lainsäädännöstä kahdeksalla eri kielellä. Näiden rinnalla Facebookissa ja Twitterissä järjestettiin turvapaikka-chat ajantasaisen tiedon välittämiseksi. (Poliisin vuosikertomus 2015, 38; Tietoa poliisista turvapaikanhakijoille 2017.)

Kyseinen yhteiskunnallinen tilanne nosti esiin vilkkaan julkisen keskustelun poliisin roolista ja heidän työhönsä kohdistuvista odotuksista, vaihdellen katuvalvonnasta ihmisoikeuksien turvaamiseen sekä turvapaikkaprosessin aikana syntyviin odotuksiin, toiveisiin tai mahdollisiin turhautumisiin. Esillä ovat olleet turvapaikkaprosessin ja

päätöksen odotusajan toimintamahdollisuudet sekä erilaiset riskit, joita "välitilassa" eläminen voi edesauttaa (vrt. tässä teoksessa Nykänen ym.). Huomiota on kiinnitetty muun muassa ihmiskauppaan, pimeään työvoiman käyttöön, harmaisiin asuntomarkkinoihin sekä väkivaltaisen ekstremismin uhkaan.

Vaikka turvallisuuden edistäminen liittyy nimenomaan poliisin työhön, ihmisten arjessa turvallisuutta vahvistavat ja siihen vaikuttavat useat eri tekijät. Niinpä yhteisen turvallisuuden ja yksilökohtaisen turvallisuudentunteen edistäminen ei ole yksinomaan poliisin tehtävä, vaan se edellyttää laaja-alaista yhteistyötä eri viranomaisten sekä kansalaisjärjestöjen, lähiyhteisöjen, elinkeinoelämän ja muiden toimijoiden kesken (Himberg 2017; Sisäministeriö 2017, 14). Turvapaikanhakijoiden kannalta ajateltuna arjen turvallisuuden rakentajia poliisin rinnalla ovat esimerkiksi vastaanottokeskusten ja muiden asuinyksiköiden henkilöstö sekä myönteiset kohtaamiset paikallisten asukkaiden kanssa eri järjestöjen koordinoimien vapaaehtoistoimintojen kautta. Yksintulleet alaikäiset turvapaikanhakijat on nähty erityisen haavoittuvana ryhmänä (vrt. Asquith ym. 2017), minkä vuoksi työhön heidän kanssaan on pyritty panostamaan erityisesti.

Laillisuuskasvatus on yksi osa turvapaikanhakijoiden työ- ja opintotoimintaa, johon osallistumista hakijalta edellytetään muun muassa vastaanottorahan saamiseksi. Laki kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta (746/2011, 29§) määrittelee, että opintotoimintaa on järjestettävä vastaanottokeskuksessa kansainvälistä suojelua hakevan ja tilapäistä suojelua saavan omatoimisuuden edistämiseksi. Opintosisällöt liittyvät suomalaiseen yhteiskuntaan ja sen toimintakulttuuriin, myös esimerkiksi niinkin päivittäiseen aiheeseen kuin ruokaan ja ravitsemukseen. Materiaali on asiakkaiden käytettävissä myös nettipohjaisena versiona yhdeksällä eri kielellä. Laillisuuskasvatuksen osalta käydään läpi muun muassa suomalaisen oikeusjärjestelmän rakennetta ja toimintaa sekä sen keskeisiä periaatteita, kuten yhdenvertaisuutta (Yhdenvertaisuuslaki 2014). Samoin käsitellään sukupuolten välistä kanssakäymistä, siihen liittyviä "kulttuurikoodeja" sekä yksilön henkilökohtaista itsemääräämisoikeutta. (Tietoa elämästä Suomessa verkkomateriaali.)

Poliisi on mahdollisuuksien mukaan turvallisuusviranomaisena mukana turvapaikanhakijoiden laillisuuskasvatuksessa. Poliisin käyttämä koulutusmateriaali käsittelee muun muassa poliisin työtä ja viranomaisroolia Suomessa. Poliisin osuus konkretisoi esimerkiksi henkilökohtaisen koskemattomuuden merkitystä sekä mahdollisiin rikkeisiin liittyviä seuraamuksia. Lisäksi aineisto sisältää turvallisuuteen ja oikeusjärjestykseen liittyviä teemoja sekä turvapaikanhakijan että vastaanottavan yhteiskunnan kannalta. (Tietoa poliisista turvapaikanhakijoille 2017.)

Tämä luku pohjautuu väitöskirjatutkimukseni yhteydessä koottuun haastatteluaineistoon, joka tarkastelee paikallista, kotoutumisen edistämiseen liittyvää monialaista yhteistyötä poliisin työn näkökulmasta (Vanhanen 2018). Monialaisuus korostaa erityyppisten toimijoiden osallistumista yhteistyöhön, jolloin viranomaisten rinnalla mukana on yhdistys- ja järjestökentän, eri kieli- ja kulttuuritaustaisten ryhmien tai

uskonnollisten yhteisöjen sekä yksityisen sektorin edustajia (Laki kotoutumisen edistämisestä 2010, 31–32§). Tutkimus kohdistuu jo maassa asuvien henkilöiden kanssa tehtävään kotouttavaan työhön, ei varsinaisesti turvapaikanhakuvaiheeseen, mutta tutkimusajankohdan vuoksi haastatteluaineistossa sivutaan myös tätä aihetta (kotoutumiseen liittyvästä keskustelusta ks. tässä teoksessa Pappi; Heikkilä & Lyytinen). Kokonaisuudessaan tutkimuksen primaariaineisto koostuu poliisien yksilö- ja fokusryhmähaastatteluista. Puolistrukturoidut poliisien yksilöhaastattelut (N=15) on koottu Suomessa viideltä eri poliisilaitokselta eri puolilta maata sekä yhdestä erityisyksiköstä marraskuun 2015 ja elokuun 2017 välisenä aikana. Haastateltavat poliisit työskentelevät eri työtehtävissä ja valikoituivat mukaan sillä perusteella, että heillä on omakohtaista kokemusta paikallisesta, eri toimijoiden kanssa tehtävästä yhteistyöstä. Sattumalta tutkimusaineiston keruu käynnistyi samana ajankohtana, jolloin Suomeen hakeutui poikkeuksellisen suuri määrä turvapaikanhakijoita. Vaikka keskeinen aihe haastatteluissa oli kotoutumisen edistämiseen liittyvä yhteistyö, niissä tuotiin esiin myös kokemuksia vastaanotokeskusten ja muiden asuinyksiköiden kanssa tehdystä yhteistyöstä, turvapaikanhakijoille pidetyistä luento- ja tiedotustilaisuuksista ja muista arkisista kohtaamisista heidän kanssaan.

Hyödynnän haastatteluaineistoa valikoidusti sen perusteella, mainitaanko turvapaikanhakijoiden laillisuuskasvatukseen liittyviä kuvauksia haastattelussa. Olen valinnut mukaan vain ne vuosina 2015 ja 2016 tehdyt yksilöhaastattelut (N=7), joissa aihe tulee esille vuosina. Haastateltavien anonymiteetin säilyttämiseksi tunnustettavuudet sekä henkilö- että paikkakuntatasolla on poistettu. Haastattelulainauksissa käytän työnkuvaan pohjautuvaa erittelyä (esim. kenttäpartio, ulkomaalaispoliisi). Vaikka valitsemani erittely osin niputtaa yhteen erityyppisissä työtehtävissä toimivia haastateltavia, se antaa lukijalle käsityksen siitä, onko kyse liikkuvasta, kentällä tapahtuvasta työstä vai enemmän toimistoaikana ja -paikkana toteutuvasta poliisin työstä.

Analysoin aineistoa sen pohjalta, miten laillisuuskasvatus toteutuu ja millä tavoin sen merkitys nähdään poliisin työssä. Poliisin kannalta yhteiskunta- ja laillisuustietoon liittyy erityinen ammatillinen osaaminen sen suhteen, mikä on hyväksyttävää ja lainmukaista, ja mikä puolestaan rangaistavaa suomalaisen lainsäädännön mukaan. Yhdensuuntaisen tiedottamisen rinnalla poliisi näkee tärkeänä kanssakäymisen sekä turvapaikanhakijoiden että heidän kanssaan työskentelevän henkilöstön kanssa. Analyysi kuvailee poliisin roolia osana turvapaikkaprosessia tietyistä näkökulmasta tuoden esiin kasvokkaista poliisityötä yleistason ohjeistusten ja käytännön työssä ratkaistavien tilanteiden ristipaineessa. (Lipsky 1980; vrt. myös Hagelund 2009; Nordberg & Wrede 2015.)

Ennen empiirisen osuuden käsittelyä taustoitan aihetta teoreettisesti paikallisen, yhteisölähtöisen poliisityön näkökulmasta, sekä tarkastelen tähän liittyvää arjen turvallisuuden käsitettä (engl. *everyday security*, Crawford & Hutchinson 2016). Laillisuuskasvatuksen voi ajatella olevan osa sekä yksilön että yhteiskunnan turvallisuuden vahvistamista. Siksi on kiinnostavaa tarkastella, onko laillisuuskasvatuksessa poliisityön kannalta kyse kansallisen turvallisuuden edistämisestä ja pakolaisuuden

”turvallistamisesta” (engl. *securitization of forced migration*; mm. Hammerstad 2014), vai myös siitä, että poliisit omassa työssään pohtivat turvapaikanhakijoiden hyvinvointia sekä sitä, miten heidän arkensa olisi mahdollisimman turvallista (vrt. Tiilikainen 2016).

9.2. Yhteisölähtöinen poliisityö arjen turvallisuuden rakentajana

Yhteisölähtöisessä poliisityössä turvallisuutta rakennetaan sen pohjalta, mitkä kysymykset tai huolenaiheet nousevat esiin kyseisen yhteisön kokemuksesta. Ennalta määritellyn aiheen tai ongelman sijaan yhteisölähtöistä poliisityötä luonnehtii vastavuoroinen dialoginen työote. Se puolestaan edellyttää keskustelevaa poliisikulttuuria sekä johdon että kenttätason tekijöiltä. Työote vaatii aikaa ja tiettyä joustavuutta, jotta eri osapuolten ymmärrys tilannekuvasta sekä yhteistyön tavoitteista selkiytyy. (ks. Björk 2012; myös Björk 2006, 60; Innes 2007; Virta 2012; Huotari & Puttonen 2012; O’Neill & McCarthy 2014.)

Kyse on proaktiivisesta eli ennaltaehkäisevästä toiminnasta, jota toteutetaan tiiviissä yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Yhteisölähtöistä poliisityötä tehdään paikallisesti myös esimerkiksi eri kieli- ja kulttuuritaustaisten yhdistysten tai uskonnollisten yhteisöjen kanssa. Keskeistä tällöin on yleistämisen ja stigmatisointisoinnin välttäminen, mikä edellyttää poliisilta yhteisöjen ja näiden edustajien kohtaamista ilman valmiita ennakoasenteita tai toiseuttavia käsityksiä. (Jukarainen & Taponen 2017; Poliisin ennalta estävän toiminnan strategia vuosille 2014–2018.) Dialoginen lähestymistapa voidaan nähdä tietoisena ”vastapoolina” poliisityöhön liitetyn kulttuuristamisen, toiseuttamisen tai rodullistamisen suhteen, jotka pohjautuvat valmiisiin oletuksiin eri vähemmistöistä tai kulttuuritaustaisista henkilöistä (Keskinen 2011; Uhnoo 2013; Delsol & Shiner 2015; Keskinen ym. 2018). Lisäksi niin kutsuttuun universaalien kohtelun paradoksiin (Keskinen 2012) liittyen on tuotu esiin näkemys siitä, että pyrkiessään kohtelemaan kaikkia tasaveroisesti poliisi ei välttämättä ole tunnistanut työkäytäntöjä, joita vähemmistöt kokevat ongelmallisiksi (ks. myös Saari 2009).

Yhteisölähtöisen poliisityön pyrkimyksenä on vahvistaa eri kieli- ja kulttuuritaustaisten ihmisten luottamusta paitsi poliisin myös yleensä eri viranomaistahojen yhdenvertaisuuteen ja objektiivisuuteen pyrkivää työskentelyä kohtaan (Vanhanen 2018; ks. myös Turtiainen 2012). Tämä voidaan nähdä arjen kansalaisuuden rakentamisena (Vuori 2015), jolla pyritään edistämään toimijuutta ja ihmisten kuuluvuuden kokemuksia eri tilanteissa. Luottamuksen rakentamisen kannalta haastavaa on se, että poliisin työssä luottamus näyttäytyy tietyllä tavoin vastakuvana, eli institutionaalisoituneen epäluottamuksen ja skeptisyyden muotona suhteessa kansalaisiin. Eli samanaikaisesti, kun poliisi pyrkii rakentamaan luottamusta eri väestöryhmien kanssa,

poliisin yhteiskunnallinen rooli on valvoa, kontrolloida ja seurata ihmisten toimintaa (Björk 2012, 109–110).

Kansainvälisesti vertailtuna Suomessa koetaan vahvaa luottamusta poliisia kohtaan. Vahvan luottamuksen on katsottu perustuvan toimivan yhteiskuntarakenteen ja ennakoitavuuden pohjalle (Kääriäinen 2008). Sen sijaan luottamus poliisin ja etnisten vähemmistöjen välillä on haastava (Saari 2009; Kääriäinen & Niemi 2014; Keskinen ym. 2018). Tämän vuoksi poliisi on pyrkinyt rakentamaan luottamusta suhteessa eri vähemmistöihin sekä myös maahanmuuttajataustaisiin henkilöihin, joilla oman kokemuksensa pohjalta on kielteisiä tai jopa pelokkaita asenteita poliisia tai yleisesti viranomaisia kohtaan (Tanner 2008).

Käytännössä poliisin työ edellyttää nopeasti muuttuvien tilanteiden lukutaitoa. Työssä kohdataan erilaisia valintatilanteita, joissa ei välttämättä ole selkeää tietoa siitä, millä tavoin nämä tilanteet tulisi ratkaista. Yleistason ohjeistusten sekä tilannekohtaisten arvioiden yhdistäminen lataa työhön eettis–moraalisen jännitteen, joka edellyttää joustavuutta ja ammatillista arviointikykyä (Lipsky 1980; vrt. Hagelund 2009). Työnkuvan kaksinaisuus kuvastuu myös turvapaikanhakijoiden kanssa tehtävässä työssä: toisaalta poliisi toteuttaa valtiollista turvallisuuspolitiikkaa, kuten ulkomaalaisvalvontaa asianmukaisten maassaolo- ja matkustusasiakirjojen osalta. Toisaalta poliisi pyrkii vahvistamaan ihmisten turvallisuutta ja luomaan vastavuoroisia, kasvokkaisia kontakteja sekä tällä tavoin vahvistamaan turvapaikanhakijoiden luottamusta poliisia kohtaan Suomessa.

Vastaanottokeskusten ja turvapaikanhakijoiden näkemyksiä koonneen tutkimuksen mukaan (Koistinen 2017) vuorovaikutus poliisin kanssa on koettu tärkeänä. Vastaanottokeskusten johtajat korostivat tiedonvaihdon merkitystä, josta esimerkiksi mainittiin poliisin päivittäminen vastaanottokeskuksen henkilömäärätilanteesta, ennakointi ja säännöllinen yhteydenpito. Lisäksi samassa yhteydessä tuotiin esiin poliisin tiedotus, tapaamiset ja käynnit sekä poliisin informaatiotilaisuudet ja luennot vastaanottokeskuksissa. Lähi- tai vastuupoliisi koettiin hyvänä asiana, jotta tiedetään, keneen voi ottaa yhteyttä ja saadaan aikaan henkilökohtainen yhteys. Joissakin vastaanottokeskuksissa yhteyspoliisi kävi säännöllisesti ja toisissa oli ollut viikoittaisia tai kuukausittaisia tapaamisia. Yksittäisenä mainintana nousi esiin, että jotkut poliisit ovat olleet asenteellisia paikkakunnilla, jossa ei aiemmin ole ollut vastaanottokeskusta (Koistinen 2017, 54; vastaanottokeskuksista ks. tässä teoksessa Nykänen ym.; Pöyhönen, Kokkonen & Tarnanen).

Kysymys pakolaisuuden ”turvallistamisesta” ja pakolaisuuden näkeminen kansallisen turvallisuuden uhkana on suhteellisen uusi ilmiö (Hammerstad 2014, 265). Perinteinen käsitys turvallisuudesta liittyy yhteiskunnan vakauteen ja ulkoisten uhkien tai merkittävien muutosten ennakointiin. Tämä kansallisvaltiokeskeinen turvallisuusajattelu (engl. *national security*) korostaa valtiollista autonomiaa ja suvereenisuutta sekä oikeutta rajavalvontaan. Valtiolähtöisen turvallisuusajattelun rinnalla inhimillisen turvallisuuden käsite (engl. *human security*) painottaa turvallisuutta ja turvallisuus-

dentunnetta yksilöiden ja lähiyhteisöjen näkökulmasta (esim. Vietti & Schibner 2013). Kritiikkiä inhimillisen turvallisuuden käsitettä kohtaan on esitetty sen laajuuden sekä siitä johtuvan epämääräisyyden perusteella. On katsottu, että käsite ei lopulta kerro turvallisuudesta vaan yleisesti ihmisten hyvinvointiin liittyvistä kysymyksistä (katsaus käsitteen kritiikkiin, Inglehart & Norris 2012).

Lisäksi turvallisuustutkimuksessa tuodaan esiin käsite arjen turvallisuudesta (engl. *everyday security*). Se nähdään aktiivisena, yksilöiden tai eri ryhmien arkielämässä toteutuvana toimintana. Käsite tarkastelee sitä, millä tavoin ihmiset itse rakentavat ja hallitsevat omaa turvallisuuttaan. Käsitteellä on haluttu korostaa kokemuspohjaista tартtumapintaa ”ellettynä turvallisuuteen” vastapainona muodolliseen, hallinnolliseen turvallisuuskäsitykseen sekä laajentaa turvallisuuteen liittyvän tutkimuksen kysymyksenasettelua ja analyysia. Keskeisinä ulottuvuuksina arjen turvallisuudessa nähdään ajan ja ajallisuuden, tilan ja sen eri tasojen sekä vaikutuksen ja tunteen merkityksiä. (Crawford & Hutchinson 2016.)

Arkielämän tasolla koetun turvallisuuden merkitys liittyy mittakaavakysymykseen. Erilaiset uhat eivät välttämättä ole laajamittaisia katastrofeja vaan yksilöiden tai ryhmien kohdalla merkittäväällä tavalla vaikuttavia kokemuksia, kuten perheissä tai lähiyhteisöissä koettu turvallisuus tai toisaalta tämän puute, pelko tai uhka. Näin ollen kokemus turvallisuudesta ei ole kaikille sama, vaan se miten turvallisuus koetaan tunnetasolla tai miten se näyttäytyy jonkun mielessä, on erilaista eri henkilöiden tai ryhmien välillä. Myös ajallisen ulottuvuuden huomioiminen on keskeistä, sillä turvallisuudentunne koetaan toisaalta tässä hetkessä, toisaalta siihen liittyy oletus tulevasta ilman pelkoa tai uhkaa. Yhtä lailla paikan tai tilan merkitys on relevantti nykyisin myös suhteessa virtuaalisiin tiloihin tai verkostoihin, jotka osaltaan muokkaavat kokemusta paikasta ja paikallisuudesta. Ajan ja paikan lisäksi tunteiden merkitys on keskeinen. Tunneskaala levollisuudesta pelkoon tai tyytyväisyydestä pettymykseen vaikuttaa merkittävästi siihen, miten arjen turvallisuus koetaan yksilöiden tai ryhmien elämässä. (Crawford & Hutchinson 2016.)

Mitä sitten arjen turvallisuus tarkoittaa turvapaikanhakijan kannalta, ja miten esimerkiksi poliisi yhdessä muiden toimijoiden kanssa voi vahvistaa sitä? Yksi arjen turvallisuuden kiinnekohta aikaan, tilaan ja myös tunneulottuvuuteen on tieto siitä mitä voi ja pitää tehdä kussakin tilanteessa. Turvapaikanhakijoiden arjen turvallisuutta pyritään vahvistamaan tarjoamalla heille ajantasaista tietoa turvapaikkapäätöksen käsittelyprosessista, eli hallinnan rakenteesta (miten turvapaikkahakemus tehdään ja käsitellään, millä tavoin asia etenee), sekä myös omista toimintamahdollisuuksista käsittelyvaiheen aikana (turvapaikkaprosessista ks. tässä teoksessa Puumala, Ristimäki & Ylikomi). Tällöin korostuu arjen sujuvuus, eli esimerkiksi asuminen, mahdollisuus kielio-pintoihin ja työntekoon sekä lasten ja nuorten koulunkäyntimahdollisuus. Poliisityön kannalta kyse on laillisuuskasvatuksesta, tiedottamisesta, mutta myös arkisesta kanssakäymisestä sekä tilannekohtaisesta ohjeistamisesta turvapaikkaprosessin eri vaiheissa. Päätöksen odottaminen ja epätietoisuus tuodaan yleensä esiin mentaalisesti

raskaana kokemuksena (ks. tässä teoksessa Nykänen ym.). Mutta kyseinen aikajänne voidaan kokea myös aktiivisena ja tavoitteellisena vaiheena, jossa arki muotoutuu ja elämäntilanne otetaan haltuun uudella tavalla, mikäli ihmisten osallisuutta tuetaan ja siihen tarjotaan erilaisia mahdollisuuksia (Rotter 2016).

9.3. Kohtaamisia ja keskusteluja – laillisuuskasvatusta käytännössä

Seuraavassa kuvailen laillisuuskasvatuksen toteutusta poliisin näkökulmasta. Tarkastelen haastatteluaiaineistoa sen pohjalta, millä tavoin ja missä tilanteissa laillisuuskasvatusta toteutuu. Lisäksi pohdin sitä, miten laillisuuskasvatuksen merkitys nähdään poliisin työtä kuvaavissa esimerkeissä.

Poliisi pitää laillisuuskasvatusluentoja vastaanottokeskuksissa ja muissa asuinyksiköissä osana turvapaikanhakijoille suunnattua opintotoimintaa. Niissä käsitellään muun muassa poliisin työtä ja viranomaisroolia Suomessa, henkilökohtaisen koskemattomuuden merkitystä, yksilön vastuuta tekemisistään sekä mahdollisiin rikkeisiin liittyviä seuraamuksia. Tiedonjakamisen rinnalla luentojen tavoitteena korostuu luottamuksen rakentaminen poliisia kohtaan (vrt. Tanner 2008). Alla olevassa lainauksessa luottamuksen rakentamista kuvaillaan hyvin konkreettisesti. Siinä haastateltava poliisi erikseen mainitsee, milloin ja minkä vuoksi laillisuuskasvatusluennolla on tarkoituksenmukaista käyttää poliisin virkapukua ja milloin ei:

Ne on näitä niin sanottuja laillisuusinfoja, siis kuinka olet ja kuinka elät tässä yhteiskunnassa. Ne on annettu siltä pohjalta, että me [ulkomaalaispoliisin edustajat] ollaan mukana, ja sitte myöskin meillä on virkapukuinen poliisi pitämässä varsinaisen laillisuusosion. Ihan sen vuoksi, että virkapuvulla on arvo sinänsä, ja me ei koskaan tehdä töitä virkapuvussa. Selitys siinä on, että meidän asiakkaiden käsitys poliisista tulee Irakista, Afganistanista, Somaliasta ja muista Afrikan maista. Sen vuoksi turvapaikka-asian käsittely virkapuvussa ei ole se paras idea, jos halutaan saada asiakkaan luottamus. Mutta sitte taas jos puhutaan laillisuuskasvatuksesta, poliisista Suomessa ja niin edelleen, niin virkapuvulla on niin paljon merkitystä, että me ei tehdä sitä siviilivaatteissa. Mutta me mennään mukaan, sillä meillä on tietämys asiakkaiden prosesseista, ja pystytään vastaamaan siihen ulkomaalaisprosesseihin lupaan, käännytyksiin, mihin tahansa siihen liittyviin kysymyksiin. (ulkomaalaispoliisi, 6.4.2016.)

Lainaus kertoo tiivistetysti myös poliisityöstä ja sen eri merkityksistä suhteessa turvapaikanhakijoihin. Laillisuusosiossa poliisi ohjeistaa ja neuvoo tulijoita, mutta myös erottaa selkeästi turvapaikkaprosessiin liittyvät kysymykset omaksi aiheekseen. Tä-

män voi ajatella liittyvän arjen turvallisuuden edistämiseen sikäli, että poliisi haluaa vahvistaa turvapaikanhakijoiden tietoa sekä ympäröivästä yhteiskunnasta että myös heidän henkilökohtaisesta tilanteestaan. Laillisuuskasvatukseen linkittyvät näin ollen sekä kysymys yleisestä turvallisuudesta että myös yksilön omakohtainen turvallisuudentunne ja sen vahvistaminen. Samalla poliisin tehtävä on valvoa ulkomaalaisten oleskelua Suomessa. Tätä eri tehtävien välistä eroa lainauksessa kuvaillaan pukeutumisen ja ulkoisten symbolien kautta, kun haastateltava korostaa virkapuvun merkitystä laillisuusosioon liittyvien kysymysten yhteydessä. Sen sijaan ulkomaalaispoliisi, joka kertoo turvapaikkaprosessista, oleskeluluvan myöntämisestä tai kieltämisestä sekä päätöstä seuraavista vaiheista, erottaa oman roolinsa selkeästi myös pukeutumiskoodin perusteella.

Kiinnostavaa on se, kuinka myös ulkomaalaispoliisilta tullaan kysymään neuvoja erilaisissa tilanteissa, siis myös muuhunkin kuin meneillään olevaan turvapaikanhaakuun liittyen. Alla olevassa lainauksessa haastateltava pohtii millä tavoin hänen oma työnsä on kotouttavaa työtä, ja toteaa kuinka häntä tai hänen kollegoitaan tullaan tapaamaan eri kysymysten kanssa. Pohdinta tuli esiin, koska tutkimushaastattelussa käsiteltiin kotoutumisen edistämiseen liittyvää yhteistyötä sekä poliisin ajatuksia kotouttavasta työstä (ks. Vanhanen 2018).

On se sitäkin sitä kotouttavaa työtä. Koska moni näistä kysyy neuvoa meiltä ja ne saa tietysti. Kaikki nää kun puhutaan turvapaikanhakijoista ku tuli viime syksynä meille, niin ensimmäinen henkilö jonka ne kohtas Suomessa oli joku meistä. Ja heti syntyi semmonen luottamus, tai tämmönen tuttavuus, voidaan puhua siitä. Ja sit oli meidän kuulustelut ja kaikki, koko se prosessi ennen ku se siirtyi Migrille [Maahanmuuttovirastolle]. Ja moni näistä ni vielä käy täällä, vähän kysymässä neuvoja, ilmoittamassa jotain. Ni meille tulee, kysyy sitte meiltä jotain. Tai tulee ilmoittamaan jostain ihan mistä tahansa asiasta, jos on jotain ongelmia jonkun toisen turvapaikanhakijan kanssa, ni ne haluaa olla meihin yhteydessä sitten ku on syntyny tää suhde, tai muutenki näin. Sen mä oon huomannu. (ulkomaalaispoliisi, 27.9.2016.)

Poliisi on ollut turvapaikanhakijoille ensimmäinen viranomainen, jolta he ovat saaneet ohjeita ja opastusta maahantulovaiheessa. Haastateltavan poliisin mukaan tämä on ollut ilmeisen myönteinen kokemus, jos heiltä tullaan myöhemminkin kysymään neuvoa erilaisista asioista. Kiinnostavaa on myös se, että vaikka kyse on turvapaikanhakijoista, poliisi näkee tapaamiset luonteeltaan kotouttavana työnä, eli viranomaisen antamana opastuksena, ohjeina ja neuvoina kyseisessä tilanteessa. Virallisesti kotouttavan työn katsotaan alkavan vasta siinä vaiheessa, kun henkilöllä on myönteinen oleskelulupa ja hän voi muuttaa kunnan asukkaaksi, jolloin hänellä on samalla oikeus sekä tiettyihin kotoutumista edistäviin että myös muihin palveluihin kuntalaisena (Laki kotoutumisen edistämisestä 2010; ks. tässä teoksessa myös Pappi; Heikkilä & Lyytinen). Vaikuttaa siltä, että laillisuuskasvatukseen liittyvää työtä tehdään asiakkaan tarpeiden, ei ainoastaan

poliisityötä määrittävien ohjeistusten pohjalta. Aineiston perusteella suhtautumisessa asiakkaisiin korostuvat inhimillisuus ja tilannekohtainen joustavuus poliisityötä raa-
mittavien säännösten ja ohjeistusten rinnalla (Lipsky 1980; Björk 2006, 2012).

Aineistossa tulee esiin ilman huoltajaa alaikäisinä maahan tulleiden turvapai-
kanhakijoiden kanssa tehtävä työ. Alla olevassa lainauksessa haastateltava kertoo
esimerkin laillisuuskasvatukseen liittyvästä tilanteesta, jossa hän käsitteli tuolloin
ajankohtaisesti julkisuudessa esillä ollutta aihetta, eli mitä tarkoittaa yksilön henki-
lökohtainen itsemääräämisoikeus ja se, että Suomessa jokainen henkilö itse päättää
kuka häneen koskee:

*Käyn alle 18-vuotiaille pitämässä poliisiluennon, kerron mitä poliisi on, mitä se tar-
koittaa, mitä se Suomessa tarkoittaa. Ja mitä tarkoittaa yksilöön kohdistuva vapaus.
Että jokainen suomalainen nainen päättää itse kuka häneen koskee. Se on täysin yksse-
litteinen. Mulla on usein siinä tulkki apuna, tai jos saa naiskollegan mukaan on paras
vaihtoehto. Ja kun on naispuoleinen kollega mukana, mää saatan ottaa hänet kainaloon
ja kertoa, että tehdään näin, vain sen vuoksi, että me ollaan työkaveri ja hän hyväksyy
sen, eikä tässä oo mitään seksiin liittyvää. Mutta jos sinä teet näin, olet jo ylittänyt sen
rajan, mitä ei pidä ylittää. Nyt kun isot Kölnin ja Helsingin jutut on tapetilla, panostus
on lisääntynyt, näissä alle 18-vuotiaisen paikoissa, niissä on henkilökunta mukana ja
puhunu niistä, jo ennenki sitä, eikä mitään [ongelmia] ole ollut. (kenttäpartio, 14.1.2016.)*

Poliisi kertoo luennon yhteydessä paitsi omasta työstään myös yksilön vastuusta
ja oikeuksista. Kyseinen tilanne kuvastaa poliisityötä nuorten moraalijärjestyksen
tuottajana ja oikeustajun kasvattajana. (Niemi 2008; Bruselius-Jensen & Pless 2017.)
Tapaamisen yhteydessä oli tullut esiin nuorten turvapaikanhakijoiden kokemaa pelko
ja varovaisuus liikkua julkisilla paikoilla sen vuoksi, että he olivat kuulleet ihmisten
vihamielisyydestä ja ennakkoluuloista tulijoita kohtaan. Näin ollen poliisiluennon
yhteydessä käyty keskustelu liittyy paitsi nuorten omaan käytökseen myös heidän
kohtaamiinsa tilanteisiin asuinyksikön ulkopuolella.

Vastaanottokeskusten ja muiden asuinyksikköjen lisäksi poliisi käy pitämässä
laillisuuskasvatustilaisuuksia myös esimerkiksi eri järjestöjen tai muiden tahojen järjes-
tämässä tilaisuuksissa. Näissä tilaisuuksissa mukana voi olla sekä turvapaikanhakijoi-
ta että muita maahanmuuttajataustaisia kuulijoita, kuten alla olevassa lainauksessa
kuvaillaan:

*Se oli tää International Evening ... heillähän on, niinku tiedämme, ne on vähän eri mieltä
poliisista, siellä mistä ne tulee sitte. Vähän eri käsitys miten eri viranomaiset toimii ja,
ihan perusjuttuja, että mitä seuraa jos syyllistyy näpistykseen, kävelee päin punasta,
ihan perusjuttuja. Mä huomasin, että siellä on porukkaa no Afganistanista, Irakista,
pakistanilaisia; Bangladesh, venäläisiä oli siellä jonkun verran. [ja he] sai kysyä. Ja
syntyi kyllä keskustelua, oikein, piti sitte ilmoittaa, että nyt aika on loppumassa ettei*

voida keskustella enää. Miehet tuli lopussa vielä keskustelemaan, naiset istu hiljaa.
(ulkomaalaispoliisi, 27.9.2016.)

Myös luento- tai tiedotustyyppisessä tilaisuudessa tuodaan esiin vuorovaikutteisuus: poliisi toteaa kertovansa "ihan perusjuttuja", kuten laillisuuskasvatukseen sisältyviä asioita ja mahdollisia rikosseuraamuksia eri tilanteiden kannalta, sekä vastavansa yleisön esittämiin kysymyksiin. Samalla tilaisuuden osallistujilla on mahdollisuus keskustella asioista, jotka ovat heille itselleen epäselviä tai joista he haluaisivat saada tarkempaa tietoa juuri poliisilta.

Kuten jo luvun alussa toin esiin, turvapaikanhakijoiden tavanomaista korkeampi lukumäärä syksyllä 2015 vaikutti suoraan poliisin työhön sekä valtakunnallisesti että paikallistasolla. Samalla kun tilanne satoi resursseja turvapaikkahakemusten vastaanottoon, se myös lisäsi yhteistyötarvetta vastaanottokeskusten henkilöstön ja näissä asuvien turvapaikanhakijoiden kanssa. Yhteydenpitoa pyrittiin tekemään säännöllisesti osana muuta poliisityötä, kuten alla olevassa lainauksessa kuvaillaan:

Ei oo resurssia, tavallaan tullu tänne, et lisäresurssit on mennyt sinne Tornioon [järjestelykeskukseen]. Mutta kyllä me on käyty ihan kaikki nää hätämajoituspisteet mitä täällä on, meidän ryhmän poliisit. Me ollaan jalkauduttu, esimerkiksi viime viikolla me käytiin, kyseltiin tuossa [majoituspaikassa], juteltiin että okei, miten nyt menee? Kaks-kolme viikkoa sitte viimeks, et miten teillä menee? Samat tyypit käy samoissa paikoissa ja tulee tutuksi. Ja ei siellä tolleen oo mitään. Et viimeks [kollega] istu siellä lattialla teekuppi kädessä. Et ihan jutellaan. (kenttäpartio, 23.11.2015.)

Esimerkissä tulee esiin, että poliisi on tehnyt vierailukäyntejä ja jalkautuvaa työtä säännöllisesti eri majoituskohteisiin. Vierailujen ja toisinaan varsin mutkattomien tapaamisten tavoitteena on kysyä kuulumisia, rakentaa arkista luottamusta sekä edistää yhteydenpitoa poliisin ja turvapaikanhakijoiden välillä. Vierailujen yhteydessä poliisi tekee huomioita vallitsevasta ilmapiiristä sekä saa tietoa mahdollisista ongelmista joko yksittäisen asukkaan kohdalla tai eri asukkaiden kesken:

Niinku nytki me mennään käymään tuolla näissä hätämajoituspaikoissa, minne näitä pakolaisia tulee. Sinne meidän pitää mennä sillä asenteella, että ne alkais niinku luottamaan poliisiin et hei, me ollaan tällasii. Me ollaan tavallisia ihmisiä ja me tultiin kysymään miten te voitte? Eikä kontrolloimaan, mitä ne luulee, että me käydään siellä ja tullaan kontrolloimaan ja kattomaan mitä pahaa tääl tehdään, vaan kyl se tarkoitus on se että me mennään näyttämään että me ollaan ihan tavallisia ihmisiä, ja tekemään semmosta luottamusta sen suhteen että okei, että jos joku on semmonen oirehtiva ihminen, ni ne uskaltais kertoa sen, koska ei me sitä tietoa sieltä saada, ennen ku ne kertoo siitä. Sieltähän se pitää kuulla, ja luottamuksen kautta se yhteisö voi antaa sen tiedon sitte niinku viranomaisille. Tai silleen, että he on vähän huolissaan tästä, että se on

tuolla huoneessaan vaan nyt. Esimerkiks joku vaan sitte vaan rukoilee päivät pitkät et vähän mieltii jotain. Eihän me tiedetä, jos sitä tietoa ei tuu sieltä yhteisöltä, joka luottaa suomalaiseen poliisiin. Tässä on niinku semmosta kulmakivee siihen, että meidän pitää niinku olla tekemisissä näitten nykyistenkin pakolaisten kanssa. Jotka hakee, jotka tulee tänne. (kenttäpartio, 23.11.2015)

Poliisin kannalta on tärkeää, että mahdollisissa ongelma- tai kiistatilanteissa poliisia ei pelätä, vaan heihin uskalletaan tukeutua tarvittaessa. Tällaista yhteyttä ei synny ilman säännöllistä yhteydenpitoa ja kanssakäymistä. Luottamuksen ja sen myötä arjen turvallisuuden rakentaminen vaativat aikaa, jotta poliisille voidaan kertoa huolista tai huomioista senhetkisestä, vaikkakin tilapäisesti muodostuneessa yhteisöstä (vrt. Turtiainen 2012; Crawford & Hutchinson 2016). Perustellessaan keskustelemaa työtappaa ja kohtaamista ”tavallisina ihmisinä” tilanteesta kertova poliisi on samalla tietoinen siitä, kuinka luottamus poliisia kohtaan voi olla heikkoa turvapaikanhakijan aikaisempien kokemusten vuoksi.

Asukkaiden lisäksi tärkeää on tavata asuinyksiköiden henkilökuntaa sekä kuulla heidän näkemyksiään ja tunnelmiaan vallitsevasta tilanteesta. Tämän avulla poliisi pystyy seuraamaan muutoksia asukkaiden lukumäärän sekä heidän eri taustojensa suhteen, jotta myös poliisilla on ajantasainen tieto omassa työssään:

Et kun mä käyn [paikallisissa vastaanottoyksiköissä], juttelen sekä henkilökunnan että asukkaiden kanssa niin siihen menee aikaa, vähintään 2–3 tuntia, ja mä juttelen aina sekä työntekijöiden että asukkaiden kanssa. Raportoin tähän meidän taloon niistä käynneistä, mitä siellä on ja millaista porukkaa, täällä on vaihtunu ja silleen. (kenttäpartio, 14.1.2016.)

Kanssakäymisen rinnalla tapaamisissa nousee esiin poliisityön ammatillinen rooli: poliisi haluaa tietää asuinyksikön kuulumisista sekä asukkaiden että henkilöstön kannalta, mutta myös saadakseen turvallisuusviranomaisena kokonaiskuvan oman toiminta-alueensa tilanteesta ja tähän liittyvistä muutoksista. Poliisin laillisuuskasvatus toteutuu sekä keskustellen että vastaanottokeskuksen tilannetta poliisityön näkökulmasta seuraten.

Vierailuihin nuorten asuinyksiköihin on panostettu erityisesti. Tosin joskus vierailukäyntiin ja tutustumiseen liittyvät kohtaamiset ovat olleet aluksi jopa dramaattisia, kun tulijalla on ollut aiemman kokemuksensa pohjalta epäilevän pelokas asenne poliisia kohtaan:

Käytiin tutustumassa heidän tiloihin ja samalla käytiin joka ikisen huoneen ovella, siinä juteltiin terve, moi, mitä kuuluu? Ihan tälle vaan. Ni siellä tuli semmonen tilanne vastaan, että se oli muistaakseni somalityttö, meni sängyn alle piiloon samantien, ja ajattelin että onpa mielenkiintoinen tilanne, ei me mennä sinne huoneeseen tietenkään,

kun hän oli niin kauhuissaan. No siinä oli kaks henkilöä, toinen tyttö, joka uskalsi tulla, sekin pelkäs. Siinä näki, että se pelkäs aivan tosissaan, ja siinä sitte kun oli jo muodostanu luottamuksellisen suhteen siihen paikalliseen hoitajaan tai ohjaajaan, tää ohjaaja kertoi että tää ei oo mitään paha, he tuli vaan tervehtimään teitä. Sai pitkät pätkät kertoo, että ei oo mitään ongelmaa ja näin, ni sitte se toinen somalityttö, se vähän rohkeempi, sai puhuttua sen toisen sieltä sängyn alta pois. (kenttäpartio, 25.8.2016.)

Poliisi käytti vierailuun joustavasti aikaa, jotta hämmentävä tilanne saatiin ratkeamaan. Esimerkkitalanteesta kertonut poliisi pohtii samalla sitä, kuinka pienistä asioista sekä mielikuvan muuttuminen poliisia kohtaan että myös nuoren kotoutuminen uuteen ympäristöön lähtevät liikkeelle. Verrattuna siihen, millaisia kokemuksia esimerkissä mainituilla nuorilla tytöillä on ollut omasta lähtömaastaan poliisin mahdollisesti mielivaltaisesta tai jopa väkivaltaisesta käytöksestä, rauhallinen tapaaminen ja keskustelu suomalaisen poliisin kanssa – ohjaajan ollessa paikalla – antaa heille poliisin mielestä tärkeän kokemuksen poliisin työstä sekä poliisin suhtautumisesta heihin.

Yksin alaikäisinä tulleiden turvapaikanhakijoiden ja heidän asuinyksiköidensä kanssa pyritään työskentelemään mahdollisimman tiiviisti, jotta voidaan ehkäistä nuorten rikkeet sekä toisaalta tukea ja valvoa heidän toimiaan yhteistyössä asuinyksiköstä vastaavan henkilöstön kanssa. Tätä perustellaan myös sillä, että yksintulleet nuoret todennäköisesti tulevat saamaan myönteisen oleskelulupapäätöksen, minkä vuoksi heidän kohdallaan kotoutumisen edistämiseen halutaan panostaa jo mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

Yhtä lailla kuin kentällä työskentelevät poliisit, myös ulkomaalaispoliisit kertovat yhteistyöstä turvapaikanhakijoiden asuinyksiköiden henkilöstön ja sosiaalityön kanssa. Yhteistyö koetaan tärkeänä asukkaiden tilanteen tuntemisen kannalta yleisesti, mutta erityisesti silloin, kun asiakkaalle annetaan tiedoksi häneen oleskeluunsa liittyvä päätös. Asiakkaan tilanteen ja tähän liittyvien tietojen tunteminen on tärkeää, jotta poliisi osaa valmistautua mentaalisesti tapaamiseen ja kyseisen henkilön kohtaamiseen. Kuten yksi haastateltava toteaa: ”Tässä työssä on psykologiaa. Ilman muuta koetaan ihmisen arvostavasti, silleen että kyse on molemminpuolisesta kunnioituksesta. Se on niin kuin kanssaihminenä kohtaamista, vaikka tässä teen omaa työtä poliisina.” (ulkomaalaispoliisi, 29.9.2016.)

9.4. Ongelmatilanteita ja ristiriitoja

Laillisuuskasvatus kuvastuu aineistossa poliisin työn kannalta mahdollisuutena rakentaa luottamusta ja kanssakäymistä turvapaikanhakijoiden kanssa. Samalla nousee esiin epäily toiminnan vaikuttavuudesta suhteessa ihmisten erilaiseen arvomaailmaan ja oikeuskäsitykseen. Ongelmallisina mutta toisaalta myös poliisin ammatillista osaa-

mista haastavina tilanteina mainitaan turvapaikanhakijoiden keskinäiset ristiriidat sekä erilaiset tavat ratkoa asuinyksikön ulkopuolella kohdattuja haastavia tilanteita. Lisäksi naisten asemaan liittyvät tulkinnat herättävät pohtimaan oman osaamisen riittävyttä kulttuurien välisessä kohtaamisessa.

Poliisi tapaa turvapaikanhakijoita monissa erilaisissa arjen tilanteissa, kuten liikenteessä. Myös tällöin laillisuuskasvatukseen liittyvät kysymykset voivat nousta esiin. Esimerkkinä kenttätyössä toimiva poliisi mainitsee, kuinka heidän täytyy korostaa vaikkapa sitä, että Suomessa ei saa ajaa autoa ilman täällä voimassa olevaa ajokorttia. Iltaisin liikkueensa kaupungilla poliisipartiot voivat kohdata haastavia tilanteita. Lisäksi ristiriitaisuudet turvapaikanhakijoiden välillä mainitaan, ja näiden tulkitaan heijastavan lähtömaan tilannetta, kuten alla olevassa lainauksessa:

Joskus, tai silloin kun heille tulee keskinäistä kiistaa, se konflikti on ollut jo Irakissa, ja se näkyy täällä. ... Joo, sunnit ja shiit, silloin he kinastelevat myös täällä. Uskonnosta. Pahoinpitelevät, ja se on vaikeaa koska he sanoavat, että poliisiin ei tarvitse välittää, sanovat että "se on meidän ongelma". (kenttäpartio, 27.9.2016.)

Esimerkin pohjalta voidaan miettiä, kuinka syvällisesti laillisuuskasvatusluennot tai muu "valistus" vaikuttavat ihmisten ajatteluun ja käytökseen siinä tilanteessa, kun käsitykset oikeusjärjestyksestä tai eri ryhmien välisistä ristiriidoista ovat syvällä (vrt. Björk 2006). Tilanteen toteaminen selvästi turhautti aiheesta kertoneita poliisia. Samalla hän mietti, miten poliisiin tulisi työskennellä erilaisen ajattelutavan keskellä: voiko asenteisiin oikeasti vaikuttaa tai voiko syvälle juurtuneita uskomuksia poliisiin työn kautta muokata? (vrt. Keskinen 2011.)

Oman työnsä roolia ja omaa tapaansa työskennellä ristiriitatilanteissa kuvaili myös toinen kenttävalvonnassa työskentelevä poliisi kertoessaan selkkauksesta, joka oli syntynyt aiemmin kaupungilla ja jota kyseisen asuinyksikön asukkaat ryhtyivät puimaan yhdessä. Tämä esimerkki oli poliisiin mielestä tärkeä sen vuoksi, että hän itse huomasi ja myös oppi, millä tavoin kyseinen, samaa kielitaustaa edustava ryhmä neuvotteli keskenään tilanteen selvittämiseksi. Samalla hän kuitenkin tarkensi asukkaalle, millä tavoin Suomessa poliisi tai järjestyksenvalvoja toimii ja millä tavoin heidän kehoituksiinsa tulee suhtautua.

Ja aloin kysyä mitä oli tapahtunu? Hän sille kertoi, että oli tosiaan tullu jotain sanaharkkaa, ja hän oli kiivaasti siihen reagoinu. Ei hän ollu lyöny eikä mitään, ja sen kiivauden takia hänet oli poistettu sille [paikallisesta ravintolasta]. Sit se eskaloitu se tilanne sille jännäks, että yhtäkkiä siinä mun ympärillä, meitä oli kaks poliisia, olikin tämä mies ja seitsemän muuta hänen kansalaistoveriaan. Ja ne rupee käymään semmosta "heimopalaveria", ne keskusteli siinä keskenään varmaan 15 minuuttia siinä, ja yks tuntu olevan puhemiehenä ja kyseli ja johti sitä puhetta. Sit se yhtäkkiä kerto, että "tehdään näin!" Ja mä mietin et nyt tää menee jotenkin kummallisesti, mä en oo tottunu Suomessa tähän

että te ratkasette tän ongelman, ja kerrotte poliisille että miten tää menee. Et mun pitäis kertoa mitä tämä tarkoittaa, ja tältä järjestyksenvalvojalta tuntu siltä, parasta että mä kerron teille. Mutta siinä mä hoksasin että niin, tää on varmaan sitä mitä heidän kulttuurissaan tehdään. He ratkasee sen ongelman täl tavalla keskustelemalla, ja vähän niinku et jos mä oon lyöny sua, ni miten sää korvaat sen? Et se on varmaan heidän kulttuuria. Mihin mä en oo tottunu. (kenttäpartio, 23.11.2015.)

Poliisi itse huomasi oppivansa jotain uutta tilanteen selvittämisestä tai tavasta ratkaista ongelma. Tämä osaltaan kuvastaa käytännönläheisesti esimerkkiä vuorovaikutuksesta ja kaksisuuntaisesta kotoutumisesta eli siitä, kuinka paitsi tulijat myös vastaanottavan yhteiskunnan toimijat ja eri instituutioiden edustajat pohtivat ja muokkaavat omaa toiminta- ja ajattelutapaansa uudella tavalla. (esim. Saukkonen 2013, 88–89). Toisaalta haastateltava koki, että kyseisen tilanteen myötä hän sai itse poliisina mahdollisuuden kertoa konkreettisesti, millä tavoin ja minkä vuoksi tulisi toimia, jotta vastaavanlaisia kärjistyneitä vuorovaikutustilanteita ei pääse syntymään jatkossa.

Muutama niistä, jotka toimi siinä puhemiehenä puhui englantia ja oli tosi smartti jätkä, ja ne kerto sille mun asiakkaalle, joka ei puhunu englantia, ne kerto sille et Suomessa tehdään näin, ja auttoi häntä ymmärtämään sitä tapaa, tavallaan. Ja siinä tilanteessa mä sit kerroin että Suomessa poliisi on tämmönen, pitää totella mitä me sanotaan, ja järjestyksenvalvoja, sillä on tietyt oikeudet. Häntä pitää niissä tehtävissä totella. Ja siinä ei niinku ruveta poliisille tai järjestyksenvalvojalle sanomaan että sä teet näin. Et niinku toisaalta on hyvä että tulee tämmöisiä tilanteita, koska mistä sä muuten tiedät mitä siellä mielessä liikkuu. Et se ei oo sen pahempaa. (kenttäpartio, 23.11.2015.)

Mielenkiintoista on se, että ongelmalliset tilanteet nähdään myös mahdollisuutena avata keskustelu ja edelleen tarkentaa laillisuuskasvatuksen teemoja: kuinka Suomessa tulee toimia, minkä vuoksi ja mitä seuraa, jos esimerkiksi poliisia tai järjestyksenvalvojaa uhmataan tai vastustetaan. Se että hämmentävästä ”heimopalaverista” tulikin molemminpuolisen oppimisen paikka, on toki rakentava lähestymistapa poliisiin omaa työtä kohtaan (epätavanomaisesta oppimisesta, ks. esim. Aittola 2012, 244–245).

Haastatteluissa mainitaan jonkin verran naisten asemaan liittyviä tilannekuva-uksia. Joskus nämä tilanteet koetaan vaikeina, koska kulttuurisidonnaiset käsitykset, normit ja asenteet eroavat yleisesti naisten asemasta Suomessa. Poliisityön kannalta linjaukset ovat selkeitä korostaen eri sukupuolten keskinäistä arvostusta ja tasa-arvoa suomalaisessa yhteiskunnassa, kuten myös laillisuuskasvatuksen sisällöissä tuodaan esiin. Seuraavassa lainauksessa poliisi kertoo tilaisuudesta, jossa käsiteltiin yhtenä aiheena sukupuolten välistä tasa-arvoa ja seksuaalista itsemääräämisoikeutta:

Nainen on kyllä täällä [näyttää kädellä alas lattiaan päin]. Mutta he [naiset] kaikki nousivat ylös ja lähtivät pois. Ja kukaan ei sanonut, että tulkaa takaisin. Huomasin siinä,

kuin vahva aihe on puhua seksuaalisuudesta musliminaisten kanssa. Mutta tosiaan, he ovat siellä [alhaalla]. (kenttäpartio, 27.9.2016.)

Vaikka tiedollisella tasolla näkemykset sukupuolten välisestä tasa-arvosta ja yksilön itsemääräämisoikeudesta ovat poliisin työssä täysin selkeitä, on naisten asemaan liittyvien asenteiden ja eroavaisuuksien kohtaaminen haastavaa. Esiin tulee epä tietoisuus siitä, millä tavoin poliisi voi edistää tähän kysymykseen liittyvää asennemuutosta ja siten vaikuttaa naisten asemaan ja heidän arvostukseensa. Toisaalta tilannekuvaus voidaan nähdä esimerkkinä kulttuuristavasta tulkinnasta (Keskinen 2011), mutta tässä yhteydessä tulkitseen poliisin kuvailleen pikemminkin oman ammatillisen roolinsa rajoja ja sen myötä riittämättömyyden tunnetta.

Huoli asuinyksiköiden turvallisuudesta tietyissä kiristyneissä tilanteissa suhteessa poliisin paikallisiin resursseihin tulee esiin esimerkiksi silloin, kun asukkaita on paljon ja vain yksi poliisipartio käytettävissä. Mitä oikeasti voidaan tehdä, mikäli olosuhteet kärjistyisivät erityisen kriittisiksi? Joissain haastatteluissa verrataan Suomen ja Ruotsin välistä tilannetta sekä maahanmuuttajien lukumäärän, että poliisin resurssien kannalta. Yhtäältä nähdään, kuinka Suomessa voidaan vielä tehdä paljon ja ottaa oppia siitä, miten Ruotsissa on huomattavasti suuremman pakolaismäärän kanssa työskennelty. Mutta toisaalta mainitaan maahanmuuttajavaltaisten lähiöiden levottomuudet ja pelätään, että mikäli Suomessa poliisi ei osaa työskennellä oikein tai poliisilla ei ole riittävää osaamista eikä myöskään määrällisiä resursseja, mitä tästä voi olla seurauksena.

Kiinnostavaa sinänsä on se, että näissä haastatteluissa ei tuotu esiin kyseisenä ajankohtana poliisin työhön julkisessa keskustelussa latautuneita odotuksia tai vaatimuksia. Myöskään joillain paikkakunnilla syntyneitä paikallisten asukkaiden ja turvapaikanhakijoiden välisiä selkkauksia tai turvapaikanhakijoiden asuinyksiköitä kohtaan suunnattuja uhkaavia tilanteita ei erikseen mainita. Syy lienee se, että tutkimushaastattelut kohdistuivat poliisin paikallisiin yhteistyökokemuksiin eri toimijoiden kanssa kotouttavassa työssä. Toisin sanoen haastatteluaineisto ei varsinaisesti liittynyt turvapaikanhakijoiden tilanteeseen poliisin työn kannalta, vaikka keskusteluissa tätä aihetta sivuttiinkin.

9.5. Johtopäätökset

Tässä luvussa olen käsitellyt turvapaikanhakijoiden laillisuuskasvatusta poliisin työn näkökulmasta: mitä "laillisuuskasvatus" käytännössä on, millä tavoin se toteutuu ja miten sen merkitys nähdään poliisin työssä? Tarkastelun lähtökohtana on ollut poliisityö paikallisena, kasvokkaisena työnä (Lipsky 1980), joka edellyttää erilaisten tilanteiden lukutaitoa muuttuvissa olosuhteissa (Björk 2006, 2012; Huotari & Puttonen 2012; vrt.

Hagelund 2009). Laillisuuskasvatus voidaan nähdä yhtenä keinona edistää arjen turvallisuutta ja tukea turvapaikanhakijoiden subjektiivista turvallisuudentunnetta (vrt. Crawford & Hutchinson 2016).

Kysymykseen siitä, onko laillisuuskasvatus yhdensuuntaista valistusta vai myös vuorovaikutteista tiedonvaihtoa, voidaan todeta, että ainakin pyrkimys molemminpuoliseen vuorovaikutukseen on olemassa. Poliisin työssä laillisuuskasvatus turvapaikanhakijoille merkitsee ensisijaisesti tiedottamista, mutta myös vastavuoroista keskustelua. Näiden lisäksi kyse on satunnaisista kohtaamisista, jolloin laillisuuskasvatus toteutuu tilannekohtaisena ohjaamisena turvapaikanhakijan senhetkisten kysymysten pohjalta.

Kyse on siis kasvatuksesta ja kouluttamisesta, mutta myös arkisista oppimistilanteista puolin ja toisin. Sisällöllisesti laillisuuskasvatus pyrkii edistämään arjen turvallisuutta ohjeistamalla turvapaikanhakijoita arkielämän normeihin sekä yhtenäisiin oikeuksiin ja velvoitteisiin suomalaisessa yhteiskunnassa. Tiedon lisäksi laillisuuskasvatukseen liittyy moraalinen ulottuvuus, erityisesti alaikäisinä tulleiden turvapaikanhakijoiden kohdalla, jota voi luonnehtia ”kasvatuksena” ympäröivän yhteiskunnan ajattelumaailmaan, tapakulttuuriin ja oikeusjärjestelmään (vrt. Niemi 2010; Bruselius-Jensen & Pless 2017). Poliisin kannalta oppimista kuvaillaan esimerkiksi neuvottelukulttuurin ymmärtämisenä ja rakentamisena, tai yhteisen ongelmanratkaisun löytämisenä. Tilanteiden selvittämisessä ja niiden ratkaisemisessa poliisi itsekin huomasi oppivansa jotain uutta.

Laillisuuskasvatus nähdään esikotouttavana työnä ja sitä pidetään tärkeänä arjen turvallisuuden rakentamisessa (vrt. Crawford & Hutchinson 2016; Jukarainen & Taponen 2017). Vaikuttaa siltä, että paikallisessa, kasvokkaisessa poliisityössä rajanveto esikotouttamisen ja varsinaisen kotouttavan työn välillä kyseenalaistuu siinä, millä tavoin turvapaikanhakijoiden kanssa työskennellään. Turvapaikanhakijoiden kanssa pyritään mutkattomaan vuorovaikutukseen ja kanssakäymiseen, ilman että kyse on poikkeavasta tai ongelmallisesta tilanteesta, jota poliisi tulee selvittämään. Tämä kuvaa yhteisölähtöisen poliisityön proaktiivista, ennaltaehkäisevää työtettä. (Jukarainen & Taponen 2017; myös Poliisin ennalta estävän toiminnan strategia vuosille 2014–2018.) Havainto tukee näkemystä siitä, että poliisin työ paikallisena, kasvokkaisena työnä edellyttää muuttuvien tilanteiden lukutaitoa ja ammatillista joustavuutta (Lipsky 1980; Björk 2006, 2012). Turvapaikanhakijoiden kohtaaminen vaikuttaa sekä luonteelta, että osin myös haastavalta työltä. Erityisesti naisten asemaan liittyvät asenteet ja eroavaisuudet koetaan vaikeina oman ammatillisen osaamisen kannalta.

Laillisuuskasvatuksen ja muun kanssakäymisen keskeisenä tavoitteena korostuu vahvasti luottamuksen rakentaminen poliisia kohtaan. Tämä nähdään tärkeänä turvapaikanhakijoiden kannalta, jotta he osaavat ja uskaltavat kääntyä poliisin puoleen, mikäli tähän on tarvetta. Luottamusta korostetaan sen vuoksi, että keskinäisiä kiistatilanteita ei ratkottaisi yhteiskunnan ulkopuolisen oikeusjärjestyksen pohjalta. Laillisuuskasvatuksessa korostetaan sitä, että ainoastaan poliisilla legitiiminä turvalli-

suusviranomaisena on oikeus voimankäyttöön samalla, kun poliisityön tavoitteena on turvata ihmisten arkea (Björk 2006, 2012). Turvapaikanhakijoiden luottamusta pyritään vahvistamaan paitsi suhteessa poliisiin, myös muihin viranomaisiin suomalaisessa yhteiskunnassa. Luottamuksen merkitystä korostetaan monin tavoin. (vrt. Turtiainen 2012) Poliisin työssä koetaan erilaisia jännitteitä, ristiriitaisuuksia ja ongelmatilanteita, joita sekä pyritään ratkaisemaan että myös jäädään pohtimaan: millä tavoin haastavissa tai itselle (kulttuurisesti) hämmentävissä tilanteissa tulisi toimia?

Laillisuuskasvatus vuorovaikutuksena edellyttää yhteistyötä vastaanottokeskusten, muiden asuinyksiköiden sekä eri toimijoiden kanssa. Yhteistyö eri tahojen, erityisesti asuinyksiköiden henkilöstön, kanssa on tiivistä, ja se nähdään merkityksellisenä poliisin työn kannalta. Oletettavasti tilanne on nähty ja koettu eri tavoin alueittain, varsinkin siinä vaiheessa, kun vastaanottokeskuksia perustettiin nopeasti uusille paikkakunnille poikkeuksellisen turvapaikanhakutilanteen vuoksi (vrt. tässä teoksessa Nykänen ym.).

Yhteisölähtöisen poliisityön keskeisenä tavoitteena on turvallisuuden rakentaminen yhdessä toiminnan kohteena tai paremminkin yhteistyökumppanina toimivien henkilöiden tai ryhmien kanssa. Turvapaikanhakijat nähdään aktiivisina toimijoina enemmän kuin passiivisina laillisuuskasvatuksen kohteina. Vaikka tässä luvussa tarkastelun kohteena ei ole turvapaikanhakijoiden kokemus arjen turvallisuudesta turvapaikkaprosessin aikana vaan arjen turvallisuuden edistäminen poliisin työssä, vaikuttaisi siltä, että yhteistyö eri tahojen kanssa ja tähän sisältyvä laillisuuskasvatus joustavasti toteutettuna voivat osaltaan vahvistaa turvapaikanhakijan turvallisuudentunnetta. Kohtaamisten epämuodollisuus sekä elinympäristön turvallisuus ja päivittäisen elämän sujuvuus ovat merkityksellisiä. Toisaalta osallisuuden ja oman aktiivisuuden sekä vastuun ja velvoitteiden korostaminen nähdään turvapaikanhakijan tilanteen kannalta tärkeinä (vrt. Rotter 2016).

Edellä kuvatut esimerkit kertovat myös ulkomaalaispoliisin työstä kuvaillen asiakkaiden inhimillistä ja arvostavaa kohtaamista. Mielenkiintoista on se, kuinka turvapaikanhakijat kääntyvät poliisin puoleen myös muissa kuin oleskelulupaan liittyvissä kysymyksissä. Tämä kertonee osaltaan tietynlaisen luottamuksen saavuttamisesta arkityössä.

Poliisin työn haasteena näyttäisivät olevan työn resursoinnin ongelmat ja riittämättömyys, mikä edellyttää sekä joustavaa mukautumista yhteiskunnalliseen tilanteeseen että tasapainoilua erilaisten kysymysten ja odotusten välimaastossa. Yhtenä haasteena tuodaan esiin poikkauksellisen turvapaikanhakijamäärän sekä sitä seurannut asenneilmapiirin muutos. Muutoksen nähdään vaikuttaneen kielteisellä tavalla jo pidempään Suomessa olleisiin maahanmuuttajataustaisiin asukkaisiin, mitä pidetään valitettavana ilmiönä.

Nyttemmin ulkomaalaisvalvonnan tarve on lisääntynyt, kun turvapaikkapäätöksiä on annettu ja mahdolliseen kielteiseen päätökseen tehdyn valituksen oikeuskäsittely myös jo läpikäyty. Samoin kriittinen keskustelu turvapaikanhakijoiden oikeusturvasta on noussut esiin. Poliisin rooli arjen turvallisuuden ja vuorovaikutuksen rakentajana

on yhä haastavampi edelleen muuttuvien tilanteiden vuoksi. Suomalaisessa yhteiskunnassa aiempaa räikeämmän keskusteluilmapiirin myötä herää kysymys: kenelle kaikille laillisuuskasvatusta tulisikaan antaa?

Kiitokset

Kiitän Jenny ja Antti Wihurin rahastoa tuesta väitöskirjatutkimuksen tekemiseen.

Lähteet

Kenttäpoliisi, haastattelu 23.11.2015

Kenttäpoliisi, haastattelu 14.1.2016

Kenttäpoliisi, haastattelu 25.8.2016

Kenttäpoliisi, haastattelu 27.9.2016

L 746/2011. Laki kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta.

L 1386/2010. Laki kotoutumisen edistämisestä.

L 872/2011. Poliisilaki.

L 1325/2014. Yhdenvertaisuuslaki.

Poliisin ennalta estävän toiminnan strategia vuosille 2014–2018. Sisäministeriön julkaisu 2/2014. Sisäinen turvallisuus.

Poliisin vuosikertomus 2015. Saatavilla: http://poliisi.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/intermin/embeds/poliisiwwwstructure/48565_Poliisi_vuosikertomus_2015.pdf?e276a7ee8693d388. Luettu 14.3.2017.

Poliisin vuosikertomus 2016. Saatavilla: https://www.poliisi.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/intermin/embeds/poliisiwwwstructure/60423_Poliisi_vuosik_2016_low.pdf. Luettu 31.8.2018.

Sisäministeriö (2017). Hyvä elämä – turvallinen arki. Valtioneuvoston periaatepäätös sisäisen turvallisuuden strategiasta 5.10.2017. Sisäministeriön julkaisu 15/2017.

Tietoa poliisista turvapaikanhakijoille (2017). Saatavilla: <https://www.poliisi.fi/tietoa-turvapaikanhakijoille>. Luettu 21.2.2017.

Tietoa elämästä Suomesta (2017). Saatavilla: http://www.migri.fi/turvapaikka-suomesta/vastaanotto toiminta/vastaanoton_palvelut/tietoa_elamasta-suomessa. Luettu 9.3.2017.

Ulkomaalaispoliisi, haastattelu 6.4.2016

Ulkomaalaispoliisi, haastattelu 27.9.2016

Ulkomaalaispoliisi, haastattelu 29.9.2016

Kirjallisuus

- Aittola, Tapio (2012). Thomas Ziehe. Epätavanomaisen oppimisen puolustus. Tapio Aittola (toim.), *Kasvatussosiologian suunnannäyttäjät*. Helsinki: Gaudeamus, 228–260.
- Asquith, Nicole L., Bartkowiak-Théron, Isabelle & Karl A. Roberts. (eds.) (2017) *Policing Encounters with Vulnerability*. Cham: Palgrave Macmillan.
- Bartkowiak-Théron, Isabelle, Asquith, Nicole L. & Karl A. Roberts (2017) Vulnerability as a Contemporary Challenge for Policing. Asquith, Nicole L., Bartkowiak-Théron, Isabelle & Karl A. Roberts. (eds.), *Policing Encounters with Vulnerability*. Cham: Palgrave Macmillan, 1–23.
- Björk, Micael (2006). *Ordningsmakten i stadens periferi*. En studie av polisiära gänginsatser i Göteborg, 2004 – 2005. Eslöv: Brutus Östlings Bokförlag Symposium.
- Björk, Micael (2012). Fem punkter om polisen och tillitens flyktiga natur. Carin Björgren Cuadra & Ola Fransson (eds.), *Tillit och förtroende*. Ständiga utmaningar för professionella. Malmö: Gleerups, 109–130.
- Bruselius-Jensen, Maria & Mette Pless (2017). *Nye veje i det forebyggende politiarbejde med unge i udsatte boligområder*. Erfaringer fra lokalnetværket for unge – et kriminalitetsforebyggende projekt igangsat af Københavns vestigns politi. Center for Ungdomsforskning. Institut for Læring og Filosofi. København: Aalborg Universitet i København.
- Crawford, Adam & Steven Hutchinson (2016). Mapping the Counters of 'Everyday Security': Time, Space and Emotion. *British Journal of Criminology*, (56), 1184–1202.
- Delsol, Rebekah & Michael, Shiner (eds.) (2015). *Stop and Search: The Anatomy of a Police Power*. London: Palgrave Macmillan.
- Hagelund, Anniken (2009). Dealing with the Dilemmas: Integration at the Street-level in Norway. *International Migration*, 48 (2), 79–102.
- Hammerstad, Anne (2014) The Securitization of Forced Migration. Elena Fiddian-Qasmiyeh, Gil Loescher, Katy Long & Nando Sigona (eds.), *The Oxford Handbook of Refugee and Forged Migration Studies*. Oxford: University Press, 265–277.
- Himberg, Kimmo (2017). Sisäisen turvallisuuden strategiahanke. Puheenvuoro Muuttuva Suomi – Turvallisempi Suomi, valtakunnallinen turvallisuusseminaari. 25.1.2017, Turku. Saatavilla: <http://intermin.fi/ajankohtaista/seminaarit/turku-2017>. Luettu 14.2.2017.
- Huotari, Vesa & Eeva Puttonen (2012). Poliisin sisäinen toimintaympäristö. Risto Honkonen & Vesa Mutttilainen (toim.), *Poliisin toimintaympäristö. Poliisiammattikorkeakoulun katsaus 2012*. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu, 121–131.
- Inglehart, Roland & Pippa Norris (2012). The Four Horsemen of the Apocalypse: Understanding Human Security. *Scandinavian Political Studies*, 35 (1), 71–96.
- Innes, Martin (2007). The Reassurance Function. *Policing*, 1 (2), 132–141.
- Jukarainen, Pirjo & Jari Taponen (2017). Yhteisöpohjainen poliisityö turvallisuuden parantamiseksi. Puheenvuoro Muuttuva Suomi – Turvallisempi Suomi, valtakun-

- nallinen turvallisuusseminaari. 26.1.2017, Turku. <http://intermin.fi/ajankohtaista/seminaarit/turku-2017>. Luettu 14.2.2017.
- Keskinen, Suvi (2011). Troublesome Differences — Dealing with Gendered Violence, Ethnicity, and 'Race' in the Finnish Welfare State. *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention*, 12 (2), 153–172.
- Keskinen, Suvi (2012) Kulttuurilla merkityt toiset ja universaalien kohtelun paradoksi väkivaltatyössä. Keskinen, Suvi, Vuori, Jaana & Anu Hirsiaho (toim.), *Monikulttuurisuuden sukupuoli. Kansalaisuus ja erot hyvinvointiyhteiskunnassa*. Tampere: Tampere University Press, 291–320.
- Keskinen, Suvi, Alemanji, Aminkeng Atabong, Himanen, Markus, Kivijärvi, Antti, Osazee, Uyi, Pöyhölä, Nirosha & Venla Rousku (2018). *Pysäytetyt - Etninen profilointi Suomessa*. Svenska social- och kommunalhögskolan vid Helsingfors universitet, 2/2018.
- Koistinen, Lotta (2017). Vastaanottokeskukset, onnistuneet käytännöt ja turvapaikanhakijoiden kokemukset. Jussi Jauhiainen (toim.), *Turvapaikka Suomesta? Vuoden 2015 turvapaikanhakijat ja turvapaikkaprosessit Suomessa*. Turku: Turun yliopisto, 49–64.
- Kääriäinen, Juha (2008). Why do the Finns trust the police? *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention*, 9 (2), 141–159.
- Kääriäinen, Juha & Jenni Niemi (2014). Distrust of the Police in a Nordic Welfare State: Victimization, Discrimination, and Trust in the Police by Russian and Somali Minorities in Helsinki. *Journal of Ethnicity in Criminal Justice*, 12 (1), 4–24.
- Lipsky, Michael (1980). *Street-Level Bureaucracy*. Dilemmas of the Individual in Public Services. New York: Russell Sage Foundation.
- Niemi, Minna (2010). *Moraalijärjestyä tuottamassa. Tutkimus poliisityöstä lasten parissa*. Jyväskylä: Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social research 391.
- Nordberg, Camilla & Sirpa Wrede (2015). Street-Level Engagements: Migrated Families Encountering the Local Welfare State. *Nordic Journal of Migration Research*, 5 (2), 54–57.
- O'Neill, Megan & Daniel J. McCarthy (2014). (Re)negotiating police culture through partnership working: Trust, compromise and the 'new' pragmatism. *Criminology & Criminal Justice*, 14 (2), 143–159.
- Rotter, Rebecca (2016) Waiting in the asylum determination process: Just an empty interlude? *Time & Society*, 25 (1), 80–101.
- Saari, Kari (2009). Poliisin ja etnisten vähemmistöjen välinen suhde 2000-luvun Suomessa — kertovatko suomalaistutkimukset kahta ristiriitaista tarinaa? *Oikeus*, 38 (4), 402–419.
- Saukkonen, Pasi (2013). *Erilaisuuksien Suomi. Vähemmistö- ja kotouttamispolitiikan vaihtoehtot*. Helsinki: Gaudeamus.
- Tanner, Arno (toim.) (2008) *Poliisi ja maahanmuuttajat. Kohti kotoutumista edistävää vuorovaikutusta*. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 67/2008.
- Tiilikainen, Marja (2016). Onko paikalla väliä? Somalialaisten perheiden turvallisuuden kokemuksia Torontossa ja Helsingissä. Elli Heikkilä & Tuomas Martikainen (toim.),

- Maassamuutto ja siirtolaisuus kehityksen moottoreina?* IX Muuttoliikesymposium 2015. Turku: Siirtolaisuusinstituutti, 53–72.
- Turtiainen, Kati (2012). *Possibilities of Trust and Recognition between Refugees and Authorities. Resettlement as a Part of Durable Solutions of Forced Migration*. Jyväskylä: Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social research 451.
- Uhnöo, Sara (2015). Within 'the Tin Bubble': the police and ethnic minorities in Sweden, *Policing and Society*, 25 (2), 129–149.
- Vanhanen, Sari (2018). Uusia käytäntöjä rakentamassa? Poliisi yhteistyön tekijänä kotouttavassa työssä. *Työelämän tutkimus – Arbetslivsforskning*, 16 (1), 49–62.
- Virta, Sirpa (2012). Lähipoliisitoiminta muuttuvassa toimintaympäristössä. Risto Honkonen & Vesa Muttilainen (toim.), *Poliisin toimintaympäristö: Poliisiammattikorkeakoulun katsaus 2012*. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu, 132–140.
- Vietti, Francesca & Todd Shribner (2013). Human Insecurity: Understanding International Migration from a Human Security Perspective. *Journal of Migration and Human Security*, 1 (1), 35–404.
- Vuori, Jaana (2015) Kotouttaminen arjen kansalaisuuden rakentamisena. *Yhteiskuntapolitiikka*, 80 (4), 35–404.

IV

MONIALAINEN YHTEISTYÖ ASIANTUNTIJUUDEN MUOKKAAJANA KOTOUTTAMISTYÖSSÄ - NÄKÖKULMANA POLIISIN TYÖ

Sari Vanhanen 2020

Yhteiskuntapolitiikka, 85(1), 31-41.

<http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe202002115171>

Uudelleenjulkaistu Yhteiskuntapolitiikka-lehden luvalla.

Monialainen yhteistyö asiantuntijuuden muokkaajana kotouttamistyössä

Näkökulmana poliisin työ

SARI VANHANEN

Kotouttava työ haastaa poliisin ammatillista asiantuntijuutta moninaistuvassa yhteiskunnassa. Eri kieli- ja kulttuuritaustaisten yhteisöjen kanssa tehtävä yhteistyö voidaan nähdä vähemmistöjen osallisuutta edistävänä. Monialainen kotouttamistyö edellyttää ammatillisten osaamisvaatimusten ja organisatoristen rakenteiden tarkastelua osana poliisin ennalta estävää toimintaa.

.....
English summary at the end of the article

Johdanto

Moninaistuva yhteiskunta haastaa eri alojen ammattilaisia tarkastelemaan omaa työtään ja asiantuntemustaan uudella tavalla. Tämä vaikuttaa ammatillisiin osaamisvaatimuksiin ja näkyy niin työn arjessa yleensä (mm. Anis 2008; Hammar-Suutari 2009; Säävälä 2012; Kärkkäinen 2017) kuin poliisin työssä (Tanner 2008; Clements 2006; Björk 2006; 2016).

Monialainen, sektorirajat ylittävä yhteistyö nähdään keskeisenä, eri näkökulmia esiin tuovana työmenetelmänä kotouttavassa työssä (Laki kotoutumisen edistämisestä 2010, § 31–32). Monialaisella tarkoitetaan yhteistyötä, jossa viranomaisten lisäksi toimijoina on järjestöjen, eri väestöryhmien ja yksityisen sektorin edustajia. Yhteistyöllä nähdään olevan yksittäisiä toimijoita laaja-alaisempia mahdollisuuksia ratkoa uusia ja muuttuvia ongelmia (Isoherranen 2012) sekä rakentaa uudenlaista, jaettua asiantuntijuutta (Palonen ym. 2014).

Tässä artikkelissa tarkastelen monialaista, kotouttavaan työhön liittyvää yhteistyötä poliisityön näkökulmasta ja kysyn, mitä poliisin uudistuva asiantuntijuus tarkoittaa tässä kontekstissa ja mitä tämä mahdollinen ”uusi” edellyttää.

Kotouttavassa työssä monialaisella yhteistyöllä pyritään vahvistamaan vastavuoroista työskentelyä eri toimijoiden kesken. Taustalla on ajatus kaksisuuntaisesta kotoutumisesta eli siitä, että myös vastaanottava yhteiskunta palveluineen muokkaa toimintaansa erilaisten tarpeiden pohjalta (Saukkonen 2013; Kivisto & Wahlbeck 2012). Tässä yhteydessä järjestöjen ja kansalaisyhteiskunnan rooli on merkittävä (Pyykkönen 2007; Pyykkönen & Martikainen 2013). Lisäksi puhutaan asiantuntijuuden eri muodoista ja korostetaan kokemusasiantuntijuuden merkitystä (mm. Hiitola ym. 2018).

Yleisesti kotouttavan työn asiantuntijuus nähdään prosessina, joka syvenee vaiheittain. Eri aloilla on keskusteltu siitä, millä tavoin kotouttava työ nähdään suhteessa ammattitaitoon, eli onko kyse yleisestä vai erityisestä ammatillisesta osaamisesta. Suomessa kotouttavan työn kokemusperhe ja tietotaito vaihtelevat sekä alueittain että ammattialoittain (vrt. Sotkasiira 2018). Osaamisvaatimukset ovat osin epäselviä tai voivat näyttäytyä kulttuuristavina ja yleistävinä, universalistisina tulkintoina. Lisäksi työn taustalla vaikuttavat toimijoiden väliset valtasuhteet, luottamuspuhla, asiakkaiden eriarvoisuuden kokemukset sekä eri väestöryhmien kokemus rakenteellinen syrjintä

(esim. Hagelund 2010; Wrede & Nordberg 2010; Keskinen 2012; Turtiainen 2012).

Poliisin sanastossa ei välttämättä käytetä termiä ”kotouttava työ”. Sen sijaan puhutaan oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen, sisäisen turvallisuuden ja hyvien väestösuhteiden edistämisestä (Poliisilaki 2011; Yhdenvertaisuuslaki 2014; Hyvät väestösuhteet). Yhteistyötä poliisi tekee esimerkiksi alueellisena turvallisuusyhteistyönä, oppilaitosyhteistyönä tai nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseen liittyvänä yhteistyönä (Sisäisen turvallisuuden strategia 2017; Poliisin ennalta estävän toiminnan strategia 2018; Ankkuri-toimintamalli). Näillä eri yhteistyöfoorumilla kotouttavan työn teemat voivat nousta esiin ja korostuvat paikallisten monikulttuurisuusverkostojen työskentelyssä sekä yhteistyössä eri kieli- ja kulttuuritaustaisten tai uskonnollisten yhteisöjen kanssa (Vanhanen 2018). Arjen turvallisuutta rakennetaan yhteistyössä paitsi eri väestöryhmien kanssa myös vuorovaikutuksessa yksilöiden, perheiden ja eri instituutioiden välillä (Bauman 2001; Tiilikainen 2016; Crawford & Hutchinson 2016).

Artikkeli pohjautuu tutkimukseeni (Vanhanen 2020) laadulliseen aineistoon. Tutkimus käsittelee monialaista yhteistyötä ja jaetun asiantuntijuuden rakentumista kotouttavan työn kontekstissa poliisityön näkökulmasta. Lähestyn yhteistyötä avoimena asiantuntijuutena (Saaristo 2000) sekä työssä tapahtuvana kollaboratiivisena ja informaalina oppimisena (Tynjälä 2008; Palonen ym. 2014; Kärkkäinen 2017). Taustalla on ajatus *jaetun tiedon muodostamiseen osallistumisesta*, jossa sosiaalinen vuorovaikutus rakentaa yhteisesti jaettuja merkityksiä (Blumer 1969). Ammatillisessa osaamisessa kyse on myös työn tunneulottuvuudesta eli tässä yhteydessä siitä, mikä toisaalta motivoi, toisaalta haastaa monialaisen yhteistyön toteutusta (Hochschild 1983; Martin 1999; myös Björk 2008). Tutkimuksessa olen kysynyt, millaista monialaista sidosryhmäyhteistyötä poliisi tekee maahanmuuttajien kotoutumisen edistämiseksi pai-

kallistasolla¹ sekä millä tavoin monialainen yhteistyö muokkaa poliisin ammatillista asiantuntijuutta. Tässä artikkelissa tarkastelen jälkimmäistä tutkimuskysymystä sekä tuon esiin ehdotuksia yhteistyöosaamisen ja -rakenteiden tunnistamiseen ja kehittämiseen poliisityössä Suomessa.

Yhteistyökäytännöt asiantuntijuuden muokkaajana

Yhteistyö on sekä luonteva että vaativa työmuoto. Yleisesti yhteistyötä perustellaan paitsi kustannustehokkuudella myös yhä pidemmälle erikoistuvan asiantuntijuuden sekä monitahoisten ongelmanratkaisujen kannalta välttämättömänä (Sørensen & Torfing 2011). Myös arkikielessä yhteistyöllä on positiivinen kaiku (Aira 2012, 21). Samalla yhteistyöhön liittyy jännitteitä, päällekkäisyyksiä tai turhauttavana koettua rutinoitumista, minkä vuoksi yhteistyön merkitykseen suhtaudutaan varauksellisesti tai epäillen (mm. Isoherranen 2012).

Yhteistyössä keskeinen osaamisvaatimus liittyy sujuviin vuorovaikutustaitoihin (Wahlström 2011). Lähtökohtaisesti neuvottelu sisältää tietyn, joskus hyvin minimaalisen rajan ylittämistä. Samalla neuvottelu tekee tästä rajasta näkyvän ja nostaa sen yhteiseen keskusteluun. Tavoite ei välttämättä ole löytää selkeää yhteisymmärrystä, vaan pyrkimyksenä on pikemminkin keskinäisen yhteyden rakentaminen tai yhteydenpitoväylän avoimena pitäminen – eli tietty valmius keskinäiseen neuvotteluun, mikäli tähän tulee myöhemmin akuutti tarve (mt., 33).

Samaa aihetta eri näkökulmista lähestyvää, keskustelevaa asiantuntijuutta voidaan kutsua *avoimeksi asiantuntijuudeksi* (Saaristo 2000). Taustalla on ajatus siitä, että eri osapuolten keskinäisiä asemia ei ole etukäteiskirjoitettu tai määriteltä valmiiksi, vaan tilannekohtainen asiantuntijuus syntyy keskustelun kuluessa. Avoin asiantuntijuus

¹ *Aiemmin olen todennut, että kotoutumisen edistämiseen liittyvä yhteistyö on sekä arkisen tavanomainen osa poliisityötä että useiden risteävien, osin jännitteisten, tavoitteiden leikkauspiste. Monialaista yhteistyötä tehdään toimintaa hallinnoivalla tasolla ja myös tilannekohtaisesti. Tulkinta siitä, milloin yhteistyö nähdään kotouttavana työinä, vaihtelee. Yhteistyön toteutuksessa korostuu ennalta estävä työote. Ongelmat liittyvät työn resursointiin ajankäytön, yhteistyön dokumentoinnin sekä ammatillisen, erityisesti kulttuurien välisen osaamisen suhteen. Toiminta on usein henkilöitynyttä, mikä koetaan luottamuksen rakentamisen kannalta tärkeänä, mutta yhteistyön kehittämistä ajatellen ongelmallisena (Vanhanen 2018).*

toimii silloin, kun vuorovaikutukselle annetaan tilaa eikä osallistujien tietämystä järjestetä hierarkisesti (mt., 153–156).

Poliisityö voidaan nähdä ihmiskeskeisenä osaamisena ja asiantuntijatyönä, jolle on ominaista ongelmien monisyisyys ja muuttuvien tilanteiden lukutaito (Lipsky 1980; Björk 2012; Huotari & Puttonen 2012). Poliisityön spesifi asiantuntijuus rakentuu eri tavoin riippuen siitä, mistä toiminnan osa-alueesta on kyse. Tässä artikkelissa näkökulma on paikallinen poliisityö ja siihen liittyvä yhteistyö.

Organisatorisena terminä puhutaan poliisin ennalta estävästä toiminnasta, joka ammatillisesti kuuluu ”poliisityön ytimeen” (Heinämäki 2016), joskin toiminnan rakenne ja käytännöt vaihtelevat alueellisesti. Ennalta estävän työn rajanveto suhteessa muuhun poliisityöhön on osittain tulkinnanvarainen ja vaikeasti määriteltävä (Poliisin ennalta estävän työn strategia 2018–2023). Ennalta estävässä poliisityössä toiminta pohjautuu alueelliseen tietoon ja toimintaympäristön tuntemiseen. Tähän liittyvän paikallisen sidosryhmäyhteistyön taustalla on tarve päivittää alueen tilannekuva, tuntea eri toimijoita sekä välittää ajankohtaista tietoa eri tahojen kesken (mm. McCarthy 2014).

Haastavaa poliisityössä on tasapainoilu luottamuksen ja skeptisyyden välillä: pyrkiessään edistämään turvallisuutta ja rakentamaan luottamusta eri väestöryhmien kanssa poliisin yhteiskunnallinen rooli legitimiin turvallisuusviranomaisena on samanaikaisesti valvoa ihmisten toimintaa (Björk 2012). Oman haasteensa yhteistyöhön tuo viranomaistyön ja kansalaistoiminnan kohtaaminen, jossa jo lähtökohtaisesti kyse on erilaisista toimivalta- ja vastuukysymyksistä (Rolandsson 2016). Myös tulkinnat liittyen haavoittuvuuden tunnistamiseen vaikuttavat yhteistyökäytäntöihin eli siihen, miten haavoittuvuus määritellään ja tämän myötä yhteistyön painopisteet kohdennetaan poliisityössä (Asquith ym. 2017; myös McCarthy 2014).

Instituutiona poliisi nähdään asenteellisesti yhdenmukaistavana ja erilaisuutta lokeroivana työkuulttuurina (mm. Korander 2004; Loftus 2010; Uhnoo 2015). Tähän liittyen poliisityön lojaalisuuden kielteiset vaikutukset (pelko, passiivisuus, toistuvat virheet) näyttäytyvät ongelmallisina yhteistyössä tarvittavan luovuuden, itsenäisyyden ja tilannekohtaisen harkintakyvyn sijaan. Poliisin tulisikin vahvistaa aktiivista dialogista osaamista, mikä ei ole valmis taito, vaan se

edellyttää kokemusta ja vaatii harjoittelua (Björk 2016, 45–46).

Vaikka Suomessa luottamus poliisia kohtaan on kansainvälisesti korkea, se vaihtelee henkilötasolla ja väestöryhmittäin (esim. Kääriäinen & Niemi 2014). Epäluottamus pohjautuu kielteisiin kokemuksiin poliisin viranomaistoiminnasta joko Suomessa tai henkilön aiemmassa asuinmaassa (Lyytinen 2019). Lisäksi eri väestöryhmien rakenteellinen syrjintä, rodullistettujen henkilöiden toiseuttava kohtelu ja etninen profilointi heikentävät vähemmistöryhmiin kuuluvien ihmisten halukkuutta kertoa poliisille tapahtuneista rikoksista tai kääntyä poliisin puoleen tarvitessaan apua (Keskinen ym. 2018; vrt. Saari 2009; Tiilikainen 2016; ks. da Silva 2018). Nämä rakenteelliset epäkohdat ja kielteiset kokemukset kuvastavat luottamuksen haasteita ja yhteiskunnallisia jännitteitä, jotka osaltaan vaikuttavat paitsi yhteistyön myös eri väestöryhmien yhdenvertaisuuden, osallisuuden sekä arjen kansalaisuuden rakentumiseen (Vuori 2015; Björgren Cuadra & Fransson 2012).

Työn kautta oppiminen ja työn tunneulottuvuus

Ammatilliseen osaamiseen sisältyvät myös asenteet ja työn tunneulottuvuus. Käsitteellä tunnettyö kuvataan työn edellyttämää tunteiden hallintaa kyseisen työorganisaation määrittämien tavoitteiden mukaisesti (*emotional labor*, Hochschild 1983). Tilannekohtainen tunteidenhallinta nähdään yhtenä vaatimuksena poliisityössä (Martin 1999). Tunnettyö voidaan ymmärtää yksinkertaisesti myös tunteiden läsnäolona sekä tietoisena hyväksymisenä ja hyödyntämisenä työssä.

Arkityöhön liittyvä tunnekokemus on merkittävä osa mielekästä työtä (vrt. Brewis 2008). Tunnekokemus voi olla myönteinen tai kielteinen. Yksittäisissä työtilanteissa itselle uuden kohtaaminen voi synnyttää epävarmuutta. Lisäksi työn hallinnolliset muutokset voidaan kokea kuormittavina. Eli kyse on siitä, miten työtä organisoidaan ja resursoidaan. Tämä korostuu erityisesti siinä vaiheessa, kun yhteisiä työkäytäntöjä ei vielä ole tai niitä vasta rakennetaan (mm. Chan 2007).

Vastaavaa epävarmuutta voidaan kohdata monialaisessa, kotouttavassa yhteistyössä, johon liittyy uudenlaisen työtavan rakentamista niin yksittäisen työntekijän kuin myös yhteistyöverkoston kannalta. Tällöin oppiminen tarkoittaa toisaalta tietoista, mutta myös epäsuoraa, implisiittistä oppimista sekä tilanteesta syntyvää kokemuspohjaista tietoa (Tynjälä 2008; Kärkkäinen 2017). ”Uu-

den” kohtaaminen tekee asiantuntijuuden itsensänselvyyteen särön, joka voi olla kiusallista, mutta myös oivaltavaa; uuden oppiminen edellyttää muutosta sekä tieto- että kokemusrakenteissa sekä uudelleen tulkintojen tekemistä (mm. Arvaja & Malinen 2013).

Aineisto ja analyysi

Artikkeli pohjautuu tutkimukseksi primääriaineistoon, joka on muodostettu poliisien puolistrukturoiduista yksilö- ja fokusryhmähaastatteluista (N = 15; yksi fokusryhmä). Haastattelut on koottu viiden poliisilaitoksen alueelta sekä yhdestä muusta yksiköstä Suomessa marraskuun 2015 ja elokuun 2017 välisenä aikana.

Aineistonkeruun lähtökohtana oli löytää henkilöitä, joilla on omakohtaista kokemusta paikallisesta, monialaisesta yhteistyöstä. Näin ollen aineisto ei kuvaa organisatorisesti tiettyä poliisityön toimintaa, vaan haastateltavaksi valikoituneet poliisit työskentelivät eri työtehtävissä, kuten kenttäpartiossa tai -valvonnassa, aluepoliisina, nuorten rikostutkinnassa, ennalta estävässä toiminnassa tai ulkomaalaispoliisina. Osa toimi päällystätehtävissä (kenttä- tai tutkintaryhmä, laajempi yksikkö) ja oli tiiviissä yhteydessä käytännöntason työhön. Yhteistyössä he ovat olleet mukana joko toimenkuvansa tai oman kiinnostuksensa pohjalta. Haastateltavien työkokemus vaihteli viidestä vuodesta yli 30 vuoteen. Yksilöhaastatteluissa kolme oli naisia. Fokusryhmähaastattelussa yksi osallistujista oli nainen, muut miehiä. Kaksi haastattelukeskustelua käytiin ruotsiksi, muut suomeksi.

Haastateltavien tavoittamisessa olen hyödyntänyt nk. lumipallomenetelmää. Eri poliisilaitoksilta kootulla aineistolla pyrin kokoamaan esimerkkejä sekä yhteistyökäytäntöjen yhtäläisyyksistä että alueellisista eroista.

Hyvän tieteellisen käytännön mukaan korostin jo haastattelua sovittaessa tutkimuksen luottamuksellisuutta sekä tietojen anonymisointia henkilö- ja paikkakuntatasolla. Kertasin nämä vielä haastattelutapaamisen alussa. Yhteydenottovaiheessa kerroin Poliisihallituksen tutkimusluvasta, jonka perusteella henkilön oli mahdollista osallistua tutkimukseen työpajalla oman kiinnostuksensa ja vapaaehtoisuutensa pohjalta.

Kaikki haastattelut on nauhoitettu ja litteoitu. Suorissa lainauksissa käytän numeroitua

koodia tiettyyn haastatteluun viitaten (H1, H2 jne.). Kaikki aineistolainaukset olen kääntänyt suomeksi.

Aineiston analyysi perustuu kriittiseen lähilukuun. Aluksi olen käynyt haastattelut läpi ilman valmiita luokitteluja ja tämän jälkeen jäsentänyt aineistoa rinnakkain sekä siitä esiin nousseiden teemojen että teoreettisen viitekehyksen kautta (mm. Creswell 2013). Käyttämistäni analyyttisistä kategorioista kerron tarkemmin seuraavassa luvussa.

Kolme näkökulmaa

Analysoin poliisityön ammatillista asiantuntijuutta suhteessa paikalliseen, monialaiseen yhteistyöhön kolmesta näkökulmasta. Olen nimenyt nämä haastatteluista tiivistettyjen lainausten pohjalta otsikoilla, jotka kuvaavat kyseisen teeman ydintä.

Aluksi tarkastelen asiantuntijuutta alueellisen toimintaympäristön tuntemisena. Tämän myötä yhteistyön painopisteet määrittävät alueellisen tiedon pohjalta ja vaikuttavat siihen, millaisia lähtökohtia, mahdollisuuksia ja rajauksia yhteistyölle rakentuu. Tarkastelu liittyy osaamisen ja asiantuntijuuden tarkasteluun, ei siis poliisityön organisatoriseen näkökulmaan, vaikka nämä nivoutuvat toisiinsa. Toiseksi kuvailen yhteistyökokemuksia suhteessa poliisin ammatilliseen autonomiaan. Käyn läpi huomioita siitä, miten poliisin rooli rajautuu ja millä tavoin poliisityön ammatillinen erityisyys korostuu yhteistyökäytännöissä. Kolmanneksi käsittelen yhteistyökokemuksia työn tunneulottuvuuden näkökulmasta.

Kun reinikaismainen työote ei riitä

Poliisityössä alueellinen tieto on keskeistä. Toimintaympäristössä tapahtuva muutos vaikuttaa työn painopisteiden arviointiin myös paikallisen yhteistyön osalta. Otsikolla ”kun reinikaismainen työote ei riitä” viitataan moninaistuvan yhteiskunnan vaikutuksiin paikallisessa poliisityössä eli siihen, millä tavoin yhteistyön resursointi, tietyn alueen tarpeet ja toiminnan linjaukset määritellään. Käytännössä kyse on siitä, millä tavoin yhteistyötä sekä tavoitteina että käytännön työnä linjataan, kuten alla olevassa lainauksessa todetaan:

Sen on jo huomannu, että tää toimintaympäristö muuttuu jo vuodessa todella paljon. Varmaan nää samat aiheet on pinnalla, nää nuoret, eri kieli- ja kulttuuritau-

taiset perheet, ja varmaan ekstremismi. (...) joka vuosi me ollaan meidän toimintaa suunnattu pikkasen uudestaan. (H3)

Toiminnan seuranta ja arviointi on jatkuvaa sekä poliisityön omien tavoitteiden että työympäristössä esiin nousevien muuttuvien tilanteiden ja tarpeiden pohjalta. Jotta alueellisen toiminnan painopisteitä voidaan arvioida, tarvitaan erilaisia näkemyksiä sekä sidosryhmien kautta kootua tietoa.

Tutkimusaineistossa kysymystä yhteistyöstä pidetään liki itsestäänselvyytenä. Poliisi tekee yhteistyötä sekä viranomaisten että järjestöjen kanssa. Poliisi nähdään ”kokoavana voimana” (H3) samalla kun pyrkimyksenä on saada erilaisia toimijoita mukaan arjen turvallisuuden edistämiseen.

On yritetty antaa ymmärrystä ja näkemystä siihen, että miten kukanenkin toimija voi omalta osaltaan olla mukana siinä turvallisuusyhteistyössä. Sen ei todellakaan tarvii olla sen ennalta estävän toiminnan poliisivetoista. Se on vaan niin helposti Suomessa, että huudetaan sitä poliisia apuun moneen eri tilanteeseen. (H14)

Alueellisessa turvallisuusyhteistyössä poliisin rooli ja erityisesti yhteistyön vetovastuu vaikuttavat selkeiltä muiden toimijoiden näkökulmasta, vaikka poliisi pyrkii jakamaan vastuuta yhteisesti. Jatkuva, jopa lisääntyvä tarve ”huutaa poliisia apuun”, kuten haastateltava tilannetta kuvailee, edellyttää toiminnan arviointia ja rajaamista sen mukaan, milloin poliisi on yhteistyössä mukana.

Ennalta estävän poliisityön kannalta yhteistyön tavoite on ratkaista erilaisia tilanteita jo ennen kuin niistä tulee ”poliisiasioita”. Esimerkiksi nuoriin liittyvän yhteistyön rajanveto sen suhteen, panostetaanko poliisin työresursseja laajalle kohderyhmälle, mahdollisesti syrjäytymisvaarassa oleviin vai jo rikoksen tehneisiin nuoriin, on yksi kysymys, jota haastateltavat pohtivat oman ammatillisen roolinsa kautta (vrt. McCarthy 2014).

Kyllähän meillä pitää omassakin roolissa miettiä sitä, että missä meidän (...) toimivaltarajat menee. Ja että me hoidetaan tietyt asiat niitten neuvojen, kehotusten ja käskyjen kautta, mutta sitte on menetelmät, jotka toisissaan tarkoittaa sitä, että sit me mennään tänne rikoslain puolelle, sinne sanktiomenetelmäpuolelle. (H15)

Lainaus kuvastaa työn ja yhteistyön jatkuvaa puntarointia, mutta myös asiantuntijuuden tietoista pohdintaa. Samalla poliisin ammatillinen autonomia näyttätyy vahvana tilannekohtaisen arvioinnin pohjana.

Edellä kuvatun rajaamisen rinnalla poliisi pyrkii rakentamaan uusia yhteistyösuhteita. Keskustelu-

yhteys ja kanssakäyminen eri kieli- ja kulttuuritaustaisten yhdistysten sekä uskonnollisten yhteisöjen kanssa nähdään yhtenä osana alueen toimijoiden tuntemista. Yhteistyöaiheet vaihtelevat yhteisön esiin nostamista huolenaiheista suomalaisen yhteiskunnan toimintoihin, oikeus- ja normijärjestykseen sekä vanhemmuuden ja kasvatuksen kysymyksiin. Samalla poliisi haluaa välittää ”signaalia yhteisöjen suuntaan, että niistä ollaan kiinnostuneita” (H6) sekä tällä tavoin vahvistaa ”yhteenkuuluvuuden tunnetta eriytymisen sijaan” (H6).

Paikallista yhteistyötä tekevät poliisit arvostavat järjestöjen asiantuntemusta ja näkevät järjestöjen kanssa tehtävän yhteistyön sillanrakentajana eri tilanteissa. Ruohonjuuritasolla poliisin omat keinot ratkaista ongelmatilanteita tai välittää tietoa ovat rajallisia, kuten haastateltava toteaa:

Kyl me tehdään ihan jatkuvasti muitten kanssa töitä. Ei pelkästään viranomaisten, vaan nimenomaan näitten järjestöjen kanssa, ja on todettu että siellä on ihan valtava kapasiteetti. Hirveesti niinku tahtoa ennen kaikkea. (H5)

Haastatteluissa tulee esiin poliisin kannustava asenne paikallisten toimijoiden keskinäistä toimintaa kohtaan. Tämän voi ajatella liittyvän eri yhteisöjen osallisuuden sekä laajemmin kansalaisyhteiskunnan vahvistamiseen, johon myös kaksisuuntaisella kotoutumisella pyritään (vrt. Vuori 2015).

Eri kohderyhmille madalletaan sitä asiaa, että ne vois ruveta toimimaan yhdessä. Ilman että joku viranomainen yläpuolella rupee säätelemään sitä. (H15)

Toimintaympäristön muuttuessa yhteistyön painopisteitä kohdennetaan erilaisten ajankohtaisten kysymysten pohjalta. Tämä edellyttää paitsi toiminnan arviointia myös haavoittuvuuden määrittelyä sidosryhmäyhteistyön avulla (Asquith ym. 2017). Haastatteluaineiston kokoaminen osui ajankohtaan, jolloin Suomeen hakeutui poikkeuksellisen suuri määrä turvapaikanhakijoita. Tämä vaikutti sekä valtakunnallisesti että paikallisesti poliisityön resursseihin, kun poliisin eri tehtävistä siirrettiin työvoimaa turvapaikkahakemusten vastaanottoon (Poliisin vuosikertomus 2015). Samalla tilanne heijastui paikallisiin yhteistyökäytäntöihin eri viranomaisten, järjestöjen toimijoiden sekä turvapaikanhakijoiden majoituskohteiden henkilöstön ja asukkaiden kanssa (Lyytinen 2019).

Kuten yksi haastateltavista toteaa, paitsi ”tavallinen” poliisityö, eli hänen kohdallaan ennalta estä-

vä toiminta, myös kotoutumisen edistämiseen liittyvä yhteistyö voivat liittyä eri vaiheisiin:

Tää [tavallinen] työ on enemmän semmosta kasvatuksellista asiaa ja kulttuurista asiaa. On tehty 2015 tulleiden turvapaikanhakijoiden kanssa, ja kiintiöpakolaisten suuntaan, ja tällaisten henkilöiden kanssa, jotka on täällä meidän yhteiskunnassa jo toista tai kolmatta sukupolvea. (H15)

Yllä oleva huomio kyseenalaistaa määrittelyä ja rajanvetoa kotouttavassa työssä, joka Suomessa alkaa virallisesti, kun oleskelulupa on myönnetty (Laki kotoutumisen edistämisestä 2010). Samalla kommentti korostaa herkkyyttä tilannekohtaiselle osaamiselle riippuen siitä, mistä kotoutumisprosessin vaiheesta on kyse. Alueellisten erojen ja työn toimintaympäristöjä koskevien muutosten rinnalla myös tämä seikka perustelee sitä, minkä vuoksi yksiviivaista ohjeistusta poliisin yhteistyökäytännöille ei ole mielekästä luoda – vaikka yhteisiä raameja toiminnalle ja sen tavoitteille tuleekin asettaa. Myös poliisityössä mielekäs yhteistyö vaatii erityistä hienovaraisuutta ja joustavaa työotetta (Lipsky 1980) sekä avointa asiantuntijuutta ajan- tasaisen kokonaiskuvan ja erilaisten yhteistyökäytäntöjen rakentamiseksi (vrt. Saaristo 2000).

Poliisi tekee poliisin työtä

Poliisityön ammatillinen autonomia nousee esiin yhteistyötä kuvailevissa haastatteluissa. Vahva ammatillinen tietoisuus näyttäytyy yhteistyössä selkeänä samalla, kun pyrkimyksenä on rakentaa avointa kanssakäymistä ja hakea yhteisiä ratkaisua eri tilanteisiin. Osin tätä perustellaan työn resursointiin liittyen, kuten alla olevassa lainauksessa haastateltava toteaa:

Oleellista on muistaa, että me ei tehdä toisen työtä, koska se on hukkaresursseja. Yhteistyöhän ei oo sitä, että toinen tekee toisen työtä (...) Täytyy löytää missä on ne kohdat, jossa tehdään yhteistyötä. (H3)

Yhteistyökohtien ja -tarpeiden arviointi suhteessa työn rajaamiseen liittyy paitsi ammatilliseen asiantuntijuuteen myös aiemmin mainittuun alueellisen toimintaympäristön tuntemiseen. Poliisi on mukana yhteistyössä, mikäli kyse on heidän työtään koskevasta tilanteesta tai aiheesta, jossa poliisityön näkökulmaa tarvitaan. Samalla kyse on eri toimijoiden välisestä työnjaosta. Konkreettisesti rajanveto tulee näkyväksi esimerkiksi sanaston ja eri lähestymistapojen kautta.

Tietyllä tavalla me ollaan ammattimme rajoittamia kaikki. Sosiaalityöntekijällä on sosiaalityöntekijän näkökulma, poliisilla poliisin, ja niin edelleen. Poliisin sanastoa on laitton maahantulija, luvaton oleskelija, käännytettävä, maasta poistettava. Sosiaalityöntekijän sanasto on oleskeluluvaton, paperiton, ja niin edelleen. Pikusen aukaistais siinä silmiä, siinä se on. (H8)

Yllä olevan lainauksen lopussa oleva toteamus ”pikkusen aukaistais siinä silmiä” liittyy haastateltavan pohdintaan siitä, mitä toimiva yhteistyö edellyttää hänen oman työnsä kannalta. Kyse on paitsi eri ammattiryhmien ja muiden toimijoiden välisten näkökulmaerojen tunnustamisesta, myös siitä, millä tavoin yhteistyössä pyritään sekä säilyttämään että ylittämään nämä erot. Tämä tulee esiin myös järjestökentän ja eri etnisten yhteisöjen kanssa tehtävässä yhteistyössä. Tavoite on rakentaa luottamusta ja vastavuoroista kanssakäymistä, jotta poliisin puoleen osattaisiin kääntyä kriittisissä tilanteissa. Samanaikaisesti poliisin rooli on puuttua esiin tuleviin ongelmiin. Tätä ammatillista ambivalenssia (vrt. Hagelund 2010) yksi haastateltava pohtii vakavan väkivallan uusiutumisen riskiä käsittelevän yhteistyöverkoston kautta:

Mää sanoisin, että mun on velvollisuus, mä en voi mennä sinne tilaisuuteen, että mä taputtelin niitä asioita vähän niinku tasaseks ja sanoisin että no, jos joku kertoo, että häntä on pahoinpidelty useamman vuoden, vaikka maahanmuuttaja tai joku, niin mulla ei ole valintaa, että mä voisin sanoa että ”no, tää oli tämmönen keskustelu”, meen tuonne työpaikalle ja unohtaisin sen jutun. Mulla on se velvoite tehdä siitä rikosilmoitus. (H15)

Tilannekohtainen tulkinta ja ammatillinen vastuu näyttäytyvät yhteistyön kuvauksissa (vrt. Lipsky 1980). Kuitenkin yhteistyön edellyttämä ammatillinen osaaminen jää tarkemmin määrittämättä, vaikka tämä haastateltavien mielestä ”itsestään selvänä” pidettävä työ vaatii monitahoista ammattitaitoa. Osaamista kuvaillaan vuorovaikutuksena, joka rakentaa yhteyksiä poliisin ja muiden toimijoiden kesken: ”et ihmiset pitää tuntee, ei siinä oo sen ihmeellisempiä juttui” (RH). Vastaavasti eri yhteisöjen avainhenkilöt osaavat olla yhteydessä poliisiin silloin kun heillä on herännyt huoli esimerkiksi jonkun henkilön käytöksestä tai yhteisössä esiin tulleista asioista. Yhteistyökäytännöissä poliisityön ammatillisuus edellyttää sosiaalisia taitoja ja vuorovaikutusosaamista samalla kun työn rajat näyttäytyvät selkeinä.

Tällä porukalla on annettu erityiseks tehtäväks löytää niitä kontakteja maahanmuuttajista ja niistä yhteisöistä. Mut sekin on niin paljon persoonakysymys kuka sii-

hen pystyy. Ja sekін on, maahanmuuttajilla on erityisen tarkka, tuntuu olevan se, että mikä se on se ihminen sen haalarin sisällä. (H7)

Haastatteluissa toistuu kuvaus siitä, kuinka kulttuuritietoista osaamista ei välttämättä nähdä erillisenä taitona, vaan pikemminkin henkilökohtaisena kiinnostuksena ja avoimuutena erilaisten näkemysten kohtaamiseen (Hiitola ym. 2018). Samoin korostetaan sitä, kuinka poliisiopiskelijoiden olisi hyvä jo opintojensa aikana tutustua ennalta estävän toiminnan työmenetelmiin ja monialaiseen yhteistyöhön. Tämä nähdään tärkeänä, jotta ensimmäiset kokemukset työstä eri vähemmistöryhmien edustajien kanssa eivät leimaudu ainoastaan kielteisinä, vaan luovat kokemuspohjaa proaktiiviselle yhteistyölle jatkossa (vrt. Wieslander 2014).

Ehkä se todellisuus on jossain siinä välissä

Ammatillisena osaamisena monialaiseen yhteistyöhön liittyy työn tunneullottuvuus (Hochschild 1983). Tätä kuvastavat epävarmuuden kohtaaminen, luottamuksen vaiheittaisuus sekä erilaisten ennakoasenteiden työstäminen. Lisäksi yhteistyön ”näkyttömyys” suhteessa muuhun poliisi-työhön tulee esiin pohdintoina siitä, miten yhteistyöosaamista ja -käytäntöjä arvostetaan ja tehdään näkyväksi tulostavoitteisessa, numeerisesti mitattavassa ja raportoitavassa työssä (Vanhanen 2018).

Tämän luvun otsikko viittaa yhteistyöesimerkkiin, jossa haastateltava oli kutsuttu keskustelemaan seurakunnan työntekijöiden kanssa tuolloin ajankohtaisista, turvapaikanhakijoiden vastaanottoon ja turvallisuuteen liittyvistä kysymyksistä. Tämän pohjalta haastateltava pohtii tilaisuudessa kuulemaansa ”sinisilmäisyyttä” ja ”pelkkää positiivista auttamista” sekä toisaalta sitä, kuinka työ vaikuttaa hänen omaan maailmankuvaansa. Samalla hän mietti, millä tavoin poliisityössä koetut kielteiset kohtaamiset voivat johtaa kyynistymiseen, mikäli tätä ei itse tiedosta:

Ei sais olla liian sinisilmäinen. (...) Mää ymmärrän sen hyvin, että samalla se herätti niinku itteensäkin, että kun mä nään paljon negatiivista ja tiedän kaikki tapahtumat tai nää ihmiset, sit se lataa ittee niinku liikaa. Et ei sekään oo todellisuus. (...) Tausta tekee sen miten sen asian näkee. (...) Se iski vasten kasvoja hetken, et mites nää nyt ymmärtää tän asian. Mut sitte myös tajus, että ei se niinku se munkaan näkemys, ei se välttämättä oo se oikee näkemys tähän. Että he on täällä ja mä oon täällä [näyttää käsillään eri suunnat] kattomassa sitä tilannetta. Mut en mä tiedä kuka sen sitte näkis niinku oikein. (H9)

Haastatteluissa yhteistyön merkitystä ja erilaisten asiantuntijuuksien kohtaamista luonnehditaan oman näkökulman ja ammatillisen tiedon laajentamisena, myös eettisenä maailmankuvan pohdintana, kuten edellä kuvatussa lainauksessa (Clements 2006, 55-61). Ammatillisen osaamisen kannalta yhteistyö eri kieli- ja kulttuuritaustaisten yhteisöjen kanssa koetaan mielenkiintoisena ja omaa asiantuntijuutta rikastuttavana:

Parasta on varmaan poliisin kannalta se, että oppii uusia kulttuureita ja uusia tapoja, sitä kautta tutustuu ihan uuteen porukkaan sillä tavoin, että se on rikasta. Sitte jos pystyy vielä luomaan sellaisia luottamuksellisia suhteita, niin se on palkitsevaa. (H3)

Yhteistyön kautta koetussa oppimisessa kyse on arjessa työn kautta tapahtuvasta oppimisesta (Tynjälä 2008). Tärkeänä pidetään omia vaikutusmahdollisuuksia ja toiminnan joustavuutta. Yhteistyö edellyttää avoimuutta ja kiinnostusta:

Ei oo mitään valmiita sapluunoita, sä joudut ite oikeesti miettiin mitä asioita teet (...) tää on motivoitunut porukka, samanmielisiä sakkia. (H6)

Kuten yllä olevassa lainauksessa haastateltava kertoo, monialainen yhteistyö on motivoivaa, mikäli työn hallinnolliset rakenteet mahdollistavat sen toteutusta. Vastaavasti kuormittavana kuvailaan yhteistyön linjauksiin tai rakenteisiin liittyvät epäselvyydet (Chan 2007; Rolandsson 2016). Ongelmallisena haastateltavat kokevat epätietoisuuden yhteistyön vaikutuksista sekä siitä, millä tavoin he lopulta tulevat ymmärretyksi. Tässä mielessä esimerkiksi sukupuolten väliseen tasa-arvoon, henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ja itsemääräämisoikeuteen sekä perheen auktoriteettisuhteisiin liittyviä keskustelunaiheita pidetään tärkeinä, mutta myös vaativina (McCarthy 2014; vrt. Keskinen 2012).

Luottamuksen vaiheittaisuus tarkoittaa sitä, että vaikka osa yhteistyökäytännöistä on pysyviä ja niihin liittyy tiettyä jatkuvuutta, on yhteistyö myös tilannekohtaista ja satunnaista. Tähän vaikuttavat aiemmin mainitut alueellisen poliisityön painopisteet sekä työn organisatoriset rakenteet. Etnisten yhdistysten tai uskonnollisten yhteisöjen kanssa tehtävä yhteistyö voi edellyttää luottamuksen rakentamista aina uudelleen, esimerkiksi henkilövaihdosten tai julkisessa keskustelussa esiin nousseiden kriittisten kommenttien vuoksi.

Aineiston pohjalta näyttää siltä, että kotouttava yhteistyö edellyttää paitsi uudenlaista jäsenyys-

tä osana poliisityön kokonaisuutta myös henkilökohtaista motivaatiota. Yhteistyö vaatii aikaa. Samalla kanssakäyminen, yhdessä koottu tieto sekä erilaiset yhteydet nähdään mielekkäänä pohjana myöhemmin ajankohtaisiksi tulevia työtehtäviä varten. Haastateltavien mielestä monialainen yhteistyö nähdään merkityksellisenä myös poliisin sisäisen yhteistyön kannalta.

Yhteistyö edellyttää ”itselle uuden” huomioimista ja asiantuntijuuden pohdintaa, mikä osaltaan haastaa poliisityön ammatillista autonomiaa (Sørensen & Torfing 2011). Samalla tämä eri näkemysten kohtaamiseen liittyvä hämmennys voi näyttäytyä arkisen sattumanvaraisena oppimisena. Tunnetasolla merkittävää on se, mitä kokemus ”teen työni hyvin” eri tilanteissa tarkoittaa (Hochschild 1983; Martin 1999) ja miten yhteistyössä muotoutuvaa osaamista arvostetaan laajemmin työyhteisössä.

Johtopäätökset ja keskustelu

Monialainen yhteistyö korostuu kotouttavassa työssä. Tässä artikkelissa olen tarkastellut paikallisia yhteistyökäytäntöjä poliisityön näkökulmasta kysyen, miten yhteistyö mahdollisesti vaikuttaa poliisin asiantuntijuuteen. Artikkelissa lähestyn poliisin viranomaistyötä vastavuoroiseen yhteistyöhön ja luottamuksen edistämiseen pyrkivänä toimintana (Björkgren Cuadra & Fransson 2012). Sen lisäksi että Suomessakin tunnustetaan rakenteellinen syrjintä ja rodullistavat, systeemiset ongelmat (Keskinen ym. 2018), on mielestäni tärkeä tuoda esiin myös *toiselta purkavia* työkäytäntöjä.

Tekemäni analyysi on yksi tapa jäsentää yhteistyön merkitystä poliisityössä. Käytännön työssä tutkimusaineistosta erittelemäni kategoriat – alueellisen toimintaympäristön tuntemus, ammatillisen autonomian merkitys sekä työn tunneulottuvuus – eivät ole erillisiä, vaan ne toteutuvat yhtä aikaa tai limittäin.

Ensinnäkin alueellisen tiedon pohjalta paikallinen sidosryhmäyhteistyö on sekä jatkuvaa että muuttuvaa: yhteistyötä rajataan samanaikaisesti kun yhteyksiä rakennetaan uusien, toimintaympäristössä esiin nousevien tarpeiden pohjalta. Joustavuuden rinnalla poliisityön autonomian merkitys korostuu ja rajanveto ammatilliseen rooliin on selkeä (vrt. Korander 2004; Isoherranen 2012).

Toiseksi monialainen yhteistyö sekä vahvistaa että haastaa poliisin ammatillista asiantuntijuutta. Yhteistyö vaatii ammatillisesti tietoista mutta samalla avointa työtettä ajantasaisen kokonaiskuvan ja vastavuoroisten yhteistyökäytäntöjen rakentamiseksi. Toimiva yhteistyö mahdollistaa uuden tiedon ja kokemuspohjan rakentumista (Tynjälä 2008; Arvaja & Malinen 2013) sekä tilannekohtaisesti myös eri osapuolten yhteisesti jaettua asiantuntijuutta (Saaristo 2000) – tosin tässä yhteydessä ainoastaan poliisityön kokemuksen kautta katsottuna.

Työn tunneulottuvuus (Hochschild 1983) näyttyy myönteisinä ja ristiriitaisina kokemuksina. Yhteistyö nostaa esiin työn eettisyyttä ja työntekijän maailmankuvaa sivuavaa pohdintaa. Samalla henkilökohtainen kiinnostus ja motivaatio korostuvat erityisesti eri kieli- ja kulttuuritaustaisten tai uskonnollisten yhteisöjen kanssa tehtävässä työssä. Yhteistyön henkilöityminen on ymmärrettävää, mutta myös kuormittavaa ja yhteistyön kehittämisen kannalta haavoittuvaa.

Mutta mitä tämä tarkoittaa konkreettisesti? Tulostavoitteisessa työssä ”itsestänselvänä” koettu, mutta tarkemmin määrittelemätön yhteistyö ja sen myötä syntyvä osaaminen ovat vaarassa jäädä näkymättömäksi työksi. Tämä edellyttää nykyistä selkeämpää yhteistyökäytäntöjen jäsenystä sekä asiantuntijuuden tunnistamista osana poliisityön kokonaisuutta. Tunnistamisen lisäksi on syytä vahvistaa proaktiivisen yhteistyön laadullista seuranta ja arvointia.

Monialaisen yhteistyön merkitystä ja ammatillisia vaatimuksia tulisi käsitellä poliisin eri koulutusasteilla nykyistä vahvemmin. Lisäksi erillisyyttä muusta toiminnasta voitaisiin purkaa sekä vastaavasti osaamista vahvistaa esimerkiksi ammatillisen mentoroinnin avulla.

Monialaiseen yhteistyöhön sisältyy mahdollisuus eri väestöryhmien osallisuuden ja keskinäisen luottamuksen vahvistamiseen (vrt. Vuori 2015). Yhteistyö voi toimia epäluottamusta purkavana ja dialogisena käytäntönä, joka samalla laajentaa poliisityön asiantuntijuutta – ei satunnaisena poikkeuksena, vaan tietoisesti haltuunotettuna osaamisena. Yksittäisten henkilöiden sitoutumisen sijaan kyse on laajemmasta, poliisityöhön liittyvää kysymyksestä.

Saapunut 31.12.2018
Hyväksytty 28.5.2019

KIRJALLISUUS

- Aira, Annaleena (2012) Toimiva yhteistyö. Työelämän vuorovaikutussuhteet, tiimit ja verkostot. *Jyväskylä Studies in Humanities* 179. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Anis, Merja (2008) Sosiaalityö ja maahanmuuttajat: Lastensuojelun ammattilaisten ja asiakkaiden vuorovaikutus ja tulkinnat. Helsinki: Väestöntutkimuslaitoksen julkaisusarja D 47/2008.
- Ankkuritoiminta. https://sisainenturvallisuus.fi/artikkeli/-/asset_publisher/nuorten-rikollisuuden-ennaltaehkaisy (luettu 13.3.2019)
- Arvaja, Maarit & Malinen, Anita (2017) Dialoginen oppiminen aikuisopiskelijan näkökulmasta. Teoksessa Juha T. Hakala & Kari Kiviniemi (toim.) Vuorovaikutuksen jännitteitä ja oppimisen säröjä. Aikuispedagogiikan haasteiden äärellä. Kokkola: Jyväskylän yliopisto Kokkolan yliopistokeskus Chydenius.
- Asquith, Nicole L. & Bartkowiak-Théron, Isabelle & Roberts, Karl A. (eds.) (2017) *Policing Encounters with Vulnerability*. Cham: Palgrave Macmillan.
- Bauman, Zygmunt (2001) *Community. Seeking Safety in an Insecure World*. Cambridge: Polity Press.
- Björk, Micael (2006) Ordningsmakten i stadens periferi. En studie av polisiära gänginsatser i Göteborg 2004–2005. Eslöv: Brutus Östlings Bokförlag Symposium.
- Björk, Micael (2008) Fighting Cynicism. Some Reflections on Self-Motivation in Police Work. *Police Quarterly* 11 (1), 88–101.
- Björk, Micael (2012) Fem punkter om polisen och tillitens flyktiga natur. I Carin Björgren Cuadra & Ola Fransson (red.) *Tillit och förtroende. Ständiga utmaningar för professionella*. Malmö: Gleerups, 109–130.
- Björk, Micael (2016) *Den stora polisreformen. Fem arbetspapper*. Lund: Studentlitteratur.
- Björgren Cuadra, Carin & Ola Fransson (red.) (2012) *Tillit och förtroende. Ständiga utmaningar för professionella*. Malmö: Gleerups.
- Blumer, Herbert (1969) *Symbolic Interactionism. Perspective and Method*. Berkeley: University of California Press.
- Brewis, Kielo (2008) Stress in the Multi-ethnic Customer Contacts of the Finnish Civil Servants. *Developing Critical Pragmatic Intercultural Professionals*. *Jyväskylä Studies in Humanities* 103. Jyväskylä: University of Jyväskylä.
- Chan, Janet B. L. (2007) Police Stress and Occupational Culture. In Megan O'Neill & Monique Marks & Anne-Marie Singh (eds.) *Police Occupational Culture: New Debates and Directions*. Oxford: Elsevier JAI, 129–151.
- Clements, Phil (2006) *Policing a Diverse Society*. Oxford: Oxford University Press.
- Crawford, Adam & Hutchinson, Stewen (2016) Mapping the Counters of "Everyday Security": Time, Space and Emotion. *British Journal of Criminology* 56 (6), 1184–1202.
- Creswell, John W. (2013) *Qualitative inquiry & Research design. Choosing among five approaches*. New York: Sage.
- Hagelund, Anniken (2010) Dealing with the Dilemmas: Integration at the Street-level in Norway. *International Migration* 48 (2), 79–102.
- Hammar-Suutari, Sari (2009) Asiakkaana erilaisuus – Kulttuurien välisen viranomaistoiminnan etnografia. Joensuun yliopisto, Karjalan tutkimuslaitoksen julkaisuja 147. Joensuu: Joensuun yliopisto.
- Hiitola, Johanna & Anis, Merja & Turtiainen, Kati (toim.) (2018) *Maahanmuutto, palvelut ja hyvinvointi. Kohtaamisissa kehittyviä käytäntöjä*. Tampere: Vastapaino.
- Heinämäki, Anna-Kaisa (2016) Ennalta estäminen kuuluu poliisitoiminnan ytimeen. Teoksessa Vesterbacka, Marko (toim.) *Kun isolla kengällä astuu, jää iso jälki. Kahdeksantoista näkökulmaa poliisin työhön*. Lukemisto Poliisiammattikorkeakoulun valintakokeita varten 2016–2017. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu, 67–76.
- Hochschild, Arlie Russell (1983) *The Managed Heart. Commercialization of Human Feeling*. Berkeley: University of California Press.
- Huotari, Vesa & Puttonen, Eeva (2012) Poliisin sisäisen toimintaympäristö. Teoksessa Honkonen, Risto & Vesa Mutttilainen (toim.) *Poliisin toimintaympäristö: Poliisiammattikorkeakoulun katsaus 2012*. Poliisiammattikorkeakoulun raportteja. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu, 121–131.
- Hyvät väestösuhteet. Oikeusministeriö <https://yhdenvertaisuus.fi/hyvatvaestosuhteet.fi> (luettu 4.3.2019)
- Isoherranen, Kaarina (2012) Uhka vai mahdollisuus – moniammatillista yhteistyötä kehittämässä. *Helsingin yliopisto Sosiaalitieteiden laitos. Sosiaalitieteiden laitoksen julkaisuja 2012:18*. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Keskinen, Suvi (2012) Kulttuurilla merkityt toiset ja universaalien kohtelun paradoksi väkivaltatyössä. Teoksessa Suvi Keskinen & Jaana Vuori & Anu Hirsiaho (toim.) *Monikulttuurisuuden sukupuoli. Kansalaisuus ja erot hyvinvointiyhteiskunnassa*. Tampere: Tampere University Press, 291–320.
- Keskinen, Suvi & Alemanji, Aminkeng Atabong & Himanen, Markus & Kivijärvi, Antti & Osazee, Uyi & Pöyhölä, Nirosha & Rousku, Venla (2018) *Pyhäytetyt – Etninen profilointi Suomessa*. Svenska social- och kommunalhögskolan vid Helsingfors universitet, 2/2018. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Kivisto, Peter & Wahlbeck, Östen (eds.) (2012) *Debating Multiculturalism in the Nordic Welfare States*. London: Palgrave MacMillan.
- Korander, Timo (2004) Poliisikulttuuri. Poliisiammatin ja -tutkimuksen väline. *Oikeus* 33 (1), 4–24.
- Kärkkäinen, Katarzyna (2017) Learning, teaching and integration of adult migrants in Finland. *Jyväskylä studies in education, psychology and social research* 594. Jyväskylä: University of Jyväskylä.
- Kääriäinen, Juha & Niemi, Jenni (2014) Distrust of the Police in a Nordic Welfare State: Victimization, Discrimination, and Trust in the Police by Russian and Somali Minorities in Helsinki. *Journal of Ethnicity in Criminal Justice* 12 (1), 4–24.

- L 1386/2010. Laki kotoutumisen edistämisestä.
L 872/2011. Poliisilaki.
L 1325/2014. Yhdenvertaisuuslaki.
- Loftus, Bethan (2010) Police occupational culture: classic themes, altered times. *Policing and Society* 20 (1), 1–20.
- Lipsky, Michael (1980) *Street-Level Bureaucracy. Dilemmas of the Individual in Public Services*. New York: Russell Sage Foundation.
- Lyytinen, Eveliina (toim.) (2018) *Pakolaisuus ja turvapaikanhaku Suomessa. Siirtolaisuusinstituutti, Tutkimus 2*. Turku: Siirtolaisuusinstituutti.
- Martin, Susan Ehrlich (1999) Police Force or Police Service? Gender and Emotional Labor. *Annals of the American Academy of Political and Social Science* 561 (1), 111–126.
- McCarthy, Daniel (2014) *'Soft' policing. The Collaborative Control of Anti-Social Behaviour*. London: Palgrave Macmillan.
- Palonen, Tuire & Boshuizen, Henny P.A. & Lehtinen, Erno (2014) How Expertise Is Created in Emerging Professional Fields. In Timo Halttunen, Mari Koivisto & Stephen Billett (eds.) *Promoting, Assessing, Recognizing and Certifying Lifelong Learning*. Dordrecht: Springer, 131–149.
- Poliisin ennalta estävän työn strategia 2018–2023. Sisäministeriön julkaisuja 2019:3. Helsinki <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/161300> (luettu 12.2.2019)
- Poliisin vuosikertomus 2015. https://poliisi.fi/instance/data/prime_product_julkaisu/intermin/embeds/poliisiwwwstructure/48565_Poliisi_vuosikertomus_2015.pdf?e276a7ee8693d388 (luettu 11.3.2019)
- Pyykkönen, Miikka (2007) Järjestäytyvät diasporat. Etnisyys, kansalaisuus, integraatio ja hallinta maahanmuuttajien yhdistystoiminnassa. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Pyykkönen, Miikka & Martikainen, Tuomas (2013) Muuttoliike ja kansalaisyhteiskunta. Teoksessa Tuomas Martikainen, Pasi Saukkonen & Minna Säävälä (toim.) *Muuttajat. Kansainvälinen muuttoliike ja suomalainen yhteiskunta*. Helsinki: Gaudeamus, 281–300.
- Rolandsson, Bertil (2016) Justifying Coproduced Policeability: Restrained Creativity and New Modalities of (Dis)Agreements in the Swedish Police. *International Journal of Public Administration* 40 (8), 684–696.
- Saari, Kari (2009) Poliisin ja etnisten vähemmistöjen välinen suhde 2000-luvun Suomessa – kertovatko suomalaistutkimukset kahta ristiriitaista tarinaa? *Oikeus* 38 (4), 402–419.
- Saaristo, Kimmo (2000) Avoin asiantuntijuus: ympäristökysymys ja monimuotoinen ekspertiisi. *Nykykulttuurin tutkimuskeskuksen julkaisuja* 66. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Saukkonen, Pasi (2013) *Erlaisuuksien Suomi. Vähemmistö- ja kotouttamispolitiikan vaihtoehdot*. Helsinki: Gaudeamus.
- Silva Gonçalves, Kalle (2018) Toimenpidevalinnan perusteet ulkomaalaisvalvonnassa – Oikeusdo-
gmaattinen tutkimus poliisin ulkomaalaisvalvonnan normistosta ja sen tulkinna. YAMK tutkimus, Poliisiammattikorkeakoulu.
- Sisäisen turvallisuuden strategia 2017. Sisäministeriön julkaisu 15/2017. Helsinki: Sisäministeriö.
- Sotkasiira, Tiina (2017) Kotoutumista vai hyvinvointia? Metafora-analyysi syrjäseutujen kotopalveluista. Teoksessa Hiitola, Johanna & Anis, Merja & Kati Turtiainen (toim.) (2018) *Maahanmuutto, palvelut ja hyvinvointi. Kohtaamisissa kehittyviä käytäntöjä*. Tampere: Vastapaino, 30–52.
- Säävälä, Minna (2012) Koti, koulu ja maahan muuttaneiden lapset: Oppilashuolto ja vanhemmat hyvinvointia turvaamassa. *Väestöntutkimuslaitos Katsauksia E* 43/2012. Helsinki: Väestöliitto.
- Sørensen, Eva & Torfing, Jacob (2011) Enhancing Collaborative Innovation in the Public Sector. *Administration & Society* 43 (8), 842–868.
- Tanner, Arno (toim.) (2008) Poliisi ja maahanmuuttajat – kohti kotoutumista edistävää vuorovaikutusta. Poliisiammattikorkeakoulun raportteja. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu.
- Tiilikainen, Marja (2016) Onko paikalla väliä? Somalialaisten perheiden turvallisuuden kokemuksia Torontossa ja Helsingissä. Teoksessa Heikkilä, Elli & Tuomas Martikainen (toim.) *Maassamuutto ja siirtolaisuus kehityksen moottoreina? IX Muuttoliikesymposium 2015*. Siirtolaisuusinstituutti. Turku: Pallosalama Oy, 53–72.
- Turtiainen, K. (2012) Possibilities of Trust and Recognition between Refugees and Authorities. Resettlement as a Part of Durable Solutions of Forced Migration. *Jyväskylä: Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social research* 451.
- Tynjälä, Päivi (2008) Perspectives into learning at the workplace. *Educational Research Review* 3 (2), 130–154.
- Uhnö, Sara (2015) Within “the Tin Bubble”: the police and ethnic minorities in Sweden. *Policing and Society* 25 (2), 129–149.
- Wahlström, Mattias (2011) *The Making of Protest and Protest Policing. Negotiation, Knowledge, Space, and Narrative*. Göteborg Studies in Sociology No 47. Department of Sociology. Gothenburg: University of Gothenburg.
- Vanhanen, Sari (2018) Uusia käytäntöjä rakentamassa? Poliisi yhteistyön tekijänä kotouttavassa työssä. *Työelämän tutkimus*, 16 (1), 49–62.
- Vanhanen, Sari (2020) Jaettu asiantuntijuus poliisin haasteena monialaisessa kotouttamistyössä. (väitöskirja, tulossa).
- Wieslander, Malin (2014) Ordningmakter inom ordningmakten. Diskurskamp, dilemma och motstånd i blivande polisens samtal om mångfald. *Karlstad University Studies* 2014:40. Karlstad: Karlstad universitet.
- Wrede, Sirpa & Nordberg, Camilla (toim.) (2010) *Vieraita työssä: työelämän etnistyvä eriarvoisuus*. Helsinki: Gaudeamus.
- Vuori, Jaana (2015) Kotouttaminen arjen kansalaisuuden rakentamisena. *Yhteiskuntapolitiikka* 80 (4), 395–404.

ENGLISH SUMMARY

Sari Vanhanen: How multi-agency collaboration shapes professional expertise in integration work: the perspective of the police (Monialainen yhteistyö asiantuntijuuden muokkaajana kotouttamistyössä. Näkökulmana poliisin työ)

Multi-agency collaboration is a widely used approach to promote two-way integration in Finland. Besides public authorities, it typically involves various actors from NGOs, ethnic or religious communities, and the private sector. In this article I analyse police officers' views and experiences of local multi-agency collaboration. My specific interest is in how involvement in multi-agency collaboration shapes the professional expertise of the police: how does it enhance their expertise in preventative police work, and what are the limits or opportunities for shared knowledge between "official" and "unofficial" expertise in this context? The qualitative data consist of individual (N=15) interviews and a focus group interview with police officers conducted between 11/2015 and

8/2017 in five different regions in Finland. Based on a critical close reading, three analytical categories are identified: knowledge of surroundings in local police work; professional autonomy; and the characteristics of emotional labour faced in collaboration.

Police officers show a high level of professional autonomy, and it seems that multi-agency collaboration creates various dilemmas for them. Professional boundaries are clear and flexible at the same time. Not surprisingly, police officers feel that multi-agency collaboration requires discreet interactive and contextual competence. Self-motivation and personal interest are emphasised. Organisational structures in police work may either promote or hinder collaboration in practice. In general, there is a need to further analyse and recognise collaborative expertise as an essential part of police professionalism in promoting two-way integration.

Keywords: police work, collaboration, professional expertise, learning at work, two-way integration.